

Հաստատում եմ՝

Գիտխորհրդի նախագահ

ռեկտոր՝ Ն. Խ. Բարիբեկյան

« 01 » 09 2020թ.

ԱՎԱՆԴԱԿԱՆ ԲԺՇԿՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ
ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՄԱՍՆԱԳԻՐ

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆԸ՝

091201.00.7-«ԲՈՒԺԱԿԱՆ ԳՈՐԾ»

ՈՐԱԿԱՎՈՐՈՒՄԸ՝

ԲԺՇԿ

Երևան 2020թ.

Մասնագիտական կրթական ծրագրի մասնագիրը /ՄԿԾ/, նախատեսված է դիմորդների, ուսանողների, ակադեմիական անձնակազմի, շահակիցների և գործատուների համար:

Այն ներկայացնում է ծրագրի հիմնական հատկանիշների համառոտ ամփոփումը՝ իր մեջ ներառելով ուսումնառության նախատեսվող արդյունքները, մանրամասն տեղեկություններ ուսուցման, դասավանդման և գնահատման մեթոդների, ուսումնառության արդյունքների և յուրաքանչյուր մոդուլի բովանդակության մասին, որն ակնկալում է ուսանողը և որին կարող է հասնել, եթե նա լիարժեքորեն օգտվում է իրեն առաջարկվող և տրամադրվող ուսումնական հնարավորություններից:

1. Ընդհանուր դրույթներ

- Կրթական ծրագրի անվանումը և մասնագիտության թվանիշը՝ **091201.00.7-«Բուժական գործ»**
- Որակավորումների ազգային շրջանակի մակարդակ՝ **Որակավորումների ազգային շրջանակի 6-րդ, 7-րդ մակարդակ**
- ՄԿԾ-ի յուրացման ժամկետը՝ **6 տարի**
- Կրեդիտների քանակը՝ **360 /երեք հարյուր վաթսուն/**
- Շնորհվող որակավորումը՝ **Բժիշկ**
- Բարձրագույն ուսումնական հաստատություն՝ **Ավանդական բժշկության համալսարան /ԱԲՀ/**
- Կրթական ծրագիրն իրականացնող ֆակուլտետ՝ **Բուժական**
- Կրթական ծրագրի ուսուցման ձևը՝ **Առկա**
- Կրթական գործունեությունն իրականացվում է՝ **ՀՀ պետական լեզվով**
Օտարերկրացիների համար՝ անգլերեն լեզվով
- Կրթական ծրագիրը լիցենզավորված և հավատարմագրված է՝ **Լիցենզիա - N 0002**
Հավատարմագիր - N 127

1.1. Ներածություն

ԱԲՀ-ի կողմից իրականացվող 091201.00.7-«Բուժական գործ» մասնագիտության կրթական ծրագիրը /ՄԿԾ/ իրենից ներկայացնում է փաստաթղթերի փաթեթ, որոնք վերանայվել և մշակվել են ՄԿԾ մշտադիտարկման և վերանայման աշխատանքային խմբի կողմից և հաստատվել համալսարանի գիտական խորհրդում /31.08.2020թ-ին արձանագրություն N 2/՝ աշխատաշուկայի պահանջներին և ՀՀ պետական կրթական նորմերի, ՈԱՇ-ի կրթական չափորոշիչներին համապատասխան, ինչպես նաև հաշվի են առնվել արտասահմանյան համանման բուհերի օրինակելի կրթական ծրագրերը:

ՄԿԾ-ն կարգավորում է՝ կրթական ծրագրի գործընթացի նպատակները, ակնկալվող արդյունքները, բովանդակությունը և դրա իրականացման պայմաններն ու տեխնոլոգիաները, շրջանավարտի պատրաստվածության որակի գնահատումը և իր մեջ ներառում է. ուսումնական պլանը, դասընթացների, դասախոսությունների և առարկաների (մոդուլներ) աշխատանքային ծրագրերը և այլ նյութեր, ինչպես նաև

ուսումնական և արտադրական պրակտիկաների անցկացման օրացուցային ուսումնական ժամկետները և համապատասխան կրթական տեխնոլոգիաների իրականացումն ապահովող մեթոդական նյութերը:

1.2. 091201.00.7-«Բուժական գործ» մասնագիտության ՄԿԾ մշակման նորմատիվային փաստաթղթեր

ՄԿԾ մշակման նորմատիվային իրավական հիմքը կազմում են .

- «Կրթության մասին» ՀՀ օրենքը
- «Բարձրագույն և հետբուհական մասնագիտական կրթության մասին» ՀՀ օրենքը
- Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման /ՈԱՇ/-ի կրթական չափորոշիչի պահանջները
- ՀՀ բարձրագույն մասնագիտական կրթության պետական կրթական չափորոշիչը:

1.3. Մասնագիտական կրթական ծրագրի ընդհանուր բնութագիրը

1.3.1. Մասնագիտական կրթական ծրագրի նպատակը /առաքելություն/ ՄԿԾ-ի նպատակն է՝

- պատրաստել առողջապահության, բժշկագիտության և բժշկական կրթության ոլորտի աշխատաշուկայի պահանջներին համապատասխան, բանիմաց, բարձր բարոյականությամբ օժտված, բժիշկ-հիվանդ հարաբերության մեջ իրենց դերը գիտակցող բժիշկներ, ովքեր կունենան հիմնարար և համակարգված ժամանակակից խոր մասնագիտական գիտելիքներ, հմտություններ և կարողունակություններ բժշկության ոլորտում մասնագիտական գործունեություն ծավալելու, հետազոտական աշխատանք կատարելու, բարձրագույն և միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատություններում դասավանդելու և հաջորդող կրթական մակարդակում ուսումը շարունակելու համար:

ՄԿԾ-ի վերոհիշյալ նպատակին հասնելու համար սահմանվել են հետևյալ խնդիրները՝

1. ապահովել բժշկական կրթություն, որը կգարգացնի ուսանողի մտածողության մշակույթը, կխորացնի նրա գիտակցողությունը ապագա մասնագիտության սոցիալական նշանակության մասին, կստեղծի բարձր մոտիվացիա մասնագիտական գործունեությամբ զբաղվելու համար,
2. իրականացնել բնագիտական հիմնարար օրինաչափությունների ուսուցանում, որը անհրաժեշտ է բժշկական մասնագիտական գործունեության համար,
3. տալ լիարժեք և արդի մասնագիտական գիտելիքներ և զարգացնել այդ գիտելիքների կիրառման կարողությունները և հմտությունները հետագա մասնագիտական գործունեության համար,
4. ուսուցանել տեղեկատվության ստացման, պահպանման, մշակման և կառավարման հիմնական ժամանակակից մեթոդները, եղանակներն ու միջոցները,
5. սերմանել ինքնազարգացման և սեփական որակավորումների բարելավման ցանկություն,

6. ձևավորել նախատեսված մասնագիտական գործունեությամբ զբաղվելու կայուն մոտիվացիա,
7. զարգացնել կազմակերպչական և կառավարչական լուծումներ գտնելու կարողություններ ոչ ստանդարտ իրավիճակներում և դրանց համար պատասխանատվություն կրելու պատրաստակամություն,
8. նպաստել մասնագիտական գործունեության շրջանակներում գիտական և տեխնոլոգիական նվաճումների կիրառմանը և խթանել առողջապահության ոլորտում նորարարական գործունեությունը,
9. ստեղծել ֆունդամենտալ և պրակտիկ պայմաններ մասնագետների պատրաստման համար՝ հիմնվելով բժշկական կրթության միջազգային ստանդարտների, հայրենական ավանդույթների վրա:

1.3.2. ՄԿԾ-ի կառուցվածքը և նկարագիրը

ՄԿԾ-ի պաշտոնական տևողությունը 6 տարի է, 302 շաբաթ, այդ թվում՝ տեսական ուսուցումը, գործնական և լաբորատոր պարապմունքները, քննաշրջանները, ուսումնաարտադրական պրակտիկաները, արձակուրդները:

Կրթական ծրագրի ծավալը 1 ուսումնական տարում կազմում է 60 կրեդիտ:

Ուսանողի ուսումնական ծանրաբեռնվածության ծավալը սահմանված է շաբաթական 45 ժամ՝ ներառյալ լսարանային /30 ժամ/ և արտալսարանային /ինքնուրույն՝ 15 ժամ/ աշխատանքները:

Ծրագիրն ավարտվում է ամփոփիչ ատեստավորման քննությունների հանձնումով: Ամփոփիչ ատեստավորմանը թույլատրվում են մասնակցել ուսումնական պլանը լիովին կատարած ուսանողները: Ամփոփիչ ատեստավորման քննությունները բարեհաջող հանձնման դեպքում շրջանավարտին շնորհվում է բժշկի որակավորում:

ԱԲՀ-ի 091201.00.7-«Բուժական գործ» մասնագիտության ՄԿԾ-ը բաղկացած է հետևյալ կրթամասերից՝

- I. Սոցիալ-հումանիտար դասընթացների կրթամաս – 33 կրեդիտ
- II. Բնագիտական և բժշկակենսաբանական դասընթացների կրթամաս-99 կրեդիտ
- III. Կանխարգելիչ բժշկության դասընթացների կրթամաս – 25 կրեդիտ
- IV. Ընդհանուր և հատուկ մասնագիտական դասընթացների կրթամաս – 182 կրեդիտ
 - Ուսումնաարտադրական պրակտիկա - 18 կրեդիտ
 - Ավարտական ամփոփիչ ատեստավորում (3 կրեդիտ), որը կրթական ծրագրի եզրափակիչ փուլն է, որի նպատակն է տեսական և գործնական մասնագիտական գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ստուգում՝ ըստ կրթական ծրագրի վերջնարդյունքների:
- V. Լրացուցիչ ընտրովի դասընթացներ
- VI. Ֆակուլտատիվ դասընթաց

1.3.3. Դիմորդին ներկայացվող պահանջներ

- Դիմորդը պետք է ունենա պետական նմուշի վկայական՝ միջնակարգ, միջին մասնագիտական կամ նախնական մասնագիտական կրթության մասին:
- Դիմորդներին իրավունք է վերապահվում իրենց ընտրությամբ հանձնելու նշված երեք՝ «Կենսաբանություն», «Ֆիզիկա», «Քիմիա» մրցութային քննություններից երկուսը և «Հայոց լեզու»՝ որպես ոչ մրցութային առարկա:
- Ընդունելությունը կատարվում է ՀՀ կառավարության կողմից հաստատված ՀՀ բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ընդունելության կարգի համաձայն:

2. 091201.00.7-«Բուժական գործ» մասնագիտության ՄԿԾ-ն յուրացրած շրջանավարտի մասնագիտական գործունեության բնութագիրը

2.1. ՄԿԾ-ն յուրացրած շրջանավարտի մասնագիտական գործունեության շրջանակը ներառում է.

Շրջանավարտը բուհը ավարտելուց հետո իրավունք ունի իրականացնելու բուժկանխարգելիչ, ախտորոշիչ գործունեություն միայն որակավորված մասնագետի անմիջական հսկողությամբ:

Շրջանավարտն ինքնուրույն կարող է զբաղվել կրթական, գիտահետազոտական գործունեությամբ՝ բժշկագիտության, հիմնարար և տեսական ուղղություններով:

Շրջանավարտն իրավունք չունի իրականացնել այնպիսի գործունեություն, որը կապված է հիվանդի ինքնուրույն վարման հետ: Ինքնուրույն բուժական, կանխարգելիչ և ախտորոշիչ գործունեություն ծավալելու համար բժշկի որակավորում ունեցող շրջանավարտը պետք է ուսումնառի կլինիկական օրդինատուրայի/ռեզիդենտուրայի (հետբուհական) կրթական ծրագրով՝ ստանալով կլինիկական մասնագիտությամբ համապատասխան որակավորում:

2.2. ՄԿԾ-ն յուրացրած շրջանավարտի մասնագիտական գործունեության օբյեկտներն են՝

- ֆիզիկական անձիք /այսուհետ՝ հիվանդներ/
- ազգաբնակչությունը,
- քաղաքացիների առողջության պահպանման պայմանների ստեղծման համար անհրաժեշտ միջոցների և տեխնոլոգիաների ամբողջությունը:

2.3. ՄԿԾ-ն յուրացրած շրջանավարտի մասնագիտական գործունեության տեսակները հանդիսանում են.

- բժշկական,
- կազմակերպչական-կառավարման,
- գիտահետազոտական
- կրթական

2.4.Շրջանավարտի մասնագիտական գործունեության խնդիրները /ոլորտները

ՄԿԾ-ն յուրացրած շրջանավարտը, պետք է լուծի մասնագիտական գործունեության հետ կապված հետևյալ խնդիրները:

▪ Բժշկական գործունեություն

- Ազգաբնակչության շրջանում հիվանդությունների առաջացման կանխում՝ կանխարգելիչ և հակահամաճարակային միջոցառումների անցկացումով:
 - Կանխարգելիչ բժշկական հետազոտությունների դիսպանսերիզացիայի, դիսպանսեր հսկողության անցկացում:
 - Ազգաբնակչության տարբեր տարիքային, սեռային խմբերի առողջության ցուցանիշների բժշկավիճակագրական տեղեկատվության վերլուծության անցկացում:
 - Հիվանդությունների և ախտաբանական վիճակների ախտորոշում:
 - Անհապաղ վիճակների ախտորոշում:
 - Հղիության ախտորոշում:
 - Ժամանակավոր անաշխատունակության և այլ տեսակի բժշկական փորձաքննությունների անցկացում:
 - Առաջին բժշկական /բուժսանիտարական/ օգնության ցուցաբերում ամբուլատոր և ստացիոնար պայմաններում:
 - Առաջնային բուժսանիտարական բժշկական օգնության ցուցաբերում հանկարծակի սուր հիվանդությունների և վիճակների դեպքում, որոնք հիվանդի կյանքին չեն սպառնում և չեն պահանջում անհապաղ բժշկական օգնություն:
 - Մասնակցություն՝ անհետաձգելի բժշկական միջամտություն պահանջող վիճակներում:
 - Բժշկական օգնության ցուցաբերում՝ արտակարգ իրավիճակներում և մասնակցություն բժշկական տարհանմանը:
 - Մասնակցություն բժշկական վերականգնողական և առողջարանային բուժման անցկացմանը:
 - Ազգաբնակչության մոտ ձևավորել սեփական և այլոց առողջության պահպանմանը և ամրապնդմանն ուղղված շարժառիթներ:
 - Սովորեցնել հիվանդներին առողջացման բնույթի հիմնական հիգիենիկ միջոցառումներ, որոնք նպաստում են հիվանդությունների առաջացման կանխարգելմանն ու առողջության ամրապնդմանը:
- ### **▪ կազմակերպչական-կառավարման գործունեություն**
- Բժշկական օգնության ցուցաբերում բժշկական կազմակերպություններում և դրանց կառուցվածքային ստորաբաժանումներում՝ օգտագործելով կազմակերպության հիմնական սկզբունքները:

- Բժշկական կազմակերպություններում բուժանձնակազմի աշխատանքային գործունեության և հիվանդների մնալու բարենպաստ պայմանների ստեղծում:
- Բժշկական կազմակերպություններում բժշկական փաստաթղթերի վարում:
- Բժշկական փորձաքննության անցկացման կազմակերպում:
- Մասնակցություն հիվանդներին ցուցաբերած բժշկական օգնության որակի գնահատմանը:
- Տեղեկատվական անվտանգության հիմնական պահանջների պահպանում:
- **գիտահետազոտական գործունեություն**
 - Գիտական գրականության և պաշտոնական վիճակագրական ակնարկների վերլուծություն, վիճակագրական վերլուծության անցկացման արդյունքների ներկայացում հանրությանը:
 - Մասնակցություն առողջապահության շրջանում գիտահետազոտական և գիտակիրառական խնդիրների լուծմանը՝ ըստ ախտորոշման, բուժման, բժշկական վերականգնման և կանխարգելման:
- **կրթական գործունեություն**
 - բարձրագույն և միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատություններում դասավանդում:

3. 091201.00.7-«Բուժական գործ» ՄԿԾ-ի յուրացման արդյունքում ձևավորվող մասնագիտական գործունեության բնութագիրը

ՄԿԾ-ի յուրացման արդյունքները որոշվում են շրջանավարտի կողմից ձեռք բերված որակներով, այն է՝ նրա՝ գիտելիքները, կարողությունները և անձնական որակները կիրառելու ընդունակությամբ՝ ըստ մասնագիտական գործունեության խնդիրների:

ՄԿԾ յուրացման արդյունքում շրջանավարտի մոտ պետք է ձևավորվեն ընդհանրական, ընդհանուր մասնագիտական և մասնագիտական վերջնարդյունքներ:

Շրջանավարտը, որը յուրացրել է «Բուժական գործ» ՄԿԾ-ն, պետք է տիրապետի հետևյալ ընդհանրական վերջնարդյունքների՝

ԸՎ	Ընդհանրական վերջնարդյունքներ
ԸՎ -1	Ունենա վերացական մտածողություն, համադրելու և վերլուծելու ունակություն հումանիտար, բնագիտական, բժշկակենսաբանական և կլինիկական գիտությունների մեթոդները մասնագիտական և սոցիալական գործունեության ընթացքում:
ԸՎ -2	Կարողանա գործել ոչ ստանդարտ իրավիճակներում, կրի սոցիալ-բարոյական պատասխանատվություն ընդունած որոշումների համար:
ԸՎ -3	Կարողանա ցուցաբերել I օգնության և պաշտպանության մեթոդներ արտակարգ իրավիճակների պայմաններում:
ԸՎ -4	Կարողանա ցուցաբերել կոլեկտիվում աշխատելու պատրաստակամություն, հանդուրժել սոցիալական, էթնիկ, դավանական և մշակութային տարբերությունները:

ՄԿԾ-ն յուրացրած շրջանավարտը պետք է տիրապետի հետևյալ ընդհանուր մասնագիտական վերջնարդյունքների՝

ԸՄՎ	Ընդհանուր մասնագիտական վերջնարդյունքներ
ԸՄՎ -1	Տեղեկատվական անվտանգության հիմնական պահանջներից էլնելով՝ կարողանա լուծել մասնագիտական գործունեության հիմնական խնդիրները՝ օգտագործելով տեղեկատվական, մատենագիտական ռեսուրսները, բժշկակենսաբանական տերմինաբանությունը, տեղեկատվական-հաղորդակցական տեխնոլոգիաները:
ԸՄՎ -2	Կարողանա մասնագիտական գործունեություն ծավալելիս հաղորդակցվել մայրենի և օտար լեզուներով՝ բանավոր և գրավոր:
ԸՄՎ -3	Կարողանա մասնագիտական գործունեության մեջ կիրառել բարոյա-հոգեբանական, դեոնտոլոգիական սկզբունքները և իրավական գիտելիքների հիմունքները:
ԸՄՎ -4	Կարողանա և պատրաստակամ լինի վերլուծել սեփական գործունեության արդյունքները՝ մասնագիտական սխալները կանխելու նպատակով:

ԸՄՎ -5	Բժշկական հիմնարկներում աշխատանքի կազմակերպում և բժշկական փաստաթղթերի վարում:
ԸՄՎ -6	Մասնագիտական խնդիրները լուծելիս կարողանա կիրառել ֆիզիկոքիմիական, մաթեմատիկական և այլ բնագիտական հիմնական հասկացություններն ու գիտելիքները:
ԸՄՎ -7	Մասնագիտական խնդիրները լուծելիս, բժշկական օգնության ժամանակ, կարողանա կիրառել դեղորայքային, ավանդական բժշկության և ոչ դեղորայքային բուժման այլ միջոցներ և համադրել դրանք:
ԸՄՎ -8	Մասնագիտական խնդիրները լուծելիս կարողանա գնահատել մարդու օրգանիզմում մորֆոֆունկցիոնալ վիճակները, ֆիզիոլոգիական և ախտաբանական պրոցեսները՝ հաշվի առնելով նրանց տարիքային առանձնահատկությունները:
ԸՄՎ -9	Կարողանա կիրառել բժշկական օգնության համար նախատեսված բժշկական գործիքներ և սարքավորումներ:

ՄԿԾ-ն յուրացրած շրջանավարտը պետք է տիրապետի հետևյալ մասնագիտական վերջնարդյունքների՝

Բժշկական գործունեություն

ՄՎ	Մասնագիտական վերջնարդյունքներ
ՄՎ -1	Կարողանա և պատրաստակամ լինի իրականացնել առողջության պահպանմանն ու ամրապնդմանն ուղղված միջոցառումների համալիր՝ ներառելով առողջ ապրելակերպի ձևավորումը, հիվանդությունների առաջացման և տարածման կանխարգելումը, վաղ ախտորոշումը, դրանց ծագման և զարգացման պայմանների և պատճառների հայտնաբերումը, ինչպես նաև հասուն մարդու և դեռահասի առողջության վրա ազդող շրջակա միջավայրի վնասակար ազդակների վերացումը:
ՄՎ -2	Կարողանա և պատրաստակամ լինի անցկացնել բժշկական կանխարգելիչ հետազոտություններ, դիսպանսերացում և դիսպանսեր հսկողության իրականացում:
ՄՎ -3	Կարողանա լսել և վերլուծել հիվանդի գանգատները, անամնեզի տվյալները, զննման, լաբորատոր, գործիքային, ախտաբանա-անատոմիական, ավանդական և այլ հետազոտությունների արդյունքները՝ հիվանդության հայտնաբերման կամ ժխտման նպատակով:
ՄՎ -4	Կարողանա հիվանդությունների և առողջության հետ կապված խնդիրների միջազգային վիճակագրական դասակարգմանը համապատասխան հիվանդների մոտ ախտորոշել հիմնական ախտաբանական վիճակները, հիվանդությունների ախտանիշներն ու համախտանիշները: Կատարել տարբերակիչ ախտորոշում:

ՄՎ -5	Կարողանա անցկացնել ժամանակավոր անաշխատունակության փորձաքննություն, մասնակցի բժշկասոցիալական և դատաբժշկական փորձաքննությունների անցկացմանը և արձանագրի մարդու կենսաբանական մահվան փաստը:
ՄՎ -6	Կարողանա վարել տարբեր նոզոլոգիաներով հիվանդների բուժումն ամբուլատոր պայմաններում և ստացիոնարում, ինտեգրելով ժամանակակից և ավանդական բժշկության բուժման մեթոդները:
ՄՎ -7	Կարողանա ցուցաբերել բժշկական օգնություն հանկարծակի սուր հիվանդությունների, սուր վիճակների, խրոնիկ հիվանդությունների սրացման ժամանակ, որոնք կյանքին վտանգ չեն սպառնում և չեն պահանջում անհետաձգելի բժշկական օգնություն:
ՄՎ -8	Կարողանա ցուցաբերել պահանջվող անհապաղ բժշկական միջամտություն:
ՄՎ -9	Կարողանա ցուցաբերել բժշկական օգնություն արտակարգ իրավիճակներում և մասնակցել բժշկական տարհանմանը:
ՄՎ -10	Կարողանա որոշել բնական բուժիչ ազդակների, դեղանյութերի, ոչ դեղորայքային թերապիայի, ավանդական բժշկության և բուժման այլ մեթոդների կիրառումը բժշկական վերականգնողական և առողջարանային բուժման կարիք ունեցող հիվանդների մոտ:
ՄՎ -11	Կարողանա ուսուցանել ազգաբնակչությանն առողջացման բնույթի հիմնական սանիտարա-հիգիենիկ միջոցառումները, հիմնական ֆիզիոլոգիական ցուցանիշների ինքնահսկողության հմտությունները, որոնք նպաստում են առողջության պահպանմանն ու ամրապնդմանը և հիվանդությունների կանխարգելմանը:

Գիտահետազոտական գործունեություն

ՄՎ -12	Կարողանա ապացուցողական բժշկության հիման վրա վերլուծել և հանրությանը ներկայացնել բժշկական տեղեկատվություն:
ՄՎ -13	Կարողանա մասնակցել գիտա-բժշկական հետազոտությունների՝ կիրառելով թեմային վերաբերող հայրենական և արտասահմանյան փորձը:
ՄՎ -14	Կարողանա մասնակցել ազգաբնակչության առողջության պահպանմանն ուղղված նոր մեթոդների ներդրմանը:

4. 191201.00.7 –«Բուժական գործ» մասնագիտության ՄԿԾ-ի իրականացման ժամանակ ուսումնական գործընթացի բովանդակությունը և կազմակերպումը կանոնավորող փաստաթղթեր

ՄԿԾ-ն իրենից ներկայացնում է փաստաթղթերի համակարգ, որը թարմացվում է՝ հաշվի առնելով առողջապահության, գիտության, մշակույթի, տնտեսական, տեխնիկայի, տեխնոլոգիաների և սոցիալական ոլորտները:

Մասնագիտական կրթական ծրագրի բովանդակությունը, կրթական գործընթացի կազմակերպումը և իրականացումը ներկայացնող փաստաթղթեր.

- 4.1. Ըստ առարկաների ձևավորվող վերջնարդյունքներ
- 4.2. Ուսումնական պլան
- 4.3. Տարեկան օրացուցային ուսումնական գրաֆիկ
- 4.4. Առարկաների աշխատանքային ծրագրեր
- 4.5. Ուսումնաարտադրական պրակտիկաների ծրագրեր:

ՄԿԾ-ի իրականացման ժամանակ նախատեսվում են ուսումնաարտադրական պրակտիկաների հետևյալ տեսակները՝

▪ Բուժքրոջ օգնական	3 կրեդիտ	90 ժամ	II կուրս	4-րդ կիսամյակ
▪ Մանիպուլյացիոն բուժքրոջ օգնական	3 կրեդիտ	90 ժամ	III կուրս	6-րդ կիսամյակ
▪ Բժշկի օգնական /թերապիա/	3 կրեդիտ	90 ժամ	IV կուրս	8-րդ կիսամյակ
▪ Բժշկի օգնական /վիրաբուժություն/	3 կրեդիտ	90 ժամ	IV կուրս	8-րդ կիսամյակ
▪ Բժշկի օգնական /մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա/	3 կրեդիտ	90 ժամ	V կուրս	10-րդ կիսամյակ
▪ Շտապ օգնության բժշկի օգնական	3 կրեդիտ	90 ժամ	V կուրս	10-րդ կիսամյակ
Ընդամենը	18 կրեդիտ	540 ժամ		

Ուսումնաարտադրական պրակտիկան անցկացվում է համապատասխան կլինիկաներում՝ հերթապահությունների ձևով կամ ցիկլերով, ինչպես նաև համալսարանի կառուցվածքային ստորաբաժանումներում:

4.6. Պետական ամփոփիչ ատեստավորում:

Սա իր մեջ ներառում է պետական քննությունների նախապատրաստումը և հանձնումը: Ամփոփիչ ատեստավորման պետական քննություններ՝

- 1. Ներքին հիվանդություններ
- 2. Վիրաբուժական հիվանդություններ
- 3. Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա

5. Ուսուցման և դասավանդման մոտեցումներ

Դասավանդումը և ուսուցումն իրականացվում է խմբային ձևաչափով, իսկ սեմինար, գործնական աշխատանքները և պրակտիկան ներառում են ձևավորված փոքրաթիվ խմբեր: Դասավանդման մեթոդները խրախուսում են ուսանողակենտրոն մոտեցում ուսուցման բոլոր փուլերում՝ խրախուսելով ուսանողի անհատական զարգացումը, մասնագիտական կարողությունների համաչափ աճը, մասնագիտական տեղեկատվության ձեռքբերման հարցում վերջինիս ինքնուրույնությունը, ինչպես նաև անհատական վերլուծական ունակությունները և քննադատական մտածողությունը: Ուսուցման և դասավանդման մոտեցումներն ապահովում են գիտելիքների աստիճանական ավանդում՝ ըստ բարդության, ինչպես նաև հմտությունների և կարողությունների անընդմեջ զարգացում՝ ըստ մասնագիտական կայացման հիմնական պահանջների:

Դասավանդումն իր մեջ ներառում է դասախոսություններ, սեմինարներ, գործնական /անհատ/ պարապմունքներ, խորհրդատվություն և գործնական դասընթացներ:

Դասախոսություններ – ընդլայնված և համահունչ փաստերի հաջորդականության ներկայացման հնարավորություն,

Սեմինարներ – խմբային և անհատական ստեղծագործականի, քննարկումների և անդրադարձի թողարկում, քննադատական մտածողության զարգացում,

Գործնական պարապմունքներ - փորձարարության և թեմայի, փաստաթղթերի և նյութերի վերլուծության և քննարկման հնարավորություն,

Աջակցվող ինքնուրույն ուսուցում՝ ընթացիկ նյութերի օգտագործմամբ- անհատական հետազոտության և զարգացման աջակցում,

Անհատական խորհրդատվություն- Ինքնուրույն ուսման ավելի ընդլայնված, խոր վերլուծության և աջակցության հնարավորության տրամադրում:

6. ՄԿԾ-ի յուրացման որակի գնահատման չափանիշները և մեթոդները:

«Բուժական գործ» մասնագիտության ՄԿԾ-ի շրջանակներում կիրառվող գնահատման մեթոդաբանությունը հիմնվում է ուսանողների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների օբյեկտիվության և չափելիության վրա՝ փաստող, ուղղորդող և խրախուսող գործառնություններով: Գնահատվում են ուսանողի՝ գիտելիքը, ունակությունները, կարողությունները, ինքնուրույնությունը և ակտիվությունը: Ուսանողի անհատական

մասնագիտական աճը օբյեկտիվ դիտարկելու նպատակով գնահատման կարգը դիտարկում է նախնական /սկզբնական/ վիճակը և վերջնական /ելքային/ արդյունքը:

Դասընթացների գնահատման մեթոդներից են՝

- գրավոր թեստային, միջանկյալ գրավոր և/կամ բանավոր քննություն, ինքնուրույն նախագծեր, բանավոր հարցումներ և հարցազրույցներ,
- գնահատման ընթացքում կիրառվում է տառային և վարկանիշային գնահատում /100 միավոր/, համաձայն յուրաքանչյուր առարկայի գնահատման համար ընտրված բաղադրիչների:

Գնահատման մանրամասները տես՝ «ԱԲՀ ուսանողների գիտելիքների ստուգման և գնահատման» կարգում:

Սովորողների յուրացման որակի գնահատումը ներառում է առաջադիմության միջանկյալ և պետական ամփոփիչ ատեստավորման ընթացիկ հսկողություն:

Գնահատման համակարգերի միջոցներն ու տեխնոլոգիաները տրվում է յուրաքանչյուր առարկայի աշխատանքային ծրագրերում՝ ստուգարքների և քննությունների ձևով:

Գնահատման համակարգի հիմնական միջոցները ներառում են ստուգողական հարցեր, թեստային հարցեր, իրավիճակային խնդիրներ, ռեֆերատների թեմաներ և հսկողության այլ միջոցներ, որոնք թույլ են տալիս գնահատել սովորողի ձևավորված կարողության աստիճանը: Ուսման ընթացքում օգտագործվում են հսկողության հետևյալ տեսակները՝

- Բանավոր հարցում
- Գրավոր աշխատանքներ

Առաջադիմության ընթացիկ հսկողության տեսակներից յուրաքանչյուրն առանձնանում է ըստ կարողությունների հայտնաբերման եղանակի՝

- Դասախոսի և ուսանողի զրույցի ընթացքում
- Գրավոր նյութերի ստեղծման և ստուգման ընթացքում

Բանավոր հարցումը թույլ է տալիս գնահատել ուսանողի մտահորիզոնն ու գիտելիքները, պատասխանը տրամաբանորեն կառուցելու ունակությունը, բանավոր խոսքի տիրապետմանը և այլ հմտություններ: Գրավոր պատասխանները թույլ են տալիս դասախոսին տնտեսել ժամանակը, ստուգել գնահատման հիմնավորումը և փոքրացնել

սուբյեկտիվ մոտեցման աստիճանը՝ հիմնվելով ուսանողի անհատական ընդունակությունների վրա:

Հսկողության ամեն տեսակն իրականացվում է որոշակի ձևերի օգնությամբ, որոնք կարող են նույնը լինել մի քանի տեսակ հսկողության համար, օրինակ՝ բանավոր և գրավոր քննություն, ինչպես նաև սպեցիֆիկ: Համապատասխանաբար, հսկողության որոշ ձևերի շրջանակներում կարող են համադրվել դրա մի քանի տեսակները (օր.՝ առարկայից քննությունը կարող է ներառել ինչպես բանավոր, այնպես էլ գրավոր փորձություն): Հսկողության ձևերն են՝ ռեֆերատ, թեստ, ստուգողական աշխատանք, հարցում, ստուգարք, քննություն:

- Սովորողները պետական ամփոփիչ ատեստավորման թույլատրվում են ուսումնական պլանով նախատեսված մասնագիտական ծրագրի առարկաների ծավալային ուսումնասիրությունից հետո:
- Պետական ատեստավորման միջառարկայական ամփոփիչ քննությունը իրականացվում է փուլերով և ներառում է հետևյալ պարտադիր ատեստավորման քննությունները.
 - գործնական հմտությունների յուրացման մակարդակի ստուգում, - տեսական պատրաստվածության մակարդակի ստուգում՝ թեստային քննության միջոցով,
 - բանավոր քննություն՝ կոնկրետ մասնագիտական խնդիրներ լուծելու հմտությունների գնահատում:

Ավարտական ամփոփիչ ատեստավորումը հաջող հանձնած սովորողներին տրվում է դիպլոմ՝ մասնագիտությունն ավարտելու մասին: Այն ուսանողները, որոնք անբավարար են ստացել ատեստավորումից կամ թերի են թողել ծրագիրը, ստանում են տեղեկանք՝ համալսարանի կողմից սահմանված նմուշով:

7. ՄԿԾ-ի իրականացման պայմանները

7.1. Մասնագետի պատրաստման կադրային ապահովում

Մասնագետի պատրաստման ՄԿԾ իրականացումը ապահովվում է գիտամանկավարժական կադրերի կողմից, որոնք, որպես կանոն, ունեն հիմնական կրթություն, որն համապատասխանում է դասավանդվող առարկայի պրոֆիլին, և համակարգված զբաղվում են գիտական և (կամ) գիտամեթոդական գործունեությամբ:

Գիտական կոչում և (կամ) գիտական աստիճան ունեցող դասախոսների մասնաբաժինը պետք է կազմի տվյալ ՄԿԾ ծրագրով ուսումնական գործընթացն ապահովող դասավանդողների ընդհանուր թվի ոչ պակաս, քան 50 տոկոսը:

Մասնագիտական կրթական ծրագրերի ուսումնական գործընթացն ապահովող դասախոսներն ունեն հիմնական կրթություն և առնվազն 52 տոկոսն ունեն դասավանդվող առարկայի պրոֆիլին համապատասխան գիտական աստիճաններ կամ գիտական կոչումներ:

Մասնագիտական տեսական և գործնական ուսուցման բովանդակության ընդհանուր կառավարման մեջ կարող է ներգրավվել համապատասխան մասնագիտական ոլորտի բարձր որակավորում ունեցող մասնագետը:

7.2. Ուսումնական գործընթացի ուսումնամեթոդական և տեղեկատվական ապահովում

Մասնագետի պատրաստման ՄԿԾ-ն ապահովվում է ՄԿԾ բոլոր ուսումնական դասընթացների առարկաների (մոդուլների) համար նախատեսված ուսումնամեթոդական փաստաթղթերով և նյութերով:

Ուսանողների արտալսարանային աշխատանքներն ունեն մեթոդական աջակցություն և դրանց կատարման համար անհրաժեշտ ժամանակի հիմնավորում:

Յուրաքանչյուր ուսանող ունի հասանելիություն էլեկտրոնային գրադարանային համակարգին, որը պարունակում է ուսումնասիրվող հիմնական առարկաների հետ կապված հրապարակումները:

7.3. Ուսումնական գործընթացի նյութատեխնիկական ապահովում

Մասնագետի պատրաստման ՄԿԾ իրականացնող ԱԲՀ-ն ունի նյութատեխնիկական անհրաժեշտ հենք, որը ապահովում է ուսանողների բոլոր տեսակի՝ առարկայական և միջառարկայական ուսուցման, լաբորատոր, գործնական և գիտահետազոտական աշխատանքների իրականացումը, որոնք նախատեսված են բուհի ուսումնական պլանով և

համապատասխանում են գործող սանիտարական և հակահրդեհային կանոնակարգերին ու նորմերին:

Մասնագետի պատրաստման ՄԿԾ իրականացման համար Համալսարանն ապահովված է համապատասխան նյութատեխնիկական բազայով:

Բուհում օգտագործվում են էլեկտրոնային նյութեր և ուսումնական պրոցեսի համար ունի համացանցին միացված առնվազն 30 համակարգիչ: Ուսանողներն ուսուցման ընթացքում ապահովված են համակարգչային լսարաններով:

8. Համալսարանի ուսանողների ընդհանուր կրթական կարողությունների զարգացումն ապահովող սոցիալ-մշակութային միջավայրի բնութագրեր:

Դաստիարակչական աշխատանքի կազմակերպումն արտացոլված է Համալսարանի կանոնակարգերում և կարգերում, համալսարանի դաստիարակչական աշխատանքի պլաններում, ամբիոնների և դասախոսների տարեկան աշխատանքային պլաններում:

Դաստիարակչական աշխատանքի ներբուհական ներքին ակտեր են հանդիսանում հրամանները, կանոնակարգերը, ծրագրերը, հրահանգները, ծառայողական գրությունները և այլ փաստաթղթեր, որոնք կարգավորում են դաստիարակչական գործունեությունը:

Դաստիարակչական աշխատանքի պլանը ներառում է ավանդական միջոցառումներ՝ հաշվի առնելով ուսանողների տարիքային և հոգեբանական առանձնահատկությունները, երիտասարդական քաղաքականության առաջնահերթությունները, երկրի և բուհի պատմական հիշարժան տարեթվերը, նախատեսում է մի շարք միջոցառումներ՝ ուղղված ուսանողների քաղաքացիական և հայրենասիրական, մշակութային-բարոյական, մասնագիտական-աշխատանքային դաստիարակությանը, մասնագիտական կողմնորոշմանը, գիտամեթոդական ապահովմանը, ուսանողների սոցիալական պաշտպանությանը, դաստիարակչական աշխատանքի նյութատեխնիկական բազայի բարելավմանը:

Զգալի աշխատանք իրականացնում է նաև ուսանողական խորհուրդը:

Դաստիարակչական աշխատանքի իրականացման ընթացքում բուհի աշխատակիցները օգտագործում են տարբեր աշխատաձևեր՝ անհատական աշխատանք ուսանողների հետ, ուսանողական գիտական ընկերության գործունեություն, մասնագիտական ծրագրերի և նախագծերի իրականացում, նորարարական գործունեություն, համագործակցություն սոցիալական գործընկերների հետ՝ քաղաքային, մարզային և միջտարածաշրջանային մակարդակներում:

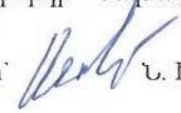
Դաստիարակչական նպատակներով Համալսարանում լայնորեն օգտագործվում են ուսուցման գործընթացի հնարավորությունները: Մասնավորապես, հումանիտար առարկաների աշխատանքային ուսումնական ծրագրերի մեջ ներառված են բարոյական, մարդասիրական և հայրենասիրական դաստիարակության, ինչպես նաև հոգեբանության, մշակութաբանության, հայոց լեզվի և խոսքի մշակույթի վերաբերյալ հարցեր: Ուսումնական ծրագրերում առկա է արտահայտված մշակութաբանական բաղադրիչ: Բնագիտական և կլինիկական ցիկլերի առարկաների ուսումնասիրության ընթացքում լայնորեն նշվում են նաև հայրենական գիտնականների ձեռքբերումները:

Ուսանողների ֆիզիկական դաստիարակությունն ուղղված է առողջ ապրելակերպի ձևավորմանը, մասնակցություն տարբեր մակարդակների (մարզային կամ հանրապետական) սպորտային մրցույթներին և այլն:

Համալսարանն ունի բավականին արդյունավետ կազմակերպչական կառուցվածք, որն ապահովում է շրջանավարտների մոտ ընդհանուր մշակութային (սոցիալական և անհատական) որակների զարգացումը: Դաստիարակչական աշխատանքի կազմակերպման և կատարելագործման մեջ կա զգալի ներուժ, ձևավորված կառուցվածքի շրջանակներում նոր հնարավորությունների որոնման հնարավորություն:

9. Հետագա ուսման հնարավորությունները

091201.00.7-«Բուժական գործ» ՄԿԾ-ն յուրացրած բժիշկը պատրաստ է կրթությունը շարունակելու համապատասխան մասնագիտական ծրագրերով օրդինատուրայում և ասպիրանտուրայում /տեսական ամբիոններ/:

Հաստատում եմ՝
Գիտխորհրդի նախագահ
ռեկտոր՝ Ն. Ն. Սափրեհյան
« 31 » 08 2020թ.

ԱՎԱՆԴԱԿԱՆ ԲԺՇԿՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆ
Մասնագիտությունը՝ 091201.00.7 «Բուժական գործ»

Հավելված
Մասնագիտական որակավորումը՝
«Բժիշկ»
Ուսման ժամկետը՝ 6 տարի
Ինտեգրացված կրթական ծրագիր

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԻ ԳՐԱՖԻԿ

Կուրս	Սեպտեմբեր				29. -5.	Հոկտեմբեր			27. -2.	Նոյեմբեր				Դեկտեմբեր				29. -4.	Հունվար			26. -1.	Փետրվար			23. -1.	Մարտ				30. -5.	Ապրիլ						
	1	8	15	22		6	13	20		3	10	17	24	1	8	15	22		5	12	19		2	9	16		2	9	16	13		6	13	20				
	7	14	21	28		12	19	26		9	16	23	30	7	14	21	28		11	18	25		8	15	22		8	15	22	29		12	19	26				
1															//	::	::	::	//																			
2															//	::	::	::	//																			
3															//	::	::	::	//																			
4															//	::	::	::	//																			
5															//	::	::	::	//																			
6															//	::	::	::	//																			

Ժամանակի բյուջեի ամփոփիչ տվյալներ /շաբաթներով/

Կուրս	27. -3.	Մայիս				Հունիս				29. -5.	Հուլիս			27. -2.	Օգոստոս				Տեսական ուսուցում	Քննաշրջան	Ուսումն./ արտադր. պրակտ	Ավարտական ամփոփիչ ատեստավորում	Արձակուրդ	Ընդամենը
		4	11	18	25	1	8	15	22		6	13	20		3	10	17	24						
		10	17	24	31	7	14	21	28		12	19	26		9	16	23	31						
1					::	::	::	//	//	//	//	//	//	//	//	//	//	34	6				12	52
2				::	::	::	X	X	//	//	//	//	//	//	//	//	//	32	6	2			12	52
3				::	::	::	X	X	//	//	//	//	//	//	//	//	//	32	6	2			12	52
4		::	::	::	X	X	X	X	//	//	//	//	//	//	//	//	//	30	6	4			12	52
5		::	::	::	X	X	X	X	//	//	//	//	//	//	//	//	//	30	6	4			12	52
6					::	::	::	::										34	3			3	2	42
																		192	33	12		3	62	302

Տեսական ուսուցում

Արձակուրդ

Պետական քննություն

ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆ

N	Առարկայի անվանումը	Շաբաթական ծանրաբեռնվածություն	Կրեդիտ	ԺԱՄԵՐ Այդ թվում								Գնահատում		Շաբաթական ծանրաբեռնվածություն	Կրեդիտ	ԺԱՄԵՐ Այդ թվում								Գնահատում	
				Ընդամենը	Լսարանային	Դասախոսություն	Գործնական պարամետր	Արտալսարանային	Ինքնուրույն աշխատանքներ	Դասախոսի խորհրդատվություն	Ֆննություն	Ստուգաթիվ	Ֆննություն			Ընդամենը	Լսարանային	Դասախոսություն	Գործնական պարամետր	Արտալսարանային	Ինքնուրույն աշխատանքներ	Դասախոսի խորհրդատվություն	Ֆննություն	Ստուգաթիվ	Ֆննություն
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
		I կուրս																							
		I կիսամյակ 17 շաբաթ												II կիսամյակ 17 շաբաթ											
1.	Հայոց լեզու	2	2	60	34		34	26	17	9		++		2	2	60	34		34	26	17	9		++	
2.	Լատիներեն	3	3	90	51		51	39	26	13		++		3	3	90	51		51	39	21	18		++	
3.	Օտար լեզու	3	3	90	51		51	39	25	14		++		3	3	90	51		51	39	26	13		++	
4.	Բժշկության պատմություն	3	3	90	51	34	17	39	26	13		++													
5.	Հայոց պատմություն	3	3	90	51	34	17	39	25	14		++													
6.	Կենսաբանություն	5	5	150	85	22	63	65	41	18	6		1	4	4	120	68	18	50	52	34	12	6		2
7.	Մարդու անատոմիա	4	4	120	68	18	50	52	34	12	6		1	4	4	120	68	20	48	52	34	12	6		2
8.	Մաթեմատիկա, բժշկական ինֆորմատիկա	3	3	90	51	18	33	39	21	18		++		2	2	60	34	16	18	26	17	9		++	
9.	Բժշկական ֆիզիկա													3	3	90	51	24	27	39	25	14		++	
10.	Ընդհանուր քիմիա	4	4	120	68	34	34	52	34	12	6		1												

11.	Կենսաօրգանական քիմիա													4	4	120	68	34	34	52	34	12	6		2
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
12.	Հյուսվածաբանություն, Էմբրիոլոգիա, բջջաբանություն													5	5	150	85	18	67	65	41	18	6		2
Ընդամենը		30	30	900	510	160	350	390	249	123	18	6	3	30	30	900	510	130	380	390	249	117	24	5	4
		II կուրս																							
		III կիսամյակ 17 շաբաթ												IV կիսամյակ 15 շաբաթ											
1.	Հայոց լեզու	2	2	60	34		34	26	17	9		++													
2.	Ընդհանուր հոգեբանություն	3	3	90	51	34	17	39	25	14		++													
3.	Բժշկական հոգեբանություն													4	3	90	60	34	26	30	20	10		++	
4.	Փիլիսոփայություն	3	3	90	51	34	17	39	26	13		++													
5.	Կենսաքիմիա	5	5	150	85	30	55	65	42	23		++		3	3	90	45	18	27	45	32	7	6		4
6.	Մանրէաբանություն, վիրուսա-բանություն, իմունոլոգիա	4	4	120	68	22	46	52	34	18		++		5	5	150	75	26	49	75	51	18	6		4
7.	Մարդու անատոմիա	4	4	120	68	20	48	52	34	12	6		3												
8.	Նորմալ ֆիզիոլոգիա	5	5	150	85	26	59	65	41	18	6		3	5	5	150	75	30	45	75	51	18	6		4
9.	Հյուսվածաբանություն, Էմբրիոլոգիա, բջջաբանություն	4	4	120	68	18	50	52	34	12	6		3												
10.	Ախտաբանական անատոմիա													5	5	150	75	30	45	75	51	18	6		4
11.	Հանրային առողջություն և առողջապահություն													3	2	60	45	16	29	15	9	6		++	
12.	Տեղագրական անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն													5	4	120	75	32	43	45	27	18		++	
Ուսումնաարտադրական պրակտիկա														3	90	60		60	30						
Ընդամենը		30	30	900	510	184	326	390	253	119	18	5	3	30	30	900	510	186	324	390	241	95	24	3	4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
		<i>III կուրս</i>																								
		<i>V կիսամյակ 17 շաբաթ</i>												<i>VI կիսամյակ 15 շաբաթ</i>												
1.	Ախտաբանական անատոմիա	4	4	120	68	26	42	52	34	12	6		5													
2.	Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա	4	4	120	68	26	42	52	34	18		++		5	5	150	75	30	45	75	57	12	6			6
3.	Դեղաբանություն	4	4	120	68	22	46	52	34	18		++		5	4	120	75	26	49	45	27	12	6			6
4.	Ներքին հիվանդությունների պրոպեդևտիկա	6	5	150	102	42	60	48	30	12	6		5	5	5	150	75	30	45	75	57	12	6			6
5.	Հիգիենա	3	3	90	51	18	33	39	26	13		++		4	3	90	60	30	30	30	21	9		++		
6.	Ընդհանուր վիրաբուժություն	3	3	90	51	18	33	39	26	13		++		4	4	120	60	22	38	60	42	12	6			6
7.	Արտակարգ իրավիճակների բժշկություն													3	3	90	45	18	27	45	29	16		++		
8.	Տեղագրական անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն	3	4	120	51	20	31	69	51	12	6		5													
9.	Հանրային առողջություն և առողջապահություն	3	3	90	51	22	29	39	27	12		++														
10.	Ճառագայթային ախտորոշում													4	3	90	60	20	40	30	16	14		++		
	Ուսումնաարտադրական պրակտիկա													3	90	60		60	30							
	Ընդամենը	30	30	900	510	194	316	390	262	110	18	5	3	30	30	900	510	176	334	390	249	87	24	3	4	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
		<i>IV կուրս</i>																								
		<i>VII կիսամյակ 17 շաբաթ</i>												<i>VIII կիսամյակ 13 շաբաթ</i>												
1.	Բժշկական գենետիկա													4	3	90	52	24	28	38	24	14			++	
2.	Համաճարակաբանություն	4	4	120	68	24	44	52	34	12	6		7													
3.	Ներքին հիվանդություններ	6	6	180	102	34	68	78	51	21	6		7	6	5	150	78	34	44	72	54	12	6			8
4.	Վիրաբուժական հիվանդություններ, մանկական վիրաբուժություն	4	4	120	68	30	38	52	34	18			++	4	4	120	52	20	32	68	50	12	6			8
5.	Վնասվածքաբանություն և օրթոպեդիա	4	4	120	68	24	44	52	34	18			++	4	3	90	52	20	32	38	20	12	6			8
6.	Քիթ, կոկորդ ականջի հիվանդություններ													4	3	90	52	24	28	38	24	14			++	
7.	Մաշկավեներական հիվանդություններ	4	4	120	68	24	44	52	34	18			++													
8.	Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա	4	4	120	68	24	44	52	34	12	6		7	4	3	90	52	22	30	38	20	18			++	
9.	Նյարդաբանություն	4	4	120	68	22	46	52	34	18			++	4	3	90	52	18	34	38	20	12	6			8
	Ուսումնարտադրական պրակտիկա														6	180	120		120	60						
	Ընդամենը	30	30	900	510	182	328	390	255	117	18	4	3	30	30	900	510	162	348	390	212	94	24	3	4	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
		V կուրս																							
		IX կիսամյակ 17 շաբաթ												X կիսամյակ 13 շաբաթ											
1.	Սպորտային բժշկություն													5	4	120	65	24	41	55	37	18		++	
2.	Ներքին հիվանդություններ	4	4	120	68	20	48	52	34	12	6		9	4	3	90	52	20	32	38	20	12	6		10
3.	Ինֆեկցիոն հիվանդություններ	4	4	120	68	22	46	52	34	12	6		9	4	3	90	52	18	34	38	24	14		++	
4.	Ֆտիզիատրիա													6	5	150	78	32	46	72	54	18		++	
5.	Մանկաբուժություն													5	4	120	65	36	29	55	37	12	6		10
6.	Աչքի հիվանդություններ	4	4	120	68	24	44	52	34	18		++													
7.	Վիրաբուժական հիվանդություններ, մանկական վիրաբուժություն	3	3	90	51	16	35	39	21	18		++		3	3	90	39	14	25	51	33	12	6		10
8.	Ուրոլոգիա	2	2	60	34	12	22	26	17	9		++													
9.	Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա	3	3	90	51	14	37	39	21	12	6		9	3	2	60	39	14	25	21	3	12	6		10
10.	Ասեղնաբուժություն	4	4	120	68	34	34	52	34	18		++													
11.	Մանուալ թերապիա	3	3	90	51	20	31	39	27	12		++													
12.	Ֆիտոթերապիա	3	3	90	51	26	25	39	21	18		++													
Ուսումնասիրտադրական պրակտիկա															6	180	120		120	60					
Ընդամենը		30	30	900	510	188	322	390	243	129	18	6	3	30	30	900	510	158	352	390	208	98	24	3	4
		VI կուրս																							
		XI կիսամյակ 17 շաբաթ												XII կիսամյակ 17 շաբաթ											
1.	Ներքին հիվանդություններ	4	4	120	68	26	42	52	34	18		++		4	3	90	68	26	42	22	4	18		++	12
2.	Էնդոկրինոլոգիա	2	2	60	34	14	20	26	17	9		++													
3.	Մանկաբուժություն	5	5	150	85	36	49	65	47	12	6		11												

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
4.	Իմունոլոգիա և ալերգոլոգիա													2	2	60	34	16	18	26	17	9			++	
5.	Ֆիզիոթերապիա	2	2	60	34	16	18	26	17	9		++														
6.	Հոգեբուժություն													3	3	90	51	24	27	39	25	14			++	
7.	Պոլիկլինիկական թերապիա													3	3	90	51	20	31	39	26	13			++	
8.	Կլինիկական դեղաբանություն													3	3	90	51	18	33	39	26	13			++	
9.	Վիրաբուժական հիվանդություններ, մանկական վիրաբուժություն	2	2	60	34	14	20	26	14	12		++		4	3	90	68	20	48	22	16	6			++	12
10.	Անզգայացում և վերակենդանացում													4	4	120	68	24	44	52	34	18			++	
11.	Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա	3	3	90	51	18	33	39	27	12		++		3	2	60	51	18	33	9	3	6			++	12
12.	Ուռուցքաբանություն	4	4	120	68	24	44	52	34	12	6		11													
13.	Ընտանեկան բժշկություն	4	4	120	68	24	44	52	34	12	6		11													
14.	Ստոմատոլոգիա	3	3	90	51	24	27	39	27	12		++														
15.	Սեկցիոն կուրս	1	1	30	17	4	13	13	8	5		++														
16.	Դատական բժշկություն													4	4	120	68	24	44	52	34	18			++	
	* Ավարտական ամփոփիչ ատեստավորում														3	90				90	60		30			
	Ընդամենը	30	30	900	510	200	310	390	259	113	18	7	3	30	30	900	510	190	320	390	245	115	30	9	3	

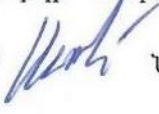
Լրացուցիչ ընտրովի դասընթացներ

		IV կուրս																									
		VII կիսամյակ 17 շաբաթ													VIII կիսամյակ 13 շաբաթ												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26		
1.	Իրիդոդիագնոստիկա	3	2	60	51	24	27	9				++	7														
2.	Էմֆրիոլոգիա													3	2	60	39	14	25	21					++	8	

Հաստատում եմ՝

Հավելված

Գիտխորհրդի նախագահ

ռեկտոր՝ Ն. Խ. Սահաղեկյան

« 31 » 08 2020թ.

**091201.00.7-«Բուժական գործ» մասնագիտության անընդհատ և ինտեգրացված կրթական ծրագրի հիմնական մոդուլների վերջնարդյունքների ձևավորման քարտեզ
Ընդհանրական վերջնարդյունքների ձևավորում**

№	Առարկայի անվանում	ԸՎ-1	ԸՎ-2	ԸՎ-3	ԸՎ-4
1.	Հայոց պատմություն				x
2.	Հայոց լեզու				x
3.	Լատիներեն				x
4.	Բժշկության պատմություն	x			
5.	Ընդհանուր հոգեբանություն	x	x		x
6.	Բժշկական հոգեբանություն		x	x	
7.	Փիլիսոփայություն	x			
8.	Օտար լեզու				x
9.	Բժշկական ֆիզիկա	x			
10.	Մաթեմատիկա, բժշկական ինֆորմատիկա	x			
11.	Ընդհանուր քիմիա	x			
12.	Կենսաօրգանական քիմիա	x			
13.	Կենսաբանություն	x			
14.	Կենսաքիմիա	x			
15.	Մարդու անատոմիա				
16.	Տեղագրական անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն	x	x	x	x
17.	Հյուսվածաբ., էմբրիոլոգիա, բջջաբանություն				
18.	Նորմալ ֆիզիոլոգիա	x			
19.	Մանրէաբանություն, վիրուսաբանություն, իմունոլոգիա	x			
20.	Դեղաբանություն	x	x	x	
21.	Ախտաբանական անատոմիա	x			
22.	Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա	x			
23.	Ներքին հիվանդ-ի պրոպեդևտիկա	x			
24.	Ներքին հիվանդություններ	x	x	x	
25.	Էնդոկրինոլոգիա				

№	Առարկայի անվանում	ԸՎ-1	ԸՎ-2	ԸՎ-3	ԸՎ-4
26.	Մաշկավեներական հիվանդություններ				
27.	Ճառագայթային ախտորոշում	x			
28.	Նյարդաբանություն	x			
29.	Ֆտիզիատրիա		x		
30.	Հոգեբուժություն		x	x	
31.	Դատական բժշկություն	x	x		
32.	Ուռուցքաբանություն				
33.	Ինֆեկցիոն հիվանդություններ				
34.	Ֆիզիոթերապիա				
35.	Պոլիկլինիկական թերապիա				
36.	Կլինիկական դեղաբանություն				
37.	Ասեղնաբուժություն	x			
38.	Ֆիտոթերապիա				
39.	Մանուալ թերապիա				
40.	Ընդհանուր վիրաբուժություն		x	x	
41.	Վիրաբուժական հիվ-եր, մանկական վիրաբուժություն	x	x		
42.	Ուրոլոգիա				
43.	Վնասվածքաբանություն և օրթոպեդիա	x		x	
44.	Անզգայացում և վերակենդանացում				
45.	Աչքի հիվանդություններ				
46.	Քիթ, կոկորդ, ականջի հիվանդություններ				
47.	Արտակարգ իրավիճակների բժշկություն		x	x	x
48.	Մանկաբուժություն	x			
49.	Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա	x			
50.	Հիգիենա	x			
51.	Հանրային առողջություն և առողջապահություն	x			
52.	Համաճարակաբանություն		x		
53.	Իմունոլոգիա և ալերգոլոգիա				
54.	Սեկցիոն կուրս	x			
55.	Ընտանեկան բժշկություն	x	x	x	x
56.	Սպորտային բժշկություն	x			
57.	Ստոմատոլոգիա	x			
58.	Բժշկական գենետիկա	x			
Լրացուցիչ ընտրովի դասընթացներ					
1.	Ֆարմակոգնոլոգիա	x	x	x	
2.	Ասեղնաբուժություն	x			
3.	Ֆիտոթերապիա				

4.	Իրիդոդիագնոստիկա				
5.	Էմբրիոլոգիա				
Ֆակուլտատիվ դասընթաց					
1.	Ֆիզիաստիարակություն				

Ընդհանուր մասնագիտական վերջնարդյունքների ձևավորում

№	Առարկայի անվանում	ԸՄՎ-1	ԸՄՎ-2	ԸՄՎ-3	ԸՄՎ-4	ԸՄՎ-5	ԸՄՎ-6	ԸՄՎ-7	ԸՄՎ-8	ԸՄՎ-9
1.	Հայոց պատմություն									
2.	Հայոց լեզու	x	x			x				
3.	Լատիներեն	x	x							
4.	Բժշկության պատմություն	x								
5.	Ընդհանուր հոգեբանություն			x	x					
6.	Բժշկական հոգեբանություն			x						
7.	Փիլիսոփայություն			x						
8.	Օտար լեզու	x	x			x				
9.	Բժշկական ֆիզիկա						x			x
10.	Մաթեմատիկա, բժշկական հնֆորմատիկա	x				x	x			
11.	Ընդհանուր քիմիա						x			
12.	Կենսաօրգանական քիմիա						x			
13.	Կենսաբանություն	x					x			
14.	Կենսաքիմիա						x		x	
15.	Մարդու անատոմիա	x					x		x	
16.	Տեղագրական անատոմիա և օպերատիվ վիրաբ-ուն	x			x			x	x	x
17.	Հյուսվածաբ., էմբրիոլոգիա, բջջաբանություն	x					x		x	
18.	Նորմալ ֆիզիոլոգիա	x					x		x	
19.	Մանրէաբանություն, վիրուսաբանություն, իմունոլոգիա	x							x	
20.	Դեղաբանություն	x				x		x		
21.	Ախտաբանական անատոմիա	x		x		x			x	
22.	Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա	x					x		x	
23.	Ներքին հիվանդ-ի պրոպեդևտիկա				x	x				x
24.	Ներքին հիվանդություններ	x			x			x	x	
25.	Էնդոկրինոլոգիա				x				x	
26.	Մաշկավեներական հիվանդություններ				x			x	x	
27.	Ճառագայթային ախտորոշում	x			x	x				x
28.	Նյարդաբանություն				x			x	x	
29.	Ֆսիզիատրիա				x	x		x	x	
30.	Հոգեբուժություն			x	x			x		
31.	Դատական բժշկություն	x		x	x	x	x		x	

№	Առարկայի անվանում	ԸՄՎ-1	ԸՄՎ-2	ԸՄՎ-3	ԸՄՎ-4	ԸՄՎ-5	ԸՄՎ-6	ԸՄՎ-7	ԸՄՎ-8	ԸՄՎ-9
32.	Ուռուցքաբանություն			x	x			x	x	
33.	Ինֆեկցիոն հիվանդություններ				x			x	x	
34.	Ֆիզիոթերապիա				x			x		x
35.	Պոլիկլինիկական թերապիա					x				
36.	Կլինիկական դեղաբանություն							x	x	
37.	Ասեղնաբուժություն	x			x				x	x
38.	Ֆիտոթերապիա	x			x			x	x	
39.	Մանուալ թերապիա				x				x	x
40.	Ընդհանուր վիրաբուժություն				x				x	x
41.	Վիրաբուժական հիվ-եր, մանկական վիրաբուժություն				x			x	x	x
42.	Ուրոլոգիա				x			x	x	x
43.	Վնասվածքաբանություն և օրթոպեդիա				x			x	x	x
44.	Անզգայացում և վերակենդանացում			x	x		x	x	x	x
45.	Աչքի հիվանդություններ	x			x	x	x	x	x	x
46.	Քիթ, կոկորդ, ականջի հիվանդ.	x			x	x	x	x	x	x
47.	Արտակարգ իրավիճակների բժշկություն			x				x		
48.	Մանկաբուժություն			x	x	x	x	x	x	x
49.	Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա	x			x	x	x	x	x	x
50.	Հիգիենա						x			
51.	Հանրային առողջություն և առողջ.					x				
52.	Համաճարակաբանություն				x	x				
53.	Իմունոլոգիա և ալերգոլոգիա	x			x			x	x	x
54.	Սեկցիոն կուրս	x				x			x	
55.	Ընտանեկան բժշկություն			x	x	x			x	
56.	Սպորտային բժշկություն	x					x		x	
57.	Ստոմատոլոգիա	x		x	x	x		x	x	x
58.	Բժշկական գենետիկա	x					x		x	
Լրացուցիչ ընտրովի դասընթացներ										
1.	Ֆարմակոգնոլոգիա	x						x		
2.	Ասեղնաբուժություն	x			x				x	x
3.	Ֆիտոթերապիա	x			x			x	x	

4.	Իրիդոդիագնոստիկա					x			x	x
5.	Էմբրիոլոգիա	x					x		x	
Ֆակուլտատիվ դասընթաց										
6.	Ֆիզիաստիարակություն									

Մասնագիտական վերջնարդյունքների ձևավորում

№	Առարկայի անվանում	ՄՎ-1	ՄՎ-2	ՄՎ-3	ՄՎ-4	ՄՎ-5	ՄՎ-6	ՄՎ-7	ՄՎ-8	ՄՎ-9	ՄՎ-10	ՄՎ-11	ՄՎ-12	ՄՎ-13	ՄՎ-14
1.	Հայոց պատմություն														
2.	Հայոց լեզու														
3.	Լատիներեն														
4.	Բժշկության պատմություն														
5.	Ընդհանուր հոգեբանություն														
6.	Բժշկական հոգեբանություն	x		x	x					x					
7.	Փիլիսոփայություն														
8.	Օտար լեզու														
9.	Բժշկական ֆիզիկա														
10.	Մաթեմատիկա, բժշկական ինֆորմատիկա														
11.	Ընդհանուր քիմիա														
12.	Կենսաօրգանական քիմիա														
13.	Կենսաբանություն														
14.	Կենսաքիմիա														
15.	Մարդու անատոմիա														
16.	Տեղագրական անատոմիա և օպերատիվ վիրաբ-ուն								x						
17.	Հյուսվածաբ., էմբրիո-լոգիա, բջջաբանություն														
18.	Նորմալ ֆիզիոլոգիա														
19.	Մանրէաբանություն, վիրուս., իմունոլոգիա	x												x	
20.	Դեղաբանություն									x					
21.	Ախտաբանական անատոմիա			x	x									x	
22.	Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա	x			x									x	
23.	Ներքին հիվանդ-ի պրոպեդևտիկա	x		x	x										
24.	Ներքին հիվանդ-ների	x	x	x	x	x	x	x	x			x	x	x	x
25.	Էնդոկրինոլոգիա		x	x	x		x		x			x	x	x	x
26.	Մաշկավեներակ. հիվանդ-եր		x	x	x		x					x	x	x	x
27.	Ճառագայթային ախտորոշում	x		x	x								x	x	
28.	Նյարդաբանություն	x	x	x	x		x	x	x			x	x	x	x
29.	Ֆսիզիատրիա	x	x	x	x		x		x			x	x	x	
30.	Հոգեբուժություն	x	x	x	x		x	x	x			x	x	x	
31.	Դատական բժշկություն			x	x	x									x
32.	Ուռուցքաբանություն	x	x	x	x		x					x	x	x	
33.	Ինֆեկցիոն հիվանդություններ	x		x	x		x	x	x			x	x	x	
34.	Ֆիզիոթերապիա						x				x			x	
35.	Պոլիկլինիկական թերապիա		x		x	x									x

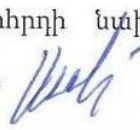
№	Առարկայի անվանում	ՄՎ-1	ՄՎ-2	ՄՎ-3	ՄՎ-4	ՄՎ-5	ՄՎ-6	ՄՎ-7	ՄՎ-8	ՄՎ-9	ՄՎ-10	ՄՎ-11	ՄՎ-12	ՄՎ-13	ՄՎ-14
36.	Կլինիկական դեղաբանություն										x				
37.	Ասեղնաբուժություն	x		x			x				x				
38.	Ֆիտոթերապիա	x					x				x				
39.	Մանուալ թերապիա						x				x				
40.	Ընդհանուր վիրաբուժ-ուն	x		x											
41.	Վիրաբուժական հիվ-եր, մանկ. վիրաբ.	x	x	x	x	x	x	x	x				x	x	
42.	Ուրոլոգիա	x	x	x	x		x	x				x	x	x	
43.	Վնասվածքաբանություն և օրթոպեդիա	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	
44.	Անզգայացում և վերակենդանացում			x					x					x	
45.	Աչքի հիվանդություններ	x	x	x	x	x	x	x	x			x	x	x	
46.	Քիթ, կոկորդ, ականջի հիվանդություններ	x	x	x	x	x	x	x	x			x	x	x	
47.	Արտակարգ իրավիճ-ի բժշկություն	x								x				x	x
48.	Մանկաբուժություն	x	x	x	x		x	x	x			x	x	x	x
49.	Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա	x		x			x	x	x			x	x	x	x
50.	Հիգիենա	x									x	x		x	x
51.	Հանրային առողջություն և առողջապահություն													x	x
52.	Համաճարակաբանություն	x	x							x			x	x	x
53.	Իմունոլոգիա և ալերգոլոգիա	x	x	x	x		x	x				x	x	x	
54.	Սեկցիոն կուրս			x	x								x		
55.	Ընտանեկան բժշկություն	x	x	x	x		x	x	x			x	x		x
56.	Սպորտային բժշկություն	x			x									x	
57.	Ստոմատոլոգիա	x	x	x		x						x	x	x	
58.	Բժշկական գենետիկա	x		x	x	x						x	x	x	x
Լրացուցիչ ընտրովի դասընթացներ															
1.	Ֆարմակոգնոզիա										x			x	
2.	Ասեղնաբուժություն	x		x			x				x				
3.	Ֆիտոթերապիա	x					x				x				
4.	Իրիդոդիագնոստիկա	x		x	x										
5.	Էմբրիոլոգիա														
Ֆակուլտատիվ դասընթաց															
1.	Ֆիզդաստիարակություն														

	Գ1	Հ1	Հ2	Հ3	Հ4	Հ5	Հ6	Կ1	Կ2	Կ3	Կ4	Գ1	Գ2	Հ1	Հ2	Հ3	Հ4	Հ5	Կ1	Կ2	Կ3	Կ4	Կ5	Կ6	
ՄԿ-1	+		+		+			+				+	+		+		+	+							
ՄԿ-2	+		+		+			+				+	+	+				+		+					
ՄԿ-3	+	+		+	+	+		+				+	+				+								
ՄԿ-4	+	+	+	+	+	+		+				+	+				+	+					+		
ՄԿ-5	+				+	+		+				+	+				+						+		
ՄԿ-6	+	+	+		+	+		+				+	+				+						+		
ՄԿ-7	+	+			+	+		+				+	+				+						+		
ՄԿ-8	+	+				+		+				+	+				+		+				+		
ՄԿ-9	+	+	+	+	+	+		+	+			+	+		+	+	+		+						
ՄԿ-10	+		+					+				+	+				+						+		
ՄԿ-11	+		+	+	+	+		+	+			+	+		+			+		+					
ՄԿ-12	+	+	+	+	+	+	+	+				+	+		+					+					
ՄԿ-13	+	+	+	+	+	+	+	+				+	+	+		+		+		+					
ՄԿ-14	+	+	+	+	+	+	+	+				+	+	+	+	+		+		+					

Հաստատում եմ՝

Գիտխորհրդի նախագահ

ոնկտոր՝

Ն. Խ. Կարպետյան

« 31 » 08 2020թ.

**091201.00.7- «Բուժական գործ» մասնագիտության
անընդհատ և ինտեգրացված կրթական ծրագրի
ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐԵՐ**

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I, II	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I, II, III
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	Անահիտ Կարապետյան Ամալյա Գրիգորյան Տաթևիկ Խաչատրյան
ՀԵՌԱՆՈՍ	+374 91 61 15 00, +374 91 58 24 41, +374 91 53 45 67
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	anahit.karapetyan.54@mail.ru , grigoryan-amalya@mail.ru , tatevyerevan@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Հումանիտար առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բան.գ.թ. Տաթևիկ Սեդրակի Կարապետյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգարք
I	I	2	17	2	60	34	-	34	17	9	-	+
	II	2	17	2	60	34	-	34	17	9	-	+
II	III	2	17	2	60	34	-	34	17	9	-	+
Ընդամենը		6	51	6	180	102	-	102	51	27	-	

<p>1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները`</p> <p>Գիտելիքներ`</p> <p>1. Մայրենի լեզվի և օտար լեզվի քերականական գիտելիքներ, որոնք ձևավորվել են դպրոցում:</p> <p>Կարողություններ`</p> <p>1. Մայրենի լեզվի քերականական գիտելիքների համադրումը ուսուցանվող լեզվի քերականական համակարգի հետ:</p> <p>2. Մայրենի և օտար լեզուների բառապաշարային, կառուցվածքային ընդհանրությունների ու տարբերությունների ընկալում:</p> <p>3. Մայրենի և օտար լեզուներով հաղորդակցման հնարավորությունների համադրում:</p> <p>Տիրապետումներ`</p> <p>1. Ունակ լինել ստացած գիտելիքները կիրարկել գրավոր և բանավոր խոսքում:</p>
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>Հայոց լեզվի ուսուցումն ընթանում է երկու փուլերով. «Նախնական դասընթաց» փուլը սկսվում է գրուսուցմամբ և ներառում է «Կապակցված գրավոր և բանավոր խոսք» ենթաբաժինը, Երկրորդ` «Հիմնական դասընթաց» փուլում լեզվական-քերականական իրողություններն ուսուցանվում են ավելի համակարգված ձևով` նպաստելով նախնական դասընթացում արդեն ստացած գիտելիքների խորացմանը, հաղորդակցական կարողությունների և հմտությունների զարգացմանը:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել ժամանակակից հայերենի այբուբենի հնչյուն-տառերը, ձևավորել կարդալու և գրելու սկզբնական կարողություններ, հետագայում բանավոր և գրավոր կապակցված խոսք կազմելուն նպաստող շարահյուսական անհրաժեշտ գիտելիքների ուսուցման համար, տեքստային աշխատանքների` իրադրական տեքստերի, զրույցների, երկխոսությունների միջոցով մշակել բանավոր խոսքը, աստիճանաբար զարգացնել համագործածական և բժշկագիտական բառապաշարը:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p> <p>Իմանա`</p> <p>Ի1. Հայոց լեզվի այբուբենը, հնչյունների գրային նշանները /մեծատառ և փոքրատառ, ձեռագիր և տպագիր/, հայերենի հնչյունական համակարգը ձայնավորների և բաղաձայնների ուղղագրությանը վերաբերող օրինաչափությունները:</p> <p>Ի2. Բառերի տեսակներն ըստ կազմության, ձևի և իմաստի, հաղորդակցման համար անհրաժեշտ նվազագույն բառապաշար` ա/ ուսումնական գործընթացին առնչվող անհրաժեշտ բառեր, բ/ գործողություն, առարկայի հատկանիշ նշանակող համագործածական բառեր, գ/ կենցաղին, առօրյային վերաբերող համագործածական բառեր:</p> <p>Ի3. Տեքստային աշխատանքների` իրադրական տեքստերի, զրույցների, երկխոսությունների միջոցով մշակել բանավոր խոսքը, աստիճանաբար զարգացնել բառապաշարը, ամրապնդել լեզվաքերականական գիտելիքները:</p> <p>Ի4. Թեքվող խոսքի մասերի հարացույցների գլխավոր տարրերը, չթեքվող խոսքի մասերի գործնական կիրառությունը:</p> <p>Ի5. Նախադասության կառուցվածքը, նախադասություն կազմող բառերի կապակցման եղանակները, համառոտ և ընդարձակ, պարզ և բարդ նախադասություններ, նախադասության տեսակներն ըստ հաղորդակցման նպատակի /պատմողական, հարցական, հրամայական և բացականչական/, դրանց կետադրությունը, մասնագիտական դասընթացներին վերաբերող հիմնական եզրույթներ ու եզրույթային</p>

կապակցություններ, գիտական ոճին հատուկ կառույցներ, լեզվաքերականական իրողություններ:

Կարողանա՝

- Կ1.** Լսողությամբ տարբերել հայերենի հնչյունները, երկհնչյունները:
- Կ2.** Ճանաչել բառի բաղադրիչները: Մեծ հաճախականություն ունեցող հոմանիշները, հականիշները գործածել խոսքի մեջ ըստ անհրաժեշտության:
- Կ3.** Ճիշտ կիրառել անվանական և բայական համակարգի թեքված ձևերը, ինքնուրույն կառուցել կապակցված խոսք:
- Կ4.** Ընկալել հայոց լեզվի շարահյուսական կառուցվածքը, կազմել փոքրածավալ տեքստեր, համառոտել կարդացած տեքստը, կառուցել իրադրական երկխոսություններ՝ պահպանելով հայերենի շարահյուսական կանոնները:
- Կ5.** Կարդալ, հասկանալ և վերարտադրել պարզ նախադասություններից կազմված մասնագիտական պարզագույն տեքստեր՝ առանձնացնելով մասնագիտական բառերն ու բառակապակցությունները, դրանցով կազմել նախադասություններ:
- Կ6.** Տարբեր բնույթի գրավոր աղբյուրներից (բառարան, հանրագիտարան, մամուլ, տեղեկատուներ, համացանց և այլն) անհրաժեշտ տեղեկատվական նյութեր ձեռք բերել և նպակադրված կիրառել:

Տիրապետի՝

- S1.** Համապատասխան իրավիճակներում ինքնաարտահայտվելուն, նախադասությունները քերականորեն ճիշտ կառուցելուն, թեմայի շուրջ երկխոսություն վարելուն և ճիշտ դիմելաձևերի հմտություններին:
- S2.** Բառարանից, հանրագիտարանից, տեղեկատու գրականությունից, ինչպես նաև՝ տպագիր և էլեկտրոնային աղբյուրներից օգտվելու ունակություններին, գիտահանրամատչելի, մասնագիտական գրականություն կարդալու և կարդացածը վերաշարադրելու հմտություններին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. V. Gevorkian, East Armenian Course, Yerevan, 2000.
3. Dora Sakayan, Eastern Armenia, For the English Speaking World, YSU Press, 2007:
4. Գուրգեն Գևորգյան, Արտակ Գալստյան, «Անգլերեն-հայերեն առավել գործածական բժշկական բառեր և բառակապակցություններ», Երևան, «Արեգ», 2005թ.:
5. Աստղիկ Ավետիսյան, «Պատկերագրող հայոց լեզու» (անգլախոս ուսանողների ուսուցման սկզբնափուլ), Երևան, 2004թ.:
6. Լ.Կ. Մուրադյան, «Մովորում ենք գրել, կարդալ, խոսել հայերեն», (անգլախոս ուսանողների համար, ուսուցման սկզբնական փուլ), Երևան, 2011թ.:
7. Ա. Շ. Ավետիսյան, «Հայոց լեզու» (Ձեռնարկ անգլախոս ուսանողների համար), Տեքստեր և վարժություններ, Երևան, 2004թ.:
8. «Հայոց լեզու», ԵՊԲՀ Ա.Գ. Ավետիսյանի խմբագրությամբ, ուսումնական ձեռնարկ, Երևան, 2009:

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տարային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԼԱՏԻՆԵՐԵՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I, II
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	Վիկտորյա Թումանյան, Ժաննա Հակոբյան, Քրիստինա Մեժլումյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 91 80 06 13, +374 77 04 19 74, +374 77 99 74 71
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	vdoxoyan75@mail.ru , zhanna.mousisyan@mail.ru , Kristina_mezhlumyan@yahoo.com

ԱՄԲԻՈՆ	Հումանիտար առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բան.գ.թ. Տաթևիկ Սեդրակի Կարապետյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդ.	Քննություն	Ստուգարք
I	I	3	17	3	90	51		51	26	13		+
	II	3	17	3	90	51		51	21	18		+
Ընդամենը		6	34	6	180	102		102	47	31		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, ունակություններն ու կարողությունները

- Գիտելիքներ`**
- անգլերենի բավարար քերականության իմացություն (հնչյունաբանություն, բառագիտություն, ձևաբանություն, շարահյուսություն).
 - անատոմիական բառապաշար.
 - մայրենի և օտար լեզուներով հաղորդակցում:
- Կարողություններ`**
- հասկանալ և վերլուծել քերականական նյութեր.
 - համադրել անգլերեն լեզուն լատիներենի հետ.
 - համեմատություններ անցկացնել անգլերենի և լատիներենի միջև.
 - ինքնուրույն աշխատանք կատարելու ունակություն և ժամանակի ճիշտ կառավարում.
 - բարելավելու կարողություն.
 - քննադատական մտածողության, գիտական գրականության ուսումնասիրության կարողություն:

<p>Տիրապետումներ՝</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. սոցիալական հմտություններ. 2. մշակութային իրավասություն. 3. թիմային աշխատանք. 4. բանավոր հաղորդակցություն. 5. բարոյական պատասխանատվություն անձի և մյուսների նկատմամբ. 6. դիմացկունություն և հարմարվողականություն:
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>Դասընթացը ընդգրկում է անատոմիական, հյուսվածաբանական, դեղագիտական, ախտաբանական և կլինիկական տերմինների ուսուցումը: Դասընթացը հնարավորություն կտա արտասահմանցի ուսանողներին ծանոթանալ անատոմիայում կիրառվող ակտիվ բառապաշարին, ինչպես նաև հունարեն և լատիներեն բիլինգվիզմի հիմքի վրա ձևավորված ախտաբանական և կլինիկական տերմիններին, որոնք նպաստում են ուսանողների մնացորդային գիտելիքների ձեռք բերմանը, որը հետագայում հնարավորություն է տալիս հմտորեն ծանոթանալ օտարալեզու բժշկական գրականությանը, քանի որ գրեթե ամբողջ եվրոպական/ բացառությամբ գերմաներենի, որոնք առաջնահերթությունը տալիս են սեփական լեզվով ձևավորած տերմիններին, նոր հետո միջազգային/ և արևմտյան բժշկական գրականությունը կիրառում է միմիայն հունա- լատինական տերմիններ:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.</p> <p>3.1. Դասընթացի նպատակը</p> <p>Ուսուցանել հունալատինական անատոմիական, կլինիկական և դեղագիտական, բժշկական տերմինները:</p>
<p>3.2. Դասընթացի խնդիրները</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ծանոթացնել բժշկական տերմինների բառակազմության բովանդակությանը: ▪ Ձևավորել կարդալու, գրելու կարողությունները: ▪ Ուսուցանել նոր բառապաշար՝ հետագայում նեղ մասնագիտական նոր տերմիններ կազմելու համար:
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է Իմանա՝</p> <ol style="list-style-type: none"> Ի1. լատիներենի քերականությունը. Ի2. լատինական և հունական նախածանցներն ու վերջածանցները, բառակազմիչ տարրերը. Ի3. լատիներեն (հուներեն) տերմինաբանությունը՝ միջազգային անատոմիական բառապաշարին համաձայն. Ի4. դեղատոմսերի թարգմանություններն ու կրճատումները. Ի5. ախտաբանական, կլինիկական, ստոմատոլոգիական, դեղագիտական տերմինաբանություն: <p>Կարողանա՝</p> <ol style="list-style-type: none"> Կ1. մասնագիտական գործունեության համար օգտվել ուսումնական, գիտական, հանրամատչելի գրականությունից և համացանցից: <p>Տիրապետի՝</p> <ol style="list-style-type: none"> S1. լատիներեն տերմինների կազմման հմտություններին, մասնագիտական դասընթացների ուսուցման ընթացքում բժշկական տերմինաբանության կիրառման հմտություններին. S2. բժշկական բառապաշարին և բժշկության մեջ կիրառվող քերականական նրբություններին.

S3.օտարերկրյա բժիշկների հետ պրոֆեսիոնալ մակարդակով շփվելու կարողություններին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. Balabanyan V.M., Stepanyan N.S. “Latin manual for first year foreign medical students”, Yerevan, 2008, YSMU after M.Heratsi.
3. Banay, G. “An introduction of medical terminology. Greek and Latin derivations”, Worcester.
4. Budzowska M. “Medical Latin Course”, Todz, 2007, www.pbs.org.
5. Kondratev D., Ylegzanina O., Knyazeva J. “Latin and fundamentals of medical terminology for medical students”, Grodno, 2005, ISBN 985-496-063-3.
6. Katarzyna Joskovska, Zenon Grabarczyk. ”Greek and Latin in medical terminology”. 2013. ISSN 2300-5432
7. Առաքելյան Հ.Թ., Բալարանյան Վ.Ս., Տիրացյան Գ.Գ., Ստեփանյան Ն.Ս. «Լատիներեն լեզու և բժշկական տերմինաբանություն» Երևան, 2008, ISBN 978-99941-40-59-6.
8. Чернявский М. Н. «Латинский язык и основы медицинской терминологии». МОСКВА, 2007.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՕՏԱՐ ԼԵԶՈՒ, ԱՆԳԼԵՐԵՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I, II
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բան.գ.թ. Տաթևիկ Կարապետյան բան.գ.թ. Տաթևիկ Սիմոնյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 93 77 25 99, +374 94 11 30 90
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	karapetyants@yahoo.com , tatevsimonyan85@mail.ru

ԱՄԲԻՈՆ	Հումանիտար առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Բան.գ.թ. Տաթևիկ Սեդրակի Կարապետյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդ.	Քննություն	Ստուգաթիվ
I	I	3	17	3	90	51	-	51	25	14		+
	II	3	17	3	90	51	-	51	26	13		+
Ընդամենը		6	34	6	180	102	-	102	51	27		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, ունակություններն ու կարողությունները, որոնք ձևավորվել են դպրոցական ծրագրի շնորհիվ՝

Գիտելիքներ՝

- անգլերենի բավարար իմացություն,
- մայրենի և օտար լեզուների բառապաշարային, կառուցվածքային ընդհանրությունների ու տարբերությունների ընկալում,
- մայրենի և օտար լեզուներով հաղորդակցման հնարավորությունների համադրում:

Կարողություններ՝

- հասկանալ և վերլուծել քերականական նյութեր մայրենի լեզվով,
- համադրել մայրենի լեզուն անգլերենի հետ,
- համեմատություններ անցկացնել մայրենի լեզվի և անգլերենի միջև,
- անգլերենով բանավոր և գրավոր խոսքի ազատ հաղորդակցում,
- ինքնուրույն աշխատանք կատարելու ունակություն և ժամանակի ճիշտ կառավարում,
- բարելավելու կարողություն,
- քննադատական մտածողության, պատճառաբանության, գիտական գրականության ուսումնասիրության կարողություն:

<p>Տիրապետումներ՝</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. սոցիալական հմտություններ, 2. մշակութային իրավասություն, 3. թիմային աշխատանք, 4. բանավոր հաղորդակցություն, 5. բարոյական պատասխանատվություն անձի և մյուսների նկատմամբ, 6. դիմացկունություն և հարմարվողականություն:
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>Դասընթացը միտված է ապագա բժիշկների հումանիտար մտածողության ձևավորմանը, որի արդյունքում լեզվից դուրս ուսանողները կարող են տարբերակել հիվանդի վարքագիծը և ռեակցիաները, ձևավորել և ամրապնդել համատեղ աշխատանքը ապագա գործընկերների հետ բժշկական թիմում, մասնավորապես՝ բանավոր ներկայացումների և գիտահետազոտական աշխատանքների ծավալում (ներկայացնել և/կամ հրատարակել գիտահետազոտական արդյունքներ), միջմշակութային իրազեկում և հաղորդակցություն (հիվանդների հետ հաղորդակցություն):</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.</p> <p>3.1. Դասընթացի նպատակը</p> <p>Դասընթացի նպատակն է զարգացնել ուսանողների բանավոր խոսքի կարողությունը, խորացնել քերականական գիտելիքները, հարստացնել բառապաշարը, զարգացնել խոսելու և լսելու, մասնագիտական տերմիններն ու տերմինաբանական կապակցությունները ճշգրտորեն ընտրելու և կիրառելու հմտությունները, մասնագիտական մատչելի տեքստեր վերլուծելու և վերարտադրելու կարողությունները:</p>
<p>3.2. Դասընթացի խնդիրները</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ուսանողների հետ վարել անզլերենի բանավոր խոսքի տիրապետմանն ուղղված տարաբնույթ աշխատանքներ՝ կատարելագործելով բանավոր խոսքի ճշգրտությունն ու հստակությունը, ▪ թեմատիկ աուդիո և վիդեո նյութերի միջոցով զարգացնել ուսանողների լսելու կարողությունը, ▪ բարելավել կարդալու հմտությունը, ▪ գործնականում ամրապնդել լեզվի քերականության իմացությունը:
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p> <p>Իմանա՝</p> <p>Ի1. ընդհանուր և մասնագիտական հիմնական բառակազմական կաղապարները.</p> <p>Ի2. խոսքի մասերը, նախադասության անդամները, պարզ և բարդ նախադասությունների շարահյուսությունը.</p> <p>Ի3. բժիշկ-հիվանդ և բժիշկ-գործընկերներ հաղորդակցության հմտությունները,</p> <p>Կարողանա՝</p> <p>Կ1. թարգմանել, վերարտադրել հատուկ բժշկական տեքստեր բառարանով և առանց բառարանի.</p> <p>Կ2. փոխանցել անզլերեն տեքստերի ընդհանուր բովանդակությունը.</p> <p>Կ3. վարել կենցաղային և մասնագիտական զրույցներ.</p> <p>Կ4. գրել անձնական և գործնական նամակներ.</p> <p>Կ5. կազմել ճիշտ խոսք (բանավոր, գրավոր)՝ հետևելով խոսքի կուլտուրայի կանոններին.</p> <p>Կ6. կողմնորոշվել սոցիալ-մշակութային հաղորդակցության տարբեր իրավիճակներում:</p> <p>Տիրապետի՝</p> <p>S1. անզլերեն լեզվին՝ որպես միջմշակութային հաղորդակցության միջոցի.</p> <p>S2. մասնագիտական և ոչ տեխնիկական բառապաշարին.</p> <p>S3. մասնագիտական բանավոր և գրավոր խոսքին և դրանց նրբություններին:</p>

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
1. Ամբիոնական մշակումներ		
2. MacCarter S., Oxford English for Careers: Medicine 1, ISBN: 978-0-19-402300-9, 2013.		
3. MacCarter S., Oxford English for Careers: Medicine 2, ISBN: 978-0-19-456956-9, 2014.		
4. Sean O. Henderson, Emergency Medicine, ISBN: 1-57059-668-9, Copyright ©2006 Landes Bioscience, Georgetown, Texas, U.S.A.		
5. Murphy, R., Essential Grammar in Use, Cambridge University Press 2015.		
6. Thomson A., Martinet A. “A Practical English Grammar”, oxford University Press.		
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԲԺՇԿՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՍՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	Բ.գ.թ. Դոնարա Կարապետյան, Լիլիթ Սուքիասյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 91 42 34 77, +374 91 36 38 16
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	Lilit.sukiasyan@inbox.ru

ԱՄԲԻՈՆ	Հումանիտար առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բան.գ.թ. Տաթևիկ Սեդրակի Կարապետյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդ.	Քննություն	Ստուգարք
I	I	3	17	3	90	51	34	17	26	13		+
Ընդամենը		3	17	3	90	51	34	17	26	13		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, ունակություններն ու կարողությունները

Գիտելիքներ`

- կենսաբանության գիտության ակնաւոր հայտնագործությունները, կենսաբանական գիտության դերը աշխարհի արդիական բնագիտական պատկերի ձևավորման մեջ.
- մարդկային հասարակության զարգացման օրինաչափությունների պետության կառուցվածքի, տեսակների, կառավարման ձևերի մասին:

Կարողություններ`

- վերլուծել կենսաբանական երևույթները և բնական գործընթացների օրինաչափությունները.
- տարբերակել մարդկային հասարակության զարգացման բնորոշ առանձնահատկությունները տարբեր ժամանակաշրջաններում:

Տիրապետումներ`

աշխատել կենսաբանական գրականության, դասախոսությունների սեղմագրերի հետ:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Բժշկության պատմություն» դասընթացը ուսումնասիրում է բժշկության պատմական զարգացման փուլերը, տարբեր դարաշրջաններում հաճախ հանդիպող հիվանդությունները, բժշկության զարգացման առանձնահատկությունները` կախված կրոնական նկատառումներից և տարածաշրջանից:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.

3.1. Դասընթացի նպատակը

Դասընթացի նպատակն է բարձրացնել ուսանողի ընդհանուր և մասնագիտական գիտելիքների մակարդակը՝ կատարելով շատ կարևոր դեր ապագա բժշկի պատրաստման գործում, սովորեցնելով բժշկության պատմությունը, օգնել ուսանողներին մուտք գործել մասնագիտական աշխարհ:

3.2. Դասընթացի խնդիրները

- Դասախոսությունների և գործնական պարապմունքների ընթացքում ուսումնասիրել աշխարհի բոլոր ժողովրդների բժշկության պատմությունը սկսած նախնադարից մինչև մեր օրերը:
- Ծանոթացնել կարևորագույն համաշխարհային բժշկական դպրոցների գործունեությանը:
- Ուսուցանելով կարևորագույն բժիշկ-հումանիստների՝ Հիպոկրատի, Գալենի, Իբն Սինայի, առ-ռազիի, Միսիթար Հեբացու, Ամիրդովլաթ Ամասիացու և ուրիշների բարոյաէթիկական սկզբունքներն նպաստով երիտասարդ բժշկի բարոյանակ կերպարի կայացմանը և կատարելագործմանը:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

Ի1. բժշկության անցած երկար ճանապարհը սկսած նախնադարից մինչև մեր օրերը, բժշկական համակարգերի և բժշկական դպրոցների պատմությունը, դրանց հիմնադիրները, հայկական բժշկության զարգացումը և ծաղկունքի շրջանները, հայ հայտնի բժիշկների կյանքը, վերջիններիս դերը համաշխարհային բժշկագիտության զարգացման գործում,

Կարողանա՝

- Կ1. մասնագիտական գործունեության համար օգտվել ուսումնական, գիտական, հանրամատչելի գրականությունից և համացանցից,
- Կ2. բժշկության պատմությանը վերաբերող գիտական քննարկումների ժամանակ ցուցաբերել գրագետ մոտեցում պրակտիկ բժշկի գործունեությունում,
- Կ3. հիվանդների հետ շփվելիս, օգտագործի գիտելիքները բժշկության պատմությունից, բժշկական էթիկայից և մշակույթից, որոնք ձեռք է բերել ուսումնառության ընթացքում:

Տիրապետի՝

Տ1. սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու հմտություններին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. Հայաստանի Բժշկության Պատմություն, դասագիրք/ Ս. Վարդանյան, Երևան, 2000;
3. Բժշկության Պատմություն, դասագիրք/ Յ. Լիսիցին, Մոսկվա, 2015.
4. Աբուսայիդ. Յաղագս կազմութեան մարդոյ, քննական բնագիրը, ռուսերեն թարգմանությունը և առաջաբանը Ս. Վարդանյանի, Երևան, 1974
5. Ամիրդովլաթ Ամասիացի. Անգիտաց անպէտ, իմր. Կ. Բասմաջյանի, Վիեննա, 1926:
6. Ասար Սեբաստիացի. Գիրք բժշկական արհեստի, աշխ. Դ. Կարապետյանի, Երևան, 1993:
7. Գրիգոր Նարեկացի. Տեսութիւն ի մարդոյն կազմութիւն, քննական բնագիրը, առաջաբանը և ծանոթագրությունները Ստելլա վարդանյանի, Էջմիածին, 2008:
8. Гипократ. Избранные книги, Москва, 1936,
9. Иба Сина. Канон врачебной науки в 5 томах, Ташкент,
10. Porter Roy. The Greatest benefit to Mankind. A Medical History of Humanity, New York, London, 1998,
11. Singer Ch., Underwood A. A short History of medicine, Oxford, 1962

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տարային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	պ.գ.թ., դոցենտ Արմեն Էմիլի Խաչիկյան, պ.գ.թ., դոցենտ Մարինե Գևորգյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 91 20 15 05, +374 91 30 30 53
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	armen@fulbrightmail.org , manan21@mail.ru

ԱՄԲԻՈՆ	Հումանիտար առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բան.գ.թ., Տաթևիկ Սեդրակի Կարապետյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգաթիվ
I	I	3	17	3	90	51	34	17	25	14		+
Ընդամենը		3	17	3	90	51	34	17	25	14		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, ունակություններն ու կարողությունները:
- Գիտելիքներ`**
- մարդկային հասարակության վերընթաց զարգացման գործընթացի վերաբերյալ պատկերացումներ.
 - երկրագնդի բնակլիմայական պայմանների, օգտակար հանածոների, բուսական և կենդանական աշխարհի մասին.
 - ընդհանուր պատկերացում աշխարհի քաղաքական քարտեզի, երկրների և պետությունների տեղակայման վերաբերյալ.
 - նախնական գիտելիքներ կրոնների մասին.
 - նախնական գիտելիքներ ժամանակը հաշվելու և տոմարի մասին:
- Կարողություններ`**
- վերլուծել պատմական երևույթները, հասկանալ ու տարբերակել դրանց պատճառները, առիթը, հետևանքները.
 - կարողանալ բանավոր և քարտեզի վրա ներկայացնել կոնկրետ երկրի/պետության տեղը և դիրքը, նրա հարևան երկրները.
 - տարբերակել մարդկային հասարակության աստիճանական զարգացման գործընթացի օրինաչափությունները և ընդհանուր միտումները.
 - դիտարկել անհատի դերը և գործունեության ազդեցությունը պատմության հոլովույթում.

5. դիտարկել պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, սոցիալական կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների միջև փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից.
6. արժևորել ազգային ու համաշխարհային մշակութային արժեքները հանրահռչակելու, պահպանելու, զարգացնելու և փոխանցելու անհրաժեշտությունը:

Տիրապետում՝

1. ունակ լինել հասկանալու պատմական աղբյուրների հաղորդած տեղեկությունների արժանահավատության աստիճանը, աշխատել պատմագիտական գրականության, դասախոսությունների սեղմագրերի հետ, ինչպես նաև աշխատել գործնական պարապմունքների տեսական մասի հետ.
2. ունակ լինել քննարկել արդի աշխարհի հետ բազմատեսակ կապերը, աշխարհաքաղաքական արդի զարգացումների համատեքստում ուրվագծի հարաբերությունների և պատմական զարգացումների այլընտրանքային տարբերակներ, անի կանխատեսումներ դրանց արդյունքների և հետևանքների վերաբերյալ.
3. բացատրի հասարակության զարգացման հաջորդական աստիճաններից յուրաքանչյուրի առանձնահատկությունները և առավել բնորոշ գծերը.
4. աշխատել պատմական և քաղաքական քարտեզների հետ.
5. կապեր գտնի արդի և պատմական գործընթացներում, ցույց տա իր և սերունդների կապը պատմության մեջ, արժևորի և հիմնավորի պատմական փորձի և ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին փոխանցման անհրաժեշտությունը.
6. օգտագործի քարտեզներ, ուսումնասօժանդակ գրականություն, ուսումնադիտողական տարբեր պարագաներ, դրսևորի հետազոտելու, տարբեր գործիքակազմեր համադրելու կարողություն, ուրիշների հետ համատեղ կամ ինքնուրույն կատարի նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք, առաջադրի խնդիրներ և ներկայացնի լուծումներ.
7. հավաքի անհրաժեշտ տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից, որոշի, բնութագրի աղբյուրի արժանահավատությունը, արտահայտի և հիմնավորի սեփական դիրքորոշումներ ու տեսակետներ, աղբյուրներն օգտագործելիս կատարի հղումներ:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ
 «Հայոց պատմություն» դասընթացն ընդգրկում է հայ ժողովրդի պատմությունը հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը: Դասընթացը հնարավորություն է տալիս ուսանողներին ծանոթանալ իրադարձություններով և մշակութային նվաճումներով հարուստ մեր երկրի պատմությանը, ճանաչել մեր ժողովրդի ավանդույթները, բարքերն ու սովորույթները:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.

3.1. Դասընթացի նպատակը

Ուսանողներին ծանոթացնել Հայոց հին հազարամյա պատմությանը, ցույց տալ, որ հայ ժողովուրդը հանդիսացել է համաշխարհային քաղաքակրթության ձևավորման հիմնական և ակտիվ մասնակիցներից մեկը և իր որոշակի ավանդն է ներդրել համամարդկային մշակույթի զանձարանը:

3.2. Դասընթացի խնդիրները

- Հայ ժողովրդի պատմությունից տալ գիտելիքի անհրաժեշտ նվազագույն պաշարը,
- Հայ ժողովրդի պատմությունը ներկայացնել ապահովելով կապը Համաշխարհայի պատմության համապատասխան իրադարձությունների և ընթացքի հետ

Իմանա՝

- Ի1.** Հայաստանի և նրա հարևան երկրների տեղը քարտեզի վրա, հայ ժողովրդի ազգաձագման մասին առկա ավանդազրույցները, 1-ին համահայկական՝ Վանի թագավորության պատմության իրադարձությունները, արքաներին և նրանց ձեռնարկները:
- Ի2.** Երվանդունի և Արտաշեսյան արքայատան հայոց արքաներին, նրանց ձեռնարկումները հայոց պետականությունն ամրապնդելու գործում, հայ-մարական, հայ-իրանական, հայ-հռոմեական հարաբերությունները, արքայատների անկման արտաքին և ներքին պատճառների և հետևանքների մասին:
- Ի3.** Արշակունյաց արքայատան՝ Հայաստանում հաստատվելու ընթացքը, քրիստոնեության՝ որպես պետական կրոնի ընդունման կարևորությունը, հայկական մշակույթի շրջադարձը դեպի քրիստոնեական աշխարհ, հայոց այբուբենի ստեղծումը և 5-րդ դարի հայ ոսկեդարը, պետականության անկման պատճառներն ու հետևանքները:
- Ի4.** Հայ ազատագրական շարժումները 5-րդ դարում, Հայաստանի պարսկա-բյուզանդական բաժանումը, արաբական արշավանքներն ու հայերի հակաարաբական ապստամբությունները, հայոց էպոսը, նոր պետականության վերականգնման նախադրյալները:
- Ի5.** Բագրատունյաց արքայատոհմի գլխավորությամբ պետականության վերականգնումը, Բագրատունի արքաների ձեռնարկները, հայ-արաբական, հայ-բյուզանդական հարաբերությունները, Կիլիկիայի տեղադրությունը, այնտեղ հայոց պետականության հաստատումն ու անկումը:
- Ի6.** Հայ ազատագրական շարժումները 16-18-րդ դարերում, Իսրայել Օրու, Հովսեփ Էմինի, ռուսահայ և հնդկահայ կենտրոնների գործունեությունը: 19-րդ դարի միջազգային դրությունը՝ ռուս-պարսկական, ռուս-թուրքական պատերազմներն ու Հայաստանի դրությունը, Հայկական հարցի միջազգայնացումը, հայ քաղաքական կուսակցությունների գործունեությունը, ազատագրական պայքարը արդուլիսամիդյան վարչակարգի դեմ 19-րդ դարավերջին:
- Ի7.** Հայ ազատագրական շարժումը 20-րդ դարի սկզբին: Ռուսաստանի քաղաքականությունը Հայկական հարցում: Երիտթուրքական հեղաշրջումը: Հայկական հարցը 1912-1914 թթ., Առաջին աշխարհամարտը և Հայոց մեծ եղեռնը, ռուսական հեղափոխությունները 1917 թ., մայիսյան հերոսամարտերն ու Հայաստանի առաջին հանրապետության հռչակումը:
- Ի8.** Առաջին հանրապետության անկումը: Խորհրդային կարգերի հաստատումը Հայաստանում, ՀԽՍՀ տարածքային հիմնախնդիրները, ռուս-թուրքական 1921 թ. պայմանագրերի ազդեցությունը Հայոց պատմության վրա, Հայ ժողովրդի մասնակցությունը 2-րդ աշխարհամարտին, Արցախյան շարժման սկիզբն ու ծավալումը 1988-1991 թթ: ՀՀ և ԼՂՀ հռչակումը: Ադրբեջանի հակահայկական ագրեսիան և արցախյան պատերազմի հետագա ընթացքը 1991-1994 թթ: Հիմնախնդրի ներկայիս կարգավիճակը: Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները 1920-1990-ական թթ:

Կարողանա՝

- Կ1.** տարբերակել հայ հասարակության և պետության զարգացման փուլերը, հասկանա առավել կարևոր պատմական իրադարձությունների պատճառները և հետևանքները.
- Կ2.** օգտվել աղբյուրներից, վերլուծել դրանց հաղորդած տեղեկությունները և անել եզրահանգումները.
- Կ3.** բանավոր, գրավոր և սահիկաշարերի ներկայացման ձևով արտահայտել իր մտքերը, ձևավորել սեփական կարծիք պատմական իրադարձությունների վերաբերյալ, ներկայացնել փաստեր և այլ ապացույցներ իր կարծիքը հաստատելու համար,
- Կ4.** օգտվել ուսումնական, գիտական, հանրամատչելի գրականությունից և համացանցից:

Տիրապետի՝

- S1.** Հայոց պատմության առանցքային փաստերին և դրանց ժամանակագրությանը,
- S2.** պատմական դեպքերի և իրադարձությունների վերաբերյալ իր մտքերը շարադրելու և կարծիք հայտնելու հմտությանը,
- S3.** պատմական իրադարձությունների պատճառները վերլուծելու և դրանց հետևանքները գնահատելու հմտություններին,
- S4.** ներկայիս քաղաքական գործընթացները հասկանալու հմտություններին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. Մ. Գևորգյանի դասախոսությունների փաթեթը:
3. Հայոց պատմություն, խմբ.՝ Հր. Միմոնյան, Եր., 2012
4. www.armin.am/historyofarmenia/images/menus/728/HJP.pdf:
5. Ժամկոչյան Հ., Մելիք-Բախշյան, Հայ ժողովրդի պատմություն, Եր. 1975,\
6. <http://www.armin.am/historyofarmenia/images/menus/904/Jamkochyan.pdf>:
7. Խուրշուդյան Լ., Հայկական հարցը, Եր., 1995,
8. www.armin.am/historyofarmenia/images/menus/273/Haykakan%20harc.pdf:
9. Մինասյան Է., Հայաստանի երրորդ հանրապետության պատմություն, Եր., 2013
http://www.armin.am/historyofarmenia/images/menus/1205/hayastani_errord_hanr.pdf:
10. Հայ ժողովրդի պատմության քրեստոմատիա, Երևան, 2007-
11. www.armin.am/historyofarmenia/images/menus/373/Oristomatia1.pdf:
12. Հարությունյան Կ, Հայ ժողովրդի մասնակցությունը 2-րդ աշխարամարտին, Երևան, 2001
13. www.armin.am/historyofarmenia/images/menus/286/HH_Simon%20Vracyan.pdf
http://www.armin.am/historyofarmenia/images/menus/1250/Harutyunyan_K2.pdf:
14. Սարգսյան Ե. Ղ., Թուրքիան և նրա նվաճողական քաղաքականությունը Անդրկովկասում 1914-1918 թթ., Երևան, 1964
www.armin.am/historyofarmenia/images/menus/278/Turqian%20ev%20nra%20Nvachoxakan%20qaxaqak_anutyun@%20Andrrkovkasum.pdf:
15. Միմոնյան Հր. Ռ., Ազատագրական պայքարի ուղիներում, գիրք Ա-Բ, Երևան, 2009
16. <http://www.armin.am/historyofarmenia/images/menus/775/Hrachik%20Simonyan.pdf>
17. Վրացյան Ս., Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան, 1993
18. www.armin.am/historyofarmenia/images/menus/286/HH_Simon%20Vracyan.pdf:

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	III
Ուսումնական տարի	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	հ.գ.թ. Աննա Օվչյան, հ.գ.թ., Դոցենտ Մարիանա Ավետիսյան,
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 93 10 88 78, +374 94 60 94 96
ԷԼ.ՓՈՍՏ	aovchyan@inbox.ru , mariana_avetisyan@yahoo.com ,

ԱՄԲԻՆ	Սոցիալական բժշկության
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՆԻ ՎԱՐԻՉ	հ.գ.թ. Աննա Օվչյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասալի. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդատ.	Քննություն	Ստուգաթիվ
II	III	3	17	3	90	51	34	17	25	14		+
Ընդամենը		3	17	3	90	51	34	17	25	14		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, ունակություններն ու կարողությունները.

Գիտելիքներ`

- մարդու օրգանների, օրգան-համակարգերի, նյարդային համակարգի գործունեության մասին:
- հասարակության և անհատի միջև փոխհարաբերությունների մասին:

Կարողություններ`

- աշխատել ուսումնական գրականության, դասախոսությունների հետ, ինչպես նաև տիրապետել տեսական նյութը գործնական պարապմունքներին կիրառելու կարողությանը:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ընդհանուր հոգեբանությունը ուսումնասիրում է մարդու հոգեկանը, հոգեկանի գործընթացներն ու վիճակները, անձի առանձնահատկությունները, գիտակցությունը, ինչպես նաև այն, թե ինչպես են առաջանում և ձևավորվում իմացական գործընթացները՝ զգայություններ, ընկալում, հիշողություն, մտածողություն, լեզու և խոսք, խառնվածք, բնավորություն, ընդունակություններ, մոտիվացիա, հույզեր և ուշադրություն:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԻՆԴԻՐՆԵՐԸ.

3.1. Դասընթացի նպատակը

- Բացատրել հոգեբանական գիտության դերը:
- Բացատրել իմացական գործընթացների, հոգեկան վիճակների հոգեֆիզիոլոգիական մեխանիզմներն ու օրինաչափությունները:
- Բացատրել սոցիալական և կենսաբանական գործունեության դերը անձի զարգացման գործընթացում:

3.2. Դասընթացի խնդիրները

1. Հոգեբանական գիտության տեսագործնական հիմունքների իմացության ձևավորումը:
2. Իմացական գործընթացների, հոգեկան վիճակների, անձնային հատկությունների զարգացման մեխանիզմների և օրինաչափությունների իմացության ձևավորումը:
3. Տեսական, գործնական գիտելիքները բանավոր և գրավոր խոսքով ներկայացնելու կարողության զարգացում:
4. Ինքնուրույն աշխատելու, հոգեբանական գիտելիքները պրակտիկայում կիրառելու կարողության զարգացում:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋԱՐՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է Իմանա՝

Ի1. Հոգեբանության ուսումնասիրման առարկան, խնդիրներն ու մեթոդները:

Ի2. Հոգեկանի կապը նյարդային համակարգի գործունեության հետ: Հոգեկան գործընթացներն ու վիճակները:

Ի3. Անձի հոգեբանական առանձնահատկություններն ու դրանց դրսևորումները:

Կարողանա՝

Կ1. Նկարագրել և բացատրել հոգեկան գործընթացների, երևույթների օրինաչափություններն ու մեխանիզմները:

Կ2. Կիրառել հոգեբանական գիտելիքները դեպքի, իրավիճակի հոգեբանական վերլուծություն կատարելիս:

Կ3. Ուսումնասիրել և վերլուծել հոգեբանական գիտական գրականություն:

Տիրապետի՝

Տ1. Հոգեբանական ինքնակարգավորման և ինքնազարգացման միջոցներին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. Հոգեբանության հիմունքներ, Ա. Նալչաջյան, 2016, 672 էջ
3. Психология, Немов Р.С., 4 изд., М.: Гуманит. Изд. центр Владос, 2003, 693 стр.
4. Рубинштейн С.Л., Основы общей психологии, Изд. центр Питер, 2002, 720 стр.
5. Introduction to psychology, James W. Kalat, North Carolina State University, 9-th ed., 2008, 714 p.
6. Psychology / Henry Gleitman, James Gross, Daniel Reisberg, 8-th ed. 2011, 896 p.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ

	ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	IV
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	հ.գ.թ. Աննա Օվյան, հ.գ.թ., Դոցենտ Մարիանա Ավետիսյան, բ.գ.թ. Աննա Զիլինգարյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 93 10 88 78, +374 94 60 94 96, +374 98 26 26 90
ԷԼ.ՓՈՍՏ	aovchyan@inbox.ru , mariana_avetisyan@yahoo.com , ani70march@mail.ru

ԱՄԲԻՈՆ	Սոցիալական բժշկության
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	հ.գ.թ. Աննա Օվյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդատվ	Քննություն	Ստուգարք
II	IV	3	15	4	90	60	34	26	20	10		+
Ընդամենը		3	15	4	90	60	34	26	20	10		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, ունակություններն ու կարողությունները.

Գիտելիքներ`

1. մարդու օրգանների, օրգան-համակարգերի, նյարդային համակարգի կառուցվածքի մասին:
2. նյարդային համակարգի և հոգեկանի կապի մասին:
3. հոգեկանի իմացական գործընթացների մասին:
4. անձի հոգեբանական կառուցվածքը:

Կարողություններ`

1. Հոգեկան գործունեության ֆիզիոլոգիական մեխանիզմները բացատրելը:
2. Մարդու կյանքի և գործունեության համար իմացական գործընթացների դերի ճանաչելն ու զարգացնելը:
3. Անձի հոգեբանական առանձնահատկություններն ու դրանց դրսևորումները ճանաչելն ու տարբերակելը:

Տիրապետումներ`

1. Աշխատել հոգեբանական գրականության, դասախոսությունների սեղմագրերի հետ, գործնական պարապմունքների տեսական մասի հետ:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ
 «Բժշկական հոգեբանություն» առարկան ուսումնասիրում է հոգեբանության հետ առնչվող բժշկության տեսագործական, հիվանդության կանխարգելման, ախտորոշման և բուժման ընթացքում ծագող մարդու հոգեկան առողջության հետ կապված հիմնախնդիրները:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.

3.1. Դասընթացի նպատակը

1. Ցուցաբերել մասնագիտական էթիկակայի նորմերին ու կանոններին համապատասխան վարք:
2. Տարբերակել մարդու հոգեկանի նորման և պաթոլոգիան:
3. Բացատրել հոգեմարմնական խանգարումների պատճառահետևանքային կապերը:
4. Բացատրել հիվանդության ադեցությունը անձի սոցիալական ադապտացիայի, աշխատունակության, հոգեկան առողջության վրա:

3.2. Դասընթացի խնդիրները

1. Բժշկական էթիկական նորմերից բխող՝ մասնագիտական վարքի և հաղորդակցման կարողության ձևավորում:
2. Հոգեմարմնական խանգարումների պատճառահետևանքային կապերի իմացության, տեսական գիտելիքներին համարժեք՝ պրակտիկ կարողությունների ձևավորում:
3. Մարդու հոգեկանի դրսևորումները՝ հիվանդության ախտորոշման, բուժման ընթացքում ճանաչելու կարողության ձևավորում:
4. Չարգացման ընթացքում հնարավոր խանգարումների պատճառահետևանքային կապերի իմացության ձևավորում:
5. Անձնային, վարքային, տազնապային, տրամադրության խանգարումները ճանաչելու և բնութագրելու կարողության ձևավորում:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

Ի1. Բժշկի մասնագիտական գործունեության հոգեբանական ասպեկտները, բժշկական դեոնթոլոգիայի սկզբունքները:

Ի2. Մարդու հոգեկան և ֆիզիկական առողջության փոխկապվածությունը, պատճառահետևանքային կապերը:

Ի3. Մարդու հոգեկանի գործունեության նորման և պաթոլոգիան:

Կարողանա՝

Կ1. Տարբերակել և վերլուծել հոգեկանի գործունեության նորման և պաթոլոգիան:

Կ2. Մարդու հոգեկան և ֆիզիկական առողջության փոխազդեցության վերաբերյալ գիտելիքները կիրառել կլինիկական դեպքերի մասնագիտական վերլուծություններում:

Կ3. Ճանաչել զարգացման ընթացքում առաջացող շեղումները և մշակել դեպքին համարժեք մասնագիտական ռազմավարություն:

Կ4. Կարողանա գնահատել խնդրահարույց իրավիճակները, համարժեք ռազմավարություն մշակել և արտահայտել սեփական դիրքորոշումը՝ ելնելով հոգեբանական սկզբունքներից:

Տիրապետի՝

Տ1. Կլինիկական դեպքերի վերլուծման կարողությամբ:

Տ2. Հոգեբանական ինքնակարգավորման և ինքնազարգացման միջոցներին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. Բժշկական հոգեբանություն, ուսումնական ձեռնարկ, ԵՊՀ, 341 էջ
3. Прикладная клиническая психология: учебное пособие, В.А. Кулганов, В.Г. Белов, Ю.А. Парфёнов, СПб.: СПбГИПСП, 2012, 444 с.

4. Психосоматика и психология здоровья: Учеб. пособие. 2-е изд., перераб. и доп., Ю.Г. Фролова, Мн.: ЕГУ, 2003, 172 с.
5. Первичная профилактика психосоматических заболеваний с помощью системы психологических технологий, И. А. Фурманов [и др.]; под ред. И. А. Фурманова, М-во образования РБ, Гом. гос. ун-т им. Ф. Скорины. Гомель: ГГУ им. Ф. Скорины, 2015, 221 с.
6. Биоэтика : учебник и практикум для вузов / Е. В. Ушаков, М. : Издательство Юрайт, 2016, 306 с.
7. The Oxford Handbook of Clinical Psychology, David H. Barlow, Oxford University Press, 2014, 977 p.
8. Clinical Psychology, Eighth Edition Timothy J. Trull and Mitchell J. Prinstein, University of Missouri–Columbia, University of North Carolina, 609 p.
9. Abnormal psychology, second edition, Deborah C. Beidel, Cynthia M. Bulik, Melinda A. Stanley, University of Central Florida, University of North Carolina, Baylor College of Medicine, 212, 678 p.
10. Health psychology, Arthur M. Nezu, Christine Maguth, Nezu Pamela A. Geller, Irving B. Weiner, John Wiley & Sons Inc., 2003, 691 p.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	III
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	Հայարփի Սահակյան, Գևորգ Հակոբյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 94 69 24 64, +374 94 50 33 55
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	hayarpisahakyan@yandex.ru , gevorg.hakobyan82@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Հումանիտար առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բան.գ.թ. Տաթևիկ Սեդարակի Կարապետյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդակց.	Քննություն	Ստուգաթիվ
II	III	3	17	3	90	51	34	17	26	13		+
Ընդամենը		3	17	3	90	51	34	17	26	13		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ

1. համաշխարհային պատմության էական ու նշանակալի դեպքերի վերաբերյալ.
2. լեզվական գիտելիքներ՝ կարդալու, վերարտադրելու, դասախոսություն ունկնդրելու և հասկանալու մակարդակում.
3. գիտելիքներ՝ բնագիտական և մաթեմատիկական գիտակարգերում առկա հիմնարար տեսությունների վերաբերյալ:

Կարողություններ

1. վերլուծել պատմական և կենսաբանական երևույթները, բնական և հասարակական գործընթացների օրինաչափությունները.
2. լուծել մաթեմատիկական և բնագիտական խնդիրներ.
3. բացատրել պատմական նշանակալի դեպքերը և դրանց հնարավոր ազդեցությունները անձի և հասարակության վրա:

Տիրապետումներ

1. ունակ լինել՝ լսել, կարդալ և ըմբռնել, իմաստավորել ու վերաիմաստավորել դասախոսություններով և մասնագիտական գրականությամբ մատուցված ակադեմիական նյութերը.
2. դասախոսի ուղղորդմամբ՝ համադրել առկա և ստացվող գիտելիքները, դրանք շաղկապել տրամաբանական կանոնավորությամբ, կատարել եզրահանգումներ, հիմնավորել կատարված եզրահանգումները.

<p>3. արժեքավորել առկա և ստացվող գիտելիքը, տեսնել այն բացերը, որոնք առկա են փիլիսոփայական գիտելիքի բացակայության դեպքում:</p>
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ «Փիլիսոփայություն» դասընթացը ուսումնասիրում է փիլիսոփայական գիտելիքի առանձնահատկությունները, փիլիսոփայության գլխավոր խնդիրը, զարգացման փուլերը, հիմնական բաժինների գլխավոր խնդիրները, վերջիններիս վերաբերյալ հիմնական տեսակետները:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.</p> <p>3.1 Դասընթացի նպատակը Դասընթացի նպատակն է ուսանողին ծանոթացնել մշակույթում փիլիսոփայության ունեցած դերին, զարգացման պատմական փուլերին, փիլիսոփայական գլխավոր խնդիրների շուրջ առաջադրված հիմնական տեսակետներին:</p> <p>3.2 Դասընթացի խնդիրները</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Գոյության, իմացության, մեթոդի, գիտական և ոչ գիտական գիտելիքի դեմարկացիան: ▪ Հսարակական, իրավական, քաղաքական, տնտեսական ոլորտների ունիվերսալ և փոխկապակցված հիմնախնդիրները բարելավել կարողալու հմտությունը, ▪ գործնականում ամրապնդել լեզվի քերականության իմացությունը:
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է Իմանա՝</p> <p>Ի1. փիլիսոփայական գիտելիքի առանձնահատկությունները. Ի2. փիլիսոփայության հիմնական բաժինները և դրանց խնդրադաշտի սահմանները. Ի3. փիլիսոփայության գլխավոր խնդիրները, վերջիններիս վերաբերյալ հիմնական տեսակետները. Ի4. փիլիսոփայության զարգացման փուլերը, հիմնական դպրոցները, ուղղությունները, ճյուղերը. Ի5. համաշխարհային փիլիսոփայության ամենանշանակալի դեմքերի հիմնական գաղափարները:</p> <p>Կարողանա՝</p> <p>Կ1. փիլիսոփայական մոտեցում ցուցաբերել ցանկացած հայեցակետի նկատմամբ. Կ2. տարբերել փիլիսոփայական հիմնական ուղղությունները, հիմնախնդիրները, լուծումները. Կ3. կյանքում և մասնագիտական գործունեության շրջանակներում կիրառել փիլիսոփայության ընձեռած հնարավորությունները:</p> <p>Տիրապետի՝</p> <p>S1. փիլիսոփայական խնդրադաշտին. S2. փիլիսոփայական-մեթոդաբանական հնարներին. S3. փիլիսոփայական վերլուծության արդյունքում՝ կատարի եզրակացություններ, դրանք արժեքավորի և հիմնավորի:</p>
<p>5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ամբիոնական մշակումներ 2. Solomon R.C., Higgins K.M., The Big Questions. A Short Introduction to Philosophy. Ninth Edition, Wadsworth, Cengage Learning, 2014 3. Ասատրյան Վ. Մ., Փիլիսոփայության ներածություն (ուսումնական ձեռնարկ), Եր, նոյան Տապան, 2001 4. Фролов И. Т. и др Введение в философию: Учеб. пособие для вузов, 3-е изд., перераб. и доп. - М.: Республика, 2003

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տարային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԱԹԵՄԱՏԻԿԱ, ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԻՆՖՈՐՄԱՏԻԿԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I, II
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	Լիա Մարտիրոսյան Ֆիզ. մաթ. գ. թ., Արմեն Գրիգորյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 55 43 33 56, +374 55 31 35 45
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	lia.mart70@gmail.com , armeng9@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Բնագիտական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Կ.գ.թ., Հ. Գ. Ջավրուշյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասալի. ժամ	Գործն., ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դաս ախտի խորհրդով.	Քննություն	Մտուցարժ
I	I	3	17	3	90	51	18	33	21	18		+
	II	2	17	2	60	34	16	18	17	9		+
Ընդամենը		5	34	5	150	85	34	51	38	27		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են գիտելիքներ, ունակություններ ու կարողություններ

- Գիտելիքներ`**
- գծային, քառակուսային հավասարումների,
 - հանրահաշվական բանաձևերի,
 - հանրահաշվական արտահայտությունների ձևափոխությունների,
 - տարրական ֆունկցիաների,
 - սկզբնական հասկացություններ ֆունկցիայի սահմանի, ածանցյալի,
 - եռանկյունաչափական ֆունկցիաների, բանաձևերի,
 - նախնական գիտելիքներ համակարգչի և “MS Office” ծրագրերի մասին:
- Կարողություններ`**
- տարբերել կախյալ և անկախ փոփոխականները, տարրական ֆունկցիաների տեսակները,
 - կատարել հանրահաշվական արտահայտությունների ձևափոխություններ,
 - կիրառել եռանկյունաչափական բանաձևեր,
 - կառուցել տարրական ֆունկցիաների գրաֆիկներ,
 - ունենալ ինտերնետում աշխատելու և “MS Office” ծրագրերից օգտվելու հմտություններ;

<p>Տիրապետումներ՝</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Օգտվել տարատեսակ աղբյուրներից՝ անհրաժեշտ տեղեկատվություն ստանալու համար, աշխատել մասնագիտական գրականության հետ : 2. Աշխատել թիմում՝ պահպանելով մասնագիտական էթիկայի նորմերը, ղեկավարվելով ազգային եւ համամարդկային արժեքներով:
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>Առանց «Մաթեմատիկայի» անհնար է ուսումնասիրել մյուս գիտությունները: Մաթեմատիկայի գաղափարները, դատողություններն ու օրինաչափությունները ծառայում են որպես լեզու. նրանով գրում, խոսում և մտածում են մյուս գիտությունները: Այն բացատրում է դժվարին երևույթների օրինաչափությունները, ուսումնասիրում և մեծ ճշգրտությամբ նկարագրում է երևույթների ընթացքը: «Բժշկական ինֆորմատիկան» օգնում է ձևավորել համակարգչային գիտելիքներ, ժամանակակից տեխնոլոգիաների կիրառման և տիրապետման, ինֆորմացիայի ստացման և մշակման համար, այդ թվում նաև առողջապահության ոլորտում:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին տալ հիմնական մաթեմատիկական գիտելիքներ, ձևավորել հմտություններ, որոնք անհրաժեշտ են այլ առարկաների ուսումնասիրման և յուրացման, մասնագիտական գործունեության ընթացքում հանդիպող կիրառական խնդիրների լուծման համար, ուսանողներին ներկայացնել իրական թվերի բազմության, մի փոփոխականի ֆունկցիայի սահմանի, անընդհատության, ածանցյալի, դիֆերենցյալի, դիֆերենցիալ հաշվի հիմնական թեորեմների վերաբերյալ տեսությունները և գործնական կիրառությունները, սովորողների մոտ ձևավորել գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների համակարգ բժշկության և առողջապահության ոլորտում ժամանակակից համակարգչային տեխնոլոգիաների կիրառման և տիրապետման համար:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p>
<p>Իմանա՝</p> <ol style="list-style-type: none"> Ի1. իրական թվերի բազմության և տարրական ֆունկցիաների տեսակները Ի2. սահմանել մի փոփոխականի ֆունկցիայի սահմանի և անընդհատության հիմնական հասկացությունները, հատկությունները, ածանցյալը և դիֆերենցյալը, Ի3. Ինտեգրման հիմնական եղանակները, 1 և 2 կարգի դիֆերենցյալ հավասարումների լուծման մեթոդները: Ի4. Համակարգչային անվտանգությունը պահպանող ծրագրերի, համակարգչի ծրագրային գործունեությունը ապահովող դրայվերների, ծրագրերը մասնագիտական նպատակներին ծառայեցնելու մասին, <p>Կարողանա՝</p> <ol style="list-style-type: none"> Կ1. Տեսական գիտելիքները կիրառել բժշկության մեջ՝ գործնական խնդիրներ լուծելու համար: Կ2. Մասնագիտական գործունեության համար օգտվել ուսումնական, գիտական, հանրամատչելի գրականությունից և համացանցից: Կ3. Ստեղծել բժշկական բազաներ, շնորհանդեսներ, ցուցադրություններ: Կ4. Կազմել մասնագիտական հարցումներ: <p>Տիրապետի՝</p> <ol style="list-style-type: none"> S1. Աշխատի թիմում, լուծի մասնագիտական խնդիրներ, կառուցի, հետազոտի և վերլուծի ֆունկցիաների գրաֆիկները: S2. Գտնի, ներբեռնի և օգտվի մասնագիտական հավելվածներից և շաբլոններից: S3. Իրականացնի մասնագիտական հետազոտություններ և հարցումներ: S4. Տիրապետի «MS Office» ծրագրերին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. Claudia Neuhauser, “Calculus for Biology and Medicine”, Published by Pearson, United States (2011)
3. L.D. Hoffmann, G.L. Bradley, “Calculus For Business, Economics, and the Social and Life Sciences”, Published by McGraw-Hill, New York 2010, 10th Edition.
4. S. Calaway, D. Hoffman, D. Lippman, “Business Calculus”, USA, 2013.
5. Ս. Հարությունյան, «Բարձրագույն մաթեմատիկա», Երևան 2000
6. Ֆիլստենզոյց Գ.Մ. «Մաթեմատիկական անալիզի հիմունքներ»: Հատոր 1: Երևան: «Լույս» հրատարակչություն, 1970.
7. Stephen Moffat, The Mouse Training Company " Word 2010 Advanced: Part I, Templates, Forms and Styles" 2014 Stephen Moffat, The Mouse Training Company.
8. Stephen Moffat, The Mouse Training Company " Excel 2010 Introduction: Part I Formulas, Functions and Formatting" 2011 Stephen Moffat,
9. Յու.Ս. Բարայան, «Բարձրագույն մաթեմատիկա և ինֆորմատիկա: Ուսումնական ձեռնարկ բուժական, ստոմատոլոգիական և դեղագիտական ֆակուլտետների ուսանողների համար». Երևան: ԵՊԲՀ-ի հրատ., 2009:
10. Pert Mason "Windows 8.1 " 1st edition, 2014 Pert Mason & Bookboon
11. Shelley Fishel 1st edition, Shelley Fishel & Bookboon "Powerpoint 2016"
12. Robert E. Hoyt MD FACP" Medical Informatics Practical Guide for the Healthcare Professional" Third Edition, © 2009 Published by: Lulu.com

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ ՄԻԱՎՈՐ

Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԻԶԻԿԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	II
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	Ֆիզ. մաթ. գ. թ., Արմեն Գրիգորյան, Ֆիզ. մաթ. գ. դ., պրոֆեսոր Ասատուր Լալայան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 55 31 35 45, +374 93 39 57 68
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	armeng9@gmail.com , alalayan@ysu.am

ԱՄԲԻՈՆ	Բնագիտական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Կ.գ.թ., Հ. Գ. Ջավրուշյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասալի. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդատվ.	Քննություն	Մտուցարժ
I	II	3	17	3	90	51	24	27	25	14		+
Ընդամենը		3	17	3	90	51	24	27	25	14		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ՝

1. Հանրահաշվական և պարզ դիֆերենցիալ հավասարումների, ֆունկցիանների և ֆունկցիանների գրաֆիկների, ֆունկցիայի ածանցյալի մասին:
2. Մեխանիկայի հիմունքների, շարժում և դրանց բնութագրերի, պատկերացում ատոմի կառուցվածքի, լիցքի և դաշտերի մասին:
3. Մարդու օրգանիզմի կառուցվածքի, օրգան համակարգերի մասին:
4. Քիմիական միացությունների և կապերի մասին:

Կարողություններ՝

1. վերլուծել ֆիզիկական երևույթները, մեկնաբանել ֆիզիկական մեծությունները և դրանց կիրառելիությունը և բնական գործընթացների օրինաչափությունները:
2. Լուծել հանրահաշվական և դիֆերենցիալ հավասարումներ, հաշվել տարրական ֆունկցիանների ածանցյալները, մեկնաբանել ֆունկցիանների գրաֆիկները:
3. Բացատրել շարժումը, դրա առաջացման պատճառները և օրինաչափությունները, ատոմի կառուցվածքը և դրա կապը քիմիական միացություններ ստանալու մեջ:

Տիրապետումներ՝

1. ունակ լինել աշխատել, ֆիզիկայի գրականության, դասախոսությունների սեղմագրերի հետ, ինչպես նաև աշխատել գործնական պարապմունքների տեսական մասի հետ:

<p>2. ունակ լինել ինքնուրույն առաջադրել պարզագույն խնդիրներ, կազմել խնդիրների լուծման սխեմաներ և լուծել առաջադրված խնդիրները:</p> <p>3. ունակ լինել ինքնուրույն աշխատել առաջադրված թեմանների ուղղությամբ, համացանցից և գրադարաններից հայթայթել համապատասխան գրականություն վերլուծել այն և պատշաճ ներկայացնել:</p>
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>«Բժշկական ֆիզիկա» դասընթացը միտված է բժշիկ-ուսանողների մոտ ձևավորել համակարգված գիտելիքներ կենսաբանական համակարգերի ֆիզիկական հատկությունների, դրանցում ընթացող ֆիզիկական պրոցեսների մասին, որոնք անհրաժեշտ են այլ կրթական ծրագրերի յուրացման ինչպես նաև բուժական գործ մասնագիտությամբ մասնագետների պատրաստման համար:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>Մասնագիտական կրթության ասպարեզում «Բժշկական ֆիզիկա» դասընթացի դասավանդումն նպատակ ունի ուսանողներին ծանոթացնել բնության և կենսաբանական համակարգերի մեջ տեղի ունեցող ֆիզիկական երևույթներին, դրանց հիմնական հատկություններին և օրինաչափություններին, ինչպես նաև հիմնարար օրենքներին, ուսուցանել ֆիզիկական մեթոդների կիրառությունը տարբեր տեսակի մասնագիտական և սոցիալական գործունեություններում, ուսանողների մեջ ձևավորել ֆիզիկական և վերլուծական մտածողություն:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p>
<p>Իմանա՝</p> <p>Ի1. Բնության հիմնական օրենքները:</p> <p>Ի2. Փոխազդեցությունների հետևանքով առաջ եկող երևույթների ուսումնասիրության արդյունքները:</p> <p>Ի3. Ֆիզիկական երևույթները կենդանի օրգանիզմում:</p> <p>Ի4. Կենդանի և անկենդան օրգանիզմների փոխկապակցվածությունը, փոխներգործությունը և համադրությունը:</p> <p>Ի5. Ֆիզիկական երևույթների ազդեցությունն օրգանիզմների վրա:</p> <p>Ի6. Ֆիզիկական դաշտերի ազդեցությունը կենդանի օրգանիզմների վրա:</p>
<p>Կարողանա՝</p> <p>Կ1. Մասնագիտական գործունեության համար օգտվելու ուսումնական, գիտական, հանրամատչելի գրականությունից և համացանցից:</p> <p>Կ2. Օգտվել լաբորատոր սարքավորումներից:</p> <p>Կ3. Օգտվել ցենտրիֆուգայից, կատարել աուդիոմետրիա:</p> <p>Կ4. Մածուցիկության որոշմանը, վիսկոզիմետրիային, գալվանիզացիային, էլեկտրոֆորեզին, հյուսվածքների դիմադրության որոշմանը /իմպենդանս/, էլեկտրասրտագրությանը, բժշկակենսաբանական ինֆորմացիայի ուսումնասիրությանը, մագնիսակենսաբանություն:</p> <p>Կ5. Ինտերֆերոմետրիային, բևեռաչափությանը, թերմոգրաֆիային:</p> <p>Կ6. Ակտինոմետրիային, օքսիհեմոմետրիային, պլեթոէլեկտրական էֆեկտին, էլեկտրական ազդանշանների ուժեղացմանը և այլն:</p> <p>Կ7. Վերլուծել կենսաբանական համակարգերում ֆիզիկական երևույթների, այդ համակարգերի ֆիզիկական հատկությունների, կյանքի պրոցեսները, ֆիզիկաքիմիական կենսաֆիզիկայի տարրերի հիմունքների օգնությամբ:</p>
<p>Տիրապետի՝</p> <p>Տ1. Ուսումնասիրվող օբյեկտների և գործընթացների արտահայտման հմտություններին՝ գծապատկերների տեսքով:</p>

S2. Էլեկտրոնագրամմաների վերլուծության հմտություններին:

S3. Հետազոտման և բուժման բոլոր ֆիզիկական մեթոդներին, բժշկական սարքավորումների օգտագործմանը, ֆիզիկական չափումներին և դրանց պարզաբանմանը, մաթեմատիկական վիճակագրության մեթոդների կիրառությանը բժշկության մեջ, մաթեմատիկական կորելյացիոն կախվածությունների կիրառությանը բժշկության մեջ, ռեոգրաֆիային, ռենտգենոթերապիային, ֆիզիոթերապիայի բարձր հաճախային էլեկտրոնային սարքավորումներին, լազերային ճառագայթների կիրառությանը, լազերային թերապիային, մագնիսո-ռեզոնանսային տոմոգրաֆիային:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. Bidlack J.E., Jansky Sh. 2017. Introductory plant biology (Stern's introductory plant biology), 14th edition, New York, McGraw-Hill, 640 p.
3. Bone K., Mills S. 2013. Principles and Practice of Phytotherapy. Modern Herbal Medicine, 2nd ed., Edinburgh, London, New York, Oxford, Philadelphia, St Louis, Sydney, Toronto: Elsevier, 1051 p.
4. Ղանդիլյան Պ.Ա. 1981. Բույսերի որոշումը, հերբարիացումը և լատինական անվանումների արտասանության համառոտ կանոններ, Եր., 47 էջ:

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ

	ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՔԻՄԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	ք.գ.թ. դոցենտ Ա. Գրիգորյան, Բ. Բաբայան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 94 41 44 90, +374 93 15 04 88
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	Grigoryananna940@gmail.com , bbg.15.04@mail.ru

ԱՄԲԻՈՆ	Բնագիտական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Կ.գ.թ., Հ. Գ. Ջավրուշյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդատվ.	Քննություն	Ստուգարք
I	I	4	17	4	120	68	34	34	34	12	6	
Ընդամենը		4	17	4	120	68	34	34	34	12	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, ունակություններն ու կարողությունները

Գիտելիքներ

1. Թերմոդինամիկական համակարգերի տեսակների և նրանցում ընթացող պրոցեսների մասին: Համակարգը բնութագրող վիճակի ֆունկցիաների՝ ներքին էներգիա, էնթալպիա: Աշխատանքը և ջերմությունը որպես էներգիայի փոխանցման տեսակ:
2. Դարձելի և ոչ դարձելի թերմոդինամիկական պրոցեսներ: Հեսսի օրենք, ռեակցիայի ջերմեֆեկտ ըստ գոյացման, այրման:
3. Աղերի հիդրոլիզ, հիդրոլիզի աստիճան և նրա վրա ազդող գործոններ, ջրածնային ցուցիչ: Ինդիկատորների գույնի փոփոխություն միջավայրից կախված:
4. Քիմիական ռեակցիայի արագությունը հաստատուն ջերմաստիճանում, համասեռ և անհամասեռ ռեակցիաներ

Կարողություններ

1. Բացատրել լուծույթի և դիսպերս համակարգերի տարբերությունը: Լե Շատելյեի սկզբունքը դարձելի ռեակցիաներում:
2. վերլուծել քիմիական երևույթները մոլեկուլային մակարդակի վրա, տարբերել ուժեղ և թույլ էլեկտրոլիտները:
3. Լաբորատոր պայմաններում աշխատել տարբեր սարքավորումների հետ՝ ապահովելով իր և շրջապատի անվտանգությունը:

Տիրապետումներ՝

1. Ուսումնասիրել և աշխատել գիտաուսումնական գրականության հետ:
2. Հաշվել լուծույթի մոլյարությունը, լուծված նյութի զանգվածային և մոլային բաժինների որոշման եղանակներին:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Ընդհանուր քիմիա» դասընթացը ներառում է տեղեկատվություն, կարևորագույն անօրգանական և օրգանական միացությունների քիմիական և ֆիզիկական հատկությունների մասին, քիմիական կառուցվածքի տեսության հիմնական տարրեր, քիմիական թերմոդինամիկայի և քիմիական կինետիկայի հասկացություններ, լուծույթների մասին տեսություններ, օրգանական սինթեզի և անօրգանական սինթեզի օրինաչափություններ, նյութերի ֆիզիկաքիմիական վերլուծության հիմունքներ և այլն:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Դասընթացի նպատակն է ուսանողների մոտ ձևավորել գիտելիքներ ընդհանուր քիմիա առարկայի, քիմիական կապի տեսակների և դրանց առաջացման մեխանիզմների, քիմիական տարրերի ֆիզիկա-քիմիական հատկությունների և նրանց կենսաբանական նշանակության մասին:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱԲՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

- Ի1. նյութի քիմիական համարժեքի, համարժեքային զանգվածի, համարժեքության գործոնի սահմանումները,
- Ի2. համարժեքային ծավալ, տարրի, օքսիդի, թթվի, հիմքի և աղի քիմիական համարժեքների որոշման բանաձևերը,
- Ի3. վեր-օքս ռեակցիաներում օքսիդիչի և վերականգնիչի համարժեքային զանգված հասկացությունները,
- Ի4. համարժեքների օրենք հասկացությունը և նրա որոշման բանաձևը, լուծույթների զանգվածային, ծավալային և մոլային բաժնի որոշման բանաձևերը,
- Ի5. ոչ էլեկտրոլիտների հազեցած գոլորշու ճնշման հարաբերական անկման, T եռ, T պ և օսմոտիկ ճնշման որոշման բանաձևերը,
- Ի6. էբուլիոսկոպիկ հաստատունի (E) և կրիոսկոպիկ հաստատունի (K) ֆիզիկական իմաստները, արյանը իզոտոնիկ լուծույթները, հեղուկներում զազերի լուծելիության օրենքները (Հենրի, Դալտոն, Սեչենով), կենսոսային հիվանդության պատճառը:

Կարողանա՝

- Կ1. Օգտագործել գիտական, ուսումնական, գիտահանրամատչելի գրականություն, օգտվել համացանցից՝ մասնագիտական գործունեության ծավալմանն պատակով:
- Կ2. Օգտագործել քիմիական, ֆիզիկական և կենսաբանական սարքավորումներ
- Կ3. Հենրի և Սեչենովի, կենսաթաղանթով անցնող իոնների քանակի որոշման բանաձևերին, կենսաթաղանթով անցնող իոնների քանակի որոշմանը:
- Կ4. Ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում, կատարել լաբորատոր փորձեր օրգանական միացությունների հետ, կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ որոշ գիտական հարցերի վերաբերյալ:

Տիրապետի՝

- Տ1. անհայտ նյութի մոլային զանգվածի վերջնահաշվարկին, լուծույթի օսմոտիկ ճնշման որոշմանը, լիզիսը (հեմոլիզը) և պլազմոլիզի երևույթների բացահայտմանը,

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
1. Ամբիոնական մշակումներ		
2. Advanced Inorganic Chemistry.Third edition.USA. F.Albert Cotton.		
3. Physical and Inorganic Chemistry.A.Bakas.2010.		
4. Попков В.А. Обшаяхимия:учебник-М.: ГЭОТАР-Медиа, 2007-2009		
5. О.А. Реутов, А.Л. Курин, К.П. БутинОрганичес-кая химия Москва 2003 том 1, 2, 3, 4.		
6. Основы аналитической химии. Общие вопросы. Методы разделения. М. 2002 книга 1 Методы химического анализа. М. 2002книга 2.		
7. Мушкамбаров Н.Н. Физическая и коллоидная химия:учеб.-М.:ГЭОТАР-Медиа,2001.		
8. https://www2.chemistry.msu.edu/faculty/reusch/virttxtjml/questions/problems.htm		
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տատային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԿԵՆՍԱՕՐԳԱՆԱԿԱՆ ՔԻՄԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	II
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	ք.գ.թ. դոցենտ Ա. Գրիգորյան, Բ. Բաբայան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 94 41 44 90, +374 93 15 04 88
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	Grigoryananna940@gmail.com , bbg.15.04@mail.ru

ԱՄԲԻՈՆ	Բնագիտական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.թ., Ն. Գ. Ջավրուշյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդատվ.	Քննություն	Ստուգարք
I	II	4	17	4	120	68	34	34	34	12	6	
Ընդամենը		4	17	4	120	68	34	34	34	12	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, ունակություններն ու կարողությունները

Գիտելիքներ

- Օրգանական նյութերի հիմնական դասակարգման, տեղակալչային և ռացիոնալ անվանակարգի, օրգանական նյութերի կառուցվածքի, հատկությունների մասին: Կենսօրգանական պրոցեսների առանձնահատկությունների մասին:
- Նախնական գիտելիքներ սպիրտների, պարզ էթերների, ամինաթթուների՝ սպիտակուցների, լիպիդների, ածխաջրերի կառուցվածքի, հատկությունների և օրգանիզմում դերի և նշանակության վերաբերյալ:
- Կենդանի օրգանիզմում ընթացող ֆիզիկաքիմիական գործընթացները, օքսիդացման և վերականգնման գործառույթները, քիմիական երևույթներին ուղեկցող ջերմային երևույթները:
- Օրգանիզմում ընթացող քիմիական ռեակցիաների կատալիզատոր հանդիսացող ֆերմենտների հատկությունները և կինետիկան:

Կարողություններ

- Բացատրել կենդանի օրգանիզմներում ընթացող կենսօրգանական փոխարկումներ:
- Վերլուծել կենսօրգանական երևույթները և բնական գործընթացների պատճառահետևանքային օրինաչափությունները:
- Լաբորատոր պայմաններում աշխատել տարբեր սարքավորումների հետ՝ ապահովելով իր և շրջապատի անվտանգությունը:

Տիրապետումներ

- Ուսումնասիրել և աշխատել գիտաուսումնական գրականության հետ:
- Որակական անալիզ, տարբերիչ ռեակցիաներ, ամինաթթուների հայտնաբերում:

<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p>
<p>«Կենսաօրգանական քիմիա» դասընթացը ներառում է օրգանական միացությունների կենսաբանական կարևոր դասերի և կենսա-պոլիմերների քիմիական հատկությունների վերաբերյալ գիտելիքներ, որոնք հիմք կհանդիսանան կենդանի օրգանիզմներում մոլեկուլային մակարդակի վրա տեղի ունեցող պրոցեսներն ուսումնասիրելու համար:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p>
<p>Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել օրգանական միացությունների կենսաբանական կարևոր դասերի և կենսապոլիմերների քիմիական հատկությունների վերաբերյալ գիտելիքներ, որոնք հիմք կհանդիսանան կենդանի օրգանիզմներում մոլեկուլային մակարդակի վրա տեղի ունեցող պրոցեսներն ուսումնասիրելու համար:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p>
<p>Իմանա՝</p> <p>Ի1. Անվտանգության տեխնիկայի կանոնները ֆիզիկական, քիմիական, կենսաբանական լաբորատորիաներում ռեակտիվների, սարքավորումների, կենդանիների հետ աշխատելիս:</p> <p>Ի2. Պրոցեսների ֆիզիկաքիմիական բնույթը, որոնք ընթանում են կենդանի օրգանիզմներում՝ մոլեկուլային, բջջային, հյուսվածքային և օրգանային մակարդակով:</p> <p>Ի3. Սպիրտների, եթերների, կետոնների օրգանական թթուների, ամինաթթուների, պիրիմիդինային հիմքերի հիմնական մետաբոլիկ ուղիները, էլեկտրոնների տեղափոխմամբ սրանսպորտային համակարգերի դերը նյութափոխանակության մեջ:</p> <p>Ի4. Առավել կարևոր քիմիական միացությունների կառուցվածքը և ֆունկցիան (լիպիդների, բնական սպիտակուցներ, վիտամիններ ածաջրեր և այլն)</p> <p>Ի5. Կետոնային մամինների մասնակցությունը կենսաքիմիական պրոցեսներին, նրա մասնակցությունը գազափոխանակությանը և թթվահիմնային հավասարակշռության պահպանմանը:</p>
<p>Կարողանա՝</p> <p>Կ1. Օգտագործել գիտական, ուսումնական, գիտահանրամատչելի գրականություն, օգտվել համացանցից՝ մասնագիտական գործունեության ծավալման նպատակով:</p> <p>Կ2. Օգտագործել քիմիական, ֆիզիկական և կենսաբանական սարքավորումներ</p> <p>Կ3. Տարբերել հիդրօքսի՝ խնձորաթթու, կաթնաթթու, օքսո-թթուներ՝ պիրոլիսաղողաթթու կետո-ենոլային տաուտոմերիան, դիակային նյութերի առաջացումը, փոխարինելի ամինաթթուների սրանսամինացման ռեակցիաները:</p> <p>Կ4. Ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում, կատարել լաբորատոր փորձեր օրգանական միացությունների հետ, կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ որոշ գիտական հարցերի վերաբերյալ:</p>
<p>Տիրապետի՝</p> <p>S1. Ածխաջրածինների և նրանց ֆունկցիոնալ ածանցյալների քիմիական ռեակցիոնունակությանը, կառուցվածքին, հատկություններին, ստացման եղանակներին:</p>
<p>5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p>
<p>1. Ամբիոնական մշակումներ</p> <p>2. Бендер М., Бергерон Р., Комяма М. Биоорганическая химия ферментативного катализа. Пер. с англ. — М.: Мир, 1987. — 352 с.</p> <p>3. Дюга Г., Пенни К. Биоорганическая химия. — М.: Мир, 1983.</p> <p>4. Органическая химия:учебник/В.Л. Белобородов, С.Э. Зурабян, А.П.Лузин, Н.А. Тюкавкина; Под ред.Н.А.Тюкавкиной.-М.:Дрофа. Кн.1:Основной курс.-2002.-640с.-(Высшее образование: Современный учебник).</p>

5. Органическая химия: учебник /ред. Н. А. Тюкавкина. - М.: Дрофа. Кн. 2: специальный курс. - 2008. – 592 с. - (Высшее образование: Современный учебник).
6. Органическая химия:учебник/В.Л. Белобородов, С.Э. Зурабян, А.П.Лузин, Н.А. Тюкавкина; Под ред.Н.А.Тюкавкиной.-М.:Дрофа. Кн.1:Основной курс.-2003.-640с.- (Высшее образование: Современный учебник).
7. Тюкавкина Н.А. Руководство к лабораторным занятиям по органической химии: Учеб.пособие/Н.А.Тюкавкина.-2-е изд.,перераб. и доп.-М.:Дрофа, 2002.-384с.:ил.- (Высшее образование: Современный учебник).
8. INTRODUCTION TO General, Organic, and Biochemistry NINTH EDITION Frederick A. Bettelheim William H. Brown, Mary K. Campbell, Shawn O. Farrell 967p., 2010.
9. Organic Chemistry SIXTH EDITION Robert Thornton Morrison, Robert Neilson Boyd, 1283p, 2002.
10. Biochemistry U Satyanarayana, U Chakrapani 794p., 2007.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՍՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԿԵՆՍԱՔԻՄԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	III, IV
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	կ.գ.թ., Հայարփի Ջավրուշյան, կ.գ.թ., դոցենտ Վարդուհի Հովսեփյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 93 78 92 69, +374 94 93 67 80
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	hg.javrushyan@ysu.am , varduhi hovsepyan. sargsyan@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Բնագիտական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.թ., Ն. Գ. Ջավրուշյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդակց.	Քննություն	Ստուգարք
II	III	5	17	5	150	85	30	55	42	23		+
	IV	3	15	3	90	45	18	27	32	7	6	
Ընդամենը		8	32	8	240	130	48	82	74	30	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, ունակություններն ու կարողությունները,

Գիտելիքներ

- Քիմիական տարրերի, անօրգանական և օրգանական նյութերի հիմնական խմբերի, դրանց կառուցվածքի, հատկությունների ու ֆունկցիաների մասին: Կենսաբանական համակարգերում թերմոդինամիկայի օրենքների կիրառելիության առանձնահատկությունները:
- Նախնական գիտելիքներ բջջի մակրոմոլեկուլների՝ սպիտակուցների, լիպիդների, ածխաջրերի և նուկլեինաթթուների կառուցվածքի, հատկությունների և կենսաբանական դերի վերաբերյալ: Բջջում ընթացող կարևորագույն գործընթացների մասին, ինչպես օրինակ՝ ռեպլիկացիա, տրանսկրիպցիա, տրանսլյացիա և այլն:
- Կենդանի օրգանիզմների բջջի կենսաբանությունը, դրանցում ընթացող ֆիզիկաքիմիական գործընթացները, բջջի կառուցվածքը, գործառույթը, զարգացումը, էվոլյուցիան և տարբեր կենդանի օրգանիզմներում դրանց տարբերակումները և կենսաբանական դերը:
- Կենդանի օրգանիզմների բջջային, հյուսվածքային, օրգանների, օրգան համակարգերի և ամբողջական օրգանիզմի կառուցվածքային մակարդակները: Կենսաբանական համակարգերում ընթացող քիմիական ռեակցիաների կատալիզատոր հանդիսացող ֆերմենտների հատկությունները և ռեակցիաների կինետիկան:

Կարողություններ

- Բացատրել կենդանի օրգանիզմներում ընթացող կենսական տարբեր գործընթացները բջջային մակարդակով:
- Վերլուծել կենսաբանական երևույթները և բնական գործընթացների պատճառահետևանքային օրինաչափությունները:

3. Լաբորատոր պայմաններում աշխատել տարբեր սարքավորումների հետ՝ ապահովելով իր և շրջապատի անվտանգությունը:

Տիրապետումներ

1. Ուսումնասիրել և աշխատել գիտաուսումնական գրականության հետ:
2. Տարբեր տոկոսայնության և մոլյարության լուծույթների և բուֆերների պատրաստում և օգտագործում կենսաբանական հետազոտություններում, կշռում, ցենտրիֆուգում, ինկուբացում, pH-ի և օպտիկական խտության չափում:

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, ունակություններն ու կարողությունները,

Գիտելիքներ

1. Քիմիական տարրերի, անօրգանական և օրգանական նյութերի հիմնական խմբերի, դրանց կառուցվածքի, հատկությունների ու ֆունկցիաների մասին: Կենսաբանական համակարգերում թերմոդինամիկայի օրենքների կիրառելիության առանձնահատկությունները:
2. Նախնական գիտելիքներ բջջի մակրոմոլեկուլների՝ սպիտակուցների, լիպիդների, ածխաջրերի և նուկլեինաթթուների կառուցվածքի, հատկությունների և կենսաբանական դերի վերաբերյալ: Բջջում ընթացող կարևորագույն գործընթացների մասին, ինչպես օրինակ՝ ռեպլիկացիա, տրանսկրիպցիա, տրանսլյացիա և այլն:
3. Կենդանի օրգանիզմների բջջի կենսաբանությունը, դրանցում ընթացող ֆիզիկաքիմիական գործընթացները, բջջի կառուցվածքը, գործառույթը, զարգացումը, էվոլյուցիան և տարբեր կենդանի օրգանիզմներում դրանց տարբերակումները և կենսաբանական դերը:
4. Կենդանի օրգանիզմների բջջային, հյուսվածքային, օրգանների, օրգան համակարգերի և ամբողջական օրգանիզմի կառուցվածքային մակարդակները: Կենսաբանական համակարգերում ընթացող քիմիական ռեակցիաների կատալիզատոր հանդիսացող ֆերմենտների հատկությունները և ռեակցիաների կինետիկան:

Կարողություններ

1. Բացատրել կենդանի օրգանիզմներում ընթացող կենսական տարբեր գործընթացները բջջային մակարդակով:
2. Վերլուծել կենսաբանական երևույթները և բնական գործընթացների պատճառահետևանքային օրինաչափությունները:
3. Լաբորատոր պայմաններում աշխատել տարբեր սարքավորումների հետ՝ ապահովելով իր և շրջապատի անվտանգությունը:

Տիրապետումներ

1. Ուսումնասիրել և աշխատել գիտաուսումնական գրականության հետ:
2. Տարբեր տոկոսայնության և մոլյարության լուծույթների և բուֆերների պատրաստում և օգտագործում կենսաբանական հետազոտություններում, կշռում, ցենտրիֆուգում, ինկուբացում, pH-ի և օպտիկական խտության չափում:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Կենսաքիմիա» առարկան ուսանողներին մատուցում է հիմնարար գիտելիքներ մոնոսախարիդների, օլիգոսախարիդների, հոմո- և հետերոպոլիսախարիդների, ածխաջրերի, սպիտակուցների, ամինաթթուների առանձնահատկությունների, ֆերմենտների, լիպիդների, Հեմի, նուկլեինաթթուների, վիտամինների, կենսաբանական թաղանթների, բջջային ազդանշանի վերաբերյալ: Դասընթացում ներառված են նաև լյարդի, մկանային հյուսվածքի և նյարդային հյուսվածքի կենսաքիմիան:

<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p>
<p>«Կենսաքիմիա» կրթական դասընթացի հիմնական նպատակն է ուսանողներին տալ հիմնական համակարգային գիտելիքներ բջջում առկա կենսաբանական առավել կարևոր քիմիական միացությունների (նուկլեինաթթուներ, լիպիդներ, վիտամիններ, սպիտակուցներ, ածխաջրեր, հորմոններ, ֆերմենտներ) կառուցվածքի, ընթացող նյութափոխանակային փոխազդեցությունների և մոլեկուլյար մեխանիզմների ֆունկցիաների վերաբերյալ:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p>
<p>Իմանա՝</p> <p>Ի1. Անվտանգության տեխնիկայի կանոնները ֆիզիկական, քիմիական, կենսաբանական լաբորատորիաներում ռեակտիվների, սարքավորումների, կենդանիների հետ աշխատելիս:</p> <p>Ի2. Պրոցեսների ֆիզիկաքիմիական բնույթը, որոնք ընթանում են կենդանի օրգանիզմներում՝ մոլեկուլային, բջջային, հյուսվածքային և օրգանային մակարդակով:</p> <p>Ի3. Ածխաջրերի, ճարպերի, ամինաթթուների, պուրինային և պիրիմիդինային հիմքերի հիմնական մետաբոլիկ ուղիները, բջջաթաղանթների և նրանց տրանսպորտային համակարգերի դերը նյութափոխանակության մեջ:</p> <p>Ի4. Առավել կարևոր քիմիական միացությունների կառուցվածքը և ֆունկցիան (նուկլեինաթթուներ, բնական սպիտակուցներ, ջրալույծ և ճարպալույծ վիտամիններ, հորմոններ և այլն)</p> <p>Ի5. Հեմոգլոբինի կառուցվածքը և կենսաբանական դերը, նրա մասնակցությունը գազափոխանակությանը և թթվահիմնային միջավայրի հավասարակշռության պահպանմանը:</p>
<p>Կարողանա՝</p> <p>Կ1. Օգտագործել գիտական, ուսումնական, գիտահանրամատչելի գրականություն, օգտվել համացանցից՝ մասնագիտական գործունեության ծավալման նպատակով:</p> <p>Կ2. Օգտագործել քիմիական, ֆիզիկական և կենսաբանական սարքավորումներ</p> <p>Կ3. Տարբերել մետաբոլիտների նորմալ ցուցանիշները (գլյուկոզ, միզանյութ, բիլիռուբին, միզաթթու, կաթնաթթու, պիրոլիսադոլաթթու և այլն) պաթոլոգիկ փոփոխություններից:</p> <p>Կ4. Մշակել արյան շիճուկի ֆերմենտաբանական հետազոտությունների տվյալները:</p>
<p>Տիրապետի՝</p> <p>Տ1. Նախնական ախտորոշման հմտություններին՝ մարդու կենսաբանական հեղուկներում կենսաքիմիական հետազոտությունների հիման վրա:</p>
<p>5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ամբիոնական մշակումներ 2. Marks' basic medical biochemistry: a clinical approach /Michael Lieberman, Alisa Peet 2018 3. Lehninger Principles of Biochemistry, Fourth Edition - David L. Nelson, Michael M. Cox, 2009 4. Ամբիոնական մշակումներ: 5. Marks' Basic Medical Biochemistry A Clinical Approach, 2nd Edition - Colleen Smith, 2012 6. Jeremy M Berg, John L Tymoczko, and Lubert Stryer, Biochemistry, New York: <u>W H Freeman</u>; 2002. 7. Harvey Lodish, Arnold Berk, S Lawrence Zipursky, Paul Matsudaira, David Baltimore, and James Darnell., Molecular cell biology, Fifth Edition, 2000 8. Березов Т.Т., Коровкин Б.Ф., Биологическая Химия, 2008 9. Գ.Ս.Խաչատրյան, Մ.Ի.Աղաջանով, «Կենսաքիմիա», Եր., ԵՊԲՀ, 2001թ.

10. “Биохимические основы патологических процессов” / Под ред. Е.С.Северина. М: Медицина, 2000
11. Марри Р., Греннер Д., Мейес П., Родуэлли В. ”Биохимия человека” В 2-х томах. – М.: Мир, 1993, 415с.
12. Цыганенко А.Я., Жуков В.И., Мясоедов В.В., Завгородний И.В. “Клиническая биохимия”, М.: Триада-Х, 2002
13. <http://www.booksmed.com>
14. <http://pubmed.gov>
15. <http://www3.interscience.wiley.com/cgi-bin/>
16. <https://www.springer.com/gp/>
17. <https://www.elsevier.com/>
18. <https://www.nature.com/>

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I, II
Ուսումնական տարի	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	կ.գ.թ., դրոցենտ Ինգա Բազուկյան, կ.գ.թ. Գոհար Արաջյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 96933452, +374 93 39 96 68
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	bazukyan@ysu.am , arajyankens@mail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկականաբանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.թ., Ն.Գ. Հունանյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգարք
I	I	5	17	5	150	85	22	63	41	18	6	
	II	4	17	4	120	68	18	50	34	12	6	
Ընդամենը		9	34	9	270	153	40	113	75	30	12	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ

- կյանքը և կենդանի օրգանիզմները, դրանց ֆիզիկական և քիմիական կառուցվածքը, գործառույթը, զարգացումը և էվոլյուցիան,
- քիմիական տարրեր, կատիոններ և անիոններ, անօրգանական և օրգանական նյութերի հիմնական խմբեր, դրանց կառուցվածքը, հատկություններն ու ֆունկցիաները,
- կենդանի օրգանիզմների բջջային, հյուսվածքային, օրգանների, օրգան համակարգերի և ամբողջական օրգանիզմի կառուցվածքային մակարդակները,
- համակարգային մոտեցում, որը թույլ կտա հասկանալ օրգանիզմի առանձին կառուցվածքաֆունկցիոնալ միավորների ամբողջականությունը և ինտեգրացումը կենդանի օրգանիզմների կազմակերպման յուրաքանչյուր ուսումնասիրվող մակարդակներում: Մարդու օնոտոգենեզ: Օվոգենեզի և սպերմատոգենեզի յուրահատկությունները մարդու մոտ:

Կարողություններ

- վերլուծել կենսաբանական երևույթները և բնական գործընթացների օրինաչափությունները,
- սինթեզի և քայքայման ռեակցիաների կազմում:

<p>Տիրապետումներ՝</p> <p>ունակ լինել աշխատել կադապարների, կմախքների և կենդանիների պատրաստուկների հետ, աշխատել կենսաբանական գրականության, դասախոսությունների սեղմագրերի հետ, ինչպես նաև աշխատել գործնական պարապմունքների տեսական մասի հետ:</p>
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>«Կենսաբանություն» դասընթացն ուսումնասիրվում է երկու կիսամյակների ընթացքում: I կիսամյակում քննարկվում են ընդհանուր կենսաբանության հիմնահարցերը՝ ներկայացվում է առարկայի նպատակն ու խնդիրները, բացատրվում են կենդանի նյութի կազմակերպման մակարդակները, կենդանի համակարգերի հատկությունները: Մանրամասն նկարագրվում է բջջի կենսաբանությունը, կենդանի օրգանիզմների բազմացումը, ժառանգականության կանոնները, փոփոխականություն ուղիները և մեխանիզմները: II կիսամյակում ուսանողը ծանոթանում է օրգանիզմների առանձնակալի զարգացմանը, կիմանա օնթոգենեզի օրինաչափություններն ու մեխանիզմները, ժամանակակից էվոյուցիոն տեսությունները, պոպուլյացիայի դերը, էվոյուցիայի գործոնները: Կքննարկվի անտրոպոգենեզի փուլերը, զարգացման վրա էվոլյուցիայի ազդեցությունը: Կամփոփվեն մակարուծության հիմնական խնդիրները:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>«Կենսաբանություն» կրթական դասընթացի հիմնական նպատակն է ուսանողներին տալ հիմնավոր գիտելիքներ բջջի կենսաբանության, գենետիկայի, զարգացման կենսաբանության, միկրո- և մակրո- էվոյուցիայի, անտրոպոգենեզի, ընդհանուր կենսաբանության, մակարուծաբանության և մարդու էվոլյուցիայի բնագավառներում:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p>
<p>Իմանա՝</p> <p>Ի1-Կենսաբանական համակարգերի, դրանց կազմակերպության, նորմայում և ախտաբանության դեպքում գործընթացների մոլեկուլային մեխանիզմների տեսությունը:</p> <p>Ի2-Կենդանի օրգանիզմների բջջային կառուցվածքը, բջջի թաղանթային բաղադրիչների ծագման էվոյուցիոն վարկածները, տրանսպորտի մոլեկուլային մեխանիզմները, միջբջջային փոխազդեցությունները, բջջում էներգիայի ձևափոխությունը:</p> <p>Ի3 -Բջջում կենսաբանական տեղեկատվության օգտագործման, փոխանցման, պահպանման մեխանիզմների և գործընթացների օրինաչափությունների, գեների էքսպրեսիայի կարգավորման սկզբունքները:</p> <p>Ի4 -Գենետիկական նյութի կառուցվածքաֆունկցիոնալ կազմակերպվածությունը, էուկարիոտ և պրոկարիոտ օրգանիզմների գենոմի յուրահատկությունները, մարդու գենոմի կազմակերպվածությունը:</p> <p>Ի5 - Օրգանիզմների բազմացման տարբեր ձևերի բջջաբանական հիմունքները:</p> <p>Ի6 -Մարդու հիվանդությունների բուժման նոր մոտեցումները, գենային և բջջային թերապիա: Ապագա բժշկության մեթոդները:</p>
<p>Կարողանա՝</p> <p>Կ1-Օգտվել ուսումնական, գիտական, հանրամատչելի գրականությունից և համացանցից մասնագիտական գործունեության համար:</p> <p>Կ2-Օգտվել լաբորատոր սարքավորումներից, աշխատել մանրադիտակի հետ:</p> <p>Կ3-Ընդհանրացված գծապատկերների միջոցով ներկայացնել բջջում ընթացող մոլեկուլային գործընթացները:</p> <p>Կ4-Վերլուծել և վերարտադրել ԴՆԹ-ի կրկնապատկման և սպիտակուցի կենսասինթեզի գործընթացների մոլեկուլային մոդելները:</p>

Տիրապետի՝

S1-Ուսումնասիրվող օբյեկտների և գործընթացների արտահայտման հմտություններին՝ գծապատկերների տեսքով:

S2-Քրոմոսոմային ախտաբանությամբ երեխաների ծննդյան պատճառները և մեխանիզմները պատկերող նկարների և գծապատկերների կազմելու հմտություններին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. M.T. Madigan, K.S. Bender, D.H. Buckley, W.M. Sattley, D.A. Stahl, 15th edition of “Brock Biology of Microorganisms”, Pearson NY, 2018, 1064 p.
3. S.R. Goodman “Medical Cell Biology” 3th edition, Academic Press, Elsevier, 2008, 336 p.
4. В.Ф. Сыч. Общая биология. Учебник для студентов высших учебных заведений. В 2-х томах, Ульяновск, УлГУ. 2005.
5. В. М. Константинов, А.Г.Рязанов, Е.О. Фадеева. Общая биология. Учебник для студентов образоват. учреждений среднего проф. образования - М.: «Академия», 2004.
6. В.Б.Захаров, С.Г. Мамонтов, Н.И. Сонин. Общая биология: учебник для общеобразовательных учреждений. - М.: Дрофа, 2004. Рекомендовано Министерством образования РФ.
7. “General Biology” Wikibooks.org, 2013, 189 p.
8. Glik B., Pasternak J. Molecular Biotechnology, 2002, 590 c.
9. Thieman W.J., Palladino M.A. “Introduction to Biotechnology” Second Edition, Pearson International Edition, 2009, 343 p.
10. Т.А.Егорова, С.М.Клунова, Е.А.Живухина. Основыбиотехнологии. М. Academia, 2003, 208 с.
11. Л.А.Лутова. Биотехнологиявысшихрастений. Изд-воС-Петербургскогоуниверситета, 2003, 227 с.
12. Oliver Brandenberg, Zephaniah Dhlamini, Alessandra Sensi, Kakoli Ghosh, Andrea Sonnino “Introduction to Molecular Biology and Genetic Engineering”, Food and Agriculture Organization of the United Nations Rome, 2011, 146p.
13. СассонА. Биотехнология: свершенияи надежды. “Мир”, М., 1987.
14. Միսակյան Ս., Ընդհանուր և բժշկական կենսաբանություն, Երևան, 2002:

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ**ՄԻԱՎՈՐ**

Հաճախումներ

16

Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում

70

Ինքնուրույն անհատական աշխատանք

14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԱՆԼԵԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՎԻՐՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, ԻՄՈՒՆՈԼՈԳԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	III, IV
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	կ.գ. թ., դոցենտ Հովիկ Հարությունի Փանոսյան կ.գ. թ. Արմինե Արմենի Մարգարյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 94 71 95 90, +374 94 41 84 12
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	hpanosyan@yahoo.ca , aminemargaryan@ysu.am

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկականաբանական առարկաների
ՎԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.թ., Ն.Գ. Հունանյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով	Քննություն	Ստուգաթիվ
II	III	4	17	4	120	68	22	46	34	18		+
	IV	5	15	5	150	75	26	49	51	18	6	
Ընդամենը		9	32	9	270	143	48	95	85	36	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ

1. Կյանքի ծագումը, կենդանի օրգանիզմների կազմավորման մակարդակները, կենդանի օրգանիզմների կառուցվածքային և գործառնության առնձնահատկությունները, դրանց զարգացումը, ֆիլոգենեզը և էվոլյուցիան:
2. Կենդանի նյութի քիմիական հիմքերը, անօրգանական և օրգանական նյութերի հիմնական խմբեր, դրանց դերը կենդանի օրգանիզմների կառուցվածքային և գործառնության առնձնահատկություններում: Կենսածին և ոչ կենսածին գործոնների դերը կենդանի օրգանիզմների վրա:
3. Կենդանի օրգանիզմների կառուցվածքային մակարդակները՝ բջջից մինչև կենսացենոզ: Համակարգային մոտեցում, որը թույլ կտա հասկանալ օրգանիզմի առնձին կառուցվածքաֆունկցիոնալ միավորների ամբողջականությունը և ինտեգրացումը կենդանի օրգանիզմների կազմակերպման յուրաքանչյուր ուսումնասիրվող մակարդակներում:

Կարողություններ

1. Վերլուծել կենսաբանական երևույթները և բնական գործընթացների օրինաչափությունները:
2. Պատկերացնել օրգանիզմում ընթացող կառուցողական և էներգիական գործընթացների փոխկապակցվածությունը:

3. Բացատրել կենդանի օրգանիզմների կառուցվածքային և գորառության առանձնահատկությունները:

Տիրապետումներ՝

1. Ունակ լինել աշխատել մանրադիտակի, կենսաբանական պատրաստուկների հետ, վերլուծաբար մշակել արդի գիտական գրականությունը, ինքնուրույն պատրաստել գործնական պարապմունքների տեսական մասը, համակարգչային տեխնիկայի կիրառմամբ պատրաստել ստենդային և դրվագային գեկուցումներ:
2. Պատրաստել քիմիական նյութերի լուծույթներ, ծանոթ լինել լաբորատորիայում աշխատելու անվտանգության կանոններին:
3. Ունակ լինել աշխատելու լաբորատոր սարքերի հետ, տարատեսակ պատրաստուկների պատրաստման համար ունենալ հմտություններ:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Բժշկական մանրէաբանության առարկան, խնդիրները և զարգացման էտապները, Մանրէների հիմնական խմբերը, բակտերիաների կառուցվածքային և նյութափոխանակային առանձնահատկությունները, դասակարգումը, Ինֆեկցիաներ, էպիդեմիոլոգիան, իմունիտետի, իմունոթերապիայի, իմունոպրոֆիլակտիկայի և իմունոդիագնոստիկայի հիմնահարցերը, Ընդհանուր վիրուսոլոգիան, Մարդու նորմալ միկրոբիոտան, մանրէների հայտնաբերման մեթոդները, Գրամ դրական և բացասական բակտերիաների կողմից հարուցվող հիվանդությունները, Վիրուսային ծագմամբ հիվանդությունները, Միկոզները, Նախակենդանիների կողմից հարուցվող հիվանդություններ:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Ուսանողների մոտ ձևավորել մանրէների տարածվածության, դասակարգման և հատկությունների, ինչպես նաև մարդու նորմալ միկրոբիոտային, իմունիտետի, ախտածին մանրէների կողմից հարուցվող հիվանդությունների էպիդեմիոլոգիայի, կանխարգելման և բուժման վերաբերյալ պատշաճ մասնագիտական պատկերացումներ:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

- Ի1. ընդհանուր մանրէաբանության մասին պատկերացում,
- Ի2. մանրէաբանական լաբորատորիաներում աշխատանքի և անվտանգության տեխնիկայի կանոնները,
- Ի3. մարդու օրգանիզմի և մանրէների միջև սիմբիոտիկ գործընթացների ձևավորման, օրգանիզմի միկրոբիոտայի դերը օպորտունիստական հիվանդությունների զարգացման ընթացքում, մարդու նորմալ միկրոբիոտայի,
- Ի4. մանրէների հակաբիոտիկայությունության ձեռքբերման մեխանիզմները և դրանց որոշումը,
- Ի5. մարդու հիմնական ինֆեկցիոն հիվանդությունների էթիոլոգիայում և ախտածնության մեջ մանրէային աշխարհի առանձին ներկայացուցիչների դերը,
- Ի6. մանրէաբանական ախտորոշման մեթոդները:

Կարողանա՝

- Կ1. կիրառել մանրէաբանական մեթոդները, վերլուծել լաբորատոր ախտորոշման հիմնական՝ մանրէաբանական, մոլեկուլային-կենսաբանական և իմունոլոգիական մեթոդների արդյունքները,
- Կ2. Հիմնավորել ինֆեկցիոն և օպորտունիստական հիվանդությունների դեպքում մանրէաբանական, սերոլոգիական և իմունոլոգիական ախտորոշման ընտրությունը, վերլուծել ստացված արդյունքները, մանրէաբանական տեսանկյունից հիմնավորել ինֆեկցիոն և օպորտունիստական հիվանդության ախտորոշման դեպքում հետազոտական նյութի ընտրությունը,

Կ3. կիրառել ստացած գիտելիքները որոշելու համար հակաբակտերիական, հակավիրուսային և իմունոտրոպ թերապիայի տակտիկան, կիրառել անհետաձգելի կանխարգելում և հակատոքսիկ թերապիա:

Տիրապետի՝

- S1. մանրէազերծման, դեզինֆեկցիայի հիմնական մեթոդներին, չափահաս և մանկահասակ հիվանդների լաբորատոր (մանրէաբանական և իմունոլոգիական) հետազոտությունների արդյունքների հիման վրա նախնական ախտորոշման հմտություններին,
- S2. ախտածին և պայմանական-ախտածին մանրէներ պարունակող նյութի հետ աշխատանքի հիմնական հմտություններին,
- S3. ինֆեկցիոն և ոչ ինֆեկցիոն հիվանդությունների աղեկվատ կանխարգելման և բուժման համար հակամանրէական և իմունակենսաբանական պատրաստուկների ընտրման մեթոդիկային:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. Շեկոյան Վ., Մանուկյան Կ. Բժշկական մանրէաբանություն, վիրուսաբանություն և իմունաբանություն: Երևան, ԵՊԲՀ հրատարակչություն, 2009, 478 էջ:
3. Поздеев О.К. Медицинская микробиология, Москва, Геотар-Мед, 2001, 765 с.
4. Brooks G.F., Morse S.A., Carroll K.C., Mietzner T.A., Butel J.S., Jawetz, Melnick, & Adelberg's Medical Microbiology. 26th Edition, New York, Chicago, San Francisco, Lisbon, London, Madrid, Mexico City, Milan, New Delhi, San Juan, Seoul, Singapore, Sydney Toronto, Copyright © 2013 by The McGraw-Hill Companies.
5. Brock Biology of Microorganisms. Madigan M.T., Martinko J.M., Dunlap P.V., Clark D.P., 13th ed., Pearson, 2012, 1152 p.
6. Practical handbook of microbiology. Eds, Goldman E. and Green L.H. 2nd ed. CRC Press. Taylor & Francis Group, 2009, 854 p.
7. Dahlén G., Fiehn N.-E., Olsen I., Dahlgren U. Oral Microbiology and Immunology, Munksgaard Danmark, 2014.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ

ՄԻԱՎՈՐ	
Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«զերբազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԱՐԴՈՒ ԱՆԱՏՈՄԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I, II	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I, II, III
ՈւՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.դ. Արսեն Լևոնի Մինասյան բ.գ.թ. Լատրա Հակոբի Ավագյան Նինա Զավենի Խլղարյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 99 77 37 74, +374 93 31 03 02, + 374 98 33 77 97
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	arsenminasyan76@gmail.com , -, nina19-89@mail.ru

ԱՍԲԻՈՆ	Բժշկականաբանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՍԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.թ., Ն.Գ. Հունանյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն.	Չարթթ	Շարթթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդ.	Քննություն	Ստուգարք
I	I	4	17	4	120	68	18	50	34	12	6		
	II	4	17	4	120	68	20	48	34	12	6		
II	III	4	17	4	120	68	20	48	34	12	6		
Ընդամենը		12	51	12	360	204	58	146	102	36	18		

<p>1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները</p> <p>Գիտելիքներ</p> <ol style="list-style-type: none"> Կյանքը և կենդանի օրգանիզմները, դրանց ֆիզիկական և քիմիական կառուցվածքը, գործառույթը, զարգացումը և էվոլյուցիան, քիմիական տարրեր, կատիոններ և անիոններ, անօրգանական և օրգանական նյութերի հիմնական խմբեր, դրանց կառուցվածքը, հատկություններն ու ֆունկցիաները, կենդանի օրգանիզմների բջջային, հյուսվածքային, օրգանների, օրգան համակարգերի և ամբողջական օրգանիզմի կառուցվածքային մակարդակները: Համակարգային մոտեցում, որը թույլ կտա հասկանալ օրգանիզմի առանձին կառուցվածքաֆունկցիոնալ միավորների ամբողջականությունը և ինտեգրացումը կենդանի օրգանիզմների կազմակերպման յուրաքանչյուր ուսումնասիրվող մակարդակներում: Մարդու օնոտոգենեզ: Օվոգենեզի և սպերմատոգենեզի յուրահատկությունները մարդու մոտ: Քորդայինների ներկայացուցիչների մոտ օրգան համակարգերի ֆիլոգենեզը: <p>Կարողություններ</p> <ol style="list-style-type: none"> վերլուծել կենսաբանական երևույթները և բնական գործընթացների օրինաչափությունները, սինթեզի և քայքայման ռեակցիաների կազմում, բացատրել մարդու օրգան-համակարգերի կառուցվածքը, կազմությունն ու ֆունկցիաները:

<p>Տիրապետումներ՝</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ունակ լինել աշխատել կադապարների, կմախքների և կենդանիների պատրաստուկների հետ, աշխատել կենսաբանական գրականության, դասախոսությունների սեղմագրերի հետ, ինչպես նաև աշխատել գործնական պարապմունքների տեսական մասի հետ, 2. հիպո- և հիպերտոնիկ, ֆիզիոլոգիական լուծույթների օգտագործում կենսաբանական հետազոտություններում, 3. աշխատանք կադապարների և մակրոպատրաստուկների հետ:
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>«Մարդու անատոմիա» առարկայի դասընթացը ուսումնասիրում է մարդու մարմինը՝ օրգանների, օրգան-համակարգերի և օրգանիզմի մակարդակով (համակարգային անատոմիա): I կիսամյակի ընթացքում ուսանողները ուսումնասիրում են ոսկրաբանությունը, հոդաբանությունը, մկանաբանությունը, II կիսամյակի ընթացքում՝ ընդերաբանություն, անոթաբանություն, III կիսամյակի ընթացքում՝ նյարդաբանությունը և էսթեզիոլոգիան:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>«Մարդու անատոմիա» դասընթացի նպատակն է հասկանալ մարդու մարմնի կառուցվածքային առանձնահատկությունները որպես մեկ ամբողջություն և համապատասխան օրգան, օրգան-համակարգ մակարդակների վրա, տիրապետել հայերեն և լատիներեն (հուններեն) տերմինաբանությանը միջազգային անատոմիական նոմենկլատուրային համաձայն, սովորել դիսեկցիաների կատարումը և անատոմիական գոյացությունների ցուցադրումը բնական պատրաստուկների վրա, մեկնաբանել մարդու օրգանների սաղմնային (էմբրիոնալ) և հետսաղմնային (պոստէմբրիոնալ) զարգացման փուլերը, օրգանների փոփոխականության տարբերակները, բնածին արատները, բնութագրել մարդու մարմնի կառուցվածքային, սեռական, տարիքային և անհատական առանձնահատկությունները, գիտակցել մարդու օրգանների կառուցվածքային և ֆունկցիոնալ փոխկախվածությունը և միասնությունը, կարողանալ օգտագործել ձեռք բերված գիտելիքները հետագայում կլինիկական առարկաների ուսումնասիրության ընթացքում, ինչպես նաև ապագա բժշկի պրակտիկայում:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p>
<p>Իմանա՝</p> <ol style="list-style-type: none"> Ի1. Մարդու մարմնի կառուցվածքային առանձնահատկությունները որպես մեկ ամբողջություն և համապատասխան օրգան, օրգան-համակարգ մակարդակների վրա: Ի2. Դիսեկցիաների կատարումը և անատոմիական գոյացությունների ցուցադրումը բնական պատրաստուկների վրա: Ի3. Հայերեն և լատիներեն (հունարեն) անատոմիական տերմինաբանությանը՝ միջազգային անատոմիական նոմենկլատուրային համաձայն: Ի4. Մարդու օրգանների սաղմնային (էմբրիոնալ) և հետսաղմնային (պոստէմբրիոնալ) զարգացման փուլերը, օրգանների փոփոխականության տարբերակները, բնածին արատները: Ի5. Մարդու մարմնի կառուցվածքային, սեռական, տարիքային և անհատական առանձնահատկությունները: <p>Կարողանա՝</p> <ol style="list-style-type: none"> Կ1. Մասնագիտական գործունեության համար օգտվել ուսումնական, գիտական, հանրամատչելի գրականությունից և համացանցից: <p>Տիրապետի՝</p> <ol style="list-style-type: none"> Տ1. Կենդանի մարդու ֆիզիկալ հետազոտությունների (պալպացիա, պերկուսիա, աուսկուլտացիա) համար անրաժեշտ անատոմիական կողմնորոշիչների բացահայտման իրականացմանը:
<p>5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ամբիոնական մշակումներ 2. Gray's Anatomy, 41st Edition, 2016 3. Frank H. Netter Atlas of Human Anatomy 6th Edition, 2014 4. Keith L. Moore Clinically Oriented Anatomy 7th Edition, 2017

5. Ա.Ա.Սարաֆյան, Գ.Պ.Քյալյան, 'Մարդու անատոմիա', 1995
6. Сапин М.Р. Анатомия человека. - М.: Медицина, 2009 в 2-х томах
7. М. Р. Сапин, Д. Б. Никитюк НОРМАЛЬНАЯ И ТОПОГРАФИЧЕСКАЯ АНАТОМИЯ ЧЕЛОВЕКА. В 3 томах. (2007)
8. Pocket Atlas of Human Anatomy Feneis H., Dauber W, 2012
9. Синельников Р.Д. Атлас анатомии человека. - М.: Медицина, 1996 в 4-х томах
10. Гайворонский И.В. Норм. Анатомия человека: В 2т: Учеб. – СПб. : Спец. литр., 2003-2004.
11. Привес М.Г., Лысенков Н.К., Бушкович В.И. Анатомия человека.- 11-е изд., испр. и доп. - СПб. : Гиппократ, 2001
12. Сапин М.Р. Атлас нормальной анатомии человека. М: Мед пресс информ, 2006-2007.
13. Клиническая анатомия - Учебное пособие (2 тома) - Кирпатовский И.Д., Смирнова Э.Д. - 2003 год

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տարային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՆՈՐՄԱԼ ՖԻԶԻՈԼՈԳԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	III, IV
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	կ.գ.թ. Հարություն Յուրիի Ստեփանյան, կ.գ.դ. Սուսաննա Հրաչի Սարգսյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+ 374 99 88 13 23, +374 10 42 48 65
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	harutyun_su@yahoo.com , susi.sar@rambler.ru

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկականաբանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.թ., Ն.Գ. Հունանյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով. քննություն	Ստուգարք
II	III	5	17	5	150	85	26	59	41	18	6
	IV	5	15	5	150	75	30	45	51	18	6
Ընդամենը		10	32	10	300	160	56	104	92	36	12

<p>1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝</p> <p>Գիտելիքներ՝</p> <ul style="list-style-type: none"> Ֆիզիկայի հիմնական օրենքները, երևույթներն ու գործընթացները, օրգանիզմի վրա ֆիզիկական գործոնների ազդեցության բնույթը, մարդու օրգանիզմում ընթացող գործընթացների հիմքում ընկած ֆիզիկական երևույթները, բժշկական սարքավորումների աշխատանքի ֆիզիկական սկզբունքները: Կենդանի օրգանիզմի մոլեկուլային և բջջային մակարդակներում առկա գործընթացների կենսաքիմիական էությունը, կենսաբանորեն կարևոր միացությունների հիմնական դասերի կառուցվածքը և քիմիական հատկությունները, բջջաթաղանթների և դրանց փոխադրիչ համակարգերի դերը նյութափոխանակային գործընթացում, քիմիական լաբորատորիայում նյութերի հետ աշխատելու, անվտանգության կանոնները: Մարդու օնոտգենեզի, կյանքի ծագման և զարգացման ընդհանուր օրինաչափությունները, գենետիկայի օրենքները, բջջի կենսաբանության, հոմեոստազի, ռեգեներացիայի, էկոլոգիայի իմացությունը, կենսաբանական լաբորատորիաներում կենդանիների հետ աշխատելու և անվտանգության կանոնները: Մարդու օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման անատոմիական, տարիքասեռային և անհատական առանձնահատկությունները:
--

<ul style="list-style-type: none"> • Բջիջների, հյուսվածքների և օրգանների կառուցվածքային առանձնահատկությունները, դրանց ուսումնասիրման մեթոդները: • Հոչակավոր ֆիզիոլոգների դերը բժշկագիտության զարգացման մեջ, նրանց ամենահայտնի հայտնագործությունները: • Բժշկական, անատոմիական, ֆիզիոլոգիական հիմնական տերմինների լատիներեն իմացությունը: <p>Կարողություններ՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Քիմիայի օրենքների օգնությամբ բացատրել ֆիզիոլոգիական գործընթացներն ու կենսաբանորեն ակտիվ նյութերի ազդեցության մեխանիզմները: • Բացատրել էկոլոգիական գործոնների դերը ֆիզիոլոգիական գործընթացներում: • Տալ օրգանիզմի օրգան-համակարգերի անատոմիական և ձևաբանա-գործառական բնութագիրը: • Տալ մարդու օրգանիզմի բջիջների, հյուսվածքների և օրգանների հիստոֆիզիոլոգիական վիճակի գնահատականը: <p>Տիրապետումներ՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Լաբորատորիայում նյութերի և սարքավորումների հետ աշխատելու հմտություններ: • Խոշորացնող տեխնիկայով աշխատելու հմտություններ:
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>«Նորմալ ֆիզիոլոգիա» դասընթացն ուսուցանվում է երկու կիսամյակների ընթացքում: III կիսամյակում ուսումնասիրվում են արյան, մարսողության, նյութափոխանակության և ջերմակարգավորման, մկանների, նյարդաթելի, դրվոզ հյուսվածքների ֆիզիոլոգիայի բաժինները: IV կիսամյակում ուսումնասիրվում են արտաթորության, արյան շրջանառության, շնչառության, ներզատիչ գեղձերի, ԿՆՀ, զգայական համակարգերի և ԲՆԳ ֆիզիոլոգիայի բաժինները:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>Առարկայի նպատակն է՝ ուսուցանել մարդու օրգանիզմի և նրա առանձին օրգան-համակարգերի, բջիջների կենսագործունեությունը, դրանց կարգավորման նյարդա-հումորալ մեխանիզմների, ֆունկցիաների ղեկավարման և մոդելավորման սկզբունքները, որոնք, ի վերջո, հիմք կհանդիսանան և կհեշտացնեն բժշկագիտական առարկաների ավելի հիմնավոր յուրացմանը:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p> <p>Իմանա՝</p> <ul style="list-style-type: none"> Ի1. Մարդու օրգանիզմի ֆունկցիաները, դրանց կարգավորման հիմնական սկզբունքները և մեխանիզմները (մոլեկուլային, բջջային, օրգանային, օրգան-համակարգ և օրգանիզմի մակարդակներով), Ի2. մարդու օրգանիզմի մորֆոֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները, Ի3. ֆիզիոլոգիական ֆունկցիաների տարիքային առանձնահատկությունները, դրանց ընթացքը ֆիզիկական ու մտավոր աշխատանքի ժամանակ, Ի4. դրդման և արգելակման զարգացման առանձնահատկությունները, ֆիզիոլոգիական ֆունկցիաների մոդելավորման սկզբունքները, Ի5. բժշկության մեջ կիրառվող հիմնական ֆիզիոլոգիական հասկացությունները և տերմինները: <p>Կարողանա՝</p> <ul style="list-style-type: none"> Կ1. կատարել հաշվարկներ՝ խնդիրների և փորձերի արդյունքների հիման վրա, Կ2. վերլուծել ֆիզիոլոգիական ֆունկցիաների (արյան, սրտի և անոթների, թոքերի, այլ

օրգանների և համակարգերի) փորձարարական հետազոտության տվյալները նորմայում:
Տիրապետի՝
 S1. պարզագույն բժշկական գործիքներով աշխատելու հմտություններին (կրծադետ, մաձկիչ, նյարդաբանական մուրձ, նշտար, պինցետ, զոնդ, սեղմիչ, լայնիչ և այլն),
 S2. օրգանիզմի հիմնական ֆունկցիոնալ բնութագրիչների չափման հմտություններին (արյան ցուցանիշների, ճնշաչափության, պուլսաչափման, շնչաչափության, ջերմաչափության և այլ մեթոդներին):

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. Arthur C. Guyton, John E. Hall. *Textbook of Medical Physiology*. Twelfth edition. ISBN:978-1-4160-4574-8, 2011.
3. Lauralee Sherwood. *Human Physiology: From Cells to Systems*. Seventh edition. ISBN-13: 978-0-495-39184-5. 2010.
4. *Human physiology*. Stuart Ira Fox, USA, 12th edition. ISBN 978-0-07-337811-4, 2011.
5. *Физиология человека*. Р. Шмидт, Г. Тевс, Платон Костюк, Мир, 2005.
6. Ս.Ս. Մինասյան, Ծ.Ի. Ադամյան, Ն.Վ. Սարգսյան, «Մարդու ֆիզիոլոգիա», Երևան, «Զանգակ-97», 2009թ.:
7. *Մարդու ֆիզիոլոգիայի հիմունքներ*: Դ.Ն. Խուրդավերդյան, Վ.Բ. Ֆանարջյան, Երևան, 1998:
8. Косицкий Г.И. *Нормальная физиология*, М., 1984г.
9. *Նորմալ ֆիզիոլոգիայի գործնական աշխատանքների ձեռնարկ*, Սարգսյան Ս.Հ., ուսումնամեթոդական ձեռնարկ, ԱԲՀ, Երևան, 2004.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ

ՍԻԱՎՈՐ	
Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՀՅՈՒՍՎԱԾԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, ԷՍԲԲՈՂՈՂԳԻԱ, ԲԶԶԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I, II	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	II, III
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	կ.գ.թ. Հունանյան Նաիրա Գևորգի, կ.գ.թ. .Հակոբջանյան Էվելինա Սուրենի
ՀԵՌԱԽՈՍ	+ 374 91 07 11 07, +374 77 91 13 00
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	naira_hunanyan@yahoo.com

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկակենսաբանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.թ., Ն.Գ. Հունանյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգարք
I	II	5	17	5	150	85	18	67	41	18	6	
II	III	4	17	4	120	68	18	50	34	12	6	
Ընդամենը		9	34	9	270	153	36	117	75	30	12	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ՝

- կյանքի ծագման և զարգացման ընդհանուր օրինաչափությունները, կենսաբանական համակարգերի հատկությունները, մարդու ծագման և անհատական զարգացման իմացությունները, ինչպես նաև տարբեր կենդանատեսակների սաղմնային զարգացման ընդհանուր օրինաչափությունները,
- մարդու օրգանների և օրգան համակարգերի էվոլյուցիոն փոփոխությունների հիմնական օրինաչափությունները,
- գենետիկայի և բջջային տեսության հիմունքները, բջիջների և արտաբջջային տարրերի կառուցվածքը
 - մարդու մարմնի կառուցվածքի ընդհանուր օրինաչափությունները, օրգանիզմի առանձին մասերի կառուցվածքագործառական փոխհարաբերությունները,
 - օրգանների, օրգան-համակարգերի տեղակայման և կառուցվածքի հիմնական առանձնահատկությունները, դրանց գործառույթները տարբեր տարիքային խմբերում,
 - ինքնավար նյարդային համակարգի անոթների, նյարդերի և նյարդային հանգույցների տեղակայման իմացությունը,

- կենսաբանական կառուցվածքների ուսումնասիրման մանրադիտակային մեթոդները (լույսային և էլեկտրոնային մանրադիտում)՝ հիմնված օպտիկայի և մաթեմատիկայի գիտելիքների վրա,
- ուսումնասիրման ֆիզիկական մեթոդները՝ օրգանների և օրգան-համակարգերի նյութափոխանակային գործընթացների վրա արտաքին և ներքին գործոնների ազդեցության գնահատման համար,
- մաթեմատիկայի և ֆիզիկայի համապատասխան օրենքների և օրինաչափությունների իմացությունը՝ բջջաբանության բնագավառում բացատրելու թաղանթների կառուցվածքային և գործառական առանձնահատկությունները (նյութերի փոխադրումը բջջաթաղանթով և այլն):
- բժշկական տերմինաբանության իմացությունը՝ լատիներենով,
- Ընդհանուր և կենսաօրգանական քիմիայի գիտելիքներն անհրաժեշտ են.
 - բջիջներում, հյուսվածքներում և օրգաններում ընթացող կենսաքիմիական գործընթացների էությունը հասկանալու համար,
 - հյուսվածաբանական պատրաստուկների ներկման մեխանիզմը հասկանալու համար,
 - տարբեր հորմոնների, կենսաբանորեն ակտիվ նյութերի, քիմիական այլ բաղադրիչների իմացության համար:

Կարողություններ՝

- կիրառել լաբորատոր սարքավորումները, աշխատել մանրադիտակով,
- որոշել հյուսվածքների միտոտիկ ակտիվությունը,
- բացատրել զարգացման ընթացքում առաջացող շեղումների բնույթը, որոնք բերում են տարբեր արատների ձևավորմանը,
- անատոմիական պատրաստուկներում կողմնորոշվել օրգանների կառուցվածքի և տեղակայման մեջ. ցույց տալ, ճշգրիտ անվանել օրգանների և նրանց մասերի հայերեն և լատիներեն անունները:

Տիրապետումներ՝

- ուսանողը պետք է տիրապետի բժշկաանատոմիական հասկացողությունների համակարգին:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Հյուսվածաբանություն, էմբրիոլոգիա, բջջաբանություն» դասընթացն ուսուցանվում է երկու կիսամյակների ընթացքում: II կիսամյակում ընդգրկված են հետևյալ բաժինները. բջջաբանություն՝ ուսումնասիրում է բջջի կառուցվածքն ու կենսագործունեությունը, սաղմնաբանություն՝ ուսումնասիրում է բջիջների և հյուսվածքների ձևավորումը ներարգանդային շրջանում, ընդհանուր հյուսվածաբանություն՝ ուսումնասիրում է տարբեր հյուսվածքների ֆունկցիոնալ և բջջային տարրերի կառուցվածքը: III կիսամյակում ընդգրկված է մասնավոր հյուսվածաբանության (միկրոսկոպիկ անատոմիա) բաժինը: Այն ուսումնասիրում է որևէ համակարգի և դրանում ընդգրկված օրգանների կառուցվածքը: Դասընթացում տրվում է օրգանների կառուցվածքը մակրոսկոպիկ, միկրոսկոպիկ և էլեկտրոնամիկրոսկոպիկ մակարդակներով՝ ուսումնասիրելու ընթացքում հաշվի առնելով դրանց կատարած գործառույթները:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Դասընթացի նպատակն է ուսանողների մոտ գիտական պատկերացումներ ձևավորել մարդու բջիջների, հյուսվածքների և օրգան համակարգերի զարգացման և մանրադիտային ձևաբանության մասին, որոնք հետագայում հիմք կհանդիսանան կլինիկական առարկաների ուսումնասիրման և բժշկական մտածողության զարգացման համար:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

- Ի1. հյուսվածաբանության հետազոտման մեթոդները, մանրադիտակի կառուցվածքը,
- Ի2. միկրոպատրաստուկների պատրաստումը, ներկման եղանակները,
- Ի3. օրգանիզմի բջիջների, հյուսվածքների, օրգանների և համակարգերի կառուցվածքային, զարգացման և տեղակայման առանձնահատկությունները՝ նրանց գործառույթների հետ փոխազդեցության պայմաններում,
- Ի4. բջիջների, հյուսվածքների և օրգանների կառուցվածքային առանձնահատկություններով պայմանավորված օրգանիզմի զարգացման և կենսագործունեության հիմնական օրինաչափությունները, հյուսվածքների հիստոֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները, դրանց ուսումնասիրման մեթոդները,
- Ի5. կենդանի օրգանիզմում առկա գործընթացների ֆիզիկաքիմիական բնույթը, որոնք ընթանում են մոլեկուլային, բջջային, հյուսվածքային և օրգանային մակարդակներում:

Վարողանա՝

- Վ1. աշխատել մեծացնող սարքավորումներով (մանրադիտակներ, օպտիկական և պարզ խոշորացույցներ),
- Վ2. նկարագրել բջիջների և հյուսվածքների կառուցվածքը, տալ տարբեր վիճակների հիստոֆիզիոլոգիական գնահատականը,
- Վ3. անսխալ որոշել օրգանների և դրանց բաղադրատարրերի միկրոկառուցվածքը, տեղադրությունը, հյուսվածաբանական նկարագրությունն ու ճիշտ անվանումները:

Տիրապետի՝

- Տ1. մանրադիտության հմտություններին, հյուսվածաբանական պատրաստուկների և լուսային, էլեկտրոնային մանրալուսանկարների վերլուծությանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. **Anthony L. Mescher. *Junqueira's Basic Histology*. Text and Atlas. 14th edition, ISBN 978-0-07-184268-6, Mc Graw Hill Education, LANGE, 560 pp., 2016.**
3. **Michael H. Ross, Wojciech Pawlina. *Histology (with correlated cell and molecular biology)*. A Text and Atlas. Sixth Edition, ISBN 978-0-7817-7200-6. Two Commerce Square 2001, Market Street, Philadelphia, PA 19103, 975 pp., 2011.**
4. **Leslie P. Gartner, James L. Hiatt. *Histology*. A Text and Color Atlas. Sixth Edition, ISBN 978-1-4511-1343-3. Two Commerce Square, 2001 Market Street, Philadelphia, PA 19103, Lippincott Williams & Wilkins, 525 pp., 2014.**
5. **Sadler T. W. *Langman's medical embryology*, 12th ed. ISBN 978-1-4511-1342-6, Copyright © 2012 Lippincott Williams & Wilkins, a Wolters Kluwer business. 351 West Camden Street Two Commerce Square Baltimore, MD 21201 2001 Market Street Philadelphia, PA 19103.**
6. **Гистология. Учебник, 2-е изд. Под ред. Улумбекова Э. Г., Чельшева Ю.А. Москва, ГЭОТАР-МЕД, ISBN 5-9231-0228-5, 672 стр., 2002.**
7. **Быков В.Л. *Частная гистология человека*. 2-е изд, СОТИС, Санкт-Петербург, ISBN 5-85503-116-0, 298 стр., 1999.**
8. **Кузнецов С.Л., Мушкамбаров Н.Н., Горячкина В.Л. *Атлас по гистологии, цитологии и эмбриологии*. Москва, МИА, ISBN 5-89481-055-8, 374 стр., 2002.**
9. **Алмазов И.В., Сутулов Л.С. *Атлас по гистологии и эмбриологии*. Москва, "Медицина", 544 стр., 1978.**

10. Սահակյան Կ.Թ. Հյուսվածաբանություն, Երևանի Մ. Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարան, 2013թ.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԱԽՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆԱՏՈՄԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II, III	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	IV, V
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ., դոցենտ Լուսինե Աղաբեկյան բ.գ.դ. Ասադուր Նամագերդի , Հասմիկ Բարսեղյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 93 33 15 25, +374 55 68 10 31, +374 98 28 90 41
ԷԼ.ՓՈՍՏ	laghabekyanbk@inbox.ru , asadoor.amirkhanian6@gmail.com Hasmikbarseghyan220@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկակենսաբանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	«Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ» ԲԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.թ., Ն.Գ. Հունանյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Ֆննություն	Ստուգաբք
II	IV	5	15	5	150	75	30	45	51	18	6	
III	V	4	17	4	120	68	26	42	34	12	6	
Ընդամենը		9	32	9	270	143	56	87	85	30	12	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

- Գիտելիքներ՝**
- Կյանքի ծագման և զարգացման ընդհանուր օրինաչափությունները, մարդու անթրոպոգենեզ և օնոտոգենեզ, գենետիկայի օրենքները և նրանց նշանակությունը բժշկության մեջ, ժառանգականության և փոփոխականության սկզբունքները անհատական զարգացման մեջ, որպես ժառանգական և բազմապատճառային հիվանդությունների էթիոլոգիայի և պաթոգենեզի հիմունքներ, օրգանների զարգացման արատները, կենսոլորտի և էկոլոգիայի հիմնական հասկացություններն ու խնդիրները, մակաբուծության երևույթը և բիոէկոլոգիական հիվանդություններ:
 - Կենսաբանորեն ակտիվ օրգանական միացությունների հիմնական դասերի քիմիական հատկությունները, առավել կարևոր քիմիական միացությունների կառուցվածքը և ֆունկցիաները (նուկլեինաթթուներ, բնական սպիտակուցներ, ջրալույծ և ճարպալույծ վիտամիններ, հորմոններ և այլն):

- Ֆիզիկա-քիմիական անալիզի մեթոդները բժշկության մեջ (տիտրաչափական, էլեկտրաքիմիական, քրոմատոգրաֆիկ, վիսկոզիմետրիկ):
- Մարդու օրգանիզմի կենսագործունեության և զարգացման հիմնական օրինաչափությունները՝ հիմնված բջջի, հյուսվածքների և օրգանների կառուցվածքային առանձնահատկությունների վրա, հյուսվածքային տարրերի հիստոֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները, դրանց ուսումնասիրության մեթոդները; ֆիզիկական, քիմիական և կենսաբանական լաբորատորիաներում, ռեակտիվների, կենդանիների և նյութերի հետ աշխատանքի անվտանգության կանոնները, կյանքի ծագման և զարգացման ընդհանուր օրինաչափությունները, մարդու անթրոպոգենեզ և օնտոգենեզ, մարդու օրգանիզմի ֆունկցիոնալ համակարգերը, նրանց կարգավորումը և ինքնակարգավորումը արտաքին միջավայրի հետ փոխազդեցության ներքո:
- Առողջ և հիվանդ օրգանիզմի անատոմո-ֆիզիոլոգիական, տարիքային-սեռական և անհատական առանձնահատկությունները:
- Անատոմիական տերմինները (հայերեն և լատիներեն), օրգանների և նրանց համակարգերի անատոմիան, կառուցվածքի առանձնահատկությունները, հիմնական ֆունկցիաները:
- Օրգանների փոխհարաբերությունները, նրանց պրոեկցիան մարմնի մակերևույթին:
- Միկրոօրգանիզմների և վիրուսների դասակարգումը, մորֆոլոգիան և ֆիզիոլոգիան, դրանց ազդեցությունը մարդու առողջության վրա, մանրէաբանական ախտորոշման մեթոդները, հիմնական հակաբակտերիալ, հակավիրուսային և կենսաբանական պրեպարատների կիրառումը:
- Մարդու իմունային համակարգի կառուցվածքը և ֆունկցիաները, նրա կառուցվածքային առանձնահատկությունները, իմուն համակարգի զարգացման և գործունեության բջջային և մոլեկուլյար մեխանիզմները, իմուն պատասխանի հիմնական ձևերը, փուլերը, ժառանգական հսկողությունը, իմունաբանական ախտորոշման մեթոդները:

Կարողություններ՝

- Հյուսվածաբանական պրեպարատների մանրադիկային հետազոտություն՝ մանրադիտակի չոր համակարգի կիրառմամբ, տոհմաձառի կազմում և ժառանգական հատկանիշի տեսակի որոշում, գենետիկ խնդիրների լուծում, հարուցիչների ախտորոշում, մարդու մակաբուծային հիվանդությունների ճանաչում պրեպարատների, սլայդների և լուսանկարների վրա:
- Արյան շիժուկում տարբերակել մետաբոլիտների մակարդակի նորմալ նիշերը (գլյուկոզ, միզանյութ, բիլիռուբին, միզաթթու, կաթնա- և պիրոխաղողաթթու և այլն) ախտաբանորեն փոփոխվածներից, կարդալ պրոտեինագրամմա և բացատրել տարբերությունների պատճառները:
- Կանխորոշել կենսաբանորեն ակտիվ նյութերի քիմիական փոխակերպումների և ֆիզիկա-քիմիական պրոցեսների արդյունքները և ուղղվածությունը, կատարել թերմոքիմիական հաշվարկներ, որոնք անհրաժեշտ են էներգամենյունների կազմման համար՝ ռացիոնալ սննդի հիմունքների ուսումնասիրության համար:
- Մեկնաբանել ֆունկցիոնալ ախտորոշման առավել տարածված մեթոդների արդյունքները, որոնք կիրառվում են արյան, սրտի և անոթների, թոքերի, երիկամների, լյարդի և այլ օրգանների հիվանդությունների հայտնաբերման համար: Որոշել և գնահատել էլեկտրասրտագրության, սպիրոգրաֆիայի, ջերմաչափության, հեմատոլոգիական ցուցանիշների արդյունքները:

- Աշխատել խոշորացնող տեխնիկայի՝ մանրադիտակի, օպտիկական և հասարակ ոսպնյակների հետ; տալ զանազան բջջային, հյուսվածքային կառուցվածքների և օրգանների վիճակի հիստոֆիզիոլոգիական գնահատականը:
- Օրգանների, անատոմիական պրեպարատների վրա ճիշտ գտնել և ցույց տալ դրանց մասերը, կառուցվածքի դետալները, ճիշտ անվանել հայերեն և լատիներեն լեզուներով:
- Պրեպարացիայի մեթոդով գտնել առանձին օրգանները, խոշոր անոթները, նյարդերը:
- Մյւնեմատիկ պատկերել հիմնական անատոմիական գոյացություններն ու օրգանները:
- Աշխատել խոշորացնող տեխնիկայի՝ մանրադիտակի, օպտիկական և հասարակ ոսպնյակների հետ, ախտորոշել մարդու մակաբուծային հիվանդությունների հարուցիչները պատրաստուկների, սլայդների, նկարների օգնությամբ, կատարել մանրէաբանական և իմունաբանական ախտորոշում:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Դասընթացն ուսումնասիրում է ախտաբանական անատոմիայի ընդհանուր բաժինը /ընդհանուր ախտաբանություն/ բջջի ախտաբանությունը, ընդհանուր ախտաբանական պրոցեսները, որոնք բնորոշ են բոլոր հիվանդություններին (քննարկվում են նաև արյան համակարգի հիվանդությունները) և ախտաբանական անատոմիայի մասնավոր բաժինը /մասնավոր ախտաբանություն/ առանձին հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը և ձևաբանությունը /նոզոլոգիական ախտաբանական անատոմիա/:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

«Ախտաբանական անատոմիա» դասընթացի ուսումնասիրության նպատակն է հիվանդությունների և ախտաբանական պրոցեսների կառուցվածքային հիմքի, դրանց պատճառագիտության ու ձևաձգման, ձևաբանական դրսևորումների, բարդությունների, ելքի և մահվան պատճառների ուսումնասիրությունը և ստացած գիտելիքների հետագա կիրառումը կլինիկական ամբիոններում և բժշկի պրակտիկ աշխատանքում:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

- Ի1.** Ախտաբանական անատոմիայում կիրառվող տերմինները և հետազոտության հիմնական մեթոդները:
- Ի2.** Հիվանդության էթիոլոգիա, պաթոգենեզ, մորֆոգենեզ, պաթոմորֆոզ հասկացությունները, հիվանդությունների դասակարգման սկզբունքները:
- Ի3.** Ընդհանուր ախտաբանական պրոցեսների էությունն ու հիմնական օրինաչափությունները:
- Ի4.** Հաճախ հանդիպող հիվանդությունների ժամանակ ներքին օրգանների բնորոշ փոփոխությունները:
- Ի5.** Կլինիկա-անատոմիական վերլուծության հիմունքները, ախտաբանա-անատոմիական կառուցվածքի ախտորոշման սկզբունքները:

Կարողանա՝

- Կ1.** Հիմնավորել պաթոլոգիական պրոցեսի և նրա կլինիկական դրսևորումների բնույթը:
- Կ2.** Իրականացնել հիվանդությունների ձևաբանական և կլինիկական արտահայտությունների համադրում նրանց զարգացման տարբեր փուլերում:
- Կ3.** Որոշել հիվանդությունների պատճառները, պաթոգենեզը, մորֆոգենեզը, դրանց դրսևորումները, բարդություններն ու ելքերը, ինչպես նաև պաթոմորֆոզը, իսկ մահվան ելքի դեպքում՝ մահվան պատճառը և մեխանիզմները (տանատոգենեզ):

Տիրապետի՝

- Տ1.** Ախտաբանա- անատոմիական միկրո- և մակրոպատրաստուկների հետ աշխատելու հմտություններին, բնորոշ ախտաբանական պրոցեսների բացահայտմանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
1. Ամբիոնական մշակումներ		
2. «Պաթոլոգիական անատոմիա», հեղինակ-խմբագիր՝ պրոֆ. Ն.Դ. Վարդազարյան, Երևան, 2006		
3. «Патологическая анатомия». Под ред. А.И. Струкова, В.В. Серова. Учебник. Переиздание. – М.: ОАО Издательство «Медицина», 2015.		
4. ROBBINS AND COTRAN PATHOLOGIC BASIS OF DISEASE, ninth edition, ISBN: 978-1-4557-2613-4© 2015 by Elsevier, Inc.		
5. Vinay Kumar, Abul K. Abbas, Jon C. Aster. Robbins Basic Pathology, 9-th edition, 910, Copyright © Saunders 2013, an imprint of Elsevier Inc. Printed in Canada.		
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԱՆՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ՖԻԶՈԼՈԳԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	III	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	V, VI
Ուսումնական տարի	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.դ. Ասադուր Նամազբերդի, բ.գ.թ. Նարեկ Մկրտչյան Լիլիթ Սուքիասյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 99 74 74 67, +374 77 84 49 94, +374 91 36 38 16
ԷԼՓՈՍՏ	asadoor.amirkhanian6@gmail.com , arksm@gmail.com , lilit.sukiasyan@inbox.ru

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկական սաբանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Կ.գ.թ., Ն.Գ. Հունանյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասակ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգադրք
III	V	4	17	4	120	68	26	42	34	18		+
	VI	5	15	5	150	75	30	45	57	12	6	
Ընդամենը		9	32	9	270	143	56	87	91	30	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ

- Բջջաբանության հիմունքները, գենետիկայի, ժառանգականության ուսումնասիրման հիմնական մեթոդներն ու օրինաչափությունները: Կենսոլորտի և էկոլոգիայի հիմնական հասկացություններն ու խնդիրները: Պարագիտիզմի և կենսաէկոլոգիական հասկացությունների ֆենոմենը:
- Ածխաջրերի, ճարպերի, ամինաթթուների և սպիտակուցների փոխանակման հիմնական նյութափոխանակային ուղիները, դրանց դերը բջջի մորֆոֆունկցիոնալ գործառույթների մեջ: Բջջաթաղանթի և փոխադրիչ համակարգերի դերը նյութափոխանակության մեջ: Արյան շիժուկում հիմնական նյութափոխանակության արգասիքների (գլյուկոզ, միզանյութ, միզաթթու, բիլիռուբին, կաթնաթթու և այլն) արժեքները նորմայում:
- Օրգան-համակարգերի ֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները, կարգավորման մեխանիզմները և օրինաչափությունները:
- Բջիջների, հյուսվածքների կառուցվածքի, ձևաբանության, տեղակայման և զարգացման հիմնական օրինաչափությունները, հյուսվածքային տարրերի մորֆոֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները և դրանց ուսումնասիրության հիմնական մեթոդները:
- Միկրոօրգանիզմների և վիրուսների դասակարգումը, ձևաբանությունն ու ֆիզիոլոգիան, դրանց ազդեցությունը մարդու առողջության վրա: Մանրէաբանական ախտորոշման

մեթոդները, հիմնական հակաբակտերիալ, հակավիրուսային կենսաբանական պատրաստուկների կիրառումը:

Կարողություններ՝

- Մեկնաբանել արյան, սրտի, անոթների, երիկամների, լյարդի և այլ օրգանների առավել տարածված ֆունկցիոնալ ախտորոշման մեթոդների արդյունքները:
- Նկարագրել տարբեր բջջային, հյուսվածքային կառուցվածքները:
- Սլայդների, պատրաստուկների և լուսանկարների վրա ախտորոշել մարդու պարազիտար հիվանդությունների հարուցիչները:

Տիրապետումներ՝

- Տիրապետել հյուսվածաբանական պատրաստուկների մանրադիտման և էլեկտրոնային միկրոլուսանկարների վերլուծության հմտություններին:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա» դասընթացն ուսումնասիրում է ախտաբանական ֆիզիոլոգիայի ընդհանուր բաժինը՝ հիվանդությունների առաջացման պատճառները, զարգացման ընթացքը, ախտածին գործոնների ազդեցության մեխանիզմները, տարածման ուղիները, արյան, սիրտ-անոթային համակարգերի գործունեության խանգարման ախտաֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները և ախտաբանական ֆիզիոլոգիայի հետևյալ մասնավոր բաժինները՝ շնչառական, աղետամոքսային, միզասեռական, էնդոկրին և նյարդային համակարգերի գործունեության խանգարման ախտաֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Դասընթացի նպատակն է՝ ուսուցանել հիվանդության զարգացման և մարդու առողջության հիմնական օրինաչափությունները և մեխանիզմները, ինչպես նաև տալ գիտելիքներ հիվանդությունների էթիոլոգիայի, ախտածնության, կլինիկական դրսևորումների թերապիայի սկզբունքների և հիվանդությունների կանխարգելման մասին:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

- Ի1. Առավել հաճախ հանդիպող մարդու ախտաբանական պրոցեսների և հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կանխարգելման միջոցառումները, հիվանդությունների ժամանակակից դասակարգումը:
- Ի2. Տարբեր տարիքային խմբերում առավել տարածված հիվանդությունների կլինիկական դրսևորումները, ընթացքի առանձնահատկությունները, հավանական ելքերը, բարդությունները:
- Ի3. Մարդու ժառանգական և ժառանգական նախատրամադրվածությամբ հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, դրսևորումները և հայտնաբերման մեթոդները:
- Ի4. Ինֆեկցիոն հիվանդությունների հիմնական կլինիկական դրսևորումները, լաբորատոր և գործիքային հետազոտման մեթոդները՝ մեթոդների տեսական հիմունքները, արդյունքների վերլուծությունը:
- Ի5. Մարդու օրգանիզմում ընթացող տարբեր ախտաբանությունների կոնստիտուցիոնալ, սեռային, տարիքային և անհատական առանձնահատկությունները:

Կարողանա՝

- Կ1. Մասնագիտական գործունեության համար օգտվի ուսումնական, գիտական, հանրամատչելի գրականությունից և համացանցից:
- Կ2. Իրականացնել և կազմակերպել բուժ-կանխարգելիչ միջոցառումներ՝ հաշվի առնելով ազգաբնակչության տարիքա-սեռային, սոցիալ-մասնագիտական առանձնահատկությունները:

Տիրապետի՝		
S1. Կլինիկական ախտորոշման ալգորիթմներին՝ ուղղորդելով հիվանդին համապատասխան մասնագետների մոտ:		
S2. Կյանքին սպառնացող և անհետաձգելի իրավիճակներում տիրապետել առաջին բուժ օգնության կազմակերպման հիմնական բժշկական և բուժական միջոցառումներին:		
5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
1. Ամբիոնական մշակումներ		
2. Адо, Патологическая физиология, Москва, 2002		
3. П. Литвицкий, Патофизиология, Москва, 2002		
4. ROBBINS AND COTRAN PATHOLOGIC BASIS OF DISEASE, ninth edition, ISBN: 978-1-4557-2613-4 © 2015 by Elsevier, Inc.		
5. ROBBINS BASIC PATHOLOGY, ninth edition, ISBN: 978-0-323-35317-5 © 2013 by Elsevier Inc		
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԴԵՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	III	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I, II
Ուսումնական տարի	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	Ղուկասյան Նելլի
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 55 49 41 49
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	nellka2011@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Բնագիտական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Կ.գ.թ., Հ. Գ. Ջավրուշյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդ.	Քննություն	Ստուգաթիվ
III	I	4	17	4	120	68	22	46	34	18		+
	II	4	15	5	120	75	26	49	27	12	6	
Ընդամենը		8	32	9	240	143	48	95	61	30	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ՝

1. Առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման անատոմիական, ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և ինդիվիդուալ առանքնահատկություններ, օրգանիզմի ֆունկցիոնալ համակարգերը, նրանց կարգավորումն ու ինքնակարգավորումնմասին արտաքին միջավայրի ազդեցության տակ նորմայում և ախտաբանական վիճակներում:
2. Վիրուսների և միկրոբների դասակարգում, մորֆոլոգիա և ֆիզիոլոգիա, նրանց ազդեցությունը մարդու առողջության վրա, մանրէաբանական ախտորոշման եղանակները, հիմնական հակաբակտերիալ, հակավիրուսային և կենսաբանական պատրաստուկների կիրառումը:
3. Առավելագույնս կարևոր քիմիական միացությունների՝ նուկլեինաթթուների, բնական սպիտակուցների, ջրալույծ և ճարպալույծ վիտամինների, հորմոնների կառուցվածք և ֆունկցիա:

Կարողություններ՝

1. Կատարել նախնական ախտորոշում-հիվանդության առաջացման պատճառներն ու ախտաբանությունը պարզելու նպատակով սինթեզել հիվանդի մասին տեղեկատվությունը:

<p>Տիրապետումներ՝</p> <p>2. Աշխատել կենսաբանական գրականության, դասախոսությունների սեղմագրերի հետ, ինչպես նաև աշխատել գործնական պարապմունքների տեսական մասի հետ:</p> <p>3. Փորձարարական աշխատանքներ իրականացնել փորձարարական կենդանիների վրա:</p>
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>«Դեղաբանություն» դասընթացը ապահովում է դեղաբանական միջոցների հիմնական խմբի կլինիկական դեղաբանական բնութագրի իմացություն և անհետաձգելի իրավիճակների ու հիմնական ախտաբանական համախտանիշների դեպքում որոշակի դեղաբանական միջոցների ուսուցողական ընտրության վերաբերյալ գիտելիքներ՝ հաշվի առնելով հակադրապինգային օրենսդրությունը:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>Դասընթացի հիմնական նպատակն է ուսուցանել դեղորայքային բուժման հիմքերը տարբեր ախտաբանական վիճակներում, դեղաբանական միջոցների ազդեցությունը օրգանիզմի և օրգանիզմի ազդեցությունը դեղաբանական միջոցների վրա, դեղաբանական միջոցների օգտագործման ցուցումներն և հակացուցումները, նոր դեղանյութերի ստացման եղանակները, իմանալ դեղորայքային բուժման տարբերակումը՝ բուժման և ախտորոշման նպատակներով, ազգաբնակչության տարբեր խմբերի համար: Ուսուցանել դեղատոմսերի դուրս գրման կանոնները:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p>
<p>Իմանա՝</p> <p>Ի1. Դեղաբանական միջոցների դասակարգումն ու հիմնական բնութագիրը, ֆարմակոդինամիկան և ֆարմակոկինետիկան, կիրառման ցուցումները, հակացուցումներն ու կոդմակի ազդեցությունները:</p> <p>Ի2. Դեղաբանական միջոցների դեղատոմսերի ձևավորման և դեղատոմսային նշանակման կազմման ընդհանուր սկզբունքները:</p> <p>Ի3. Կենսաբանական և բժշկական համակարգերում տեղեկատվության հավաքման, պահպանման, որոնման, վերամշակման, վերափոխման, տարածման տեսական հիմունքները, տեղեկատվական համակարգչային համակարգերի կիրառումը բժշկության և առողջապահության մեջ:</p> <p>Կարողանա՝</p> <p>Կ1. Մասնագիտական գործունեության ծավալման նպատակով ուսումնական, գիտական գրականությունից, համացանցից օգտվել:</p> <p>Կ2. դեղաբանական միջոցների ազդեցությունը և թերապևտիկ բուժման համար նրանց կիրառման հնարավորությունները ելնելով նրանց դեղաբանական հատկություններից:</p> <p>Կ3. Դուրս գրել դեղատոմսեր, կիրառել դեղաբանական միջոցների տարբեր դեղաբանական ձևեր որոշակի ախտաբանական վիճակների դեպքում, ելնելով նրանց ֆարմակոդինամիկ և ֆարմակոկինետիկ առանձնահատկություններից:</p> <p>Կ4. Գնահատել դեղաբանական միջոցների գերդոզավորման դեպքում հնարավոր անցանկալի երևույթները և նրանց վերացման ուղիները:</p> <p>Կ5. Հիմնավորել առավել տարածված հիվանդությունների ախտաբանական թերապիայի սկզբունքները:</p>
<p>Տիրապետի՝</p> <p>Տ1. Տարբեր հիվանդությունների և ախտաբանական վիճակների բուժման, վերականգնման և կանխարգելման համար դեղաբանական միջոցների կիրառման ունակություններին:</p>

<p>S2. Առաջին բուժօգնության, անհապաղ ու կյանքին վտանգ սպառնացող իմունային խանգարումներով ուղեկցվող իրավիճակների ժամանակ ցուցաբերվող ախտորոշիչ և բուժիչ միջոցառումների հիմունքներին:</p>		
<p>5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p>		
<p>1. Ամբիոնական մշակումներ 2. Lippincott pharmacology 7-th edition. 3. Medical pharmacology 5th edition 4. Ս. Շ. ՍԱՔԱՆՅԱՆ, «Ֆարմակոլոգիա», «Լույս» հրատարակչություն, Երևան, 1985 5. Է. Գաբրիելյան, Վ. Հակոբյան, Է. Ամրոյան, Ռ. Բեկյան, Ռ. Բորոյան «Դեղաբանություն», Երևան: Լիզանդ, 1992- 452 էջ:</p>		
<p>6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ</p>		<p>ՄԻԱՎՈՐ</p>
<p>Հաճախումներ</p>		<p>16</p>
<p>Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում</p>		<p>70</p>
<p>Ինքնուրույն անհատական աշխատանք</p>		<p>14</p>
<p>7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ</p>		
<p>Գնահատական</p>	<p>Գնահատման միավորը</p>	<p>Գնահատման տառային նիշը</p>
<p>«գերազանց»</p>	<p>96-100 90-95</p>	<p>A+ A</p>
<p>«լավ»</p>	<p>80-89 70-79</p>	<p>B+ B</p>
<p>«բավարար»</p>	<p>60-69 51-59</p>	<p>C+ C</p>
<p>«անբավարար»</p>	<p>50 և ցածր</p>	<p>D</p>
<p>«ստուգված»</p>	<p>≥51</p>	<p>S</p>
<p>«չստուգված»</p>	<p>< 51</p>	<p>U</p>

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՀԻԳԻԵՆԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	III	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	V, VI
Ուսումնական տարի	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ., Դոցենտ Ալբերտ Դանիլով բ.գ.թ, Աննա Սարգսյան Մարինե Ոսկանյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 94 06 12 20, +374 94 91 12 09, +374 77 38 28 82
ԷԼ.ՓՈՍՏ	-, anna.v.mnatsakanyan@gmail.com , marinecolog@yahoo.com

ԱՄԲԻՈՆ	Սոցիալական բժշկության
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	հ.գ.թ., Աննա Օվչյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդատու ֆունկցիոն	Ստուգարք
III	V	3	17	3	90	51	18	33	26	13	+
	VI	3	15	4	90	60	30	30	21	9	+
Ընդամենը		6	32	7	180	111	48	63	47	22	

<p>1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները`</p> <p>Գիտելիքներ`</p> <ol style="list-style-type: none"> ընդհանուր կենսաբանություն, բուսաբանություն, կենդանաբանություն, մարդու անատոմիա: քիմիական տարրեր, անօրգանական և օրգանական նյութերի հիմնական խմբեր, դրանց կառուցվածքն, հատկություններն ու ֆունկցիաները: կենդանի օրգանիզմների բջջային, հյուսվածքային, օրգանների, օրգան համակարգերի և ամբողջական օրգանիզմի կառուցվածքային մակարդակները: <p>Կարողություններ`</p> <ol style="list-style-type: none"> վերլուծել կենսաբանական երևույթները և բնական գործընթացների օրինաչափությունները: ռեազենտների և ռեակցիաների դասակարգում: Միացման, քայքայման, տեղակալման և փոխանակման փոխակերպումների կազմում: բացատրել մարդու օրգան-համակարգերի կառուցվածքը, կազմությունն ու ֆունկցիաները:
--

Տիրապետումներ՝

- 1. աշխատանք պատրաստուկների հետ:
- 2. աշխատանք գրականության հետ:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Հիգիենա» դասընթացն ուսուցանվում է մթնոլորտային օդի, ջրի հիգիենան, ռացիոնալ սնունդը, սննդային թունավորումները, հողի հիգիենան, կլիման և մարդու առողջությունը, հիգիենայի առանձնահատկությունները ըստ տարիքային խմբերի, բուժհիմնարկների հիգիենան, մարդու էկոլոգիան, ուրբանիզացիան, կենցաղային և արտադրական թույները ու թունավորումները, արտաքին միջավայրի գործոնները, նրանց ազդեցությունը մարդու օրգանիզմի վրա, աշխատանքային հիգիենան, առանձնահատկությունները, ռազմադաշտային հիգիենան:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

«Հիգիենա» կրթական դասընթացի հիմնական նպատակն է ուսանողներին տալ հիմնական գիտելիքներ կանխարգելիչ բժշկության վերաբերյալ՝ միջազգային չափորոշիչներին համապատասխան:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱԸՆԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

- Ի1.Տեսական գիտելիքներ էկոլոգիայի, սննդի, կոմունալ, աշխատանքային, ռադիացիոն, ռազմական և երեխաների ու դեռահասների, անձնական հիգիենայի մասին:
- Ի2. Մարդու առողջական վիճակի վրա շրջապատող վնասակար գործոնների ազդեցության մասին և նրանց հետևազգացման հիմնադրությունները:
- Ի3.Բնակչության առողջության ցուցանիշները, մարդու առողջությունը ձևավորող գործոններ (էկոլոգիական, մասնագիտական, բնակլիմայական, էնդեմիկ, սոցիալական, համաճարակաբանական, փսիխոէմոցիոնալ, ժառանգական):
- Ի4.Սննդի հիգիենիկ հիմնահարցերը, բժշկական հիմնարկների հիգիենան, աշխատողների բժշկասանիտարական օգնության հիգիենիկ խնդիրները, կանխարգելիչ միջոցառումների կազմակերպումը, սանիտարա-լուսավորչական աշխատանքների մեթոդները:

Կարողանա՝

- Կ1. Պլանավորել, վերլուծել և գնահատել բնակչության առողջական վիճակը և նրա վրա ազդող արտաքին միջավայրի գործոնները:
- Կ2.Մասնակցել բնակչությանը կանխարգելիչ և սանիտարահիգիենիկ օգնության կազմակերպման գործընթացին՝ հաշվի առնելով նրա սոցիալ-մասնագիտական և տարիքային-սեռային կառուցվածքը:
- Կ3. Կատարել կանխարգելիչ և սանիտարահիգիենիկ միջոցառումներ:
- Կ4.Կառողանալ վերցնել ջրի, սննդի, հողի նմուշներ լաբորատոր հետազոտությունների համար, կազմել օրվա ռացիոնը, ռեժիմը, կատարել սանիտարական-լուսավորչական աշխատանքներ:

Տիրապետի՝

- S1. Ախտորոշիչ մեթոդների համալիր արդյունքների մեկնաբանմանը;
- S2. Բնակչության առողջության վիճակի ընդհանուր գնահատմանը, առանձին խումբ մարդկանց և անհատական առողջության գնահատմանը:
- S3.Հիգիենայի բնագավառում օգտագործվող հիմնական չափիչ ստուգող սարքավորումների գործունեության հետ, ինչպես, օրինակ մթնոլորտային օդի ռադիացիայի չափում, ջերմաչափում, խոնավաչափում, օդի շարժման արագության չափում, աղմկաչափում և այլն:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. Гигиена и экология человека: учебное пособие / В.М.Глиненко и др.. – М., 2010
3. Гигиена и экология человека /Трушкина Л.Ю., Трушкин А.Г., Демьянова Л.М.2-е изд., переработанное и дополненное. — Ростов н/Д.: Феникс, 2003. — 448 с. — ISBN 5-222-03039-3.
4. Гигиена детей и подростков / Кучма В.Р. – М., 2013.
5. Общая и военная гигиена / под ред. Лизунова Ю.В. и Кузнецова С.М. – Спб., 2012.
6. World Health Organization resources - <http://www.who.int/en/>.
7. Current Trends in Human Ecology, Edited by Priscila Lopes and Alpina Begossi. Cambridge Scholars Publishing, 2009.
8. General Hygiene & Environmental Health. Edited and Published by V. M. Zaporozhan, the State Prize-Winner of Ukraine, Academician of the Academy of Medical Sciences of Ukraine, 2005.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ **ՄԻԱՎՈՐ**

Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՀԱՄԱՃԱՐԱԿԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	IV	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ., Դոցենտ Ալբերտ Դանիլով բ.գ.թ., Աննա Սարգսյան Արփինե Առաքելյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 94 06 12 20, +374 94 91 12 09, +374 94 32 17 09
ԷԼ.ՓՈՍՏ	anna.v.mnatsakanyan@gmail.com , arpi.arakelyan.89@mail.ru

ԱՄԲԻՈՆ	Սոցիալական բժշկության
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	հ.գ.թ., Աննա Օվկյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասալի. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Մտուցարժ
IV	VII	4	17	4	120	68	24	44	34	12	6	
Ընդամենը		4	17	4	120	68	24	44	34	12	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ

1. Ուսումնասիրել հիվանդությունների տարածումը ազգաբնակչության տարբեր խմբերում, և որոշել պատճառահետևանքային կապերը
2. Կանխարգելիչ միջոցառումների իրականացում վարակի տարածման օջախներում:

Կարողություններ

1. Վարակիչ հիվանդությունների կանխարգելում
2. Վարակի օջախներում հակահամաճարակային միջոցառումների իրականացում

Տիրապետումներ

1. Հանրային առողջության և առողջապահության տեսական գիտելիքներին տիրապետելը
2. Կարողանա ցուցաբերել բժշկական օգնություն արտակարգ իրավիճակներում և մասնակցել բժշկական տարհանմանը

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Համաճարակաբանություն» դասընթացը ուսումնասիրում է առարկայի խնդիրները, ուսմունքը համաճարակային գործընթացի մասին, վարակիչ հիվանդությունների փոխանցման գործոնները, համաճարակային գործընթացի արտահայտման ձևերը, վարակիչ հիվանդությունների կանխարգելման և պայքարի սկզբունքները, վարակիչ հիվանդությունների իմունականիսարգելումը, դեզինֆեկցիոն գործը, շնչական և աղիքային վարակիչ հիվանդությունների, հեպատիտ Բ-ի և միավ վարակի համաճարակաբանությունը, ներհիվանդանոցային վարակները, ռազմական համաճարակաբանությունը:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ	
Դասընթացի նպատակն է ուսումնասիրել մարդկային հասարակության մեջ վարակիչ հիվանդությունների ծագման և տարածման պատճառները և ձեռքբերված գիտելիքները, օգտագործել այդ հիվանդությունների դեմ պայքարի, կանխարգելման և վերջին հաշվով լրիվ վերացման համար:	
4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է	
Իմանա՝	
Ի1. Համաճարակաբանության բնութագիրը որպես գիտություն համաճարակային գործընթացի մասին և որպես համաբժշկական գիտություն,	
Ի2. Համաճարակաբանական մեթոդի և համաճարակաբանական ախտորոշման բաղադրիչները,	
Ի3. Համաճարակային միջոցառումների խմբերը, միջոցները և բժշկական տարբեր ծառայությունների խնդիրները,	
Ի4. Վարակիչ հիվանդությունների նկատմամբ համաճարակաբանական հսկողության հիմունքները:	
Կարողանա՝	
Կ1. Կատարել հիվանդացության և մահացության ռետրոսպեկտիվ անալիզ էթիոլոգիական գործոնը հայտնաբերելու նպատակով,	
Կ2. Վարակիչ հիվանդությունների օջախում իրագործել անհրաժեշտ առաջնային հակահամաճարակային համալիր միջոցառումներ,	
Կ3. Կազմակերպել և պահպանել հիվանդանոցներում և բժշկական այլ հիմնարկներում անհրաժեշտ հակահամաճարակային ռեժիմ,	
Կ4. Կազմակերպել վարակիչ հիվանդությունների իմունոկանխարգելումը:	
Տիրապետի՝	
Տ1. Համաճարակաբանության բնագավառում կիրառվող լաբորատոր հետազոտության հիմնական մեթոդներին և օգտագործվող սարքավորումների աշխատանքին	
5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	
1. Ամբիոնական մշակումներ	
2. Ալեքսանյան Ա. Բ., «Ինֆեկցիոն և վիրուսային հիվանդությունների էպիդեմիոլոգիան և պրոֆիլակտիկան», Երևան, 1975 թ.:	
3. Դեղձունյան Կ. Մ., Համբարձումյան Ա. Չ., «Համաճարակաբանություն», Երևան, 1999 թ.:	
4. Беляков В. Д., Яфаев Р. Х., “Эпидемиология”, Москва, 1989 г.	
5. “Руководство по эпидемиологии инфекционных болезней”, под ред. В. И. Покровского, Москва, 1990 г.	
6. Черкасский Б. И., “ Эпидеиологический диагноз”, Москва, 1990 г.	
7. Черкасский Б. И., “ Общая эпидемиология”, Москва, 2002 г.	
8. Черкасский Б. И., “Частная эпидемиология” /том 1, 2/, Москва, 2002 г.	
9. Principles of epidemiology in public health practice. Third edition. U.S. Department of Health and Human Services.	
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տարային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II, III	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	IV, V
ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ., Դոցենտ Ալբերտ Դանիլով բ.գ.թ, Աննա Սարգսյան կ.գ.թ. Քրիստինե Հովհաննեսյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 94 06 12 20, +374 94 91 12 09, +374 94 02 68 58
ԷԼ.ՓՈՍՏ	-, anna.v.mnatsakanyan@gmail.com , kristgen@yahoo.com

ԱՄԲԻՈՆ	Սոցիալական բժշկության
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	հ.գ.թ., Աննա Օվչյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընթաց. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգաթիվ
II	IV	2	15	3	60	45	16	29	9	6		+
III	V	3	17	3	90	51	22	29	27	12		+
ԸՆդամենը		5	32	6	150	96	38	58	36	18		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ

1. Միկրոօրգանիզմների ռեակտիվականությունը ախտաբանական պրոցեսների զարգացման ժամանակ, օրգան-համակարգերի ֆունկցիոնալ փոփոխությունները ներքին օրգանների հիմնական հիվանդությունների ժամանակ:
2. Գիտելիք վարակի և իմունիտետի մասին, հիմնական վարակիչ և վարակիչ-ալերգիկ հիվանդությունների էթիոլոգիայում վարակի դերի մասին:

Կարողություններ

1. վերլուծել կենսաբանական երևույթները և բնական գործընթացների օրինաչափությունները:
2. բացատրել մարդու օրգան-համակարգերի կառուցվածքը և ֆունկցիաները

Տիրապետումներ

1. աշխատանք համակարգչի և աղյուսակների հետ:
2. աշխատանք գրականության հետ:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Հանրային առողջություն և առողջապահություն» դասընթացը ուսումնասիրում է բժշկական վիճակագրությունը, ազգաբնակչության առողջության հետազոտությունը, հիվանդացության և ֆիզիկական զարգացման հետազոտությունը, առողջապահության կազմակերպման

հիմնական սկզբունքները, քաղաքային բնակչության բուժ-կանխարգելիչ օգնության կազմակերպումը, գյուղական բնակչության բժշկական օգնության կազմակերպումը, արդյունաբերական ձեռնարկությունների բանվորների բժշկա-սանիտարական օգնության կազմակերպումը, սանիտարա-համաճարակաբանական ծառայության կազմակերպումը, հի առողջապահության նախարարության համակարգի կառուցվածքը և համակարգի բարեփոխման ծրագիրը, սոցիալական ապահովագրություն և սոցիալական ապահովությունը, աշխատունակության բժշկական փորձաքննությունը, իմունականիսարգելման հիմնական դրույթները, նյարդա-հոգեկան, սիրտ-անոթային հիվանդությունները, ակոսիոլոգիան, տրավմատիզմը, տուբերկուլյոզը, ձիախ-ը և չարորակ նորագոյացությունները՝ որպես սոցիալական խնդիրը, առողջապահության էկոնոմիկայի կարևորագույն հարցերը, ահկ-ն, բնակչության հիգիենիկ ուսուցումը:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին տալ լիարժեք մասնագիտական պատկերացում բնակչության առողջության հասարակական գործոնների ազդեցության մասին, որի հիման վրա հնարավոր կլինի մշակել միջոցառումներ՝ վնասակար պայմանների ազդեցության կանխման և վերացման համար:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

- Ի1. Հանրային առողջության կազմակերպման տեսական դրույթները:
- Ի2. Բնակչության բուժ-կանխարգելիչ օգնության և սանիտարա-էպիդեմիոլոգիական ծառայության կազմակերպման սկզբունքները:
- Ի3. Ազգաբնակչության առողջության վրա սոցիալական և արտաքին միջավայրի գործոնների անբարենպաստ ազդեցության կանխարգելման միջոցառումների կազմակերպման հիմունքները:
- Ի4. Տարբեր՝ բժշկական, մանկական հիմնարկություններում և ձեռնարկություններում բժշկի աշխատանքի առանձնահատկությունները:
- Ի5. Տեղամասային սկզբունքի և դիսպանսեր մեթոդի էությունը:

Կարողանա՝

- Կ1. Պլանավորել, վերլուծել և գնահատել բնակչության առողջական վիճակը և նրա վրա ազդող արտաքին միջավայրի գործոնները:
- Կ2. Մասնակցել բնակչությանը կանխարգելիչ և սանիտարահիգիենիկ օգնության կազմակերպման գործընթացին՝ հաշվի առնելով նրա սոցիալ-մասնագիտական և տարիքային-սեռային կառուցվածքը:
- Կ3. Կատարել կանխարգելիչ և սանիտարահիգիենիկ միջոցառումներ:
- Կ4. Կիրառել առողջապահության մեջ օգտագործվող աշխատանքի ղեկավարման տեխնիկական սարքավորումներին, տվյալների բազան:
- Կ5. Վերլուծել և գնահատել աշխատանքի հաշվառման փաստաթղթերի, հաշվետվությունների և այլ ինֆորմացիայի մշակման տարբեր էտապներում կիրառվող էլեկտրոնային հաշվիչ տեխնիկային:

Տիրապետի՝

- S1. Վիճակագրության հետազոտության կազմակերպման մեթոդին:
- S2. Մշակման ենթարկել հետազոտության տվյալները,
- S3. Կատարել բնակչության առողջությունը բնութագրող դեմոգրաֆիկ, հիվանդացության և ֆիզիկական զարգացման ցուցանիշների, ինչպես նաև ժամանակավոր անաշխատունակության թերթիկների անալիզը,
- S4. Հաշվարկել ինտենսիվ և էքստենսիվ գործակիցները:
- S5. Գնահատել ստացիոնարի և պոլիկլինիկայի գործունեության ցուցանիշները:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
1. Ամբիոնական մշակումներ		
2. http://chsrdaaa.am/epi/eng/		
3. A dictionary of epidemiology, 4 th edition, John M. Last, 2001		
4. Oxford Textbook of Public Health. Roger Detels, Robert Beaglehole, Mary Ann Lansang, and Martin Gulliford, 2011		
5. Իսկոյան Ա.Բ. , « ՀՀ Էկոլոգիական իրավունք», Եր., 2000թ.		
6. Медик В.А., Юрьев В.С., “Общественное здоровье”, М., 2003г.		
7. Миняева В.А., Вишнякова Н.И., “Общественное здоровье и здравоохранение”, М., 2006г.		
8. Mahajan & Gupta; Textbook of Preventive and Social Medicine; 2013, Jaypee, London, 728p.		
9. Лисицын Ю.П., “Общественное здоровье и здравоохранение” , М., 2010г.		
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՍՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԻՆՖԵԿՑԻՈՆ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	V	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	IX, X
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	Անահիտ Մկրտչյան, Արփինե Առաքելյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 93 59 04 66, +374 94 32 17 09
ԷԼ.ՓՈՍՏ	an.mkrt@inbox.ru , arpi.arakelyan.89@mail.ru

ԱՄԲԻՈՆ	Սոցիալական բժշկության
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	«Նորք» ինֆեկցիոն կլինիկական հիվանդանոց
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	հ.գ.թ. Աննա Օվչյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասալի. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Մտուցարժ
V	IX	4	17	4	120	68	22	46	34	18		+
	X	3	13	4	90	52	18	34	20	12	6	
Ընդամենը		7	30	8	210	120	40	80	54	30	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ՝

- ներքին հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակները:
- սոմատիկ հիվանդությունների տարբերակիչ ախտորոշումը սոմատիկ հիվանդություններից:
- վարակիչ հիվանդությունների նկատմամբ համաճարակաբանական հսկողության հիմունքները:

Կարողություններ՝

- կազմակերպել հիվանդների զուտ թերապևտիկ հետազոտություններ և բուժումներ:
- հիմնավորել ինֆեկցիոն հիվանդությունների դեպքում սեռոլոգիական, մանրէաբանական և իմունոլոգիական ախտորոշման ընտրությունը:

Տիրապետումներ՝

- մարդկանց մեջ վարակիչ հիվանդությունների առաջացման պատճառների և տարածման օբյեկտիվ օրինաչափությունների մասին, ինչպես նաև համաճարակների դեմ պայքարի միջոցառումները:
- տիրապետել կանխարգելիչ միջոցառումներին՝ վարակիչ հիվանդությունները կանխելու կամ նվազեցնելու նպատակով:

<p>3. Տիրապետել տարբեր հիվանդությունների և ախտաբանական վիճակների բուժման, վերականգման և կանխարգելման համար դեղաբանական միջոցների կիրառման ունակություններին:</p>
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>Դասընթացը տալիս է գիտելիքներ ինֆեկցիայի, ինֆեկցիոն պրոցեսի, ինֆեկցիոն հիվանդության մասին, ուսումնասիրում է ինֆեկցիոն հիվանդությունների դասակարգումը, ախտորոշման և բուժման սկզբունքները, վիրուսային հեպատիտները՝ a, b, c, d, e, էթիոպաթոգենեզ, կլինիկա-համաճարակաբանական առանձնահատկությունները, ախտորոշման և բուժման սկզբունքները, շիգելյոզ, էշերիխիոզ, սննդային թունավարակները, էթիոպաթոգենեզը, համաճարակաբանությունը, կլինիկական նկարագիրը և դասակարգումը, ախտորոշման և բուժման սկզբունքները, իերսինիոզային ինֆեկցիան (աղիքային իերսինիոզ, պսևդոտուբերկուլյոզ), կլինիկական նկարագիրը և դասակարգումը, ախտորոշման և բուժման սկզբունքները, խոլերան, վիրուսային դիարեաները, էթիոլոգիան, ջրաաղային փոխանակության խանգարման պաթոգենեզը, կլինիկական առանձնահատկությունները, տարբերակիչ ախտորոշումը, ախտորոշման և բուժման սկզբունքները, բրուցելյոզը, կլինիկա-համաճարակաբանական առանձնահատկությունները, կլինիկական դասակարգումը, ախտորոշման և բուժման սկզբունքները, սալմոնելյոզը, տիֆ-պարատիֆային հիվանդությունները՝ որովայնային տիֆ, պարատիֆ՝ a, b, կարմրուկը, կարմրախտը:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին սովորեցնել ինֆեկցիոն հիվանդությունների էթիոլոգիան, համաճարակաբանությունը, պաթոգենեզը, կլինիկական նկարագիրը, ախտորոշման և բուժական սկզբունքները:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է Իմանա՝</p> <p>Ի1. ինֆեկցիոն հիվանդությունների էթիոպաթոգենետիկ և համաճարակաբանական առանձնահատկությունները, պաթոգնոմոնիկ ախտանիշները:</p> <p>Ի2. կարողանալ մեկնաբանել և համադրել կլինիկական և պարակլինիկական տվյալները, կատարել նախնական կլինիկական ախտորոշում, կազմել լրացուցիչ հետազոտությունների և բուժման պլան:</p> <p>Կարողանա՝</p> <p>Կ1. լիարժեք գննել հիվանդին, նշանակել անհրաժեշտ լաբորատոր-գործիքային հետազոտություններ, դիետա, բուժում:</p> <p>Կ2. ճիշտ մեկնաբանել լաբորատոր-գործիքային հետազոտությունների տվյալները:</p> <p>Տիրապետի՝</p> <p>S1. լաբորատոր ծառայությունների բոլոր օղակների աշխատանքի կազմակերպմանը, բոլոր հնարավոր բուժախտորոշիչ աշխատանքներին:</p>
<p>5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ամբիոնական մշակումներ 2. И.А. БЕРЕЖНОВА Инфекционные болезни: Учеб. пособие. — М.: РИОР, 3. 2007.-319 с. 4. Е. И. Змушко, Е. П. Шувалова “ Инфекционные болезни ”, СпецЛит, Санкт-Петербург, 2015 г. 5. CHANDY C. JOHN, “ Advances in the Diagnosis and Treatment of Pediatric Infectious Diseases ”, USA, 2013; 542p. 6. Jonathan Cohen, Steven M Opal, William G Powderly “Infectious diseases”, 3 Edition; Elsevier, 2010; 1990p.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐԻ ԲԺՇԿՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	III	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VI
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	Գագիկ Մկրտչյան, Հարություն Հովհաննիսյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 91 19 55 13, +374 77 36 07 72
ԷԼ.ՓՈՍՏ	gagik1129@gmail.com , hovhannisyan84@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Սոցիալական բժշկության
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	հ.գ.թ. Աննա Օվչյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասակն. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդատ.	Քննություն	Ստուգաթիվ
III	VI	3	15	3	90	45	18	27	29	16		+
Ընդամենը		3	15	3	90	45	18	27	29	16		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ՝

1. Մարդու օրգանների, օրգան-համակարգերի և օրգանիզմի կառուցվածքային մակարդակները:
2. առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման կազմաբանական-ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և անհատական առանձնահատկությունները;
3. մարդկանց մեջ վարակիչ հիվանդությունների առաջացման պատճառների և տարածման օբյեկտիվ օրինաչափությունների մասին նաև համաճարակների դեմ պայքարի միջոցառումները:
4. ֆիզիկական համակարգերի վերաբերյալ, որոնք բաղկացած են ֆիզիկական սարքերից և ճառագայթներից, բժշկական դիագնոստիկ սարքավորումներից և տեխնոլոգիաներից:
5. համալիր արտակարգ բժշկական գործունեություն, որը ցուցաբերվում է հանկարծակի հիվանդացած կամ տուժած քաղաքացուն, դեպքի վայրում և բժշկական հաստատություն տեղափոխելիս:

Կարողություններ՝

1. կատարել կենդանի մարդու ֆիզիկալ հետազոտություններ՝ պալպացիա, պերկուսիա, աուսկուլտացիա և ընդհանուր գննում:
2. որոշել և գնահատել էլեկտրասրտագրության, շնչաչափության և ջերմաչափության արդյունքները, արյունաբանական ցուցանիշները;
3. հիվանդությունների կանխարգելման և ախտորոշման եղանակներ, ֆիզիկայի, մաթեմատիկայի և տեխնիկայի մեթոդների և միջոցների օգնությամբ:

<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>«Արտակարգ իրավիճակների բժշկություն» առարկան ուսումնասիրում է արտակարգ իրավիճակները, նրանց բնութագիրը, դասակարգումը և կանխարգելման ուղիներն ու միջոցառումները, խաղաղ պայմաններում ծագած ԱԻ օջախների և պատերազմի ժամանակ ախտահարման օջախների բժշկամարտավարական բնութագիրը, ԱԻ-ի և պատերազմի ժամանակ բնակչության բժշկական սպասարկման ապահովման ուղիները և միջոցառումները, ԱԻ-ի ժամանակ թերապևտիկ բնույթի ախտահարվածների բուժ. օգնության կազմակերպումն ու առանձնահատկությունները բժշկական տարհանման էտապներում, ԱԻ-ի ժամանակ վիրաբուժական բնույթի ախտահարվածների բուժ. օգնության կազմակերպումն ու առանձնահատկությունները բժշկական տարհանման էտապներում, ԱԻ-ում բնակչության սանիտարահիգիենիկ և հակահամաճարակային միջոցառումների կազմակերպումը, ԱԻ-ում բժշկական հիմնարկների աշխատանքի կազմակերպումը:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>«Արտակարգ իրավիճակների բժշկություն» առարկայի նպատակն է ուսանողներին տալ գիտելիքներ արտակարգ իրավիճակների /ԱԻ/ դասակարգման և կանխարգելման ուղիների, ԱԻ ժամանակ բնակչության բժշկական սպասարկման կազմակերպման և տարբեր գործողությունների ժամանակ բժշկական ապահովման, ինչպես նաև բժշկական տարհանման էտապներում թերապևտիկ և վիրաբուժական բնույթի ախտահարվածների բուժ. օգնության կազմակերպման առանձնահատկությունների մասին:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p>
<p>Իմանա՝</p> <p>Ի1. ԱԻ դասակարգումը, բնութագիրը, կանխարգելումը:</p> <p>Ի2. ԱԻ և պատերազմի ժամանակ բնակչության պաշտպանության ուղիները, խնդիրները, հիմնական եղանակները:</p> <p>Ի3. ԱԻ-ի ժամանակ բժշկական տարհանման էտապներում թերապևտիկ և վիրաբուժական բնույթի ախտահարվածների բուժ. օգնության կազմակերպման առանձնահատկությունները:</p> <p>Կարողանա՝</p> <p>Կ1. Կազմակերպել արտակարգ իրավիճակում բնակչության սանիտարահիգիենիկ և հակահամաճարակային միջոցառումները:</p> <p>Կ2. Կատարել ախտահարվածների բժշկական տեսակավորում և տարհանում:</p> <p>Կ3. Խաղաղ պայմաններում և պատերազմի ժամանակ ծագած ախտահարման օջախների բժշկամարտավարական բնութագրի կազմում:</p> <p>Տիրապետի՝</p> <p>Տ1. Տարբեր տեսակների բժշկական օգնության ցուցաբերմանը մարտի դաշտում և արտակարգ իրավիճակներում փրկարարական աշխատանքների ժամանակ:</p> <p>Տ2. Բժշկական տեսակավորման անցկացմանը:</p> <p>Տ3. Սան-հիգիենիկ միջոցառումների անցկացմանը:</p> <p>Տ4. Ճառագայթային և քիմիական իրադրության գնահատման մեթոդներին, անհատական պաշտպանական միջոցների և քիմիական ու ճառագայթային հետախուզման սարքերի օգտագործմանը:</p>
<p>5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ամբիոնական մշակումներ 2. Ս. Ազատյան, Ա. Չատինյան, Մ. Ղազարյան, Ս. Դանիելյան «Ծայրահեղ իրավիճակներում անվտանգ կենսագործունեություն և գոյատևման գաղտնիքները», Երևան, 2006թ. 3. «Արտակարգ իրավիճակներ և բնակչության պաշտպանությունը» - ուսումնամեթոդական ձեռնարկ

4. Левчук И.П., Третьяков Н.В., Медицина катастроф, курс лекций, - М., ГЭОТАР- медиа, 2011, 240ц.		
5. И. И. Сахно, Медицина катастроф, М., 2002, 560с		
6. Disaster medicine, editor-in-chief, Gregory R. Ciottone; Third Edition, ELSEVIER, 2006, 969p.		
7. Koenig and Schultz's Disaster Medicine: Comprehensive Principles and Practices; Cambridge University Press, 2009, 708p.		
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՆԵՐՔԻՆ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊՐՈՊԵԴԵՎՏԻԿԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	III	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	V, VI
Ուսումնական տարի	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Արա Արշամյան, Հարություն Հովհաննիսյան, Մարիետա Դավիդյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 98 90 59 01, +374 77 36 07 72, +374 91 60 39 03
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	Aradoc1983@mail.ru , hovhannisyan84@gmail.com , maradavidyan@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Թերապևտիկ առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	«Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ» ԲԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Արա Արշամյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգարք
III	V	5	17	6	150	102	42	60	30	12	6	
	VI	5	15	5	150	75	30	45	57	12	6	
Ընդամենը		10	32	11	300	177	72	105	87	2	12	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողություններն ու տիրապետումները՝

Գիտելիքներ՝

1. Առողջ և հիվանդ օրգանիզմների անատոմիոֆիզիոլոգիական և տարիքասեռային կառուցվածքի և զարգացման անհատական առանձնահատկությունները, բջիջների, հյուսվածքների, օրգանների և համակարգերի կառուցվածքը, տեղագրությունը և զարգացումը, նրանց ֆունկցիաների համագործակցությունը նորմայում և ախտաբանության ժամանակ, կյանքի ձևավորման մակարդակներում օրգանափոփոխությունների և պոպուլյացիոն առանձնահատկությունները:
2. Մարդու օրգանիզմի ֆունկցիոնալ համակարգերը, արտաքին միջավայրի ազդեցությամբ նրանց կարգավորումը և ինքնակարգավորումը նորմայում և ախտաբանության ժամանակ:
3. Լուծույթներում նյութերի կոնցենտրացիան արտահայտելու կարողություն, տարբեր կոնցենտրացիաների լուծույթների պատրաստման կարողություն:
4. Ֆիզիկայի հիմնական օրենքները, մարդու օրգանիզմում ընթացող հիմնական պրոցեսների հիմքում ընկած ֆիզիկական երևույթներն ու օրինաչափությունները: Մարդու օրգանիզմի վրա ազդող ֆիզիկական գործոնների բնութագիրը և ազդեցության բիոֆիզիկական մեխանիզմները:

5. Մասնագիտական բժշկական վարվելակերպի բարոյաէթիկական նորմերը, կանոններն ու սկզբունքները, հիվանդի և բժշկի իրավունքները, ժամանակակից բժշկական գործելակերպի բարոյական հիմունքները, բժշկի պարտականությունները և հասարակության մեջ նրա դերը:
Միջազգային կազմակերպությունների հիմնական բարոյական փաստաթղթերը:
Հայրենական և միջազգային մասնագիտական բժշկական ասոցիացիաները:
6. Հոգեբանության հիմնական ուղղությունները, հասուն մարդու և դեռահասի հոգեբանության ընդհանուր և անհատական առանձնահատկությունները, անձի և փոքր խմբերի հոգեբանությունը:

Կարողություններ`

1. Մարդու վրա շոշափել հիմնական ոսկրային կողմնորոշիչները, իմանալ օրգանների և օրգան-համակարգերի անատոմիական առանձնահատկությունները, հիմնական ներվանոթային խրճերի ընթացքը և ուրվագծերը:
2. Օգտվել ֆիզիկական, քիմիական և կենսաբանական սարքավորումներից:
3. Մասնագիտական գործունեության համար ուսումնական, գիտական, գիտահանրամատչելի գրականությունից, համացանցից օգտվելու կարողություն:
4. Կազմել և պահել կոլեկտիվի այլ անդամների հետ աշխատանքային հարաբերություններ:
5. Մարդու օրգանների և օրգան-համակարգերի ախտաբանության հայտնաբերման համար կիրառվող ֆունկցիոնալ ախտորոշման առավել տարածված մեթոդների արդյունքների վերլուծում:

Տիրապետումներ`

1. Բժշկաանատոմիական հասկացություններին:
2. Հիվանդներին և նրանց հարազատներին տեղեկացնելու հմտություններին` տեղեկատվական համաձայնեցում կանոնի պահանջին համապատասխան:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Ներքին հիվանդությունների պրոպեդևտիկա» դասընթացը ներառում է հետևյալ բաժինները` Ֆիզիկալ ախտորոշում, Հետազոտման լաբորատոր և գործիքային մեթոդները, Ֆունկցիոնալ ախտորոշում, Մասնավոր ախտաբանություն

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել տարբեր օրգան-համակարգերի հիվանդությունների ախտանիշները, էթիոլոգիան, սուբյեկտիվ և օբյեկտիվ քննությունները, ախտորոշման կլինիկական և պարակլինիկական մեթոդները, գնահատել արդյունքները և հիվանդության ախտորոշման հաստատման հիմնավորումներն ու սկզբունքները:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա`

- Ի1.Առավել հաճախ հանդիպող հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը և կանխարգելման միջոցառումները, հիվանդությունների ժամանակակից դասակարգումը:
- Ի2.Տարբեր տարիքային խմբերում տիպիկ ձևով ընթացող առավել տարածված հիվանդությունների կլինիկական պատկերը, ընթացքի առանձնահատկությունները և հնարավոր բարդությունները:
- Ի3.Ախտորոշման մեթոդները, թերապևտիկ, վիրաբուժական, ինֆեկցիոն պրոֆիլի հիվանդի անմիջական հետազոտության ախտորոշիչ հնարավորությունները, հիվանդների հետազոտման ժամանակակից կլինիկական լաբորատոր գործիքային մեթոդները (ներառյալ էնդոսկոպիկ, ռենտգենաբանական մեթոդները, գերձայնային ախտորոշումը):
- Ի4.Տարբեր հիվանդությունների ախտորոշման չափանիշները:

Կարողանա՝

Կ1. Որոշել հիվանդի վիճակը, հավաքել անամնեզ, անցկացնել հիվանդի կամ նրա հարազատների հարցուփորձ, կատարել հիվանդի ֆիզիկական հետազոտություն (գննում, շոշափում, լսում, ԶՃ-ի չափում, զարկերակային պուլսի հատկությունները և այլն), գնահատել հիվանդի վիճակը, անհապաղ բժկական օգնություն ցուցաբերելու անհրաժեշտության որոշման համար, կատարել օրգանների և համակարգերի առաջնային հետազոտություն՝ նյարդային, էնդոկրին, իմունային, շնչական, սիրտ-անոթային, արյան և արյունաստեղծ օրգանների, մարսողական, միզարտազատիչ, ռեպրոդուկտիվ, ոսկրամկանային և հոդերի, աչքերի, ականջի, կոկորդի, քթի:

Կ2. Կազմել լրացուցիչ հետազոտությունների ծավալը, համապատասխան հիվանդության ելքի, ախտորոշման հաստատման և հավաստի արդյունքների ստացման համար:

Կ3. Ձևակերպել կլինիկական ախտորոշում:

Կ4. Դնել նախնական ախտորոշում:

Կ5. Ցուցաբերել առաջին օգնություն անհետաձգելի վիճակների ժամանակ:

Կ6. Լրացնել հիվանդության պատմագիրը:

Տիրապետի՝

S1. բժշկական փաստաթղթերի ճիշտ վարման մեթոդներին,

S2. ընդհանուր կլինիկական հետազոտման մեթոդներին,

S3. ախտորոշման լաբորատոր, գործիքային մեթոդների արդյունքների վերծանմանը,

S4. նախնական ախտորոշման դրման ավգորիթմին, հետազայում հիվանդին համապատասխան բժիշկ-մասնագետի մոտ ուղարկելուն:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ

2. Գ.Հ. Բադալյան, «Ներքին հիվանդությունների պրոպեդևտիկա», Երևան, 1988թ.

3. Գ.Ս. Իսախանյան, Ա.Մ. Սարգսյան, «Ներքին հիվանդությունների պրոպեդևտիկա», Երևան, 1996թ.

4. Զ.Տ. Ջնդյան «Ներքին հիվանդությունների պրոպեդևտիկա»: Ուսումնական ձեռնարկ, Երևան ԵՊԲՀ, 2016, 544 էջ:

5. Пропедевтика внутренних болезней. Гребенев А. Л., 6-е изд. М., 2005.

6. О कोरोков А.Н., «Диагностика внутренних болезней», Москва, 2003 г.В. Ashar, R.

7. B. Walter and others, Davidson's Principles and Practice of Medicine, 22nd Edition, Amsterdam, 2014

8. D. Kasper, A. Fauci and others, Harrison's Principles of Internal Medicine, 19th Edition, New York, 2015

9. Mayo Clinic - Internal Medicine Internal Medicine Board Review, Mayo clinic press Amsterdam, 2015

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տարային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՆԵՐՔԻՆ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	IV - VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VII - XII
Ուսուցման տարի	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Արա Արշամյան, բ.գ.թ. Սուսաննա Մանուկյան, Հարություն Հովհաննիսյան, Մարիետա Դավիդյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 98 90 59 01, +374 94 63 81 01, +374 77 36 07 72, +374 91 60 39 03
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	Aradoc1983@mail.ru , mansus73@gmail.com , hovhannisyan84@gmail.com , maradavidyan@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Թերապևտիկ առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	«Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ» ԲԿ
ԱՄԲ ԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Արա Արշամյան

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդակց.	Քննություն	Մտուցաբք
IV	VII	6	17	6	180	102	34	68	51	21	6	
	VIII	5	13	6	150	78	34	44	54	12	6	
V	IX	4	17	4	120	68	20	48	34	12	6	
	X	3	13	4	90	52	20	32	20	12	6	
VI	XI	4	17	4	120	68	26	42	34	18		+
	XII	3	17	4	90	68	26	42	4	18	Պ	
Ընդամենը		25	94	28	750	436	160	276	197	93	24	

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները;

Գիտելիքներ՝

- Բժշկության մեջ էթիկան և դեոնտոլոգիան, հիվանդ օրգանիզմի առանձնահատկությունները հաշվի առնելով, դիալեկտիկական մատերիալիզմի օրենքները բժշկության մեջ:
- Առողջ և հիվանդ օրգանիզմների անատոմիոֆիզիոլոգիական և տարիքասեռային կառուցվածքի և զարգացման անհատական առանձնահատկությունները, բջիջների, հյուսվածքների, օրգանների և համակարգերի կառուցվածքը, տեղագրությունը և զարգացումը, նրանց ֆունկցիաների համագործակցությունը նորմայում և ախտաբանության ժամանակ, կյանքի ձևավորման մակարդակներում օրգանափոփոխությունների և պոպուլյացիոն առանձնահատկությունները:
- Մարդու օրգանիզմի հյուսվածքների և բջիջների միկրոստրուկտուրան:

4. Մարդու կենսագործունեության մեջ որոշակի կենսաբանական դեր ունեցող մետաղների, միկրոէլեմենտների, հետոստազը պահպանող բուֆերային համակարգերի ուսումնասիրում:
5. Ֆիզիկայի հիմնական օրենքները, մարդու օրգանիզմում ընթացող հիմնական պրոցեսների հիմքում ընկած ֆիզիկական երևույթներն ու օրինաչափությունները: Մարդու օրգանիզմի վրա ազդող ֆիզիկական գործոնների բնութագիրը և ազդեցության բիոֆիզիկական մեխանիզմները:
6. Օրգանիզմում նյութափոխանակության հիմնական պրոցեսները՝ սպիտակուցային, ածխաջրատային և ճարպային փոխանակության խանգարումները հայտնաբերելու համար, սպիտակուցային, ածխաջրատային և ճարպային փոխանակության վիճակի գնահատման արյան հիմնական բիոքիմիական ցուցանիշները, լյարդի, ստամոքսաղիքային համակարգի, երիկամների, սիրտանոթային համակարգի ախտաբանությունների հայտնաբերման համար նյութափոխանակության մեջ տարբեր օրգան համակարգերի մասնակցության մասին գիտելիքներ:
7. Մարդու օրգանիզմի ֆունկցիոնալ համակարգերը, արտաքին միջավայրի ազդեցությամբ նրանց կարգավորումը և ինքնակարգավորումը նորմայում և ախտաբանության ժամանակ:
8. Գիտելիք վարակի և իմունիտետի մասին, հիմնական վարակիչ և վարակիչ-ալերգիկ հիվանդությունների էթիոլոգիայում վարակի դերի մասին:
9. Հիմնական գիտելիքներ իմունիտետի, նրա տեսակների, արտահայտման ձևերի մասին: Իմունիտետի դերը վարակիչ պրոցեսի ընթացքի ժամանակ: Հումորալ իմունիտետի հիմնական ռեակցիաների բնութագիրը:
10. Ներքին օրգանների հիվանդությունների ժամանակ մորֆոլոգիական փոփոխությունները, հիվանդությունների տարբեր կլինիկոանատոմիական տարբերակները, բոլոր նոզոլոգիական ձևերի սուր և խրոնիկ պրոցեսների բարդությունները:
11. Միկրոօրգանիզմների ռեակտիվականությունը ախտաբանական պրոցեսների զարգացման ժամանակ, օրգան-համակարգերի ֆունկցիոնալ փոփոխությունները ներքին օրգանների հիմնական հիվանդությունների ժամանակ:
12. Թերապևտիկ հիվանդների հետազոտման կլինիկական մեթոդները: Հիվանդների լաբորատոր և գործիքային հետազոտությունը (ջերմաչափում, սպիրոմետրիա, ՋՃ-ի, երակային ճնշման չափում, արյան հոսքի արագության որոշում, ստամոքսային և դողենալ զոնդավորում, խորխի. արյան, մեզի, կղանքի քննություն, ստամոքսահյութի հետազոտություն, ԷՍԳ-ի կատարում): Մասնագետների կողմից անցկացվող հիմնական լաբորատոր-գործիքային հետազոտությունների մասին թեորետիկ պատկերացում (էնդոսկոպիա, ռադիոիզոտոպային հետազոտություն, ԷՍԳ, Ֆոնոկարդիոգրաֆիա, էխոկարդիոգրաֆիա, բիոպսիայի, կրծոսկրի պունկցիայի տվյալները, արտաքին շնչառության ֆունկցիայի հետազոտություն), շնչական, արյունամատակարարման, մարսողական համակարգերի, լյարդի, երիկամների, արյան համակարգի, հենաշարժական համակարգի հիվանդությունների ժամանակ հիմնական կլինիկական խտանիշները և նրանց տիպիկ սինդրոմների խմբավորման կարողություն: Հիվանդի հետազոտման տվյալները հիվանդության պատմագրի ձևով շարադրելը:
13. Շնչական օրգանների տուբերկուլյոզի ախտորոշում անամնեզի, կլինիկական, ռենտգենոլոգիական հետազոտությունների տվյալների հիման վրա: Մանթոյի և Պիրկլեյի

տուբերկուլինային փորձերի գնահատում տեղային ռեակցիայի, կլինիկական, իմունոլոգիական թեստերի հիման վրա:

14. Ռենտգեն հետազոտության ժամանակ թոքերի հիվանդությունների հայտնաբերում (թոքաբորբեր, թոքերի էմֆիզեմա, պնևմոնիկերոզ, ատելեկտազ, թոքի քաղցկեղ): Սրտի բաժինների հիպերտրոֆիայի, ատրոսայի փոփոխության ռենտգենաբանական ճանաչում: Ստամոքսի և տասներկուամտնյա աղու խոցային հիվանդությանը, խրոնիկական խոլեցիստիտին բնորոշ փոփոխությունների հայտնաբերում: Ռադիո-իզոտոպային հետազոտության ժամանակ վահանաձև գեղձի, լյարդի, երիկամների պաթոլոգիաներին բնորոշ փոփոխությունների հայտնաբերում:
15. ներքին օրգանների հիմնական հիվանդությունների ժամանակ կիրառվող հիմնական դեղորայքային պրոպարատների ֆարմակոկինետիկական, նրանց նշանակման ցուցումները: Դեղորայքների կողմնակի ազդեցությունը:

Կարողություններ`

1. Մարդու վրա շոշափել հիմնական ոսկրային կողմնորոշիչները, իմանալ օրգանների և օրգան – համակարգերի անատոմիական առանձնահատկությունները, հիմնական ներվանոթային խրձերի ընթացքը և ուրվագծերը:
2. Մասնագիտական գործունեության համար ուսումնական, գիտական, գիտահանրամատչելի գրականությունից, համացանցից օգտվելու կարողություն:
3. Արյան, սրտի և անթոների, երիկամների, լյարդի և այլ օրգանների և համակարգերի ախտաբանության հայտնաբերման համար կիրառվող ֆունկցիոնալ ախտորոշման առավել տարածված մեթոդների արդյունքների վերլուծում:
4. Որոշել և գնահատել ԷՍԳ-ի, սպիրոգրաֆիայի, ջերմաչափման, հեմատոլոգիական ցուցանիշների արդյունքները:
5. Արյան շիճուկում տարբերել մետաբոլիտների մակարդակի նորմացուցանիշները (գլյուկոզայի, միզանյութի, բիլիռուբինի, միզաթթվի, կաթնաթթվի, պիրոխաղողաթթվի և այլն) ախտաբանական փոփոխություններից, կարդալ պրոտեինոգրամման և բացատրել տարբերությունների նշանակությունը:
6. Բացատրել արյան շիճուկի էնզիմոլոգիական հետազոտության տվյալները:

Տիրապետումներ`

1. Բժշկաանատոմիական հասկացություններին:
2. Հիվանդի խնամքի հիմնական մեթոդներին և հիմնական քույրական մանիպուլյացիաներին:
3. Թերապևտիկ հիվանդների հետազոտման կլինիկական և որոշ գործիքային մեթոդներին:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Ներքին հիվանդություններ» կրթական դասընթացը հիմք է հանդիսանում յուրաքանչյուր պրակտիկ բժշկի կլինիկական պատրաստվածության համար: Ձևավորում է կլինիկական տրամաբանության հիմունքները, հիվանդի անմիջական հետազոտման կարևոր հիմունքները, բազմաթիվ ժամանակակից գործիքային և լաբորատոր հետազոտությունների արցյունքների անալիզ և վերծանում: Ուսումնասիրում է սիրտ-անոթային հիվանդություններ, շնչական համակարգի հիվանդություններ, ստամոքս-աղիքային տրակտի հիվանդություններ, էնդոկրին հիվանդություններ, միզական համակարգի հիվանդություններ ուսումնասիրելով հիվանդությունների կլինիկական արտահայտությունները և բացատրություն տալով պաթոլոգիկ սիմպտոմների և սինդրոմների առանձին մեխանիզմների առաջացմանը: Նաև ուսումնասիրում է ժամանակակից դեղորայքի կիրառումը, ցուցումները և հակացուցումները, ազդեցության մեխանիզմները:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Դասընթացի նպատակն է պատրաստել բժիշկ-շրջանավարտներ, որոնք կարող են իրականացնել կանխարգելիչ, ախտորոշիչ, բուժական, դաստիարակչական-ուսուցողական, կազմակերպչական, գիտահետազոտական գործունեություն:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

- Ի1.** Առավել հաճախ հանդիպող հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կանխարգելման միջոցները, հիվանդությունների ժամանակակից դասակարգումը,
- Ի2.** տարիքային տարբեր խմբերում տիպիկ ձվով ընթացող առավել տարածված հիվանդությունների կլինիկական պատկերը, ընթացքի առանձնահատկությունները, հնարավոր բարդությունները,
- Ի3.** թերապևտիկ պրոֆիլի հիվանդի ախտորոշման մեթոդները, հիվանդի անմիջական հետազոտման մեթոդների ախտորոշիչ հնարավորությունները, հիվանդների հետազոտման կլինիկական, լաբորատոր, գործիքային ժամանակակից մեթոդները (ներառյալ էնդոսկոպիկ, ռենտգենաբանական մեթոդները, գերձայնային ախտորոշումը),
- Ի4.** տարբեր հիվանդությունների ախտորոշման ցուցանիշները,
- Ի5.** դեղորայքային պրեպարատների հիմնական խմբերի կլինիկոֆարմակոլոգիական բնութագիրը և կոնկրետ դեղորայքային միջոցների ռացիոնալ ընտրությունը հիվանդությունների հիմնական ախտաբանական համախտանիշների և հիվանդների մոտ անհետաձգելի վիճակների ժամանակ՝ ներառելով հակախթանիչային օրենսդրության հիմունքները:

Կարողանա՝

- Կ1.** մասնակցել բնակչության բուժկանխարգելիչ օգնության կազմակերպմանն ու ցուցաբերմանը՝ ելնելով նրա սոցիալ-մասնագիտական և տարիքասեռային կառուցվածքից,
- Կ2.** որոշել հիվանդի վիճակը՝ հավաքել անամնեզ, անցկացնել հիվանդի և/կամ նրա հարազատների հարցուձորձ, անցկացնել հիվանդի ֆիզիկալ հետազոտություն (զննում, շոշափում, լսում, ԶՃ-ի չափում, զարկերակային պուլսի հատկությունների որոշում և այլն), գնահատել հիվանդի վիճակը՝ նրան բժշկական օգնություն ցուցաբերելու անհրաժեշտության որոշման համար, կատարել օրգանների և համկարգերի առաջնային հետազոտություն՝ էնդոկրին, իմունային, շնչական, սրտանոթային, արյան և արյունաստեղծ օրգանների, մարսողական, միզարտազատիչ, ոսկրամկանային և հոդերի,
- Կ3.** գնահատել հիվանդի ֆիզիկական և հոգեկան առողջության վրա ազդող սոցիալական գործոնները՝ մշակութային, էթնիկ, կրոնական, անհատական, ընտանեկան, ռիսկի սոցիալական գործոնները (գործազրկություն, բռնություն, բարեկամների հիվանդություն և մահ), դնել նախնական ախտորոշում,
- Կ4.** հիվանդության ելքին համապատասխան՝ կազմել լրացուցիչ հետազոտությունների ծավալը ախտորոշման՝ հաստատման և հավաստի արդյունք ստանալու համար,
- Կ5.** հիվանդի բուժմանա համար ընտրել անհատական օգնության ցուցաբերման տեսակը՝ առաջնային օգնություն, շտապ օգնություն, հոսպիտալացում,

Կ6. ձևակերպել կլինիկական ախտորոշում,

Կ7. մշակել թերապևտիկ գործունեության պլան՝ հաշվի առնելով հիվանդության ընթացքը և բուժումը,

Կ8. ձևակերպել բուժման ընտրած մեթոդի ցուցումները՝ հաշվի առնելով էթիոտրոպ և պարոզենետիկ միջոցները, հիմնավորել կոնկրետ հիվանդի մոտ ֆարմակոթերապիան հիմնական ախտաբանական համախտանիշների և անհետաձգելի վիճակների ժամանակ, որոշել ներմուծման ուղին, դեղորայքային միջոցների ռեժիմը և դոզան, գնահատել անցկացվող բուժման արդյունավետությունը և անվտանգությունը,

Կ9. կիրառել դեղորայքային պրեպարատների ներմուծման տարբեր մեթոդներ, դնել նախնական ախտորոշում, համադրել հիվանդի մասին տեղեկատվությունը՝ ախտաբանությունը և այն առաջացնող պատճառների որոշման նպատակով,

Կ10.բուժական գործունեության մեջ կիրառել առաջնային և երկրորդային կանխարգելման մեթոդները (ապացուցողական բժշկության հիման վրա), շրջակա միջավայրի գործոնների ազդեցությունից կախված առողջական վիճակի փոփոխության պատճառահետևանքային կապի հայտնաբերում:

Տիրապետի՝

S1. ընդհանուր կլինիկական հետազոտման մեթոդներին,

S2. լաբորատոր, գործիքային հետազոտությունների արդյունքների վերլուծությանը,

S3. կլինիկական ախտորոշման տեղակայման ալգորիթմին,

S4.նախնական ախտորոշման դրման ալգորիթմին՝ հետազայում հիվանդին ուղեգրելով համապատասխան բժիշկ- մասնագետների մոտ,

S5. առաջին բժշկական օգնության ցուցաբերման և կյանքին վտանգ սպառնացող վիճակների ժամանակ հիմնական բժշկական ախտորոշիչ և բուժիչ միջոցառումները:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ:

2. Է. Նազարեթյան, Ա. Գասպարյան, Ներքին հիվանդություններ, Երևան, 2004

3. Հ. Մաթևոսյան, Թոքաբանության դասընթաց, Երևան, 2003

4. Ռ. Ստամբուլցյան, Լ. Միքայելյանց, Լ. Շուշանյան, Ներքին հիվանդություններ, Ռ. Ստամբուլցյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, Երևան, 1988

5. Վ. Հարությունյան, Ե. Միքայելյան, Է. Կոտոյան, Ներքին հիվանդություններ, Երևան, 2000

6. А. Окорочков, диагностика шнутренних болезней, Москва, 2003

7. А. Струтынский, А. Баранов, Г. Ройтберг, Ю. Галоненков, Основы семиотики заболеваний внутренних органов, Атлас, Москва, 2005

8. А. Струтынский, Г. Ройтберг, Внутренные болезни, Основы семиотики заболеваний внутренних органов, Атлас, Москва, 2003

9. В. Милькаманавич, Атлас клинического исследования, учеб. пособие , Москва, 2006

10. В. Walter and others, Davidson's Principles and Practice of Medicine, 22nd Edition, Amsterdam, 2014

11. D. Kasper, A. Fauci and others, Harrison's Principles of Internal Medicine, 19th Edition, New York, 2015
12. Davidson's Principles & Practice of Medicine 22nd Edition: Brian R. Walker, Nicki R. Colledge, Stuart H. Ralston, Ian D. Penman
13. Harrison's Principles of Internal Medicine 19th Edition: Kasper, Fauci, Hauser, Longo, Jameson, Loscalza
14. 100 cases in Clinical Medicine Second Edition: P. J
15. Harrison's Gastroenterology and Hepatology

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԷՆԴՈՎՐԻՆՈԼՈԳԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XI
Ուսումնական տարի	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	Նվարդ Արաբյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 93 89 56 22
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	arabjannvard@gmail.com

ԱՍԲԻՈՆ	Թերապևտիկ առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	«Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ» ԲԿ
ԱՍԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Արա Արշամյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգարք
VI	XI	2	17	2	60	34	14	20	17	9		+
Ընդամենը		2	17	2	60	34	14	20	17	9		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ

- Բժշկության մեջ էթիկան և դեոնտոլոգիան, հիվանդ օրգանիզմի առանձնահատկությունները հաշվի առնելով, դիալեկտիկական մատերիալիզմի օրենքները բժշկության մեջ:
- Առողջ և հիվանդ օրգանիզմների անատոմիոֆիզիոլոգիական և տարիքասեռային կառուցվածքի և զարգացման անհատական առանձնահատկությունները, բջիջների, հյուսվածքների, օրգանների և համակարգերի կառուցվածքը, տեղագրությունը և զարգացումը, նրանց ֆունկցիաների համագործակցությունը նորմայում և ախտաբանության ժամանակ, կյանքի ձևավորման մակարդակներում օրգանափոփոխությունների և պոպուլյացիոն առանձնահատկությունները:
- Մարդու օրգանիզմի հյուսվածքների և բջիջների միկրոստրուկտուրան:
- Մարդու կենսագործունեության մեջ որոշակի կենսաբանական դեր ունեցող մետաղների, միկրոէլեմենտների, հետոստազը պահպանող բուֆերային համակարգերի ուսումնասիրում:
- Ֆիզիկայի հիմնական օրենքները, մարդու օրգանիզմում ընթացող հիմնական պրոցեսների հիմքում ընկած ֆիզիկական երևույթներն ու օրինաչափությունները: Մարդու օրգանիզմի վրա ազդող ֆիզիկական գործոնների բնութագիրը և ազդեցության բիոֆիզիկական մեխանիզմները:

6. Օրգանիզմում նյութափոխանակության հիմնական պրոցեսները՝ սպիտակուցային, ածխաջրատային և ճարպային փոխանակության խանգարումները հայտնաբերելու համար, սպիտակուցային, ածխաջրատային և ճարպային փոխանակության վիճակի գնահատման արյան հիմնական բիոքիմիական ցուցանիշները, լյարդի, ստամոքսաղիքային համակարգի, երիկամների, սիրտանոթային համակարգի ախտաբանությունների հայտնաբերման համար նյութափոխանակության մեջ տարբեր օրգան համակարգերի մասնակցության մասին գիտելիքներ:
7. մարդու օրգանիզմի ֆունկցիոնալ համակարգերը, արտաքին միջավայրի ազդեցությամբ նրանց կարգավորումը և ինքնակարագավորումը նորմայում և ախտաբանության ժամանակ:
8. Գիտելիք վարակի և իմունիտետի մասին, հիմնական վարակիչ և վարակիչ-ալերգիկ հիվանդությունների էթիոլոգիայում վարակի դերի մասին:
9. Հիմնական գիտելիքներ իմունիտետի, նրա տեսակների արտահայտման ձևերի մասին: Իմունիտետի դերը վարակիչպրոցեսի ընթացքի ժամանակ: Հումորալ իմունիտետի հիմնական ռեակցիաների բնութագիրը:
10. Ներքին օրգանների հիվանդությունների ժամանակ մորֆոլոգիական փոփոխությունները, հիվանդությունների տարբեր կլինիկոանատոմիական տարբերակները, բոլոր նոզոլոգիական ձևերի սուր և խրոնիկ պրոցեսների բարդությունները:
11. Միկրոօրգանիզմների ռեակտիվականությունը ախտաբանական պրոցեսների զարգացման ժամանակ, օրգան-համակարգերի ֆունկցիոնալ փոփոխությունները ներքին օրգանների հիմնական հիվանդությունների ժամանակ:
12. Թերապևտիկ հիվանդների հետազոտման կլինիկական մեթոդները: Հիվանդների լաբորատոր և գործիքային հետազոտությունը (ջերմաչափում, սպիրոմետրիա, ՋՃ-ի, երակային ճնշման չափում, արյան հոսքի արագության որոշում, ստամոքսային և դողենալ զոնդավորում, խորխի. արյան, մեզի, կղանքի քննություն, ստամոքսաղիքի հետազոտություն, ԷՍԳ-ի կատարում): Մասնագետների կողմից անցկացվող հիմնական լաբորատոր-գործիքային հետազոտությունների մասին թեորետիկ պատկերացում (Էնդոսկոպիա, ռադիոիզոտոպային հետազոտություն, ԷՍԳ, Ֆոնոկարդիոգրաֆիա, Էխոկարդիոգրաֆիա, բիոպսիայի, կրծոսկրի պունկցիայի տվյալները, արտաքին շնչառության ֆունկցիայի հետազոտություն), շնչական, արյունամատակարարման, մարսողական համակարգերի, լյարդի, երիկամների, արյան համակարգի, հենաշարժական համակարգի հիվանդությունների ժամանակ հիմնական կլինիկական խտանիշները և նրանց տիպիկ սինդրոմների խմբավորման կարողություն: Հիվանդի հետազոտման տվյալները հիվանդության պատմագրի ձևով շարադրելը: Տիրապետի հիվանդի խնամքի հիմնական մեթոդներին և կարողանա կատարել հիմնական քույրական մանիպուլյացիաները:
13. Շնչական օրգանների տուբերկուլյոզի ախտորոշում անամնեզի, կլինիկական, ռենտգենոլոգիական հետազոտությունների տվյալների հիման վրա: Մանթուի և Պիրկեի տուբերկուլինային փորձերի գնահատում տեղային ռեակցիայի, կլինիկական, իմունոլոգիական թեստերի հիման վրա:
14. Ռենտգեն հետազոտության ժամանակ թոքերի հիվանդությունների հայտնաբերում (թոքաբորբեր, թոքերի էմֆիզեմա, պնեվմոսկլերոզ, ատելեկտազ, թոքի քաղցկեղ): Սրտի բաժինների հիպերտրոֆիայի, աորտայի փոփոխության ռենտգենաբանական ճանաչում: Ստամոքսի և տասներկուամատնյա աղու խոցային հիվանդություն, խրոնիկական

խղեցիստիտին բնորոշ փոփոխությունների հայտնաբերում: Ռադիո-իզոտոպային հետազոտության ժամանակ վահանաձև գեղձի, լյարդի, երիկամների պաթոլոգիաներին բնորոշ փոփոխությունների հայտնաբերում:

15. Ներքին օրգանների հիմնական հիվանդությունների ժամանակ կիրառվող հիմնական դեղորայքային պրեպարատների ֆարմակոկինետիկան, նրանց նշանակման ցուցումները: Դեղորայքների կողմնակի ազդեցությունը:

Կարողություններ՝

1. մարդու վրա շոշափել հիմնական ոսկրային կողմնորոշիչները, նկարել օրգանների հիմնական անոթային և նյարդային ցողունների տոպոգրաֆիկ կոնտուրները:
2. Մասնագիտական գործունեության համար ուսումնական, գիտական, գիտահանրամատչելի գրականությունից, համացանցից օգտվելու կարողություն:
3. արյան, սրտի և անոթների, երիկամների, լյարդի և այլ օրգանների և համակարգերի ախտաբանության հայտնաբերման համար կիրառվող ֆունկցիոնալ ախտորոշման առավել տարածված մեթոդների արդյունքների վերլուծում:

Որոշել և գնահատել ԷՍԳ-ի, սպիրոգրաֆիայի, ջերմաչափման, հեմատոլոգիական ցուցանիշների արդյունքները:

Արյան շիճուկում տարբերել մետաբոլիտների մակարդակի նորմացուցանիշներտ (գլյուկոզայի, միզանյութի, բիլիռուբինի, միզաթթվի, կաթնաթթվի, պիրոխաղողաթթվի և այլն) ախտաբանական փոփոխություններից, կարողալ պրոտեինոգրամման և բացատրել տարբերությունների նշանակությունը:

Բացատրել արյան շիճուկի էնզիմոլոգիական հետազոտության տվյալները:

Տիրապետումներ՝

1. Հիվանդի անամնեզի հավաքում:
2. Կենդանի մարդու ֆիզիկալ հետազոտություններ:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Էնդոկրինոլոգիա» դասընթացը պատկանում է կլինիկական դասընթացների մոդուլին և թերապիայի դասընթացին: Այն ուսումնասիրում է էնդոկրին գեղձերի կառուցվածքը, ֆունկցիոնալ առանդնահատկությունները, առավել հաճախ հանդիպող հիվանդությունները:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին տալ գիտելիքներ էնդոկրին գեղձերի, նրանց դերի և ֆունկցիայի կարգավորման մեխանիզմների, էնդոկրին գեղձերի հիվանդությունների, նրանց վաղ հայտնաբերման, հետազոտման, ախտորոշման, տարբերակիչ ախտորոշման, բուժման ժամանակակից մեթոդների մասին:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

- Ի1 էնդոկրին գեղձերի ախտահարման հիմնական ախտանիշները,
- Ի2 էնդոկրին հիվանդությունների ախտորոշման առանձնահատկությունները
- Ի3 էնդոկրին հիվանդությունների բուժման առավել լիարժեք եղանակները
- Ի4 էնդոկրին հիվանդների դիսպանսերիզացիայի սկզբունքները,

Կարողանա՝

Կ1 վերծանել լաբորատոր և գործիքային հետազոտությունների արդյունքները:

Տիրապետի՝

- S1 էնդոկրին հիվանդների արտաքին գնմանը, ֆիզիկալ հետազոտմանը, անամնեզի հավաքագրմանը,
- S2 գլյուկոմետրով շաքարի ստուգմանը,

<p>S3 ինսուլինի ներարկման դեղաչափերին ու տեխնիկային: Էնդոկրին հիվանդների արտաքին զննմանը, ֆիզիկալ հետազոտմանը, անամնեզի հավաքագրմանը,</p> <p>S4 գլյուկոմետրով շաքարի ստուգմանը,</p> <p>S5 ինսուլինի ներարկման դեղաչափերին ու տեխնիկային:</p>		
5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ամբիոնական մշակումներ 2. Պ.Ա. Վարդապետյան, «Էնդոկրինոլոգիա», Երևան, 1988 թ. 3. Գ. Գ. Գևորգյան, «Կլինիկական էնդոկրինոլոգիայի հիմունքները», Երևան, 1982թ. 4. Шабалов Н.П., «Диагностика и лечение эндокринных заболеваний у детей и подростков», Москва, 2003 г. 5. Лавин Н., «Эндокринология», Москва, 1999 г. 6. J. L. Jameson, Harrison's Endocrinology, New York, 2010 7. John Wass, Oxford handbook of endocrinology and diabetes; Third edition; 2009. 		
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՖՏԻԶԻԱՏՐԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	V	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	X
Ուսումնական տարի	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	Մարջիկ Հովհաննիսյան, Էռնեստ Սարգսյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 77 07 47 20, +374 98 08 07 96
ԷԼ.ՓՈՍՏ	drser92@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Սոցիալական բժշկության
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	«Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ» ԲԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	հ.գ.թ. Աննա Օվյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդակց.	Քննություն	Ստուգարք
V	X	5	13	6	150	78	32	46	54	18		+
Ընդամենը		5	13	6	150	78	32	46	54	18		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները

Գիտելիքներ`

1. Մարդու օրգանների, օրգան-համակարգերի և օրգանիզմի մակարդակներով:
2. առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման կազմաբանական-ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և անհատական առանձնահատկությունները;
3. ներքին հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակը:
4. ճառագայթային ախտորոշման մեթոդների իմացումը, և դրա հիման վրա տարբեր ծագման և տեղակայման ուռուցքների հայտնաբերման համար համապատասխան մեթոդի ընտրությունը, հետազոտման արդյունքների ճիշտ մեկնաբանումը:
5. մարդկանց մեջ վարակիչ հիվանդությունների առաջացման պատճառների և տարածման օբյեկտիվ օրինաչափությունների մասին նաև համաճարակների դեմ պայքարի միջոցառումները:
6. բժշկական դեռնոթոլոգիայի իմացություն, բժիշկ-հիվանդ փոխահարաբերության էթիկայի կարևորագույն ասպեկտներ

Կարողություններ`

1. կատարել կենդանի մարդու ֆիզիկական հետազոտություններ, ինչպիսին են` պալպացիան, պերկուսիան, աուսկուլտացիան:
2. որոշել և գնահատել էլեկտրասրտագրության, շնչաչափության և ջերմաչափության արդյունքները, արյունաբանական ցուցանիշները;

<p>3. կազմակերպել հիվանդների զուտ թերապևտիկ հետազոտություններ և բուժումներ: Տիրապետումներ՝ 1. անամնեզի ճշգրիտ հավաքում, հավաքագրում, վերլուծություն</p>
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ «Ֆտիզիատրիա» դասընթացը ուսումնասիրում է տուբերկուլոզի համաճարակաբանությունն և պաթոգենեզը, իմունիտետը և ալերգիան տուբերկուլոզի ժամանակ, տուբերկուլինոախտորոշում, հակատուբերկուլյոզային պատվաստումները, տուբերկուլոզի դասակարգումը, առաջնային տուբերկուլոզի պաթոգենեզը և կլինիկական ձևերը, տարբերակիչ ախտորոշում, միլիար և թոքերի դիսեմինացված տուբերկուլոզ, տուբերկուլյոզային մենինգիտ, թոքերի օջախային և ինֆիլտրատիվ տուբերկուլոզ, լոռանման թոքաբորբ, թոքերի տուբերկուլեմա, կավերնոզ և ֆիբրոկավերնոզ տուբերկուլոզ, ցիրոտիկ տուբերկուլոզ, տարբերակիչ ախտորոշում, տուբերկուլյոզային պլևրիտներ, տարբերակիչ ախտորոշում, արտաթոքային տուբերկուլոզի պաթոգենեզը, պերիֆերիկ ավշային հանգույցների, աբդոմինալ, միզասեռական օրգանների տուբերկուլոզ, տուբերկուլոզի հայտնաբերումը, բուժումը, կանխարգելումը, հայտնաբերումը, տուբերկուլոզի գործնետությունը, կապը ընդհանուր ցանցի հետ, պոլիմորֆիկական ծառայության հետ,</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել տուբերկուլյոզի համաճարակաբանությունը, էթիոպաթոգենեզը, կլինիկական դասակարգումը, ախտորոշման եղանակները, տարբերակիչ ախտորոշումը, բուժումը, կանխարգելումը և հսկողությունը:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p> <p>Իմանա՝ Ի1.Տուբերկուլոզի համաճարակային ցուցանիշները, հայտնաբերման եղանակները պաթոգենեզը, իմունիտետը և ալերգիան տուբերկուլոզի ժամանակ: Ի2. Թոքերի տուբերկուլոզի կլինիկական նշանները, բուժումը: Ի3.Հակատուբերկուլյոզային հիմնարկների գործունեության հիմնական օղակները, կապն ընդհանուր բժշկական ցանցի հետ:</p> <p>Կարողանա՝ Կ1.Վերլուծել տուբերկուլոզի ռենտգեն և այլ ճառագայթային հետազոտման եղանակների /ֆյուորոգրաֆիա, ռենտգենոսկոպիա, ռենտգենոգրաֆիա, տոմոգրաֆիա, կոմպյուտերային տոմոգրաֆիա/ արդյունքները: Կ2.Օգտագործել տարբերակիչ ախտորոշման այլ մեթոդներ:</p> <p>Տիրապետի՝ Տ1.Տուբերկուլոզի հարուցիչի միկրոսկոպիկ հայտնաբերմանը Ցիլ-Նելսենի եղանակով, ցանքսի եղանակով Տ2.Տուբերկուլոզով հիվանդների կլինիկական հետազոտմանը /անամնեզ, ֆիզիկալ քննություն, լաբորատոր և գործիքային հետազոտության տվյալների վերլուծությանը, տուբերկուլինային փորձերի կիրառմանը:</p>
<p>5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ամբիոնական մշակումներ 2. Մ. Սաֆարյան, Ֆտիզիատրիայի հիմունքները, Երևան, 2010 3. Մ. Սաֆարյան, Ֆտիզիատրիայի մասնավոր հարցեր, Երևան, 2015 4. 7.2.Լրացուցիչ գրականություն 5. Туберкулез патогенез, защита, контроль; Под редакцией Барри Р. БлумаМосква "Медицина" 2002; 676 стр. 6. O.S. Shevchenko, S.L. Matvyeyeva, O.I. Choporova, Phthisiology; Kharkiv: KNMU, 2011. – 108 p.

7. М. Перельман, В. А. Корякин, И. В. Богадельникова Фтизиатрия, Москва, Медицина 2004, 518стр.
8. Фтизиопульмонология, В.Ю. Мишин, К.Г. Григорьев Москва, Медицина 2007, 497стр.
9. G.R. Minassian, N.R. Beglaryan, Basics of Phthisiology; Yerevan – 2010, 80 p.
10. Crofton's Clinical Tuberculosis; Third Edition, 2009, 181 p

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Բնօրնություն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՖԻԶԻՈԹԵՐԱՊԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XI
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Էլեոնորա Մինասյան, կ.գ.թ., դոցենտ Տիգրան Պետրոսյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 93 36 77 62, +374 93 73 45 79
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	- tigpetrosyan@mail.ru

ԱՄԲԻՈՆ	Է. Մինասյանի անվան ավանդական բժշկության
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	ԳԲՈՒԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Էլեոնորա Մինասյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով	Քննություն	Ստուգաթիվ
VI	XI	2	17	2	60	34	16	18	17	9		+
Ընդամենը		2	17	2	60	34	16	18	17	9		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

- Գիտելիքներ՝**
- տարբեր ֆիզիկական գործոնների ազդեցությունը օրգանիզմի վրա,
 - ֆիզիկական գործոնների ազդեցության մեխանիզմը,
 - ֆիզիկական գործոնների թերապևտիկ ցուցումներն ու հակացուցումները յուրաքանչյուր բորբոքման ձևի ժամանակ:
- Կարողություններ՝**
- Կիրառել տարբեր տեսակի ֆիզիոթերապևտիկ միջոցները և սարքավորումներ:
 - Կազմել հիվանդների ֆիզիոթերապևտիկ բուժման ծրագիր:
 - Բուժման ընդհանուր համալիրում նշանակել և կիրառել ֆիզիոթերապևտիկ բուժում:
- Տիրապետումներ՝**
- ապարատների հետ աշխատելու ընդհանուր կարգին,
 - տեխնիկայի անվտանգության կանոններին ֆիզիոթերապևտիկ կաբինետներում, պրոցեդուրա կատարելու տեխնիկային:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Ֆիզիոթերապիա» դասընթացը ուսումնասիրում է բուժումը բարձր հաճախականության փոփոխական հոսանքով և բարձր հաճախականության էլեկտրամագնիսական դաշտերով, մագնիտոթերապիան, բուժական կոմպլեքսում ֆիզիոթերապիայի կիրառումը, հիվանդությունների տարբեր շրջաններում բուժման էտապայնությունը (սուր, ենթասուր և խրոնիկ շրջանում և որպես պրոֆիլակտիկ միջոց), ջերմաբուժությունը (պարաֆին, օզոկերիտ,

կավ, ավազ, բուժական ցեխեր), ջրաբուժությունը և բալնոթերապիան, բուժական ինհալյացիաները և կլիմայաբուժությունը:	
3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ	
«Ֆիզիոթերապիա» առարկայի դասավանդման նպատակն է տալ ֆիզիոթերապևտիկ բուժման ձևերի և մեթոդների վերաբերյալ տեսական գիտելիքներ, կատարելագործել գործնական հմտություններն ու ունակությունները:	
4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է Իմանա՝	
Ի1. տարբեր ֆիզիկական գործոնների ազդեցությունը օրգանիզմի վրա, Ի2. ֆիզիկական գործոնների ազդեցության մեխանիզմը, Ի3. ֆիզիկական գործոնների թերապևտիկ ցուցումներն ու հակացուցումները յուրաքանչյուր բորբոքման ձևի ժամանակ:	
Կարողանա՝	
Կ1. տարբեր տեսակի ֆիզիոթերապևտիկ միջոցները և սարքավորումները կիրառել:	
Տիրապետի՝	
S1. ապարատների հետ աշխատելու ընդհանուր կարգին, S2. տեխնիկայի անվտանգության կանոններին ֆիզիոթերապևտիկ կաբինետներում, S3. պրոցեդուրա կատարելու տեխնիկային:	
5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	
1. Ամբիոնական մշակումներ: 2. V Robertson, A Ward, J Low and A Reed. Electrotherapy Explained: Principles and Practice. 2006 Elsevier, P 564 3. J Fox and T Sharp. Practical Electrotherapy: A Guide to safe Application. May 2007. P 256 Elsevier 4. Tim Watson Ethne Nussbaum. Electrophysical Agents 13th Edition. 2020, Elsevier P 432 5. Jan Bjordal. Clinical Electrotherapy: Your Guide to Optimal Treatment. 2001, Prima Books. P 178 6. В. С. Улащик, И. В. Лукомский_Общая физиотерапия, 2005. 7. Гафиятуллина Г.Ш., Омельченко В.П. - Физиотерапия – 2010 8. В. М. Боголюбов, "Физиотерапия и курортология", Москва, 2009г. 9. Частная физиотерапия, Пономаренко Г. 2005. 10. Ушаков. Практическая физиотерапия, 2009 11. А.А.Чаркин, В.С.Улащин, "Ультразвуковая терапия", Москва, 1983 г. 12. В. С. Улащик, "Физиотерапия", Универсальная медицинская энциклопедия, Минск, 2008г. 13. В.В.Оржошковский, "Клиническая физиотерапия", Москва, 1984г. 14. В.Г.Ясногородский, "Электротерапия", 1987 г. 15. В.М.Боголюбов, "Физиотерапия и курортология", Москва, 1999 г. 16. В.С.Улащин, "Физико-фармакологические методы лечения и профилактики", Москва, 1979г. 17. Н.Н.Сосина, "Физиотерапевтический справочник", Москва, 1999 г. 18. Գ.Կ.Մկրտչյան, «Ֆիզիոթերապիա», Երևան, 1962.	
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տարային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՖԻՏՈԹԵՐԱՊԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	V	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	IX
Ուսումնական տարի	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	կ.գ.թ. Ռոման Հովսեփյան, Նելլի Ղուկասյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 55550529, +374 55494149
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	roman.hovsepyan@yahoo.com, nellka2011@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Է. Մինասյանի անվան ավանդական բժշկության
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	ԳԲՈՒԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Էլեոնորա Մինասյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդատվ	Քննություն	Ստուգարք
V	IX	3	17	3	90	51	26	25	21	18		+
Ընդամենը՝		3	17	3	90	51	26	25	21	18		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ.
<p>Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, ունակություններն ու կարողությունները</p> <p>Գիտելիքներ՝</p> <ul style="list-style-type: none"> մարդու նորմալ ֆիզիոլոգիայի մասին, մարդու առավել տարածված ախտաբանական վիճակների մասին, որոշ դեղահումքերի հատկանիշների և ազդեցության մեխանիզմների մասին, կյանքի և որոշ կենդանի օրգանիզմների, դրանց կենսագործունեության և էվոլյուցիայի մասին, դեղապատրաստուկների լատիներեն անվանումների գրելաձևերի և արտասանության, դեղատոմսերի դուրս գրման հիմնական օրենքների մասին, զալենային պատրաստուկների մասին: <p>Կարողություններ՝</p> <ul style="list-style-type: none"> վերլուծել կենսաբանական երևույթները և բնական գործընթացների օրինաչափությունները: <p>Տիրապետում՝</p> <ul style="list-style-type: none"> դեղատոմսերի դուրս գրման սկզբունքներին:

<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>«Ֆիտոթերապիա» դասընթացը ուսումնասիրում է Դեղաբույսերում պարունակվող կենսակտիվ նյութերը, նյարդային համակարգի վրա հանգստացնող և ցավազրկող ազդեցությամբ օժտված, խթանիչ ազդեցություն ունեցող դեղաբույսերը, նյարդային սինապսների շրջանում գործող, հակաաթերոսկլերոտիկ ազդեցությամբ օժտված, սրտային գլիկոզիդներ պարունակող, շնչական համակարգի վրա ազդող դեղաբույսերը, դրանց դեղաբանական ազդեցության մեխանիզմները, ցուցումները, հակացուցումները, Խորխաբեր և բրոնխոլիտիկ ազդեցությամբ օժտված դեղաբույսերը:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>Դասընթացը նպատակաուղղված է ապագա բժիշկներին ուսուցանել ժողովրդական (ավանդական) բժշկության հիմքը հանդիսացող բուսաբուժության տեսական և գիտական հիմունքները՝ բժշկական հետազոտության գործունեության ժամանակ ժամանակակից բժշկության հետ զուգակցելու, ինտեգրելու նպատակով:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է Իմանա՝</p> <ul style="list-style-type: none"> Ի1. Բուսաբուժական տերմինները, Ի2. Ամենատարածված թունավոր բույսերը, Ի3. Առավել հաճախ օգտագործվող դեղաբույսերի և դեղերի հնարավոր փոխազդեցությունները, Ի4. Առնվազն մի քանի տասնյակ դեղաբույսեր, դրանց հիմնական բուժական հատկությունները, օգտագործման ձևերը և դեղաչափերը: <p>Կարողանա՝</p> <ul style="list-style-type: none"> Կ1. Հասկանալ բուսական ծագման դեղամիջոցների անունները և նկարագրությունները, Կ2. Կիրառել տեղեկատու գրականություն ֆիտոթերապիայի վերաբերյալ, Կ3. Պատրաստել բուսական ծագման բուժամիջոցներ: <p>Տիրապետի՝</p> <ul style="list-style-type: none"> Տ1. Ժողովրդական և արդի բուսաբուժության սկզբունքներին, Տ2. Բուսական ծագման դեղամիջոցների օգտագործման անվտանգության կանոններին, տարբերակներին, միջոցներին և դեղաչափերին՝ չափահասների և երեխաների համար, Տ3. Հիմնական պաթոլոգիական վիճակների և համակարգային դիսֆունկցիաների բույսերով բուժման մեթոդներին:
<p>5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ամբիոնական մշակումներ: 2. Bone K., Mills S. 2013. Principles and Practice of Phytotherapy. Modern Herbal Medicine, 2nd ed., Edinburgh, London, New York, Oxford, Philadelphia, St Louis, Sydney, Toronto: Elsevier, 1051 p. 3. Ա. Թորոսյան, Հայաստանի դեղաբույսերը, Երևան, 1983: 4. Լ. Հարությունյան, Բուսաբուժություն, Երևան, 1999: 5. D. Csupor, Phytotherapy, Szeged, 2015: 6. J. Barnes, L. Andersson, J. Phillipson, Herbal Medicines, London, 2007: 7. M. Henrich, J. Barnes, S. Gibbons, E. Williamson, Fundamentals of Pharmacognosy and phytotherapy, London. 2012. 9. Вайс Р.Ф., Финтельман Ф. Фитотерапия. Руководство. Перевод с немецкого. Москва, "Медицина", 2004. 10. Лесиовская Е.Е., Л.В Пастушенков Фармакотерапия с основами фитотерапии. - Москва, Издательский дом "ГЭОТАР-МЕД", 2003. 11. Руководство по фармакотерапии для врачей и фармацевтов. - Под редакцией Габриеляна Э.С. и Боросяна Р.Г., Ереван, изд-во "Гтутюн" НАН РА, 2001. 12. Bisset N.G. Herbal drugs and phytopharmaceuticals. Boca Raton, FL, CRC Ppress, 1994.

13. Blumenthal M., Busse W.R., Goldberg A. The Complete Commission E Monographs: Therapeutic Guide to Herbal Medicines. Boston, MA: Integrative Medicine Communications, 1998.		
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տարային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՊՈԼԻԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԹԵՐԱՊԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Արա Արշամյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 98 90 59 01
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	aradoc1983@mail.ru

ԱՄԲԻՈՆ	Թերապևտիկ առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	№14 պոլիկլինիկա
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Արա Արշամյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Մտուցարժ
VI	XII	3	17	3	90	51	20	31	26	13		+
Ընդամենը		3	17	3	90	51	20	31	26	13		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

- Գիտելիքներ՝**
1. Էթիկա և դիէնտոլոգիա, հիվանդի հոգեբանության առանձնահատկությունները:
 2. Օրգանիզմի, օրգանների և օրգան-համակարգերի անատոմիական առանձնահատկությունները:
 3. Օրգանիզմի, օրգանների և օրգան-համակարգերի ֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները տարբեր հասակային խմբերում:
 4. Միկրոօրգանիզմների բոլոր դասերի կենսագործունեության ընդհանուր օրինաչափությունները և նրանց դերը մարդու կյանքի և առողջության համար:
 5. Գենետիկ հիվանդությունների տեսակները, պատճառագիտությունը:
 6. Կենսաքիմիական պրոցեսների հիմունքները առողջ օրգանիզմում և տարբեր ախտաբանական պրոցեսների ժամանակ:
 7. Հիվանդությունների ախտազարգացման հարցերը, օրգանիզմի ֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները տարբեր ախտաբանական վիճակների ժամանակ:
 8. Մորֆոլոգիական փոփոխությունները հիվանդությունների պարագայում:
 9. Կիրառվող հիմնական դեղամիջոցները, նրանց բուժական և կողմնակի ազդեցությունները:
 10. Ներքին հիվանդությունների տեսակները, պատճառագիտությունը, պաթոգենեզը, կլինիկական ընթացքը, բարդությունները, ախտորոշումը, բուժման և կանխարգելման ժամանակակից մեթոդները:

<p>11. Ասեպտիկայի և անտիսեպտիկայի հիմնական սկզբունքները, հեմոտրանսֆիզիոլոգիա, առավել հաճախ հանդիպող վիրաբուժական հիվանդությունները:</p> <p>12. Նյարդային համակարգի հիվանդությունների տեսակները, պատճառագիտությունը, պաթոգենեզը, կլինիկական ընթացքը, բարդությունները, ախտորոշումը, բուժման և կանխարգելման ժամանակակից մեթոդները:</p> <p>13. Ինֆեկցիոն և պարագիտար հիվանդությունների տեսակները, պատճառագիտությունը, պաթոգենեզը, կլինիկական ընթացքը, բարդությունները, ախտորոշումը, բուժման ժամանակակից մեթոդները, հակահամաճարակաբանական գործողությունները:</p> <p>14. Օրգանիզմի իմուն պատասխանների առանձնահատկությունները և շտկման սկզբունքները:</p> <p>15. Անհետաձգելի օգնության ցուցաբերումը կյանքին սպառնացող վիճակներում:</p> <p>16. Ճառագայթային ախտորոշման առանձնահատկությունները:</p> <p><u>Կարողություններ`</u></p> <p>1. գնահատել լաբորատոր և գործիքային արտորոշման ցուցանիշները:</p> <p><u>Տիրապետումներ`</u></p> <p>1. Հիվանդի անամնեզի հավաքում:</p> <p>2. Կենդանի մարդու ֆիզիկալ հետազոտություններ:</p>
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>«Պոլիկլինիկական թերապիա» դասընթացը ուսումնասիրում է ամբուլատոր պոլիկլինիկական հիմնարկների ցանկը, կառուցվածքը, ծառայության ոլորտները և նրանց առանձնահատկությունները, պոլիկլինիկական ծառայության հիմնական ձևերը:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>Դասընթացի նպատակն է պատրաստել բժշկ-շրջանավարտներ, որոնք կարող են իրականացնել կանխարգելիչ, ախտորոշիչ, բուժական, դաստիարակչական, ուսուցողական, կազմակերպչական, գիտահետազոտական գործունեություն:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p> <p>Իմանա`</p> <p>Ի1. Պոլիկլինիկական թերապիայի հիմունքները, բժշկական ծառայության ոլորտներն ու ծավալը պոլիկլինիկայում:</p> <p>Ի2. Ընդհանուր պրոֆիլի բժշկի գործունեության սկզբունքները ազգաբնակչության բուժպրոֆիլակտիկ սպասարկման գործում:</p> <p>Ի3. Պոլիկլինիկական պայմաններում կիրառվող ախտորոշումը, բուժական, կանխարգելիչ և ռեաբիլիտացիոն գործունեությունը, ստացիոնար բուժման ցուցումները և ուղղորդող կազմակերպչական միջոցառումները:</p> <p>Կարողանա`</p> <p>Կ1. Շփվել տարբեր տարիքային խմբերի բուժայցելուների հետ ամբուլատոր պայմաններում:</p> <p>Կ2. Կազմել ամբուլատոր հիվանդների հետազոտման, բուժման և ռեաբիլիտացիայի պլանը:</p>
<p>5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p> <p>1. Ամբիոնական մշակումներ:</p> <p>2. Социальная гигиена и организация здравоохранения, А.Ф.Серенко, В.В.Ершакова, М. 1977г.</p> <p>3. Общепрактическая и семейная медицина. Минск «Белорусь» 1997г.</p> <p>4. B. Walter and others, Davidson's Principles and Practice of Medicine, 22nd Edition, Amsterdam, 2014.</p> <p>5. D. Kasper, A. Fauci and others, Harrison's Principles of Internal Medicine, 19th Edition, New York, 2015</p>

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տարային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՏԵՂԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՏՈՄԻԱ ԵՎ ՕՊԵՐԱՏԻՎ ՎԻՐԱԲՈՒԺՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II, III	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	IV, V
ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.դ. Արսեն Լևոնի Մինասյան, բ.գ.թ. Էդուարդ Ավագյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 99 77 37 74, +374 91 57 72 22
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	arsenminasyan76@gmail.com , avakedo83@yahoo.com

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկականաբանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.թ., Ն.Գ. Հունանյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգարք
II	IV	4	15	5	120	75	32	43	27	18		+
III	V	4	17	3	120	51	20	31	51	12	6	
Ընդամենը		8	32	8	240	126	52	74	78	30	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ

1. մարդու օրգանների, օրգան-համակարգերի և օրգանիզմի անատոմիական առանձնահատկությունների մասին,
2. հիվանդագին վիճակում գտնվող մարդու օրգանների և հյուսվածքների բնականոն կառուցվածքի խանգարումների մասին,
3. մարդու օրգանիզմի հյուսվածքների կառուցվածքի, զարգացման և կենսագործունեության մասին, ինչպես նաև առանձին օրգանիզմի հյուսվածքների կառուցվածքի, զարգացման և կենսագործունեության մակարդակներով,
4. առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման կազմաբանական-ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և անհատական առանձնահատկությունները, մարդու օրգանիզմի գործառական համակարգերը, դրանց կարգավորումն ու ինքնակարգավորումը արտաքին միջավայրի հետ փոխազդելիս՝ նորմայում և պաթոլոգիայում:

Կարողություններ

1. կենդանի մարդու ֆիզիկալ հետազոտությունների (պալպացիա, պեռկուսիա, աուսկուլտացիա) համար անհրաժեշտ անատոմիական կողմնորոշիչների բացահայտումը,
2. դիակային հյուսվածքների և հիվանդի օրգանների բացահայտումը,

<p>3. հյուսվածաբանական նմուշների վերցնումը, դրանցից պատրաստուկների պատրաստումը և հետագա ուսումնասիրությունը լուսային մանրադիտակով,</p> <p>4. մեկնաբանել գործառական ախտորոշման ամենատարածված մեթոդների արդյունքները, որոնք կիրառվում են արյան, սրտի և անոթների, թոքերի, լյարդի, այլ օրգանների և համակարգերի ախտահարումը բացահայտելու համար, որոշել և գնահատել էլեկտրասրտագրության, շնչաչափության և ջերմաչափության արդյունքները:</p>
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>«Տեղագրական անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն» կրթական դասընթացը սինթետիկ առարկա է, որը միավորում է համապատասխան տեղագրական անատոմիան և օպերատիվ վիրաբուժությունը: Տեղագրական անատոմիան ուսումնասիրում է օրգանների և հյուսվածքների փոխհարաբերությունները առանձին վերցրած տեղագրական շրջաններում, որը հնարավորություն է տալիս լիարժեքորեն պատկերացում կազմելու ախտաբանական պրոցեսների առաջացման, զարգացման և տարածման ուղիների վերաբերյալ: Օպերատիվ վիրաբուժությունը ուսումնասիրում է վիրահատությունների ընդհանուր սկզբունքները, որոնց մեջ ներառվում են օպերատիվ մուտքերը և եղանակները: Ուսանողները 4-րդ կիսամյակում ուսումնասիրում են վիրաբուժական գործիքները, հյուսվածքների անջատման և միացման ընդհանուր սկզբունքները, գլխի պարանոցի կրծքի և վերին վերջույթի շրջանների տեղագրական անատոմիան և օպերատիվ վիրաբուժությունը, 5-րդ կիսամյակում՝ որովայնի, կոնքի և ստորին վերջույթի շրջանների տեղագրական անատոմիան և օպերատիվ վիրաբուժությունը:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p>
<p>«Տեղագրական անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն» դասընթացի նպատակն է ուսումնասիրել մարմնի շրջանների տեղագրական առանձնահատկությունները և հիմնական վիրահատությունների ընդհանուր սկզբունքները, որոնց մեջ ներառվում են օպերատիվ մուտքերը և եղանակները:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է՝</p>
<p>Իմանա՝</p> <p>Ի1. Մարդու մարմնի շրջանների սահմանները, կողմնորոշիչ գծերը, մարդու մարմնի տեղագրական շրջանների բաժանումը, ենթաշրջանների տեղագրական գոյացությունները՝ եռանկյունները, ակոսները, խողովակները, փոսերը:</p> <p>Ի2. Մարդու մարմնի տեղագրական շրջանների համար՝ շերտագրություն - stratographia, օրգանների փոխհարաբերության ճշգրտումը միմյանց նկատմամբ - sintopia, օրգանների դիրքի ճշգրտումը - holotopia և ուրվագծերի իմացությունը, օրգանի դիրքի ճշգրտումը ոսկրերի նկատմամբ - sceletotopia:</p> <p>Ի3. Վիրաբուժական գործիքների կիրառման նպատակները, հյուսվածքների անջատման և միացման ընդհանուր սկզբունքները:</p> <p>Ի4. Ուսումնասիրված վիրահատությունների օպերատիվ մուտքերը և եղանակները, հիմնական վիրաբուժական հանգույցները և հիմնական վիրաբուժական կարերը:</p> <p>Կարողանա՝</p> <p>Կ1. Մաշկի վրա ուրվագծել հիմնական օրգանները, խոշոր անոթները և ներվերը:</p> <p>Կ2. Ճիշտ բռնել և ճիշտ օգտագործել վիրաբուժական գործիքները, կապել հիմնական վիրաբուժական հանգույցները և կիրառել հիմնական վիրաբուժական կարերը:</p> <p>Տիրապետի՝</p> <p>Տ1. Պալպացիայի ընթացքում որոշել տեղագրական շրջանների ռելեֆը կազմող հիմնական գոյացությունների անվանումները, տեղագրական շրջաններում շոշափել զարկերակների պուլսացիոն կետերը, կամ խոշոր անոթները ոսկրերին սեղմելու</p>

տեղերը արյունահոսությունների ժամանակ (կենսաբանական նյութի կամ իմփտացիաների (մոդելների) վրա):

S2. Անոթների մերկացում և կապում (վերքի մեջ և/կամ վերքից դուրս):

S3. Հյուսվածքների հատման և նրանց ամբողջականության վերականգնման հիմնական եղանակներին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ:
2. Островерхов Г.Е. Оперативная хирургия и топографическая анатомия [Текст]: учеб. для мед. вузов / Г.Е. Островерхов, Ю.М. Бомаш, Д.Н. Лубоцкий. – 5-е изд., испр. – М.: МИА, 2013.
3. Топографическая анатомия и оперативная хирургия: учебник / А.В. Николаев. — 3-е изд., испр. и доп. — М.: ГЭОТАР-Медиа, 2015. — 736 с.
4. Кованов В.В. Оперативная хирургия и топографическая анатомия. – М.: Медицина, 2001.
5. Островерхов Г.Е. Оперативная хирургия и топографическая анатомия [Текст]: учеб. для мед. вузов / Г.Е. Островерхов, Ю.М. Бомаш, Д.Н. Лубоцкий. – 5-е изд., испр. – М.: МИА, 2013.
6. Топографическая анатомия и оперативная хирургия: учебник / А.В. Николаев. — 3-е изд., испр. и доп. — М.: ГЭОТАР-Медиа, 2015. — 736 с.
7. Кованов В.В. Оперативная хирургия и топографическая анатомия. – М.: Медицина, 2001.
8. А. Nicalaev, Topographic Anatomy and Operative Surgery. Textbook, 672p., 2018
9. Н. Ellis, Clinical Anatomy: Applied Anatomy for Students and Junior Doctors, Hoboken, 2013
10. F. Netter, Atlas of Human Anatomy, 6th Edition, Amsterdam, 2014
11. Keith L. Moore Clinically Oriented Anatomy 7th Edition, 2017

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԻՐԱԲՈՒԺՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	III	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	V, VI
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.դ., պրոֆ. Արսեն Մինասյան բ.գ.թ. Էդուարդ Ավագյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 99 77 37 74, +374 91 57 72 22
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	minas77@mail.ru , avakedo83@yahoo.com

ԱՄԲԻՈՆ	Վիրաբուժական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	Տրավմատոլոգիայի և Օրթոպեդիայի Գիտահետազոտական Կենտրոն, «Նաիրի» ԲԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.դ., պրոֆ. Ա. Մինասյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասալի. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասալիտանի խորհրդով	Քննություն	Ստուգաք
III	V	3	17	3	90	51	18	33	26	13		+
	VI	4	15	4	120	60	22	38	42	12	6	
Ընդամենը		7	32	7	210	111	40	71	68	25	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ՝

1. մարդու օրգանների, օրգան-համակարգերի և օրգանիզմի անատոմիական առանձնահատկությունների մասին:
2. հիվանդագին վիճակում գտնվող մարդու օրգանների և հյուսվածքների բնականոն կառուցվածքի խանգարումների մասին:
3. առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման կազմաբանական-ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և անհատական առանձնահատկությունները:
4. Օրգանների և հյուսվածքների փոխհարաբերությունները առանձին վերցրած տեղագրական շրջաններում, ինչը հնարավորություն է տալիս պատկերացում կազմելու ախտաբանական պրոցեսների առաջացման, զարգացման և տարածման ուղիների վերաբերյալ:
5. Վիրահատությունների ընդհանուր սկզբունքների, օպերատիվ մուտքերի և եղանակների մասին:

Կարողություններ՝

1. դիակային հյուսվածքների և հիվանդի օրգանների բացահայտումը:
2. որոշել և գնահատել էլեկտրասրտագրության, շնչաչափության և ջերմաչափության արդյունքները, արյունաբանական ցուցանիշները:

<p>3. կատարել վիրաբուժական կար և կապ, ճիշտ օգտագործել վիրաբուժական գործիքները, կատարել հյուսվածքների անջատում և միացում, այդ ընթացքում դադարացնել արյունահոսությունները:</p> <p>4. իրականացնել կենդանի մարդու ֆիզիկալ հետազոտությունների (պալպացիա, պեռկուսիա, ատակուլտացիա) համար անրաժեշտ անատոմիական կողմնորոշիչների բացահայտումը:</p>
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>«Ընդհանուր վիրաբուժություն» առարկան ուսումնասիրում է վիրաբուժության մեջ ախտորոշման, բուժման և անզգայացման հիմնական սկզբունքները, վիրահատությունների դասակարգումը, անվանումները, թույլ է տալիս ծանոթանալ վիրաբուժական հիվանդությունների հիմնական տեսակների հետ; իմանալ անզգայացման հիմնական մեթոդները:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>«Ընդհանուր վիրաբուժություն» դասընթացի նպատակն է ուսումնասիրել վիրաբուժության մեջ ախտորոշման, բուժման և անզգայացման հիմնական սկզբունքները, ուսանողներին ծանոթացնել վիրաբուժական հիվանդների կլինիկական հետազոտությունների հիմունքների և վիրաբուժական հիվանդությունների հիմնական տեսակների հետ:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p>
<p>Իմանա՝</p> <ul style="list-style-type: none"> Ի1. Վիրաբուժական կլինիկայի առանձնահատկությունները, նրան ներկայացվող պահանջները Ի2. Ասեպտիկայի և անտիսեպտիկայի օրենքները Ի3. Ընդհանուր և տեղային անզգայացուման մեթոդները Ի4. Վերքերի դասակարգումը, բուժման մեթոդները, վիրակապման կանոնները, տեսակները Ի5. Երկարատև գերճնշման համախտանիշի առանձնահատկությունները: Ի6. Արյունահոսությունների տեսակները և դրանց դադարեցուման եղանակները Ի7. Կոտրվածքների ու հոդախախտերի ախտորոշման և բուժման եղանակները Ի8. Նեկրոզի, գանգրենայի, խոցերի, խուղակների վիրաբուժական առանձնահատկությունները: Ի9. Ուռուցքների տարբերակման և ախտորոշման մեթոդները Ի10. Վիրահատությունների դասակարգումը, տեսակները, առանձնահատկությունները, նախա- և հետվիրահատական շրջաններ Ի11. Թարախային ինֆեկցիա, տեսակները, տարածումը, կոտրվածքները, դրենավորման սկզբունքները Ի12. Վիրաբուժական միջամտություն պահանջող պարազիտար հիվանդությունները <p>Կարողանա՝</p> <ul style="list-style-type: none"> Կ1. Կիրառել ասեպտիկայի և անտիսեպտիկայի կանոնները Կ2. Դադարեցնել արյունահոսությունները ժամանակավոր և վերջնական մեթոդներով Կ3. Որոշել արյան խմբային պատկանելիությունը ստանդարտ շիճուկներով և ստանդարտ երիթրոցիտներով Կ4. Կատարել արյան կոնսերվացիա և պահպանում Կ5. Ապահովել վերջույթների իմոբիլիզացիա Կ6. Օգտագործել տեղային անզգայացման որոշ մեթոդները Կ7. Տեղադրել վիրակապերի տեսակներ, իմանա դեսմուրգիայի տեսակները: <p>Տիրապետի՝</p>

S1. Փափուկ հյուսվածքների վերքերի, այրվածքների, ցրտահարությունների, բաց կոտրվածքների պարագաներում ասեպտիկ վիրակապմանը:

S2. Հիվանդի անամնեզի հավաքմանը

S3. Վիրաբուժական դաշտի մշակմանը միջամտության համար:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ.
2. Рычагов, Г.П., Нехаев, А.Н. Общая хирургия. Хирургические болезни. Учебник в 2-х томах / Г.П.Рычагов, А.Н.Нехаев. Мн.: Выш. шк., 2012. 1 Т. 427 с. 2 Т. 479 с.
3. Петров, С.В. Общая хирургия: учебник / С.В.Петров. 4-е изд., перераб. и доп. М.: ГЭОТАР-Медиа, 2014. 832 с.: ил
4. Անանիկյան Պ.Պ., Անանիկյան Պ.Պ., Նանյան Ս.Ս., 'Ընդհանուր վիրաբուժություն', Երևան, 1994թ.
5. Гусенев А.З., Семерджян В.В., "Общая хирургия", Тула, 2002 г.
6. Гостищев Н.В., "Общая хирургия", Москва, 2001 г.
7. Ростимев В.К., "Общая хирургия", Москва, 1998 г.
8. Астапенко В.Г., "Справочник хирурга", Москва, 1996 г.
9. Муратов А. Н., "Общая хирургия", Москва, 1989 г.
10. Sabiston textbook of surgery, Courtney M. Townsend, 20-th edition, 2017.
11. Farquharson's textbook of operative general surgery, Edited by Margaret Farquharson, tenth edition, 2015
12. Essentials of general surgery, Peter F. Lawrence, fifth edition, London 2007.
13. General surgery, Butyrsky, 2-d edition, Simferopol, 2004.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ **ՄԻԱՎՈՐ**

Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՎԻՐԱԲՈՒԺՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	IV-VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VII - XII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.դ., պրոֆ. Արսեն Մինասյան բ.գ.թ. Էդուարդ Ավագյան, Արսեն Շալջյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 99 77 37 74, +374 91 57 72 22, +374 91 49 83 25
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	minas77@mail.ru , avakedo83@yahoo.com , arsentor89@mail.ru

ԱՄԲԻՈՆ	Վիրաբուժական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	«Նաիրի» ԲԿ, «Շենգավիթ» ԲԿ, «Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ» ԲԿ, Ռ. Հարությունյանի անվան Արվյանի ԲԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.դ., պրոֆ. Ա. Մինասյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգարք
IV	VII	4	17	4	120	68	30	38	34	18		+
	VIII	4	13	4	120	52	20	32	50	12	6	
V	IX	3	17	3	90	51	16	35	21	18		+
	X	3	13	3	90	39	14	25	33	12	6	
VI	XI	2	17	2	60	34	14	20	14	12		+
	XII	3	17	4	90	68	20	48	16	6	Պ	
Ընդամենը		19	94	20	570	312	114	198	168	78	12	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

- Գիտելիքներ՝**
- մարդու օրգանների, օրգան-համակարգերի և օրգանիզմի անատոմիական առանձնահատկությունների մասին:
 - հիվանդագին վիճակում գտնվող մարդու օրգանների և հյուսվածքների բնականոն կառուցվածքի խանգարումների մասին:
 - առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման կազմաբանական-ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և անհատական առանձնահատկությունները:
 - Օրգանների և հյուսվածքների փոխհարաբերությունները առանձին վերցրած տեղագրական շրջաններում, ինչը հնարավորություն է տալիս պատկերացում կազմելու

ախտաբանական պրոցեսների առաջացման, զարգացման և տարածման ուղիների վերաբերյալ:

5. Վիրահատությունների ընդհանուր սկզբունքների, օպերատիվ մուտքերի և եղանակների մասին:
6. վիրաբուժության մեջ ախտորոշման, բուժման և անզգայացման հիմնական սկզբունքները:

Կարողություններ`

1. դիակային հյուսվածքների և հիվանդի օրգանների բացահայտումը:
2. որոշել և գնահատել էլեկտրասրտագրության, շնչաչափության և ջերմաչափության արդյունքները, արյունաբանական ցուցանիշները:
3. կատարել վիրաբուժական կար և կապ, ճիշտ օգտագործել վիրաբուժական գործիքները, կատարել հյուսվածքների անջատում և միացում, այդ ընթացքում դադարացնել արյունահոսությունները:
4. Կատարել կենդանի մարդու ֆիզիկական հետազոտություններ, ինչպիսին են` պալպացիան, պերկուսիան, աուսկուլտացիան:
5. Կիրառել ասեպտիկայի և անտիսեպտիկայի կանոնները
6. Դադարեցնել արյունահոսությունները, ժամանակավոր և վերջնական մեթոդներով
7. Որոշել արյան խմբային պատկանելիությունը ստանդարտ շիճուկներով և ստանդարտ էրիթրոցիտներով
8. Կատարել արյան կոնսերվացիա և պահպանում
9. Ապահովել վերջույթների իմոբոլիզացիա
10. Օգտագործել տեղային անզգայացման որոշ մեթոդները
11. Տեղադրել վիրակապերի տեսակներ

Տիրապետումներ`

1. Փափուկ հյուսվածքների վերքերի, այրվածքների, ցրտահարությունների, բաց կոտրվածքների պարազաներում ասեպտիկ վիրակապմանը:
2. Հիվանդի անամնեզի հավաքմանը
3. Վիրաբուժական դաշտի մշակմանը միջամտության համար:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Վիրաբուժական հիվանդություններ, մանկական վիրաբուժություն» առարկան ուսումնասիրում է վիրաբուժական հիվանդությունները, ախտորոշման և բուժման սկզբունքներն ու մեթոդները և մանկական տարիքի ամենակարեւոր վիրաբուժական առանձնահատկությունները:

7, 8, 9, 10, 11 և 12-րդ կիսամյակների ընթացքում ուսանողները ուսումնասիրում են թորակալ, աբդոմինալ, անոթային, սրտային և մանկական վիրաբուժություն հիմնական սկզբունքները:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

1.1. Դասընթացի նպատակը

Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել կրծքի, որովայնի շրջանների, ինչպես նաև սրտի և անոթների վիրաբուժական հիվանդությունները, նրանց տարբերակիչ ախտորոշման և բուժման սկզբունքներն ու մեթոդները:

1.2. Դասընթացի խնդիրները

- բացահայտել հիմնական վիրահատական սինդրոմները և ախտորոշել հիմնական վիրաբուժական հիվանդությունները թորակալ, աբդոմինալ, անոթային և սրտային վիրաբուժությունների մեջ:
- ծանոթացնել կրծքի, որովայնի շրջանների, ինչպես նաև սրտի և անոթների հիմնական վիրաբուժական հիվանդությունների բուժման եղանակներին:

▪ իմանալ մանկական տարիքի հիվանդություններին բնորոշ վիրաբուժական առանձնահատկությունները:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱԴՐՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանալ՝

- Ի1. Վիրաբուժական հիվանդությունների պատճառագիտությունը, պաթոգենեզը, տեսակները, դասակարգումները
- Ի2. Վիրաբուժական հիվանդությունների կլինիկան
- Ի3. Վիրաբուժական հիվանդությունների ախտորոշման առանձնահատկությունները
- Ի4. Վիրաբուժական հիվանդությունների բուժման առավել լիարժեք եղանակները
- Ի5. Վիրաբուժական հիվանդությունների հնարավոր բարդությունները, նրանց կանխարգելումը և բուժումը
- Ի6. Վիրաբուժական հիվանդությունների առանձնահատկությունները մանկական տարիքում

Կարողանալ՝

- Կ1. Կազմել վիրաբուժական հիվանդի լաբորատոր և գործիքային հետազոտությունների պլանը
- Կ2. Հավաքել անամնեզի տվյալները, իրականացնել վիրաբուժական հիվանդների ընդհանուր կլինիկական հետազոտություն

Տիրապետի՝

- S1. Ձևակերպի հիվանդի կլինիկական ախտորոշումը և հիմնավորի այն տարբերակիչ ախտորոշման հիման վրա
- S2. Ձևակերպել ցուցումներ վիրաբուժական հիվանդների կոնսերվատիվ և վիրաբուժական բուժման համար:
- S3. Կատարել ամենատարածված բժշկական մանիպուլյացիաները:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

- 1. Ամբիոնական մշակումներ.
- 2. Хирургические болезни [Текст]: учебник /ред. М.И. Кузин. – 4-е изд., перераб. и доп. – Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2015. – 992 с.
- 3. Хирургические болезни [Электронный ресурс]: учебник. В 2 т. /ред. В.С. Савельев, А.И. Кириенко. – 2-е изд., перераб. и доп. - Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2014. – 720 с.
- 4. Кузин М. И., Шкроб О. С., “Хирургические болезни”, Москва, 2002 г.
- 5. Астапенко В. Г., “Справочник хирурга”, Минск, 1980 г.
- 6. Պարոնյան Ռ.Լ., ‘Վիրաբուժական հիվանդություններ’, Երևան, 1970թ.
- 7. Астапенко В.Г., “Справочник хирурга”, Москва, 1996 г.9. Муратов А. Н., “Общая хирургия”, Москва, 1989 г.
- 8. Sabiston textbook of surgery, Courtney M. Townsend, 20-th edition, 2017.
- 9. Farquharson’s textbook of operative general surgery, Edited by Margaret Farquharson, tenth edition, 2015
- 10. Atlas of general surgical techniques / [edited by] Courtney M. Townsend Jr., i. B. Mark Evers. -- 1s ed.
- 11. Essential surgery [edited by] Clive R. G. Quick, -- 5 ed.
- 12. Oxford Handbook of Clinical Surgery, 3rd Edition; [edited by] McLatchie, Greg; Borley, Neil; Chikwe, Joanna

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տարային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՈՒՐՈՂՈՎԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	V	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	IX
Ուսումնական տարի	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.դ., պրոֆ. Արսեն Մինասյան բ.գ.թ. Վահագն Աշուրյան Հակոբ Թաթոսյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 99 77 37 74, +374 91 47 04 42, +374 77 88 88 44
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	minas77@mail.ru , -, hakkobta@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Վիրաբուժական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	«Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ» ԲԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.դ., պրոֆ. Արսեն Մինասյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգարք
V	IX	2	17	2	60	34	12	22	17	9		+
Ընդամենը		2	17	2	60	34	12	22	17	9		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները:
- Գիտելիքներ`**
1. Մարդու օրգանների, օրգան-համակարգերի և օրգանիզմի մակարդակներով:
 2. Հիվանդագին վիճակում գտնվող մարդու օրգանների և հյուսվածքների բնականոն կառուցվածքի խանգարումների մասին:
 3. Առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման կազմաբանական-ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և անհատական առանձնահատկությունները:
 4. Օրգանների և հյուսվածքների փոխհարաբերությունները առանձին վերցրած տեղագրական շրջաններում, ինչը հնարավորություն է տալիս պատկերացում կազմելու ախտաբանական պրոցեսների առաջացման, զարգացման և տարածման ուղիների վերաբերյալ:
 5. Վիրահատությունների ընդհանուր սկզբունքները, որոնց մեջ ներառվում են օպերատիվ մուտքերի և եղանակների ուսումնասիրությունը:
 6. վիրաբուժության մեջ ախտորոշման, բուժման և անզգայացման հիմնական սկզբունքները:
- Կարողություններ`**
1. Կատարել ֆիզիկական հետազոտություններ, ինչպիսին են` պալպացիան, պերկուսիան, ատուսկուլտացիան:

<ol style="list-style-type: none"> 2. Որոշել և գնահատել էլեկտրասրտագրության, շնչաչափության և ջերմաչափության արդյունքները, արյունաբանական ցուցանիշները: 3. Դնել վիրաբուժական կար և կապ, ճիշտ օգտագործել վիրաբուժական գործիքները, կատարել հյուսվածքների անջատում և միացում, այդ ընթացքում դադարեցնել արյունահոսությունները: 4. Կիրառի ասեպտիկայի և անտիսեպտիկայի կանոնները" 5. Դադարեցնի արյունահոսությունները, ժամանակավոր և վերջնական մեթոդներով: 6. Որոշի արյան խմբային պատկանելիությունը ստանդարտ շիճուկներով և ստանդարտ էրիթրոցիտներով: 7. Օգտագործի տեղային անզգայացման որոշ մեթոդները: 8. Տեղադրի վիրակապերի տեսակներ: 9. Կազմակերպել հիվանդների զուտ վիրաբուժական հետազոտություններ և բուժումներ: <p>Տիրապետումներ`</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Հիվանդի կլինիկական հետազոտման մեթոդներին:
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>«Ուրոլոգիա» առարկան զբաղվում է հավասարապես թե՛ արական, և թե՛ իգական սեռի ներկայացուցիչների միզուղիների հիվանդությունների ուսումնասիրությամբ և բուժմամբ, ինչպես նաև տղամարդկանց վերարտադրողական համակարգի խնդիրներով: այն ուսումնասիրում է ուրոլոգիական հիվանդությունների կլինիկական ախտանիշերը, հետազոտման մեթոդները, ռենտգենաբանական հետազոտությունները, նրանց տեսակները և բնութագրերը, երիկամների, միզային ուղիների և սեռական համակարգի զարգացման արատները, միզասեռական օրգանների ոչ սպեցիֆիկ բորբոքային հիվանդություններ, երիկամների և միզուղիների վնասվածքները, երիկամների, միզային ուղիների և սեռական օրգանների ուռուցքային հիվանդությունները, շագանակագեղձի հիվանդությունները` սուր և խրոնիկական պրոստատիտը, շագանակագեղձի ադենոման, միզաքարային հիվանդությունը, հիդրոնեֆրոզը, հիդրոուրետերոնեֆրոզը:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>«Ուրոգոլիա» դասընթացի նպատակն է ուսուցանել երիկամների, միզային ուղիների և տղամարդու սեռական օրգանների հիվանդությունների բուժման եղանակները:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p> <p>Իմանա`</p> <p>Ի1. Ուրոլոգիական հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակը:</p> <p>Կարողանա`</p> <p>Կ1. Մեզը վերցնել և պատրաստել կլինիկական քննության համար:</p> <p>Կ2. Կատարել Ադիս-կակովսկու, Նիչեպորենկոյի, Ամբուրժեի, Ջեմնիցկու փորձերը և մեկնաբանել արդյունքները:</p> <p>Կ3. Կատարել միզապարկի (կանանց մոտ) կատետերիզացիա:</p> <p>Կ4.Տարբերել հեմատուրիայի տարբեր տեսակները և տարբերել ուրետրոռագիայից ու հեմոգլոբինուրիայից:</p> <p>Կ5. Նկարագրել նորմալ ցիստոսկոպիկ պատկերը:</p> <p>Կ6.Մեկնաբանել ուրոլոգիական հիվանդությունների ռենտգենաբանական քննության տարբեր եղանակներով կատարված նկարները:</p> <p>Տիրապետի`</p> <p>Տ1. Որոլոգիական հիվանդությունների տարբերակիչ ախտորոշմանը:</p> <p>Տ2. Ուրոլոգիական հիվանդությունների բուժման կոնսերվատիվ և օպերատիվ մեթոդներին:</p>

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
1. Ամբիոնական մշակումներ		
2. Glenn's Urologic Surgery Seventh Edition; Philadelphia, USA; 938p.; 2010.		
3. Campbell-Walsh Urology; Edited by Alan J. Wein; Oxford University Press; 2015.		
4. Глыбочко П.В., “ Урология ”, Москва, 2014г.		
5. Ю.Г. Аляев “ Урология - Российские клинические рекомендации ”, Москва, 2015г.		
6. Алиев Ю.Г., Амосов А.В., Газимиев М.А. "Ультразвуковые методы функциональной диагностики в урологической практике". - М., Р.Валент, 2001		
7. Мартин И. Резник, Эндрю К. Новик, “Секреты урологии”, Москва, 2003г.		
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԱՆԶԳԱՅԱՑՈՒՄ ԵՎ ՎԵՐԱԿԵՆԴԱՆԱՑՈՒՄ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XII
Ուսումնական տարի	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.դ., պրոֆ. Ռիտա Վիրաբյան, Էռնեստ Սարգսյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 93 37 22 85, 0974 98 08 07 96
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	-, drser92@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Վիրաբուժական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	«Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ» ԲԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.դ. պրոֆ. Ա. Մինասյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասալի. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդակց.	Քննություն	Ստուգարք
VI	XII	4	17	4	120	68	24	44	34	18		+
Ընդամենը		4	17	4	120	68	24	44	34	18		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

- Գիտելիքներ՝**
1. օրգանիզմի, օրգանների և օրգան-համակարգերի անատոմիական առանձնահատկությունները երեխաների մոտ:
 2. հիվանդագին վիճակում գտնվող մարդու օրգանների և հյուսվածքների բնականոն կառուցվածքի խանգարումների մասին:
 3. առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման կազմաբանական-ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և անհատական առանձնահատկությունները::
 4. Օրգանների և հյուսվածքների փոխհարաբերությունները առանձին վերցրած տեղագրական շրջաններում, ինչը հնարավորություն է տալիս պատկերացում կազմելու ախտաբանական պրոցեսների առաջացման, զարգացման և տարածման ուղիների վերաբերյալ:
 5. Վիրահատությունների ընդհանուր սկզբունքները, որոնց մեջ ներառվում են օպերատիվ մուտքերի և եղանակների ուսումնասիրությունը:
 6. վիրաբուժության մեջ ախտորոշման, բուժման և անզգայացման հիմնական սկզբունքները:
 7. կրծքի և որովայնի շրջանների վիրաբուժական հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակը:
 8. օրգանիզմի ախտաբանական, հիվանդագին վիճակների ֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները, օրգան-համակարգերի ֆունկցիոնալ փոփոխությունները ներքին օրգանների հիմնական հիվանդությունների ժամանակ:

9. ներքին հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակը:
10. վնասվածքների և օրթոպեդիկ հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակը:
11. մարդու օրգանիզմի վրա դեղերի ազդեցությունը: Դեղերի ֆարմակոդինամիկան, ֆարմակոկինետիկան, կողմնային ազդեցությունները և համակցված օգտագործման պայմաններում դեղերի փոխազդեցությունը, ինչպես նաև դեղ-հիվանդ օրգանիզմի փոխազդեցության առանձին օրինակներ՝ պայմանավորված հիվանդ օրգանիզմի առանձնահատկություններով և ուղեկցող հիվանդությունների առկայությամբ:

Կարողություններ՝

1. որոշել և գնահատել էլեկտրասրտագրության, շնչաչափության և ջերմաչափության արդյունքները, արյունաքանական ցուցանիշները:
2. իրականացնել կենդանի մարդու ֆիզիկալ հետազոտությունները (պալպացիա, պեռկուսիա, աուսկուլտացիա):
3. կատարել վիրաբուժական կար և կապ, ճիշտ օգտագործել վիրաբուժական գործիքները, կատարել հյուսվածքների անջատում և միացում, այդ ընթացքում դադարեցնել արյունահոսությունները:

Տիրապետումներ՝

1. Հիվանդի անամնեզի հավաքում:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Անզգայացում և վերակենդանացում» դասընթացը ուսումնասիրում է անզգայացման մեթոդները եւ մեխանիզմները, հնարավոր բարդությունները, ինչպես նաեւ կենսական կարևորագույն օրգանների և օրգան- համակարգերի գործնեության վերականգնումը: Քննարկվում են հետևյալ հարցերը՝ Նախավիրահատական, ներվիրահատական, հետվիրահատական շրջանը, հիվանդի նախավիրահատական վիճակի գնահատումը; տեղային անզգայացում՝ տեսակները, կիրառման եղանակները, ցուցումները: Ընդհանուր անզգայացում՝ տեսակները, կիրառման եղանակները, ցուցումները: ընդհանուր անզգայացման ժամանակ օրգանիզմի ֆունկցիաների խանգարումների հիմունքները: Սիրտ-անոթային համակարգի ֆունկցիայի խանգարումները, Սիրտ-թոքային վերակենդանացում: Վերակենդանացման ընթացքում կենսական կարևոր օրգանների եւ օրգան-համակարգերի գործնեության մոնիտորինգի մեթոդները: Թոքերի այտուց; ասֆիքսիա: Արհեստական շնչառության ցուցումները, կիրառման եղանակները: Տրախեոտոմիա, տրախեոտոմիա՝ ցուցումները, խնամքի սկզբունքները: Հոմեոսթազի խանգարումները:Դետոքսիկացիոն թերապիայի սկզբունքները; Հակաշոկային տեռապիա:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

«Անզգայացում և վերակենդանացում» առարկայի նպատակն է բուժական ֆակուլտետի ուսանողներին ուսուցանել անզգայացման մեթոդները եւ մեխանիզմները, հնարավոր բարդությունները, ինչպես նաեւ կենսական կարևորագույն օրգանների և օրգան- համակարգերի գործնեության վերականգնումը:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

- Ի1.** Անզգայացման տարբեր եղանակների ցուցումները, հակացուցումները, կատարման եղանակները, հնարավոր բարդությունները:
- Ի2.** Վերակենդանացման համար ցուցում հանդիսացող ախտաբանական վիճակները, և նրանց առկայության դեպքերում հնարավոր բուժման մեթոդները:

Կարողանա՝

Կ1. Ախտորոշել և բնութագրել կլինիկական մահը՝ իր բոլոր դրսևորումներով, ինչպես նաև մեկնաբանել այդ վիճակում կիրառելի վերականգնողական միջամտությունները:

Կ2. Ախտորոշել և բնութագրել կենսական կարևորագույն օրգանների և օրգանհամակարգերի գործնեության խանգարումները, ինչպես նաև մեկնաբանել այդ վիճակում կիրառելի վերականգնողական միջամտությունները:

Տիրապետի՝

S1. Շնչափողի ինտուբացիայի կատարումը

S2. Տրախեոտոմիայի, տրախեոստոմիայի կատարումը

S3. Ներերակային և ներզարկերակային կաթեթերիզացիայի կատարումը

S4. Ինտենսիվ թերապիայի և արյան փոխներարկման համար համապատասխան սիստեմայի պատրաստումը

S5. Արհեստական շնչառության եղանակների կիրառումը

S6. Սրտի անուղղակի մերսման տեխնիկային, ստամոքսի լվացման տեխնիկային

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. Գ.Գ. Մխոյան, «Անեաթեզիոլոգիայի և ինտենսիվ թերապիայի արձանագրերն ու հիմունքները», Երևան, 1999թ.
3. Карл Л. Гвиннут (ред). “Клиническая анестезия” ГЭОТАР-МЕД, 2002г.
4. Малышев В. Д., “Интенсивная терапия. Реанимация. Первая помощь”, Москва, 2000г.
5. Интенсивная терапия. Национальное руководство. В 2-х томах., Гельфанд Б.Р., Салтанов А.И., Москва, ГЭОТАР-Медиа, 2009.
6. Handbook of Critical and intensive care medicine, J. Varon, P. Acosta, Springer, 2010
7. Morgan and Mikhail's Clinical Anesthesiology, J. Wasnick, J. Butterworth, D. Mackey, Lange, 2013
8. Textbook of Critical Care, Vincent J.-L. et al. (6th ed.), 2014.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ **ՄԻԱՎՈՐ**

Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՎՆԱՍՎԱԾՔԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՕՐԹՈՊԵԴԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	IV	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VII, VIII
Ուսումնական տարի	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.դ. Արա Այվազյան, Թադևոս Հախումյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 77 60 87 57, +374 77 53 22 47
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	ara_aivazyan@mail.ru , tatos-haxumyan@mail.ru

ԱՄԲԻՆ	Վիրաբուժական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	Տրավմատոլոգիայի և Օրթոպեդիայի Գիտահետազոտական Ինստիտուտ
ԱՄԲԻՆՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.դ., պրոֆ. Ա. Մինասյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդատվ.	Քննություն	Ստուգաթիվ
IV	VII	4	17	4	120	68	24	44	34	18		+
	VIII	3	13	4	90	52	20	32	20	12	6	
Ընդամենը		7	32	8	210	120	44	76	54	30	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները

Գիտելիքներ

- մարդու օրգանների, օրգան-համակարգերի և օրգանիզմի մակարդակներով:
- հիվանդագին վիճակում գտնվող մարդու օրգանների և հյուսվածքների բնականոն կառուցվածքի խանգարումների մասին:
- բջիջների, հյուսվածքների և օրգանների կառուցվածքային առանձնահատկությունները, դրանց ուսումնասիրման մեթոդները:
- առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման կազմաբանական-ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և անհատական առանձնահատկությունները,
- առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման կազմաբանական-ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և անհատական առանձնահատկությունները,
- օրգանների և հյուսվածքների փոխհարաբերությունները առանձին վերցրած տեղագրական շրջաններում, ինչը հնարավորություն է տալիս պատկերացում կազմելու ախտաբանական պրոցեսների առաջացման, զարգացման և տարածման ուղիների վերաբերյալ:
- վիրահատությունների ընդհանուր սկզբունքները, որոնց մեջ ներառվում են օպերատիվ մուտքերի և եղանակների ուսումնասիրությունը:
- վիրաբուժության մեջ ախտորոշման, բուժման և անզգայացման հիմնական սկզբունքները:

9. օրգանիզմի ախտաբանական, հիվանդագին վիճակների ֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները, օրգան-համակարգերի ֆունկցիոնալ փոփոխությունները ներքին օրգանների հիմնական հիվանդությունների ժամանակ:
10. վիրաբուժական հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակը:
11. ներքին հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակը:
12. ճառագայթային ախտորոշման մեթոդների իմացումը, և դրա հիման վրա տարբեր ծագման և տեղակայման ուռուցքների հայտնաբերման համար համապատասխան մեթոդի ընտրությունը, հետազոտման արդյունքների ճիշտ մեկնաբանումը:

Կարողություններ

1. կատարել կենդանի մարդու ֆիզիկական հետազոտություններ, ինչպիսին են՝ պալպացիան, պերկուսիան, աուսկուլտացիան:
2. դիակային հյուսվածքների և հիվանդի օրգանների բացահայտումը:
3. Տալ մարդու օրգանիզմի բջիջների, հյուսվածքների և օրգանների հիստոֆիզիոլոգիական վիճակի գնահատականը:
4. որոշել և գնահատել էլեկտրասրտագրության, շնչաչափության և ջերմաչափության արդյունքները, արյունաբանական ցուցանիշները,
5. Կատարել վիրաբուժական կար և կապ, ճիշտ օգտագործել վիրաբուժական գործիքները, կատարել հյուսվածքների անջատում և միացում, այդ ընթացքում դադարեցնել արյունահոսությունները:
6. Կիրառի ասեպտիկայի և անտիսեպտիկայի կանոնները
7. Դադարեցնի արյունահոսությունները, ժամանակավոր և վերջնական մեթոդներով
8. Որոշի արյան խմբային պատկանելիությունը ստանդարտ շիճուկներով և ստանդարտ էրիթրոցիտներով
9. Կատարի արյան կոնսերվացիա և պահպանում
10. Ապահովի վերջույթների իմոբոլիզացիա
11. Օգտագործի տեղային անզգայացման որոշ մեթոդները
12. Տեղադրի վիրակապերի տեսակներ:

Տիրապետումներ

1. Հիվանդի անամնեզի հավաքմանը
2. Վիրաբուժական դաշտի մշակմանը միջամտության համար

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Վնասվածքաբանություն և օրթոպեդիա» կրթական դասընթացը բաղկացած է երկու բաժիններից: «Վնասվածքաբանություն» բաժինը ուսումնասիրում է ոսկրերի կոտրվածքների, հոդախախտերի, փափուկ հյուսվածքների վնասվածքների, վերքերի և վերքային վարակի, հրազենային վիրավորումների, պոլիտրավմաների կանխարգելումը, ախտորոշումը և բուժումը:

«Օրթոպեդիա» բաժինը ուսումնասիրում է ոսկրա-մկանային համակարգի դեֆորմացիաների և ֆունկցիոնալ խանգարումների կանխարգելումը, ախտորոշումը և բուժումը, որոնք հանդիսանում են բնածին արատների, զարգացման դեֆեկտների, վնասվածքների կամ հիվանդությունների հետևանքներ:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

«Վնասվածքաբանություն և օրթոպեդիա» դասընթացի նպատակն է պատրաստել ընդհանուր պրոֆիլի ապագա բժիշկներ, ովքեր արտակարգ իրավիճակների ժամանակ կարող են ցուցաբերել անհրաժեշտ ծավալի օգնություն վնասվածք ունեցող հիվանդին և գրագետ լուծել

տարհանման հարցերը, իսկ օրթոպեդիկ ախտաբանության ժամանակ հայտնաբերել այն և ուղղորդել համապատասխան բուժման:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

- Ի1. Վնասվածքների և օրթոպեդիկ հիվանդությունների ձևերը, նրանց էթիոլոգիան, պաթոգենեզը
- Ի2. վնասվածքաբանությունում և օրթոպեդիայում կիրառվող հետազոտման մեթոդները
- Ի3. Վնասվածքների և օրթոպեդիկ հիվանդությունների բուժման ժամանակակից մեթոդները
- Ի4. աշխատունակության վերականգնման ժամկետները տիպիկ վնասվածքների և օրթոպեդիկ հիվանդությունների ժամանակ:
- Ի5. ռեաբիլիտացիոն միջոցառումները տրավմատոլոգիական և օրթոպեդիկ հիվանդությունների դեպքում:

Կարողանա՝

- Կ1. Կազմել լաբորատոր և գործիքային հետազոտությունների պլանը վնասվածքների և օրթոպեդիկ հիվանդությունների ժամանակ:
- Կ2. Հավաքել անամնեզի տվյալները, իրականացնել հիվանդների ընդհանուր կլինիկական հետազոտություն

Տիրապետի՝

Տ1. Առաջին բժշկական օգնության կազմակերպման ձևերին ու եղանակներին, հատկապես շոկի և տերմինալ վիճակների առաջացման ժամանակ:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. Այվազյան Ա. Վ. «Վնասվածքաբանություն և օրթոպեդիա», ձեռնարկ, Երևան, 2011
3. Демичев С. В. «Первая помощь при травмах и заболеваниях». /Учебное пособие/. М. «Гэотар-медиа», 2011
4. «Травматология и ортопедия» учебник. /под редакцией Н. В. Корнилова-М., Медиа, 2011
5. Oxford Textbook of Trauma and Orthopaedics, Edited by Christopher Bulstrode, Oxford University Press, Print ISBN-13: 9780199550647, 2011
6. Essential Orthopaedics and Trauma; Fifth Edition; David J. Dandy, Dennis J. Edwards; Toronto 2009, 490 p.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ

ՄԻԱՎՈՐ	Նշանակություններ
Նախախտումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՈՒՌՈՒՑՔԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XI
Ուսումնական տարի	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.դ. Վալերի Բարսեղյան, բ.գ.թ. Արամ Բաղայան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 91 79 46 94, +374 93 43 06 63
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	-,arams@doctor.com

ԱՄԲԻՈՆ	Վիրաբուժական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	«Նաիրի» ԲԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Բ.գ.դ., պրոֆ. Ա. Մինասյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասալի. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդատ	Քննություն	Ստուգաթիվ
VI	XI	4	17	4	120	68	24	44	34	12	6	
Ընդամենը		4	17	4	120	68	24	44	34	12	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողություններն ու տիրապետումները՝

- Գիտելիքներ՝**
1. Մարդու օրգանների, օրգան-համակարգերի կառուցվածքը:
 2. Հիվանդագին վիճակում գտնվող մարդու օրգանների և հյուսվածքների բնականոն կառուցվածքի խանգարումների մասին:
 3. Առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման կազմաբանական-ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և անհատական առանձնահատկությունները:
 4. Օրգանիզմի ախտաբանական, հիվանդագին վիճակների ֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները, օրգան-համակարգերի ֆունկցիոնալ փոփոխությունները ներքին օրգանների հիմնական հիվանդությունների ժամանակ:
 5. Բջջիչների, հյուսվածքների և օրգանների կառուցվածքային առանձնահատկությունները, դրանց ուսումնասիրման մեթոդները:
 6. Օրգանների և հյուսվածքների փոխհարաբերությունները առանձին վերցրած տեղագրական շրջաններում, ինչը հնարավորություն է տալիս պատկերացում կազմելու ախտաբանական պրոցեսների առաջացման, զարգացման և տարածման ուղիների վերաբերյալ:
 7. Վիրահատությունների ընդհանուր սկզբունքները, որոնց մեջ ներառվում են օպերատիվ մուտքերի և եղանակների ուսումնասիրությունը:
 8. Վիրաբուժության մեջ ախտորոշման, բուժման և անզգայացման հիմնական սկզբունքները:

<p>9. Ճառագայթային ախտորոշման մեթոդների իմացումը և դրա հիման վրա տարբեր ծագման և տեղակայման ուռուցքների հայտնաբերման համար համապատասխան մեթոդի ընտրությունը, հետազոտման արդյունքների ճիշտ մեկնաբանումը:</p>
<p>Կարողություններ`</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Կատարել կենդանի մարդու ֆիզիկական հետազոտություններ, ինչպիսին են պալպացիան, պեկուսիան, ատուկուլտացիան: Կազմակերպել հիվանդների հետազոտություններ: 2. Որոշել և գնահատել էլեկտրասրտագրության, շնչաչափության և ջերմաչափության արդյունքները, արյունաբանական ցուցանիշները, 3. Կիրառի ասեպտիկայի և անտիսեպտիկայի կանոնները 4. Դադարեցնի արյունահոսությունները, ժամանակավոր և վերջնական մեթոդներով: 5. Որոշի արյան խմբային պատկանելիությունը ստանդարտ շիճուկներով և ստանդարտ էրիթրոցիտներով: 6. Տալ մարդու օրգանիզմի բջիջների, հյուսվածքների և օրգանների հիստոֆիզիոլոգիական վիճակի գնահատականը: 7. Ապահովի վերջույթների իմնոբոլիզացիա: 8. Կատարել վիրաբուժական կար և կապ, ճիշտ օգտագործել վիրաբուժական գործիքները, կատարել հյուսվածքների անջատում և միացում:
<p>Տիրապետումներ`</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Խոշորացնող տեխնիկայով աշխատելու հմտություններ:
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p>
<p>«Ուռուցքաբանություն» առարկան ուսումնասիրում է բժշկական էթիկան և դեոնտոլոգիան, օնկոլոգիական ծառայության կազմակերպումը, հիվանդների դիսպանսերիզացիան, ուռուցքային հիվանդությունների ախտորոշման սկզբունքները, ժամանակակից հետազոտման եղանակները, չարորակ նորագոյացությունների առաջացման տեսությունները, ռիսկի գործոնները և կանխարգելումը, ախտորոշման և բուժման ընդհանուր սկզբունքները, արմատական և ամոքիչ բուժումը, պրոֆիլակտիկ հետազոտությունների դերը քաղցկեղի վաղ հայտնաբերման գործընթացում, չարորակ ուռուցքներով հիվանդների վիրաբուժական, ճառագայթային և դեղորայքային բուժման ցուցումները և հակացուցումները, չարորակ նորագոյացությունների բուժման առանձնահատկությունները պայմանավորված հիվանդության զարգացման փուլով, զուգորդված, համակցված և համալիր բուժման եղանակները, սիմպտոմատիկ բուժումը, կրծքագեղձի և թոքի ուռուցքային հիվանդությունները, մանկական ուռուցքաբանությունը, համաճարակաբանությունը, չարորակ նորագոյացությունների ախտորոշման և բուժման առանձնահատկությունները երեխաների մոտ:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p>
<p>«Ուռուցքաբանություն» առարկայի նպատակն է տալ ընդհանուր և մասնավոր ուռուցքաբանության հիմնարար հարցերի վերաբերյալ գիտելիքներ, գործնական ունակություններ ու հմտություններ:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p>
<p>Իմանա`</p>
<ol style="list-style-type: none"> Ի1. Ուռուցքաբանական ծառայության խնդիրներն ու կազմակերպական կառույցները: Ի2. Նորագոյացությունների առաջացմանը նպաստող գործոնները և կանխարգելման միջոցները: Ի3. Ամենատարածված հանդիպող չարորակ նորագոյացությունների ախտանիշները, դրանց զարգացման պաթոգենեզը: Ի4. Չարորակ ուռուցքների ախտորոշման ժամանակակից մեթոդներ, գործիքային և մորֆոլոգիական ուսումնասիրությունների դերը և տեսակները:

Ի5. Չարորակ ուռուցքների արմատական և պալիատիվ բուժման ժամանակակից սկզբունքները և նրանց արդյունքները:

Ի6. Ուռուցքաբանական դեռնոտոլոգիական ասպեկտները:

Կարողանա՝

Կ1. Հավաքագրել անամնեզը, վերլուծել հիվանդի բողոքների բնույթը:

Կ2. Անցկացնել քաղցկեղով հիվանդի ֆիզիկական հետազոտությունը:

Կ3. Ձևակերպել և ապացուցել կլինիկական ախտորոշումը:

Կ4. Որոշել չարորակ ուռուցքների առաջացման տեսակետից բնակչության թիրախային խմբերը:

Տիրապետի՝

Տ1. Ուռուցքով հիվանդների դիսպանսեր հսկողություն կազմակերպմանը:

Տ2. Ուռուցքով հիվանդների անրաժեշտ կլինիկական հետազոտությունների նշանակմանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. Վ.Ս. Բարսեղյան, «Ուռուցքաբանության հիմունքներ», Երևան, 2010թ.
3. Шаин А.А., “ Онкология, учебник для медицинских вузов ”. Ереван, 2004г., 544 стр.
4. Клиническая онкология, Черенков В. Г. - М.: Academia, 2010. - 432 с
5. NCCN Clinical Practice Guidelines in Oncology, 3rd Edition, David J. Kerr (Editor), Oxford university press, 2010, 2110p.
6. Textbook of surgical oncology, R Daniel Beauchamp, Theo J M Ruers, eBook, 456 p.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՃԱՌԱԳԱՅԹԱՅԻՆ ԱԽՏՈՐՈՇՈՒՄ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	III	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VI
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Գայանե Այվազյան, Աիդա Արզումանյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 99 27 72 73, +374 77 37 35 36
ԷԼԷԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	kananeh@mail.ru , aida92-17@mail.ru

ԱՄԲԻՆ	Թերապևտիկ առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	Ռ. Հարությունյանի անվան Արվյանի ԲԿ
ԱՄԲԻՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Ա. Արշամյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգարք
III	VI	3	15	4	90	60	20	40	16	14		+
Ընդամենը		3	15	4	90	60	20	40	16	14		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ՝

- բժշկության մեջ էթիկան և դեոնտոլոգիան, հիվանդ օրգանիզմի առանձնահատկությունները հաշվի առնելով, դիալեկտիկական մատերիալիզմի օրենքները բժշկության մեջ:
- Առողջ և հիվանդ օրգանիզմների անատոմիոֆիզիոլոգիական և տարիքասեռային կառուցվածքի և զարգացման անհատական առանձնահատկությունները, օրգանների և համակարգերի կառուցվածքը, տեղագրությունը և զարգացումը, նրանց ֆունկցիոնալ գորշունությունը:
- Մարդու կենսագործունեության մեջ որոշակի կենսաբանական դեր ունեցող քիմիական էլեմենտների իմացություն:
- Ֆիզիկայի հիմնական օրենքները, մարդու օրգանիզմում ընթացող հիմնական պրոցեսների հիմքում ընկած ֆիզիկական երևույթներն ու օրինաչափությունները: Մարդու օրգանիզմի վրա ազդող ֆիզիկական գործոնների բնութագիրը և ազդեցության բիոֆիզիկական մեխանիզմները:
- Օրգանիզմում նյութափոխանակության հիմնական պրոցեսները՝ սպիտակուցային, ածխաջրատային և ճարպային փոխանակության խանգարումները հայտնաբերելու համար, սպիտակուցային, ածխաջրատային և ճարպային փոխանակության վիճակի գնահատման արյան հիմնական բիոքիմիական ցուցանիշները, լյարդի, ստամոքսաղիքային համակարգի, երիկամների, սիրտանոթային համակարգի

ախտաբանությունների հայտնաբերման համար նյութափոխանակության մեջ տարբեր օրգան համակարգերի մասնակցության մասին գիտելիքներ:

6. Մարդու օրգանիզմի ֆունկցիոնալ համակարգերը, արտաքին միջավայրի ազդեցությամբ նրանց կարգավորումը և ինքնակարգավորումը նորմայում և ախտաբանության ժամանակ:
7. Ներքին օրգանների հիմնական հիվանդությունների ժամանակ կիրառվող հիմնական դեղորայքային պրեպարատների ֆարմակոկինետիկան, նրանց նշանակման ցուցումները: Դեղորայքների կողմնակի ազդեցությունը:
8. Գիտելիք վարակի և իմունիտետի մասին, հիմնական վարակիչ և վարակիչ-ալերգիկ հիվանդությունների էթիոլոգիայում վարակի դերի մասին:
9. Հիմնական գիտելիքներ իմունիտետի, նրա տեսակների, արտահայտման ձևերի մասին: Իմունիտետի դերը վարակիչ պրոցեսի ընթացքի ժամանակ: Հումորալ իմունիտետի հիմնական ռեակցիաների բնութագիրը:
10. Ներքին օրգանների հիվանդությունների ժամանակ մորֆոլոգիական փոփոխությունները, հիվանդությունների տարբեր կլինիկոանատոմիական տարբերակները, բոլոր նոզոլոգիական ձևերի սուր և խրոնիկ պրոցեսների բարդությունները:
11. Միկրոօրգանիզմների ռեակտիվականությունը ախտաբանական պրոցեսների զարգացման ժամանակ, օրգան-համակարգերի ֆունկցիոնալ փոփոխությունները ներքին օրգանների հիմնական հիվանդությունների ժամանակ:
12. Թերապևտիկ հիվանդների հետազոտման կլինիկական մեթոդները: Հիվանդների լաբորատոր և գործիքային հետազոտությունը (ջերմաչափում, սպիրոմետրիա, ստամոքսային և դողենալ զոնդավորում, խորխի. արյան, մեզի, կղանքի քննություն, ստամոքսահյուսի հետազոտություն): Մասնագետների կողմից անցկացվող հիմնական լաբորատոր-գործիքային հետազոտությունների մասին թեորետիկ պատկերացում (էնդոսկոպիա, էխոկարդիոգրաֆիա, բիոպսիայի, շնչական, արյունամատակարարման, մարսողական համակարգերի, լյարդի, երիկամների, արյան համակարգի, հենաշարժական համակարգի հիվանդությունների ժամանակ հիմնական կլինիկական ախտանիշները և նրանց տիպիկ սինդրոմների խմբավորման կարողություն: Հիվանդի հետազոտման տվյալները հիվանդության պատմագրի ձևով շարադրելը:

Կարողություններ՝

1. իմանալ օրգանների հիմնական անոթային և նյարդային ցողունների տոպոգրաֆիան:
2. մասնագիտական գործունեության համար ուսումնական, գիտական, գիտահանրամատչելի գրականությունից, համացանցից օգտվելու կարողություն:
3. Արյան, սրտի և անոթների, երիկամների, լյարդի և այլ օրգանների և համակարգերի ախտաբանության հայտնաբերման համար կիրառվող ֆունկցիոնալ ախտորոշման առավել տարածված մեթոդների արդյունքների վերլուծում:
4. Որոշել և գնահատել ԷՍԳ-ի, սպիրոգրաֆիայի, ջերմաչափման, հեմատոլոգիական ցուցանիշների արդյունքները:
5. Արյան շիճուկում տարբերել մետաբոլիտների մակարդակի նորմացուցանիշների (գլյուկոզայի, միզանյութի, բիլիռուբինի, միզաթթվի, կաթնաթթվի, պիրոխաղողաթթվի և այլն) ախտաբանական փոփոխությունները, կարդալ պրոտեինոգրամման և բացատրել տարբերությունների նշանակությունը:
Բացատրել արյան շիճուկի էնզիմոլոգիական հետազոտության տվյալները:

Տիրապետումներ՝	
1. բժշկաանատոմիական հասկացություններին:	
2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ Դասընթացը ուսումնասիրում է ճառագայթային ախտորոշման սարքերի աշխատանքի, համակարգչային տոմոգրաֆիայի, միջուկային ռեզոնանսի, ռադիոիզոտոպային ախտորոշման սկզբունքներին, որոնք թույլ են տալիս հայտնաբերել աննշան փոփոխությունները դժվարաթափանց օրգաններում:	
3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ «Ճառագայթային ախտորոշում» առարկայի դասավանդման նպատակն է բուժական ֆակուլտետի ուսանողներին նախապատրաստել կլինիկական աշխատանքին: Ծրագրի հիմնական դրույթների մեջ ներառված են տեսական գիտելիքների ամրապնդում և նորացում, գործնական ունակությունների և հմտությունների կատարելագործում:	
4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է Իմանա՝ Ի1.ճառագայթային ախտորոշման սարքերի աշխատանքի սկզբունքները, կոնտրաստ նյութերի տեսակները: Ի2. համակարգչային տոմոգրաֆիայի, միջուկային ռեզոնանսի, ռադիոիզոտոպային, ախտորոշման սկզբունքները, որոնք թույլ են տալիս հայտնաբերել աննշան փոփոխությունները դժվարաթափանց օրգաններում, Ի3. ռադիոլոգիայի և բժշկական տեխնիկայի նորագույն նվաճումները:	
Կարողանա՝ Կ1. կարդալ ռենտգեն նկարները և գրել ախտորոշման եզրակացությունները, Կ2. կարդալ ռենտգենագրամմաները, էխոգրամմաները, անգիոգրամմաները, KT, MRT, սինցիգրամմաները, Կ3. տարբերել նորման ախտաբանությունից, Կ4. ձևակերպել ճառագայթային եզրակացություն և հիմնավորել ախտորոշումը,	
Տիրապետի՝ Տ1. ճառագայթային ախտորոշման հիմնական դրույթներին: Տ2. ժամանակակից ռենտգեն հետազոտման արդյունքների գնահատման մեթոդներին, Տ3. ճառագայթային ախտորոշման մեթոդների արդյունքների վերծանմանը, Տ4. առավել տարածված հիվանդությունների առաջնակի ռենտգեն ախտանիշների իմացությամբ:	
5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ 1. Ամբիոնական մշակումներ, 2. Գ. Ավետիսյան, Հ. Էդիլյան, Ճառագայթային ախտորոշում, Երևան, 2012, 3. J. Benseker, The Radiology Handbook, Athens, 2006, 4. M. Chen, T. Pope, D. Ott, Basic Radiology, New York, 2011, 5. Ю. Лишманова, В. Чернова, Радионуклидная диагностика для практических врачей, Томск, 2004.	
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տարային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԴԵՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XII
Ուսումնական տարի	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	Նելլի Դուկայան. Հարություն Հովհաննիսյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 55 49 41 49, +374 77 36 07 72
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	nellka2011@gmail.com , hovhannisyan84@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Բնագիտական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.թ. Հայարփի Ջավրուշյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդատվ.	Քննություն	Ստուգարք
VI	XII	3	17	3	90	51	18	33	26	13		+
Ընդամենը		3	17	3	90	51	18	33	26	13		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները

Գիտելիքներ

- Ջրի և ջրային լուծույթների հատկությունները, մարդու օրգանիզմի ջրա-էլեկտրոլիտային հավասարակշռությունը, լուծույթների կոլլիզատիվ հատկությունները (դիֆուզիա, օսմոս, օսմոյալություն, օսմոյարություն), առավել կարևոր քիմիական միացությունների (նուկլեինաթթուներ, բնական սպիտակուցներ, ջրալուծ և ճարպալուծ վիտամիններ, հորմոններ և այլն) կառուցվածքը և ֆունկցիան:
- Մարդու օրգանիզմի կառուցվածքը՝ ներառյալ բջջային, հյուսվածքային, օրգանների, օրգան համակարգերի և ամբողջական օրգանիզմի կառուցվածքային մակարդակները:
- Մարդու օրգանիզմի նորմալ գործունեությունը՝ ներառյալ հեմոստազը, հոմեոստազը, սիրտ-անոթային, մարսողական, արտազատական համակարգերը, հորմոնների սինթեզի առանձնահատկությունները և մեխանիզմները:
- Ախտաբանական վիճակներում մարդու օրգանիզմի առանձնահատկությունները, հիվանդությունների զարգացման մեխանիզմները և ընթացքի առանձնահատկությունները:
- Իմուն համակարգի կառուցվածքը և ֆունկցիան:
- Վիրուսների, սնկերի և բակտերիաների տեսակները, կառուցվածքային առանձնահատկությունները:

Կարողություններ

- Օգտվել ուսումնական, գիտական, գիտահանրամատչելի գրականությունից և համացանցից՝ մասնագիտական գործունեության համար:

Տիրապետումներ

- Դեղախմբերը՝ ներառյալ դասակարգումները, ազդեցության մեխանիզմները, ցուցումները, կողմնակի ազդեցությունները, հակացուցումները:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ		
«Կլինիկական դեղաբանությունը» մարդու օրգանիզմի վրա դեղերի ազդեցության մասին գիտություն է: Այն ուսումնասիրում է դեղերի ֆարմակոկինետիկական և ֆարմակոդինամիկական, կողմնակի ազդեցությունը, ցուցումները և հակացուցումները, դեղ-սնունդ, դեղ-դեղ փոխազդեցությունները, ինչպես նաև դեղ-հիվանդ օրգանիզմ փոխազդեցության առանձին օրինակներ:		
3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ		
Դասընթացի նպատակն է սովորեցնել ուսանողներին ռացիոնալ դեղաբուժման սկզբունքները:		
4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է		
Իմանա՝		
Ի1. հիվանդությունների ընթացքի, ախտորոշման և բուժման առանձնահատկությունները, Ի2. դեղերի ռացիոնալ կիրառման սկզբունքները:		
Կարողանա՝		
Կ1. հիմնավորել ամենանվտանգ, արդյունավետ և մատչելի դեղաբուժման ընտրությունը տվյալ ախտաբանական վիճակը բուժելու համար:		
Տիրապետի՝		
Տ1. բազմադեղանշանակման դեպքում դեղային փոխազդեցությունների սկզբունքներին՝ բացառելով վտանգավոր փոխազդեցությունները:		
5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
1. Ամբիոնական մշակումներ		
2. Կլինիկական դեղաբանություն: Ուս. ձեռնարկ, ք.գ.դ.Ն.Ռ. Միրզոյանի խմբ., ԵՊԲՀ, Երևան, 2011թ., 165 էջ:		
3. https://www.amazon.com/gp/product/1259027597/ref=s9_acsd_topr_hd_bw_b16ROL_c_x_w?pf_rd_m=ATVPDKIKX0DER&pf_rd_s=merchandise-search-5&pf_rd_r=BXNMNA2FH8N6SSYNQMGE&pf_rd_t=101&pf_rd_p=8ea58ca0-356f-5f0b-8649-07198ac2a0af&pf_rd_i=16311601 Bertram G. Katzung, Basic & Clinical Pharmacology, 12 th edition, 2012.		
4. Ritter JM, et al. A Textbook of Clinical Pharmacology and Therapeutics. 5 th ed, London, 2008, 476p.		
5. Оксфордский справочник по клинической фармакологии и фармакотерапии, Д. Г. Грэхам-Смит, Дж. К. Аронсон, 2000		
6. Клиническая фармакология, Кукес 2006.		
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԱՇԿԱՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	IV	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VII
Ուսումնական տարի	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	Արեգ Չալաբյան Միքայել Մխիթարյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 98 52 43 04, +374 98 42 16 82
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	chalabyan.areg@gmail.com, dr.mkhitaryan@outlook.com

ԱՄԲԻՆՆ	Թերապևտիկ առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՆՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Ա. Արշամյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընթաց. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգարք
IV	VII	4	17	4	120	68	24	44	34	18		+
Ընդամենը		4	17	4	120	68	24	44	34	18		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողություններ և տիրապետումները

Գիտելիքներ

1. Մարդու օրգանիզմում ընթացող պրոցեսների հիմքում ընկած հիմնական ֆիզիկական երևույթները և օրինաչափությունները, երեխայի և դեռահասի օրգանիզմում բջջային մոլեկուլյար մակարդակով ընթացող քիմիկո-կենսաբանական պրոցեսների էությունը:
2. Մարդու օնտոգենեզի և անթրոպոգենեզի, կյանքի առաջացման և զարգացման ընդհանուր օրինաչափությունները: Առողջ և հիվանդ երեխաների և դեռահասների օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման անատոմո-ֆիզիոլոգիական, տարիքա-սեռային անհատական առանձնահատկությունները:
3. Մոլեկուլյար, բջջային մակարդակով օրգանիզմում քիմիկո-կենսաբանական պրոցեսների էությունը: Առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման անատոմո-ֆիզիոլոգիական, տարիքա-սեռային անհատական կառուցվածքային և զարգացման առանձնահատկությունները: Հիվանդների ժամանակակից կլինիկական, լաբորատոր և գործիքային ախտորոշիչ մեթոդները, ժառանգական հիվանդությունների և բնածին արատների ախտորոշման ընդհանուր սկզբունքները և առանձնահատկությունները:
4. Հիվանդությունների էթիոլոգիայի, պաթոգենեզի, մորֆոգենեզի, պաթոմորֆոզի, ընդհանուր նոզոլոգիայի, դասակարգման սկզբունքները: Արտաքին միջավայրում շփման

արդյունքում, նորմայում և ախտաբանական պրոցեսների դեպքում օրգանիզմի ֆունկցիոնալ համակարգերի կարգավորմանը և ինքնակարգավորմանը:

5. Մարդու օրգանիզմում ընթացող պրոցեսների հիմնական ֆիզիկական երևույթների առանձնահատկությունների հիմքերը: Հիվանդի օրգանիզմում բջջային, մոլեկուլյար մակարդակով ընթացող քիմիական-կենսաբանական պրոցեսների էությունը:
6. Դեղամիջոցների հիմնական բնութագիրը և դասակարգումը, ֆարմակոդինամիկական և ֆարմակոկինետիկական, ցուցումները և հակացուցումները, կողմնակի երևույթները: Հիմնական հակաբակտերիալ, հակավիրուսային, կենսաբանական դեղամիջոցների կիրառումը:
7. Օրգանիզմի վրա ազդող ախտածին միկրոօրգանիզմների և վիրուսների մարֆոլոգիան և ֆիզիոլոգիան, դասակարգումը, մանրէաբանական ախտորոշիչ մեթոդները, հիմնական հակաբակտերիալ, հակավիրուսային և կենսաբանական դեղամիջոցների կիրառումը:
8. Մննդակարգի խանգարման հետևանքով մաշկային հիվանդությունների առաջացում:
Մաշկային և սեռավարակ հիվանդությունների կանխարգելում մանկական հաստատություններում:
9. Աչքի ախտահարումը մաշկային և սեռավարակ հիվանդությունների ժամանակ:
10. Նյարդային և նյարդա-հոգեկան տեսանկյունները մաշկավեներաբանության մեջ:
11. Կյանքին սպառնացող իրավիճակներում անհետաձգելի բժշկական օգնության կազմակերպման մեթոդները:
12. Մաշկաբանության կապը ռադիոլոգիայի և ռենտգենոլոգիայի հետ:
13. Մաշկային և սեռավարակ հիվանդությունների ժամանակ կանանց սեռական օրգանների ախտահարումը:
14. դեղամիջոցների հիմնական բնութագիրը և դասակարգումը, ֆարմակոդինամիկական և ֆարմակոկինետիկական, ցուցումներ և հակացուցումները, կողմնակի ազդեցությունը: Հիվանդությունների էթիոլոգիայի, պաթոգենեզի, մորֆոգենեզի, պաթոմորֆոզի, դասակարգման, ընդհանուր նոզոլոգիայի հասկացությունները: Առավել հաճախ հանդիպող հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, ախտորոշումը, բուժումը: Թերապևտիկ, վիրաբուժական, վարակիչ հիվանդների համար ժամանակակից կլինիկական, լաբորատոր և գործիքային ախտորոշման մեթոդները, ժառանգական հիվանդությունների և բնածին արատների ախտորոշման ընդհանուր սկզբունքները և առանձնահատկությունները:
15. Հաճախ տարածված տիպիկ ձևով ընթացող հիվանդությունների ընթացքի, կլինիկայի և հավանական բարդությունների առանձնահատկությունները: Հիվանդի կլինիկական, լաբորատոր, գործիքային ախտորոշման ժամանակակից մեթոդները: Հիմնական ախտաբանական ախտանիշների բուժման ընթացքում արդյունավետ դեղամիջոցների ընտրությունը, նրանց կլինիկո-ֆարմակոլոգիական բնութագիրը:
16. Վարակիչ, պարագիտար հիվանդությունների էպիդեմիոլոգիական, հակահամաճարակային միջոցառումների իրականացում, հատուկ վտանգավոր վարակների օջախներում ազգաբնակչության պաշտպանությունը: Հիվանդների մոտ տիպիկ ձևով ընթացող առավել տարածված հիվանդությունների ընթացքի առանձնահատկությունները, կլինիկական պատկերը, հավանական բարդությունները:
17. Հիվանդների թերապևտիկ, վիրաբուժական, վարակիչ բնույթի ժամանակակից կլինիկական, լաբորատոր և գործիքային ախտորոշիչ մեթոդները, ժառանգական հիվանդությունների և բնածին արատների ախտորոշման ընդհանուր սկզբունքները և առանձնահատկությունները: Հիմնական ախտաբանական ախտանիշների բուժման

դեպքում դեղամիջոցների արդյունավետ ընտրություն, դեղամիջոցների հիմնական խմբերի կլինիկական-ֆարմակոլոգիական բնութագիրը:

18. Վարակիչ և պարազիտար հիվանդությունների էթիոլոգիան, համաճարակաբանության հարցերը, այդ թվում՝ մաշկի և նրա հավելումների ախտահարումները:

Կարողություններ՝

1. Երեխաների և դեռահասների տարբեր բջջային, հյուսվածքային և օրգանական միավորների հյուսվածքա-ֆիզիոլոգիական վիճակի գնահատման անալիզ
2. Առավել տարածված հիվանդությունների պաթոգենետիկ թերապիայի սկզբունքները, հիմնավորել ախտաբանական պրոցեսի բնույթը, կլինիկական արտահայտությունը:
3. Օրգանիզմում ախտաբանական պրոցեսների հայտնաբերման նպատակով ջերմաչափում, առավել տարածված լաբորատոր մեթոդների արդյունքների արձանագրում: Անամնեզի հավաքում, հիվանդի հարցման անցկացում, տարբեր տարիքային խմբերում պացիենտների ֆիզիկալ հետազոտման անցկացում (զննում, պալպացիա, աուսկուլտացիա, զակերակային ճնշման չափում, պուլսի բնույթի, շնչառության հաճախականության որոշում), հիվանդի ուղեգրում լաբորատոր գործիքային-հետազոտման, այլ մասնագետների մոտ խորհրդատվության:
4. Հիմնավորել առավել տարածված հիվանդությունների պաթոգենետիկ թերապիայի սկզբունքները, ախտաբանական պրոցեսի բնույթը և կլինիկական արտահայտությունները:
5. Օրգանիզմում ու օրգան-համակարգերում ընթացող ախտաբանական պրոցեսների հատնաբերման նպատակով հիմնական լաբորատոր և ֆունկցիոնալ ախտորոշման մեթոդների արդյունքների հիմնավորում:
6. Դեղամիջոցների ֆարմակոկինետիկական և ֆարմակոդինամիկական, դեղատոմսի դուրսգրում:
7. Ախտաբանական պրոցեսի բնույթի, կլինիկական արտահայտության, առավել տարածված հիվանդությունների պաթոգենետիկ թերապիայի սկզբունքների հիմնավորում:
8. անամնեզի հավաքում, հիվանդների հարցման անցկացում, տարբեր տարիքային խմբերում պացիենտների ֆիզիկալ հետազոտման անցկացում (զննում, պալպացիա, աուսկուլտացիա, զարկերակային ճնշման, պուլսի բնույթի, շնչառության հաճախականության որոշում), հիվանդների ուղեգրում լաբորատոր գործիքային հետազոտման և այլ մասնագետների խորհրդատվություն: Հետազոտությունների արդյունքների բացատրում, հիվանդների ենթադրյալ ախտորոշման հաստատման նպատակով լրացուցիչ հետազոտությունների ծավալի պլանավորում, կլինիկական ախտորոշման ևակերպում: Հիվանդության ընթացքի բնույթից կախված բուժման սկզբունքների մշակում, ավանդական բուժման մեթոդների կիրառում, վերականգնողական միջոցառումների անցկացում:
9. Հիվանդների օրգանների և օրգան-համակարգերի ախտաբանական պրոցեսների հայտնաբերման նպատակով հաճախ տարածված ֆունկցիոնալ ախտորոշիչ մեթոդների արդյունքների վերծանում: Հաճախ տարածված հիվանդությունների պաթոգենետիկ թերապիայի, ախտաբանական պրոցեսի և նրա կլինիկական արտահայտության բնույթի հիմնավորում: Առողջ ապրելակերպի քարոզում:
10. Կյանքի անամնեզի և հիվանդության զարգացման հավաքում, երեխաների և դեռահասների հարցման անցկացում, տարբեր տարիքային խմբերում պացիենտների ֆիզիկալ հետազոտման անցկացում՝ զննում, պալպացիա, աուսկուլտացիա, զարկերակային ճնշման չափում, պուլսի բնույթի, շնչառության հաճախականության որոշում, ֆիզիկական և սեռական զարգացման գնահատում, հիվանդի ուղեգրում

լաբորատոր-գործիքային հետազոտման և այլ մասնագետների խորհրդատվություն: Զրույցի անցկացում երեխաների, դեռահասների, ծնողների հետ՝ օրգանիզմի դիմադրողականության բարձրացման և հիվանդության կրկնումների վերաբերյալ, կիրառելով տարբեր կոփման մեթոդները: Առողջ ապրելակերպի քարտզում:

11. անամեզի հավաքում, հարցման անցկացում, տարբեր տարիքային խմբերում պացիենտների ֆիզիկալ հետազոտման անցկացում (զննում, պալպացիա, աուսկուլտացիա, զարկերակային ճնշման, պուլսի բնույթի, շնչառության հաճախականության որոշում), հիվանդների ուղեգրում լաբորատոր-գործիքային հետազոտման, այլ մասնագետների խորհրդատվության: Հետազոտությունների արդյունքների վերլուծում, ենթադրյալ ախտորոշման որոշում, ախտորոշման հաստատման նպատակով լրացուցիչ հետազոտությունների ծավալի պլանավորում, կլինիկական ախտորոշման ձևակերպում, հիվանդության ընթացքի բնույթից կախված բուժման սկզբունքների մշակում, օգտագործելով ավանդական բուժման մեթոդներ, և վերականգնողական միջոցառումների անցկացում:

Տիրապետումներ՝

1. Բժշկա-անատոմիական համակարգի հասկացությունները:
2. Լաբորատոր-գործիքային մեթոդների արդյունքների վերծանում:
3. Լաբորատոր և գործիքային հետազոտությունների արդյունքի հիման վրա ենթադրյալ ախտորոշման կայացման հմտությունների տիրապետում:
4. Տարբեր հիվանդությունների, ախտաբանական իրավիճակների, բուժման, կանխարգելման, ռեաբիլիտացիայի դեպքում դեղամիջոցների նշանակում:
5. Լաբորատոր և գործիքային հետազոտությունների արդյունքների հիման վրա ենթադրյալ ախտորոշման կայացման հմտությունների տիրապետում: Տարբեր հիվանդությունների ախտաբանական իրավիճակների բուժման, կանխարգելման, ռեաբիլիտացիայի դեպքում դեղամիջոցների նշանակում:
6. Գործիքային և լաբորատոր հետազոտությունների արդյունքների հիման վրա ենթադրյալ ախտորոշման արձանագրում: Երեխաների և դեռահասների ընդհանուր կլինիկական հետազոտման մեթոդների անցկացում: Երեխաների և դեռահասների գործիքային և լաբորատոր ախտորոշիչ մեթոդների արդյունքների վերլուծում:
7. Ընդհանուր կլինիկական հետազոտման մեթոդների կիրառում: Գործիքային և լաբորատոր ախտորոշիչ մեթոդների արդյունքների վերլուծում: Ենթադրյալ ախտորոշում և այլ մասնագետների մոտ լրացուցիչ հետազոտման ուղղորդում, լայնածավալ կլինիկական ախտորոշման ալգորիթմերի իրագործում:
8. Անհետաձգելի և կյանքին սպառնացող իրավիճակներում երեխաներին և դեռահասներին առաջին բուժ օգնության բուժական միջոցառումների և հիմնական բժշկական ախտորոշիչ ալգորիթմի իրականացում:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Դասընթացը ուսումնասիրում է հաճախ հանդիպող մաշկային և սեռավարակ հիվանդությունները, դրանց կանխարգելման, հետազոտման, հայտնաբերման մեթոդները:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

«Մաշկավեներական հիվանդություններ» առարկայի դասավանդման նպատակն է տալ ընդհանուր և մասնավոր մաշկավեներաբանության գիտելիքներ, և ձևավորել դերմատոզների և սեռավարակ հիվանդությունների էթիոլոգիայի և պաթոգենեզի, ախտորոշման, բուժման սկզբունքների, բերանի խոռոչի լորձաթաղանթում տեղակայման իմացություն:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

- Ի1.** Իմունոկանխարգելման բնագավառի պետական քաղաքականության իրավական հիմունքները,
- Ի2.** ներհիվանդանոցային վարակի կանխարգելման նորմատիվ ակտերը,
- Ի3.** վարակիչ և պարազիտար հիվանդությունների դեպքում ազգաբնակչության հակահամաճարակային սպասարկման հիմնական իրավական փաստաթղթերը,
- Ի4.** մաշկախտերի, մաշկի ախտահարումների կանխարգելման և ախտորոշման հիմունքները, հիմնական մաշկային արտահայտությունները, որոնք առաջացել են սոմատիկ հիվանդությունների ժամանակ,
- Ի5.** սեռավարակների, նրանց կանխարգելման, ախտորոշման, բուժման և փոխանցման ուղիները,
- Ի6.** դերմատոլոգիայում օգտագործվող հիմնական բուժական այգորիթմները:
- Ի7.** ախտորոշման հաստատման և հավաստի տվյալների ստացման համար, հիվանդության ելքի համաձայն, պլանավորել լրացուցիչ հետազոտությունների ծավալ,
- Ի8.** ազգաբնակչության բարեկեցության սանիտարա-համաճարակային օրենսդրության հիմունքները:

Կարողանա՝

- Կ1.** պլանավորել, գնահատել, անալիզի ենթարկել ազգաբնակչության բուժ.սպասարկման որակը և արտադրական միջավայրի ու շրջապատող գործոնների ազդեցությունը առողջության վրա,
- Կ2.** հաշվի առնելով ազգաբնակչության սեռա-տարիքային, սոցիալ- մասնագիտական առանձնահատկությունները, մասնակցել բուժ-կանխարգելիչ, սանիտարա-հակահամաճարակային օգնության կազմակերպմանը,
- Կ3.** արտակարգ իրավիճակներում ախտահարման օջախում տուժածներին ցույցաբերել առաջին օգնություն,
- Կ4.** գնահատել բուժվածների և քրոնիկ հիվանդների դիսպանսեր հսկողության արդյունքները,
- Կ5.** կատարել կանխարգելիչ, հիգիենիկ և հակահամաճարակային միջոցառումները, հավաքել անամնեզ, որոշել պացիենտի ստատուսը՝ անցկացնել պացիենտի և հարազատների հարցում, իրականացնել ֆիզիկալ հետազոտում (զննում, պալպացիա, աուսկուլտացիա, զարկերակային ճնշման չափում, պուլսի բնորոշում) առաջին բուժ.օգնության իրականացման նպատակով գնահատել նյարդային, էնդոկրին, շնչառական, արյունային, միզա-սեռական, LOR- համակարգերի առաջնային հետազոտում,
- Կ6.** մշակել թերապևտիկ (վիրաբուժական) գործողությունների պլան՝ հաշվի առնելով հիվանդության ընթացքը և բուժումը,
- Կ7.** գնահատել անցկացվող բուժման անվտանգությունը և արդյունավետությունը, որոշել դեղամիջոցների ներմուծման ուղիները, ռեժիմը և դեղաչափերը, հիմնական ախտաբանական ախտանիշների դեպքում հիմնավորել տվյալ հիվանդի մոտ ֆարմակոթերապիան, տալ ընտրված բուժման մեթոդի ցուցումների ձևակերպումը, հաշվի առնելով էթիոտրոպ և պաթոգենետիկ միջոցները,
- Կ8.** բուժական գործունեությունում օգտագործել առաջնային և երկրորդային կանխարգելիչ մեթոդները (ապացուցողական բժշկության հիման վրա), վերհանել բնակչության միջավայրի գործոնների ազդեցության պատճառա-հետևանքային կապը առողջության փոփոխման վրա,
- Կ9.** իր շրջապատում, կենցաղում, աշխատավայրում տարբերել մաշկավեներական հիվանդին, տալ համապատասխան ցուցումներ, խորհուրդներ, կազմակերպել վարակազերծումը /քու,

սնկային հիվանդություններ, սիֆիլիս և այլն/ և ուղարկել համապատասխան բուժական հաստատություններ,

Կ10. կիրառել դեղամիջոցների ներմուծման տարբեր եղանակները, դնել ենթադրյալ ախտորոշում, վերհանել հիվանդության էթիոլոգիան,

Կ11. տարիքա-սեռային խմբերում իրականացնել հանրաառողջացման միջոցառումներ,

Կ12. անցկացնել առողջ սննդակարգի խորհրդատվություն,

Կ13. պլանավորել և անցկացնել ազգաբնակչության շրջանակում հաճախ հանդիպող հիվանդությունների կանխարգելիչ միջոցառումներ:

Տիրապետի՝

S1. բժշկական փաստաթղթերի գրագետ լրացմանը,

S2. կլինիկական ախտորոշման լայնածավալ ակտրիթմերին,

S3. լաբորատոր, գործիքային ախտորոշման մեթոդների արդյունքների վերլուծությանը,

S4. կյանքին սպառնացող իրավիճակներում և անհետաձգելի իրավիճակներում առաջին բուժօգնության կազմակերպման հիմնական բժշկական ախտորոշիչ և բուժական միջոցառումներին,

S5. մաշկավեներական հիվանդությունների հիմնական միջամտությունների տեխնիկային՝ մանիպուլյացիաների կատարմանը, կանխարգելմանը, դիսպանսերիզացիային,

S6. կլինիկական ախտորոշման ձևակերպմանը,

S7. ախտորոշման հաստատման լրացուցիչ հետազոտություններին,

S8. մաշկավեներական հիվանդի խորհրդատվության անցկացմանը ու անհետաձգելի օգնության ցուցաբերմանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ,
2. Бутов Ю.С. Кожные болезни и инфекции, передаваемые половым путем. М.,2002.
3. Кожные и венерические болезни (учебник для врачей), Ю. К. Скрипкин, М.-2000.688с.
4. Лобзин Ю.В., Ляшенко Ю.И., Позняк А.И. Хламидийные инфекции. Руководство для врачей. С-Петербург, «Фолиант»,2003.
5. Прохоренков В.И. Сифилис. Иллюстрированное руководство. М., Изд-во «Медицинская книга», 2002. 297с.
6. Ситкевич А.Е., Казеко А.Г. Профилактика и лечение аллергических заболеваний кожи.
7. Фармакокинетический справочник дерматолога Ю.К. Скрипкин. М. «МЕДпресс»,2001.- 432с.
8. В.П. Адаскевич, В. М. Козин -, Кожные и венерические болезни., –учебное руководство, Москва, мед. Литер.,2006.
9. А.Н.Родионов, справочник по кожным и венерическим заболеваниям, 3-е издание, Питер-2005,
10. Մ.Ե.Միրաքյան, „Մակերեւային սնկային հիվանդություններ, Երևան, „Հայաստան,, 2003:
11. Doctors.am, բժշկական տեղեկատու, www.doctors.am,
12. Med Praktik առողջության համար, բժշկական տեղեկատու, www.med.practic.am,
13. L. Goldsmith, S. Katz, B. Gilcrest, A. Paller, D. Leffell, K. Wolff, Fitzpatrick's Dermatology in General Medicine, 8th edition, New York, 2008,
14. Thomas P. Habif - Clinical Dermatology, 2009, 5th Edition, Amsterdam, 2016.
15. Rook's Textbook of Dermatology,8th Edition, 4 Volume, 2010.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տարային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՔԻԹ, ԿՈԿՈՐԴ, ԱԿԱՆՋԻ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	IV	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VIII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Ռոբերտ Ֆրանգուլյան Լիլիթ Պետրոսյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 10 53 46 50, +374 77 65 53 35
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	-, petrosyan.lil@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Վիրաբուժական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	«Շենգավիթ» ԲԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.դ., պրոֆ. Ա. Մինասյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդատ	Քննություն	Ստուգաթիվ
IV	VIII	3	13	4	90	52	24	28	24	14		++
Ընդամենը		3	13	4	90	52	24	28	24	14		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

- Գիտելիքներ**
1. Մարդու օրգանների, օրգան-համակարգերի և օրգանիզմի մակարդակներով:
 2. Հիվանդագին վիճակում գտնվող մարդու օրգանների և հյուսվածքների բնականոն կառուցվածքի խանգարումների մասին:
 3. Առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման կազմաբանական-ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և անհատական առանձնահատկությունները:
 4. Օրգանների և հյուսվածքների փոխհարաբերությունները առանձին վերցրած տեղագրական շրջաններում, ինչը հնարավորություն է տալիս պատկերացում կազմելու ախտաբանական պրոցեսների առաջացման, զարգացման և տարածման ուղիների վերաբերյալ:
 5. Վիրահատությունների ընդհանուր սկզբունքները, որոնց մեջ ներառվում են օպերատիվ մուտքերի և եղանակների ուսումնասիրությունը:
 6. վիրաբուժության մեջ ախտորոշման, բուժման և անզգայացման հիմնական սկզբունքները:
 7. Վիրաբուժական հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակը:

8. Օրգանիզմի ախտաբանական, հիվանդագին վիճակների ֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները; օրգան-համակարգերի ֆունկցիոնալ փոփոխությունները ներքին օրգանների հիմնական հիվանդությունների ժամանակ:
9. Վնասվածքների և օրթոպեդիկ հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակը:

Կարողություններ՝

1. Կատարել կենդանի մարդու ֆիզիկական հետազոտություններ, ինչպիսին են՝ պալպացիան, պերկուսիան, աուսկուլտացիան:
2. Դիահերձումը, դիակային հյուսվածքների և հիվանդի օրգանների բացահայտումը:
3. Որոշել և գնահատել էլեկտրասրտագրության, շնչաչափության և ջերմաչափության արդյունքները, արյունաբանական ցուցանիշները:
4. Կատարել վիրաբուժական կար և կապ, ճիշտ օգտագործել վիրաբուժական գործիքները, կատարել հյուսվածքների անջատում և միացում, այդ ընթացքում դադարեցնել արյունահոսությունները:
5. Կիրառի ասեպտիկայի և անտիսեպտիկայի կանոնները,
6. Դադարեցնի արյունահոսությունները, ժամանակավոր և վերջնական մեթոդներով,
7. Որոշի արյան խմբային պատկանելիությունը ստանդարտ շիճուկներով և ստանդարտ էրիթրոցիտներով,
8. Ապահովի վերջույթների իմմոբոլիզացիա,
9. Օգտագործի տեղային անզգայացման որոշ մեթոդները, տեղադրի վիրակապերի տեսակներ:
10. Կազմակերպել վիրաբուժական հիվանդների գուտ վիրաբուժական հետազոտություններ և բուժումներ:

Տիրապետումներ՝

1. Վերհուշագրության հավաքում և հիվանդության պատմության լրացում:
2. Հիվանդի ֆիզիկալ հետազոտման մեթոդների կատարում:
3. Արյունահոսության ժամանակավոր և վերջնական դադարեցման մեթոդներին:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Քիթ, կոկորդ, ականջի հիվանդություններ» դասընթացը ուսումնասիրում է օտոռինոլարինգոլոգիա առարկան, զարգացումը և կապն այլ դիսցիպլինների հետ, քթի կլինիկական անատոմիան, պաշտպանողական դերն օրգանիզմում, ռինիտները, քթի հարակից ծոցերի սուր և խրոնիկական բորբոքումները, քթի միջնապատի ծովածքը, խեցիների գերաճը, ըմպանը, կլինիկական անատոմիան, նշիկների գերաճը, ադենոիդ գերաճը, անզինաները, կոկորդը, լարինգիտները, կեղծ կրուպը, կոկորդի և շնչափողի սուր ստենոզը, ականջը, արտաքին ականջի հիվանդությունները, սուր և խրոնիկական օտիտները, լսողական նյարդի բորբոքումը, կլինիկական, դեղորայքային բուժումը, մենյերի հիվանդությունը, օտոսկլերոզը:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին սովորեցնել քթի, կոկորդի, ականջի հիվանդությունները, նրանց բնորոշ ախտանիշները, ախտորոշման ժամանակակից գործիքային, ռենտգենաբանական, կլինիկական և այլ մեթոդների կիրառումն ու բուժումը:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱԲԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

- Ի1. ԼՕՌ օրգանների կլինիկական անատոմիան և ֆիզիոլոգիան
- Ի2. ԼՕՌ հիվանդությունների հիմնական ախտորոշման մեթոդները
- Ի3. Բուժման մեթոդները՝ կոնսերվատիվ և վիրաբուժական:

Կարողանա՝

- Կ1. ճանաչել և կարդալ կոնտրաստային, ոչ կոնտրաստային եղանակներով ռենտգեն նկարները,
- Կ2. կատարել արտաքին, միջին ականջի գործիքային քննության մեթոդները,
- Կ3. մեկնաբանել աուդիոսկոպիկ հետազոտման մեթոդները,
- Կ4. տարբերել քթի արյունահոսությունների պատճառները,
- Կ5. նկարագրել նորմալ ռինոսկոպիկ պատկերը,
- Կ6. մեկնաբանել քթի, կոկորդի և ականջի բնածին արատները,
- Կ7. նկարագրել լարինգոսկոպիայի, ֆարինգոսկոպիայի, տրախեոսկոպիայի տվյալները:

Տիրապետի՝

- S1. ականջի մաքրմանը և դրենավորմանը թարախային հիվանդությունների ժամանակ,
- S2. արտաքին լսողական անցուղու լվացմանը, արտաքին լսողական անցուղու օտար մարմնի հեռացմանը լվացման միջոցով,
- S3. ականջի կաթիլների կաթեցմանը, ականջի մեջ փոշի դեղամիջոցների փչմանը,
- S4. միջին ականջի փչմանը՝ ըստ Պոլիտցերի,
- S5 լսողության սրության որոշմանը շշուկով, խոսակցական ձայնով և կամերտոններով, գործիքային աուդիոմետրիա,
- S6. քթի խոռոչի քննություններին՝ ռինոսկոպիա, քթի էնդոսկոպիային, քիթ-ըմպանի ու հավելյալ խոռոչների պալպացիային,
- S7. քթի խոռոչի առաջնային և հետին տամպոնադային:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

- 1. Ամբիոնական մշակումներ
- 2. Կ.Գ.Շուրուբյան, Վարդանյան Ա.Ա., «Քթի, կոկորդի, ականջի հիվանդություններ», Երևան, 1992թ.
- 3. Y. Chan, J. Goddard, “KJ Lee's Essential Otolaryngology”, New York, 2015.
- 4. P. Probst R., Grevers G., Iro H. “Basic otorhinolaryngology”, London; 2006; 440p.
- 5. 15. Пальчун, В. Т. Болезни уха, горла и носа / В.Т. Пальчун. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2010. - 324 с.
- 6. Bailey`s Head and neck Surgery , Otolaryngology
- 7. Paul W.Flint and 4 more ` Cummings Otolaryngology ,Head and neck Surgery

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ ՄԻԱՎՈՐ

Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՀՈԳԵԲՈՒԺՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Աննա Չիլինգարյան, Լուսինե Արզումանյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 98 26 26 90, +374 91 78 46 84
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	ani70march@mail.ru lusinearz@mail.ru

ԱՄԲԻՈՆ	Թերապևտիկ առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	Հոգեկան առողջության պահպանման ազգային կենտրոն ՓԲԸ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Արա Արշամյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգարք
VI	XII	3	17	3	90	51	24	27	25	14		+
Ընդամենը		3	17	3	90	51	24	27	25	14		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

- Գիտելիքներ՝**
- Բժշկության մեջ էթիկան և դեոնտոլոգիան, հիվանդ օրգանիզմի առանձնահատկությունները հաշվի առնելով, դիալեկտիկական մատերիալիզմի օրենքները բժշկության մեջ:
 - Առողջ և հիվանդ օրգանիզմների անատոմիոֆիզիոլոգիական և տարիքաստեային կառուցվածքի և զարգացման անհատական առանձնահատկությունները, բջիջների, հյուսվածքների, օրգանների և համակարգերի կառուցվածքը, տեղագրությունը և զարգացումը, նրանց ֆունկցիաների համագործակցությունը նորմայում և ախտաբանության ժամանակ, կյանքի ձևավորման մակարդակներում օրգանափոփոխությունների և պոպուլյացիոն առանձնահատկությունները:
 - Մարդու օրգանիզմի հյուսվածքների և բջիջների միկրոստրուկտուրան:
 - Մարդու կենսագործունեության մեջ որոշակի կենսաբանական դեր ունեցող մետաղների, միկրոէլեմենտների, հետոստազը պահպանող բուֆերային համակարգերի ուսումնասիրում:
 - Ֆիզիկայի հիմնական օրենքները, մարդու օրգանիզմում ընթացող հիմնական պրոցեսների հիմքում ընկած ֆիզիկական երևույթներն ու օրինաչափությունները: Մարդու օրգանիզմի վրա ազդող ֆիզիկական գործոնների բնութագիրը և ազդեցության բիոֆիզիկական մեխանիզմները:

6. Օրգանիզմում նյութափոխանակության հիմնական պրոցեսները՝ սպիտակուցային, ածխաջրատային և ճարպային փոխանակության խանգարումները հայտնաբերելու համար, սպիտակուցային, ածխաջրատային և ճարպային փոխանակության վիճակի գնահատման արյան հիմնական բիոքիմիական ցուցանիշները, լյարդի, ստամոքսաղիքային համակարգի, երիկամների, սիրտանոթային համակարգի ախտաբանությունների հայտնաբերման համար նյութափոխանակության մեջ տարբեր օրգան համակարգերի մասնակցության մասին գիտելիքներ:
7. Մարդու օրգանիզմի ֆունկցիոնալ համակարգերը, արտաքին միջավայրի ազդեցությամբ նրանց կարգավորումը և ինքնակարգավորումը նորմայում և ախտաբանության ժամանակ:
8. Հիմնական գիտելիքներ իմունիտետի, նրա տեսակների, արտահայտման ձևերի մասին: Իմունիտետի դերը վարակիչ պրոցեսի ընթացքի ժամանակ: Հումորալ իմունիտետի հիմնական ռեակցիաների բնութագիրը:
9. Մարդու օրգանիզմի հյուսվածքների կառուցվածքի, զարգացման և կենսագործունեության մասին, ինչպես նաև առանձին օրգանիզմի հյուսվածքների կառուցվածքի, զարգացման և կենսագործունեության մակարդակներով,
10. Առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման կազմաբանական-ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և անհատական առանձնահատկությունները, մարդու օրգանիզմի գործառական համակարգերը, դրանց կարգավորումն ու ինքնակարգավորումը արտաքին միջավայրի հետ փոխազդելիս՝ նորմայում և պաթոլոգիայում:
11. Ներքին օրգանների հիվանդությունների ժամանակ մորֆոլոգիական փոփոխությունները, հիվանդությունների տարբեր կլինիկոանատոմիական տարբերակները, բոլոր նոզոլոգիական ձևերի սուր և խրոնիկ պրոցեսների բարդությունները:
12. Թերապևտիկ հիվանդների հետազոտման կլինիկական մեթոդները: Հիվանդների լաբորատոր և գործիքային հետազոտությունը (ջերմաչափում, սպիրոմետրիա, ՋՃ-ի, երակային ճնշման չափում, արյան հոսքի արագության որոշում, ստամոքսային և դողենալ զոնդավորում, խորիսի. արյան, մեզի, կղանքի քննություն, ստամոքսահյութի հետազոտություն, ԷՄԳ-ի կատարում): Մասնագետների կողմից անցկացվող հիմնական լաբորատոր-գործիքային հետազոտությունների մասին թեորետիկ պատկերացում (էնդոսկոպիա, ռադիոիզոտոպային հետազոտություն, ԷՄԳ, Ֆոնոկարդիոգրաֆիա, էխոկարդիոգրաֆիա, բիոպսիայի, կրծոսկրի պունկցիայի տվյալները, արտաքին շնչառության ֆունկցիայի հետազոտություն), շնչական, արյունամատակարարման, մարսողական համակարգերի, լյարդի, երիկամների, արյան համակարգի, հենաշարժական համակարգի հիվանդությունների ժամանակ հիմնական կլինիկական խտանիշները և նրանց տիպիկ սինդրոմների խմբավորման կարողություն: Հիվանդի հետազոտման տվյալները հիվանդության պատմագրի ձևով շարադրելը:

Կարողություններ՝

1. կենդանի մարդու ֆիզիկալ հետազոտությունների (պալպացիա, պեկուսիա, աուսկուլտացիա) համար անրաժեշտ անատոմիական կողմնորոշիչների բացահայտումը,
2. մեկնաբանել գործառական ախտորոշման ամենատարածված մեթոդների արդյունքները, որոնք կիրառվում են արյան, սրտի և անոթների, թոքերի, լյարդի, այլ օրգանների և

համակարգերի ախտահարումը բացահայտելու համար, որոշել և գնահատել էլեկտրասրտագրության, շնչաչափության և ջերմաչափության արդյունքները:

Տիրապետումներ՝

1. Բժշկաանատոմիական հասկացություններին:
2. Հիվանդի խնամքի հիմնական մեթոդներին և հիմնական քույրական մանիպուլյացիաներին:
3. Թերապևտիկ հիվանդների հետազոտման կլինիկական և որոշ գործիքային մեթոդներին:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Հոգեբուժություն» դասընթացը կազմված է «Ընդհանուր հոգեախտաբանություն» և «Մասնավոր հոգեբուժություն» բաժիններից և ուսումնասիրում է հոգեկան հիվանդությունների զարգացման պատճառները, կլինիկական դրսևորումները, դրանց կանխումը, բուժումը և համապատասխան օգնության կազմակերպումը:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացել հոգեբուժության, մասավորապես, ընդհանուր հոգեախտաբանության հիմունքներին, առանձին հոգեկան հիվանդությունների, դրանց կլինիկական դրսևորումներին և տարբերակիչ ախտորոշման առանձնահատկություններին, կապ հաստատել այլ բժշկագիտական առարկաների հետ և դասընթացի ընթացքում ձեռք բերած գիտելիքների ընդհանուր հիմքի վրա ուսանողի մոտ ձևավորել կլինիկական մտածելակերպ:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

- Ի1. Առավել հաճախ հանդիպող հոգեկան հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, ժամանակակից դասակարգումը:
- Ի2. Հոգեկան հիվանդությունների կլինիկական պատկերը, ընթացքի առանձնահատկությունները, հնարավոր բարդությունները,
- Ի3. Հոգեկան հիվանդությունների ախտորոշման հիմնական մեթոդները, տարբերակիչ ախտորոշման չափանիշները:
- Ի4. Հոգեկան հիվանդությունների փորձաքննության առանձնահատկությունները:
- Ի5. Հոգեկան հիվանդությունների բուժման հիմնական մեթոդները

Կարողանա՝

Կ1. որոշել հիվանդի վիճակը՝ հավաքել անամնեզ, անցկացնել հիվանդի և/կամ նրա հարազատների հետ հարցուձորձ, անցկացնել հիվանդի ֆիզիկալ հետազոտություն, գնահատել հիվանդի վիճակը՝ նրան բժշկական օգնություն ցուցաբերելու անհրաժեշտության որոշման համար:

Տիրապետի՝

S1. Հետազոտությունների արդյունքների վերլուծությանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. Երեխաների և դեռահասների հոգեախտաբանություն – Մ. Ա. Մելիք-Փաշայան, Գևորգյան, Մ. Գ. Եղիյան, 2005
3. Ա. Է. Մելիք-Փաշայան, «Հոգեբուժություն», Երևան, 2012թ
4. Бухаеновский А.Р., Кутявин Ю.А., Литвак М.Е., „Общая психопатология”, Учебное пособие, Ростов на Дону, 1992г.
5. Б.Л. Гаженко, Пропедевтика Психиатрии, учебное пособие-Постов-на-Дону 2003
6. "Psychiatric Disorders", Professional Care Guide, Springhouse Corporation, Pennsylvania, 1995

7. B.J. Sadock, V.A. Sadock, “Kaplan & Sadock’s Synopsis of Psychiatry. Behavioral Sciences/Clinical Psychiatry”, 9th edition, Lippincott Williams & Wilkins, USA, 2003
8. DSM-IV-TR (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders). 4th ed. 2005
9. Общая психопатология- А.Б.Бухановский, Ростов на Дону, 2000.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԱԶՔԻ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	V	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	IX
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. դոցենտ, Անահիտ Վարդանյան, Մարինե Կիրակոսյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 91 38 75 30, +374 91 99 00 91
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	marina.kirakosyan1@gmail.com

ԱՄԲԻՆՆ	Վիրաբուժական առարկաներ
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	«Նաիրի» ԲԿ
ԱՄԲԻՆՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.դ., պրոֆ.Ա. Մինասյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգարք
V	IX	4	17	4	120	68	24	44	34	12	6	
Ընդամենը՝		4	17	4	120	68	24	44	34	12	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ՝

1. Մարդու օրգանների, օրգան-համակարգերի և օրգանիզմի մակարդակներով:
2. Հիվանդագին վիճակում գտնվող մարդու օրգանների և հյուսվածքների բնականոն կառուցվածքի խանգարումների մասին:
3. Առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման կազմաբանական-ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և անհատական առանձնահատկությունները;
4. Օրգանների և հյուսվածքների փոխհարաբերությունները առանձին վերցրած տեղագրական շրջաններում, ինչը հնարավորություն է տալիս պատկերացում կազմելու ախտաբանական պրոցեսների առաջացման, զարգացման և տարածման ուղիների վերաբերյալ:
5. Վիրահատությունների ընդհանուր սկզբունքները, որոնց մեջ ներառվում են օպերատիվ մուտքերի և եղանակների ուսումնասիրությունը:
6. վիրաբուժության մեջ ախտորոշման, բուժման և անզգայացման հիմնական սկզբունքները:
7. Օրգանիզմի ախտաբանական, հիվանդագին վիճակների ֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները, օրգան-համակարգերի ֆունկցիոնալ փոփոխությունները ներքին օրգանների հիմնական հիվանդությունների ժամանակ:
8. Ներքին հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակը:

Կարողություններ՝

1. Կատարել կենդանի մարդու ֆիզիկական հետազոտություններ, ինչպիսին են պալպացիան, պերկուսիան, աուսկուլտացիան:
2. որոշել և գնահատել էլեկտրասրտագրության, շնչաչափության և ջերմաչափության արդյունքները, արյունաբանական ցուցանիշները;
3. Կատարել վիրաբուժական կար և կապ, ճիշտ օգտագործել վիրաբուժական գործիքները, կատարել հյուսվածքների անջատում և միացում, այդ ընթացքում դադարեցնել արյունահոսությունները:
4. Կիրառել ասեպտիկայի և անտիսեպտիկայի կանոնները,
5. Դադարեցնել արյունահոսությունները, ժամանակավոր և վերջնական մեթոդներով,
6. Որոշել արյան խմբային պատկանելիությունը ստանդարտ շիճուկներով և ստանդարտ էրիթրոցիտներով,
7. օգտագործել տեղային անզգայացման որոշ մեթոդները,
8. տեղադրել վիրակապերի տեսակներ:
9. կազմակերպել հիվանդների զուտ թերապևտիկ հետազոտություններ և բուժումներ:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Աչքի հիվանդություններ» դասընթացը ուսումնասիրում է ակնաբուժության զարգացման պատմությունը, աչքի էմբրիոնալ զարգացումը, աչքի անատոմիան, ակնակապիճը, կառուցվածքը, աչքի հավելյալ օրգանները, նրանց դերը, աչքի թաղանթները, ակնագնդի խոռոչի պարունակությունը, ակնագնդի և նրա հավելյալ մասերի սնուցումը, հեմոդինամիկ առանձնահատկությունները, տեսողական ուղին, ակնագնդի և ակնակապճի պարունակության ներվավորումը, աչքի ֆիզիոլոգիան, լուսազգայությունը, ադապտացիան, գունազգացողությունը, կենտրոնական և ծայրամասային տեսողությունը, երկաչյա տեսողությունը, աչքի ռեֆրակցիան և ակոմոդացիան, ռեֆրակցիայի տարբեր տեսակների բարդությունները, շաղկապենու ախտահարումների տեսակները, եղջրաթաղանթի հիվանդությունները, բարդությունները, էլքերը, անոթաթաղանթի հիվանդությունների կլինիկան, բարդությունները, բուժման սկզբունքները, ռապինյակի ախտահարումը, ընթացքը, բուժման կոնսերվատիվ և վիրաբուժական մեթոդները, ցանցաթաղանթի ախտահարումների տեսակները, բուժման սկզբունքները, տեսաներվի հիվանդությունները, գլաուկոման, տեսակները, սուր նոպան, բուժումը:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել տեսողական օրգանի հիվանդությունները, էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշումը, բուժումը, աչքի հիվանդությունների կապն այլ հիվանդությունների հետ, աչքի որոշ ֆունկցիոնալ հետազոտությունների կատարումը:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

Ի1. տեսողական օրգանի կլինիկական անատոմիան և ֆիզիոլոգիան, տեսողական օրգանի հիվանդությունների և վնասվածքների ախտորոշման, կանխարգելման և բուժման հիմնական մեթոդները՝ կոնսերվատիվ և վիրաբուժական:

Կարողանա

- Կ1.** կատարել աչքի և նրա օժանդակ համակարգի արտաքին, աչքի օֆտալմոսկոպիկ հետազոտություններ,
- Կ2.** որոշել և գնահատել հետազոտման ընթացքում աչքի անատոմիական տարրերը,
- Կ3.** կատարել տեսողության սրություն ստուգման, գունաին տեսողության և տեսադաշտի որոշման հետեզոտությունները:

Տիրապետի՝

- S1.** ակնաբուժական կաթիլների և քսուքների օգտագործմանը,
- S2.** կատարի ակնոցի դուրս գրում՝ տարբեր տեսակի ռեֆրակցիայների դեպքում,
- S3.** մոնո- և բինոկուլյար վիրակապման մեթոդներին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. Офтальмология: учебник для вузов / Подред. Е.А. Егорова – М. : ГЭОТАР-Медиа, 2010. – 240 с.
3. Глазные болезни: Учебник / Под ред. В. Г. Копаевой. – М.: Медицина, 2008. – 560 с.: ил. - (Учеб. лит. Для студентов мед. вузов)
4. Глазные болезни. Основы офтальмологии : учебник / [Э. С. Аветисов и др.] ; под ред. В. Г. Копаевой. - М. : Медицина, 2012. - 552 с. : ил. - (Учебная литература для студентов медицинских вузов)
5. Oxford Handbook of Ophthalmology; Alastair Denniston (Editor); third edition; Oxford, Medical Handbooks; 2014. – 1027p
6. Kanski’s Clinical Ophthalmology; 8th Edition; Saunders Ltd. 2015. – 928p.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՆՅԱՐԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	IV	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VII, VIII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Նարեկ Մկրտչյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 77 84 49 94
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	narksm@gmail.com

ԱՄԲԻՆ	Թերապևտիկ առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	«Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ» ԲԿ
ԱՄԲԻՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Ա. Արշամյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգարք
IV	VII	4	17	4	120	68	22	46	34	18		+
	VIII	3	13	4	90	52	18	34	20	12	6	
Ընդամենը		7	30	8	210	120	40	80	54	30	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ

- մարդու օրգանիզմի անատոմիական կառուցվածքի առանձնահատկությունները օրգանների և օրգան համակարգերի մակարդակով, մասնավորապես նյարդային համարակարգի առանձնահատկությունները, բաժանումը և մասնավոր հարցերը,
- բջիջների, հյուսվածքների և օրգանների կառուցվածքային առանձնահատկությունները, մասնավորապես նյարդային մորֆոլոգիական առանձնահատկությունները, դրանց ուսումնասիրման մեթոդները,
- առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման
- կազմաբանական-ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և անհատական
- առանձնահատկությունները, ներվային համակարգի ֆիզիոլոգիական գործունեությունները, նրա մեխանիզմները:
- հիվանդագին վիճակում գտնվող մարդու օրգանների և հյուսվածքների բնականոն կառուցվածքի խանգարումների մասին,

Կարողություններ

- վերլուծել նյարդային համակարգի անատոմիական գոյացությունների առանձնահատկությունները, ֆունկցիոնալ նշանակությունը, կապուղիների ձևավորումը,

<p>2. տալ մարդու օրգանիզմի բջիջների, հյուսվածքների և օրգանների հիստոֆիզիոլոգիական վիճակի գնահատականը,</p> <p>3. որոշել և գնահատել էլեկտրասրտագրության, շնչաչափության և ջերմաչափության արդյունքները, արյունաքանական ցուցանիշները,</p> <p>4. օրգանիզմի ախտաբանական, հիվանդագին վիճակների ֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները; օրգան-համակարգերի ֆունկցիոնալ փոփոխությունները, մասնավորապես նյարդային համակարգի, ներքին օրգանների հիմնական հիվանդությունների ժամանակ,</p> <p>Տիրապետումներ՝</p> <p>1. կատարել կենդանի մարդու ֆիզիկական հետազոտություններ, ինչպիսին են՝ պալպացիան, պերկուսիան, աուսկուլտացիան, խոշորացնող տեխնիկայով աշխատելու հմտություններ</p>
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>Նյարդաբանություն առարկան ուսումնասիրում է մարդու նյարդային համակարգը, նրա առանձնահատկությունները ըստ բաժինների, հիվանդությունները, տարբերակիչ ախտորոշումը և բուժումները:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել նյարդային համակարգի զարգացման օրինաչափությունները, հետազոտման մեթոդները, հիվանդությունների պատճառագիտությունը, ախտածնությունը և կլինիկական դրսևորումները: Ծանոթացնել գլխուղեղի արյան շրջանառության խանգարումների հետ, քանի որ այն համարվում է հիմնականը նյարդաբանությունում, որը կապված է սրտի գործունեության, միզասեռական համակարգի և էնդոկրին գեղձերի յուրահատկությունների դրսևորման հետ:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է Իմանա՝</p> <p>Ի1. Նյարդաբանության հիմունքները, հիմնական հիվանդությունների պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշումը, բուժումը,</p> <p>Ի2. անհրաժեշտ բուժական միջոցառումների կիրառումը կոմատոզ վիճակների առկայության դեպքում /առաջին բուժօգնություն/,</p> <p>Ի3. հիմնական բուժական /դեղորայքային/ սխեմաների կիրառումը էպիլեպսիայի, տրավմաների, ուշագնացությունների ժամանակ /տարբեր պատճառներից/:</p> <p>Կարողանա՝</p> <p>Կ1. Կատարել հիվանդի նյարդաբանական հետազոտությունները և մեկնաբանել ստացված արդյունքները:</p> <p>Կ2. Իրականացնել հիվանդությունների տարբերակիչ ախտորոշումը:</p>
<p>Տիրապետի՝</p> <p>S1. Ողնուղեղային պունկցիայի կատարմանը:</p> <p>S2. Ինվազիվ գործիքային հետազոտությունների մեթոդներին:</p> <p>S3. Հարակից մասնագիտական առարկաների տվյալների մեկնաբանությանը՝ նյարդաբանական բուժումներ իրականացնելու համար: Դիաբետիկ, ուրեմիկ, էպիլեպտիկ և հետտրավմատիկ կոմաների տարբերակմանը:</p>
<p>5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p> <p>1. Ամբիոնական մշակումներ</p> <p>2. Գ. Ի Միրզոյան, «Ներվային հիվանդություններ», Երևան, 1988թ.</p> <p>3. В.Триумфов, "Топическая диагностика заболеваний нервной системы", Москва, 2007г.</p> <p>4. Duus. Topical diagnosis of neurological diseases.</p>

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տարային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԳԵՆԵՏԻԿԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	IV	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VIII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	կ.գ.դ. Կարինե Մայիլյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 99 177721
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	k_mayilyan@mb.sci.am

ԱՄԲԻՈՆ	Թերապևտիկ առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	ԳԲՈՒԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Արա Արշամյան

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգաթիվ
IV	VIII	3	13	4	90	52	24	28	24	14		++
Ընդամենը		3	13	4	90	52	24	28	24	14		++

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

<p>1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները:</p> <p>Գիտելիքներ՝</p> <ol style="list-style-type: none"> Կենսաբանական նյութերի և համակարգերի տարատեսակները, դրանց կազմակերպության ձևերը, նորմալ կենսագործունեության և ախտաբանական գործընթացների մոլեկուլային մեխանիզմների տեսությունը: Էուկարիոտ և պրոկարիոտ օրգանիզմների գենոմի յուրահատկությունները, գենետիկական նյութի կառուցվածքաֆունկցիոնալ կազմակերպվածությունը: Բջջի կառուցվածքը, օրգանելների կառուցվածքն ու ֆունկցիաները, բջջապատի կառուցվածքն ու բաղադրիչները, բջջի նյութափոխանակության մոլեկուլային մեխանիզմները, ազդակային համակարգերը և միջբջջային փոխազդեցությունները: Առողջ և հիվանդ օրգանիզմների անատոմիոֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները, հյուսվածքների, օրգանների և համակարգերի կառուցվածքը և զարգացումը, նրանց գործառույթային համագործակցությունը նորմալում և ախտաբանության ժամանակ: Մարդու օրգանիզմի ֆունկցիոնալ համակարգերի աշխատանքի վրա ազդող անփոփոխելի (օր.՝ ժառանգական) և փոփոխելի (օր.՝ արտաքին միջավայրի) գործոնները, դրանց ազդեցության կարգավորումը և ինքնակարգավորումը նորմալում և ախտաբանության ժամանակ: Ընդհանրական գիտելիքներ ներքին և վարակիչ հիվանդությունների, դրանց տարատեսակների, և արտահայտման մասին:
--

7. Հիվանդների հետազոտման կլինիկական մեթոդները, մասնագետների կողմից անցկացվող հիմնական լաբորատոր-գործիքային հետազոտությունների մասին տեսական պատկերացումներ մարդու տարբեր օրգան համակարգի կառուցվածքային և ֆունկցիոնալ կարգավիճակի գնահատման համար, հիվանդությունների ժամանակ հիմնական կլինիկական ախտանիշները և նրանց տիպիկ համախտանիշների խմբավորման կարողություն:

Կարողություններ՝

1. Մասնագիտական գործունեության համար անգլերեն գրված գիտահանրամատչելի և գիտակրթական գրականությունից, համացանցի միջազգային հարթակներում առկա կրթական հոլովակներից և գործիքներից օգտվելու կարողություն:
2. Արյան, սրտի և անոթների, երիկամների, լյարդի և այլ օրգանների և համակարգերի ախտաբանության հայտնաբերման համար կիրառվող ֆունկցիոնալ ախտորոշման առավել տարածված մեթոդների արդյունքների գնահատում:
3. Մասնագիտական գործունեությանն և ցանկացած հիվանդությանն առնչվող ծագումնաբանական և պաթոֆիզիոլոգիական կենսաբանության վերաբերյալ տրամաբանելու և այդ խնդիրների հավանական լուծմանն կամ կանխարգելմանն միտված մոտեցումներ առաջարկելու տրամաբանություն:

Տիրապետումներ՝

1. Բժշկականսաբանական հասկացություններին:
2. Հիվանդների հետազոտման կլինիկական և որոշ գործիքային մեթոդներին:
3. Գծային երկրաչափության և բարձրագույն մաթեմատիկայի հիմունքներին:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Բժշկական գենետիկա» դասընթացը կլինիկական և մոլեկուլային բժշկության այն ճյուղն է, որը զբաղվում է ժառանգական և գենետիկական հիվանդություններով: Դասընթացը կտրամադրի տեղեկատվություն մարդու գենոմի կառուցվածքի և բազմաձևության, և մոնոգեն, քրոմոսոմային և պոլիգեն ժառանգականության բազմագործոն հիվանդությունների զարգացումը պայմանավորող մոլեկուլազենետիկական և էպիգենետիկ մեխանիզմների վերաբերյալ, ինչպես նաև կտվորեցնի մի շարք ժառանգական և ոչ ժառանգական հիվանդությունների ռիսկերի գնահատմանն, ախտորոշմանն, կանխարգելմանն, թերապիային և կանխատեսմանն ուղղված որոշ միջոցիցիայինար մոտեցումներ:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Դասընթացի նպատակն է՝ ուսանողներին ուսուցանել ժամանակակից բժշկական գենետիկայի հիմունքները, հիվանդությունների ռիսկին, էթիոլոգիային, պաթոգենեզին, և կլինիկային առնչվող մոլեկուլազենետիկական մեխանիզմները, հիվանդությունների կանխարգելման, ախտորոշման և թերապիայի նպատակով կիրառվող մոլեկուլազենետիկական արդի մոտեցումները և դրանց արդյունքների գնահատմանը և կիրառմանը ի նպաստ՝ բուժական գործ բնագավառում նրանց մասնագիտացմանը:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

- Ի1. բժշկական գենետիկայի տեսական հիմունքները,
- Ի2. մի շարք հիվանդությունների ծագումնաբանական և ախտաբանական մոլեկուլազենետիկական մեխանիզմները,
- Ի3. մի շարք հիվանդությունների կանխարգելման, ախտորոշման և թերապիայի նպատակով կիրառվող մոլեկուլազենետիկական արդի մոտեցումները ու դրանց կիրառությունը առողջապահության տարբեր բնագավառներում,
- Ի4. մոլեկուլային բժշկության մեջ կիրառվող մոլեկուլազենետիկական որոշ մոտեցումների մշակման և օգտագործման ռազմավարությունը,

Ի5. բժշկական գենետիկայի հետ առնչվող դատաբժշկական, հասարակական, էթիկական և իրավական խնդիրները և դրանք կարգավորող նորմերը:

Կարողանա՝

- Կ1. օգտվել բժշկական գենետիկային առնչվող համացանցային տվյալների բազաններից,
- Կ2. օգտվել բժշկական գենետիկային և հիվանդությունների գենետիկական ասպեկտներին առնչվող արդի գրականությունից,
- Կ3. ուսումնասիրել տարբեր հիվանդությունների առաջացման և զարգացման մոլեկուլաբանական մեխանիզմները, գնահատել դրանց ռիսկերը և կանխատեսել ելքը,
- Կ4. գնահատել բազմագործոն հիվանդությունների առաջացման և զարգացման գործում արտաքին միջավայրի ազդակների և ժառանգական գործոնների մասնաբաժինները և փոխազդեցությունների առկայությունը,
- Կ5. կազմել և ցուցել լրացուցիչ մոլեկուլաբանական հետազոտությունների ցանկ հիվանդությունների ախտորոշման՝ հաստատման և հավաստի արդյունք ստանալու համար,
- Կ6. ելնելով վերոնշյալից՝ բազմագործոն հիվանդությունների դեպքում՝ մշակել յուրաքանչյուր հիվանդի համար արդյունավետ բուժման անհատական մոտեցումներ:

Տիրապետի՝

- S1. մի շարք հիվանդությունների ախտորոշման, բուժման ու կանխարգելման մոլեկուլաբանական ժամանակակից եղանակների գիտելիքներին,
- S2. լաբորատոր-գենետիկական հետազոտությունների արդյունքների վերլուծությանը,
- S3. հիվանդությունների գենետիկական հետազոտությունների առողջ-ստուգիչ խմբերի համեմատության և ներընտանեկան ասոցիացի ուսումնասիրության վիճակագրական ալգորիթմներին, համակարգչային ծրագրերին և տարատեսակ թեստերին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն

1. Ивашкин В.Т., Минасян Г.А., Уголев А.М. Теория функциональных блоков и проблемы клинической медицины. Ленинград: Наука 1990, 303 с.
2. Репин В.С., Сухих Г.Т. Медицинская клеточная биология. Москва: БЭБиМ, 1998, 200с.
3. Bradley J., Johnson D., Rubenstein D. Lecture Notes on Molecular Medicine. Wiley-Blackwell (2nd edition), 2001, pp. 143.
4. Bronchud M.H., Foote M., Giaccone G., Olopade O., Workman P. Principles of Molecular Oncology. Springer (3rd edition), 2008, pp. 418.
5. Janeway Ch.A.Jr., Travers P., Walport M., Shlomchik M.J. Immunobiology: the immune system in health and disease. Garland Science (6th edition), 2005, pp. 823.
6. Reece R.J. Analysis of Genes and Genomes. John Wiley & Sons, Ltd, Chichester, UK, 2004, pp. 469.
7. Ron T., Trent R.J. Molecular Medicine: genomics to personalized healthcare. Elsevier Science & Technology, 2012, pp. 400.
8. Ross D.W. Introduction to Molecular Medicine. Springer (3rd edition), 2002, pp. 153.
9. Slack J. Essential developmental biology. Wiley-Blackwell, 2001, pp. 321.
10. Srivastava R. Apoptosis, cell signaling, and human diseases: molecular mechanisms. Humana Press, 2007, pp. 402.
11. Terrian D.M. Cancer Cell Signaling: methods and protocols. Humana Press, 2003, pp. 333.

Լրացուցիչ գրականություն

12. Фогель Ф., Мотульский А. Генетика человека. (в 3-х томах), Москва: Мир, 1990.
13. Jain K.K. The Handbook of Nanomedicine. Springer, 2008, pp. 403.
14. International Human Variome Project. www.humanvariomeproject.org
15. International Cancer Genome Consortium. www.icgc.org
16. 1000 Genome Project. www.1000genomes.org/page.php?page=home
17. ENCODE project. www.genome.gov/10005107
18. Human Epigenome Project. www.epigenome.org/index.php
19. International HapMap Project. <http://hapmap.ncbi.nlm.nih.gov/index.html>
20. The human genome at ten. Nature 2010; 464:649–50. www.nature.com/nature/journal/v464/n7289/full/464649a.html

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԱՍԵՂՆԱԲՈՒԺՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	V	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	IX
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Էլեոնորա Մինասյան բ.գ.թ. Նարեկ Մկրտչյան Բագրատ Խաչատրյան		
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 10 25 12 86, +374 77 84 49 94, +374 91 16 07 47		
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	nazmara@mail.ru ,		narksm@gmail.com ,
	bagratkhachatryan@gmail.com		

ԱՄԲԻՈՆ	Է. Մինասյանի անվան ավանդական բժշկության
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	ԳԲՈՒԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻԶ	բ.գ.թ. Էլեոնորա Մինասյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգարք
V	IX	4	17	4	120	68	34	34	34	18		++
Ընդամենը		4	17	4	120	68	34	34	34	18		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, ունակություններն ու կարողությունները

Գիտելիքներ`

1. Օրգանների անատոմիական կառուցվածքը և տոպոգրաֆիան:
2. Ներքին օրգան-համակարգերի ֆիզիոլոգիական ֆունկցիաները և նրանց` միմյանց հետ փոխադարձ կապը:
3. Գիտելիքներ ախտաբանության զարգացման մեխանիզմների մասին:
4. Դեղանյութերի թերապևտիկ նշանակությունը:
5. Բժշկությունը` ինչպես փիլիսոփայական գիտություն:

Կարողություններ`

1. Պատկերացնել ներքին օրգանների պրոեկցիոն շրջանները:
2. Վերլուծել օրգանիզմի օրգան-համակարգերի ֆիզիոլոգիական վիճակները:
3. Տարբերակել ախտաբանության կլինիկական նկարագրերը:
4. Տարբերակել անատոմիական ստրուկտուրաների (գոյացությունների) տոպոգրաֆիան
5. Կատարել դեղանյութի ադեկվատ ընտրություն ըստ օրգան-համակարգերի ախտաբանության:
6. Կատարել դեղաբույսերի ընտրություն` տվյալ օրգան-համակարգի ախտաբանական վիճակների համար:

<p>7. Ախտաբանական վիճակների վերլուծություն՝ ըստ պատճառ-հետևանքային կապի:</p> <p>Տիրապետումներ՝</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Օրգանիզմին մեկ ամբողջության մեջ դիտելու ունակություն: 2. Օրգանիզմին տեսնել մեկ ամբողջության մեջ, ֆիզիոլոգիայի տեսանկյունից: 3. Ախտաբանական վիճակների պաթոֆիզիոլոգիական նկարագրեր: 4. Ակուպունկտուրայի տեխնիկա՝ ըստ անատոմիական հյուսվածքների տոպոգրաֆիան: 5. Դեղանյութի զուգակցություն ասեղ-այրում թերապիայի մեթոդների հետ, մասնավորապես դեղորայքի ճիշտ ընտրություն ֆարմակոպունկտուրայի ժամանակ: 6. Ֆիտոթերապիայի ընդհանուր հիմունքներ: 7. Փիլիսոփայական աշխարհայացքներ և փիլիսոփայական կատեգորիաներ:
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>«Ասեղնաբուժությունը» փիլիսոփայական գիտություն է, որն ունի իր աշխարհայացքները, գործառույթները (инь-ян, у-син, մերիդիանային համակարգի, ներքին օրգանների, էներգիայի, արյան և հեղուկների ու կենսական կետերի մասին): Այն ուսումնասիրում է մարդու օրգանիզմի ֆիզիոլոգիական հիմունքները, հիվանդությունների զարգացման պաթոմեխանիզմները, ախտորոշման մեթոդները (զննում, հարցում, ունկնդրում, շոշափում, գործիքային հետազոտություն) և բուժման մեթոդները՝ ասեղ-այրում թերապիան, որն ունի համաշխարհային ճանաչում՝ որպես ҮЖЭНЬ-ЦЗЮ թերապիան:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>«Ասեղնաբուժություն» դասընթացի նպատակն է ապագա բժիշկներին ուսուցանել արևելյան ավանդական բժշկության տեսական և գործնական հիմունքները, ախտորոշման և բուժման մեթոդները, տիրապետել ասեղ-այրում թերապիան հիվանդությունների բուժման կոմպլեքսում՝ ինտեգրելով ժամանակակից բժշկության հետ:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p> <p>Իմանա՝</p> <ol style="list-style-type: none"> Ի1. արևելյան ավանդական բժշկության փիլիսոփայական ուսմունքները՝ Ին-յան, Ու-սին, Ցզին-լո, Ջան-ֆու, Շու-սյուե, էներգիայի, արյան և հեղուկների, Ի2. ախտաբանական վիճակների զարգացման էթիոլոգիան և պաթոգենեզը, Ի3. ռեֆլեքսոթերապիայի ֆիզիոլոգիական հիմունքները և սկզբունքները, Ի4. մերիդիանների ընդհանուր բնութագիրը, տոպոգրաֆիան, ուղին, գլխավոր կետերը և նրանց թերապևտիկ ցուցումները, Ի5. ասեղ-այրում թերապիան ներքին հիվանդությունների բուժման կոմպլեքսում. Ի6. ասեղ-այրում թերապիան հենաշարժական համակարգի հիվանդությունների բուժման կոմպլեքսում, Ի7. ասեղ-այրում թերապիան ռեանիմատոլոգիայում: <p>Կարողանա՝</p> <ol style="list-style-type: none"> Կ1. կիրառել հին արևելքի բժշկության մեջ ընդունված ախտորոշման և բուժման եղանակները և մեթոդները: Կ2. Մասնագիտական գործունեության համար օգտվի ուսումնական, գիտական, հանրամատչելի գրականությունից և համացանցից: <p>Տիրապետի՝</p> <ol style="list-style-type: none"> S1. ախտորոշման 4 մեթոդներին (զննում, հարցում, ունկնդրում և շոշափում), S2. գործիքային հետազոտությանը՝ Ռեոդորակուի, Ակաբանեի մեթոդին, S3. կետերի ընտրությանը՝ ըստ ավանդական բժշկության և ռեֆլեքսոթերապիայի, S4. ասեղ-այրում թերապիայի մեթոդներին, մարմնի տարբեր մասերի վրա տեղադրված կենսական կետերի և զոնաների վրա ներգործելու համար: S5. արյան բաց թողման մեթոդ ին, S6. ակուպրեսուրայի մեթոդին՝ ըստ արևելյան ավանդական և ժամանակակից բժշկության,

S7.աուրիկուլոթերապիայի մեթոդին:		
5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
1. Ամբիոնական մշակումներ:		
2. Giovanni Maciocia - ‘The Foundations of Chinese Medicine’. Third edition. Third edition 2015		
3. Atlas of Acupuncture - C. Focks (Churchill Livingstone, 2008) BBS.		
4. Acupuncture (Essentials of Chinese Acupuncture), 1980.		
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՍՏՈՄԱՏՈԼՈԳԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XI
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	Արև Զեյնալյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 41 15 10 55
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	arevzeynalyan@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Ստոմատոլոգիայի
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Հ. Հակոբյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասակ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգարք
VI	XI	3	17	3	90	51	24	27	27	12		++
Ընդամենը		3	17	3	90	51	24	27	27	12		++

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ

- մարդու օրգանների, օրգան-համակարգերի և օրգանիզմի անատոմիական առանձնահատկությունների մասին:
- հիվանդագին վիճակում գտնվող մարդու օրգանների և հյուսվածքների բնականոն կառուցվածքի խանգարումների մասին:
- առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման կազմաբանական-ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և անհատական առանձնահատկությունները:
- Տարբեր օրգան համակարգերի կառուցվածքաֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները և դրանց կապը դիմաձուլության շրջանի հետ:
- Օրգաններում և հյուսվածքներում ախտաբանական պրոցեսների առաջացման, զարգացման և տարածման ուղիները:

Կարողություններ

- բացատրել մարդու օրգան-համակարգերի կառուցվածքը, կազմությունն ու ֆունկցիաները
- Կատարել կենդանի մարդու ֆիզիկական հետազոտություններ, ինչպիսին են՝ պալպացիան, պերկուսիան, աուսկուլտացիան:
- Կիրառել ասեպտիկայի և անտիսեպտիկայի կանոնները

Տիրապետումներ՝	
1. ունակ լինել աշխատել ֆանտոմների, կմախքների և կենդանիների պատրաստուկների հետ, աշխատել կենսաբանական գրականության, դասախոսությունների սեղմագրերի հետ, ինչպես նաև աշխատել գործնական պարապմունքների տեսական մասի հետ:	
2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ	
«Ստոմատոլոգիա» դասընթացն ուսումնասիրում է ստոմատոլոգիական և ընդհանուր ստոմատիկ հիվանդությունների կապը, հիմնական ստոմատոլոգիական ախտաբանությունների առաջացման պատճառները, կլինիկական ընթացքը, բուժման և կանխարգելման սկզբունքները:	
3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ	
Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել բժշկ-ստոմատոլոգի աշխատանքի սկզբունքները, կազմակերպումը, ստոմատոլոգիական գործիքները, բերանի խոռոչի, ատամների հետազոտման հիմնական և հավելյալ մեթոդները, ստոմատոլոգիական հիվանդությունների ախտանիշները, հիվանդների գանգատները, սուբյեկտիվ և օբյեկտիվ քննությունները, ախտորոշումը, հիմնական ստոմատոլոգիական ախտաբանությունների և համակարգային հիվանդությունների կապի հայտնաբերում:	
4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱԲԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է Իմանա՝	
Ի1 Ստոմատոլոգիական աշխատասենյակի կազմակերպումը և կահավորումը: Ի2 Ստոմատոլոգիական թերապևտիկ և վիրաբուժական գործիքները: Ի3 Հիվանդի հետազոտման հիմնական և հավելյալ մեթոդները: Ի4 Ստոմատոլոգիական հիվանդների սուբյեկտիվ և օբյեկտիվ քննությունները: Ի5 Դիմաձևտային շրջանի օդնոտոգեն ու ոչ օդնոտոգեն հիվանդությունները, դրանց կլինիկական, ախտորոշումը:	
Կարողանա՝	
Կ1 Հետազոտել և հայտնաբերել բերանի խոռոչում դեֆեկտներ: Կ2 Կազմել բժշկական փաստաթղթեր՝ հիվանդի նախնական գնում, անամնեզի հավաքում, ատամնային բանաձևի ձևակերպում, բժշկական քարտի լրացում Կ3 Կազմել դիմաձևտային շրջանի հիվանդությունների լաբորատոր և գործիքային հետազոտությունների պլանը	
Տիրապետի՝	
S1 Բերանի խոռոչի, դիմաձևտային շրջանի ախտահարումներով հիվանդների հետազոտման եղանակներին: S2 հիվանդի կլինիկական ախտորոշմանը և դրա հիմնավորմանը տարբերակիչ ախտորոշման հիման վրա:	
5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	
1. Ամբիոնական մշակումներ: 2. G. Byrne, Fundamentals of Implant Dentistry, Dublin, 2014; 3. N. Malik, Textbook of Oral and Maxillofacial Surgery, London, 2012 4. Հարությունյան Ա., Թերապևտիկ ստոմատոլոգիայի պրոպեդևտիկա, Երևան 2009	
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տարային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԱՆՈՒԱԼ ԹԵՐԱՊԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	V	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XI
Ուսումնական տարի	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	Կ.գ.թ. դոցենտ Տիգրան Պետրոսյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 93 73 45 79
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	tigpetrosyan@mail.ru

ԱՄԲԻՈՆ	Է. Մինասյանի անվան ավանդական բժշկության
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	ԳԲՈՒԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Էլեոնորա Մինասյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասակ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգաքի
V	XI	3	17	3	90	51	20	31	27	12		+
Ընդամենը		3	17	3	90	51	20	31	27	12		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ

- մանուալ թերապիայում կիրառվող բուժական ազդեցության հնարքային մեթոդների գիտական-թեորետիկ հիմնավորումները, դրանց ցուցումներն ու հակացուցումները, հետազոտման և բժշկական ներգործության ուղղվածության ու ընթացքի ճիշտ կազմակերպումը, ինչպես նաև՝ ֆիզիկական զարգացման շեղումներն ու խանգարումները
- մանուալ թերապիայի միջոցներով դրանց շտկման ձևերը:

Կարողություններ

- որոշել ողնաշարի տարբեր բաժինների դեֆորմացիաները, խնդիրները և շարժունակությունը,
- որոշել տարբեր հոդերի շարժունակության ծավալը,
- հետազոտել ողնաշարի շարժողական սեզմենտների, կրծքավանդակի, ուսագոտու, կոնքի և վերջույթների ակտիվ և պասիվ շարժումները,
- ընտրել և կիրառել ողնաշարի տարբեր
- ֆլեքսիոն, էքստենզիոն և լատեռալ ֆլեքսիոն, մոբիլիզացիոն տեխնիկաները,
- ընտրել և կիրառել ողնաշարի, ինչպես նաև՝ տարբեր մկանների և հոդերի տրակցիոն մանիպուլյացիաները,
- կիրառել բուժական մերսման տարբեր հնարքները՝ ըստ հիվանդության խնդրի,

- կիրառել առարկայի դասավանդման ընթացքում ձեռք բերած գիտելիքները և հմտությունները տարբեր բնույթի հիվանդների վերականգնողական բուժման պրակտիկայում:

Տիրապետումներ՝

- հմտություններ՝ անցկացնել շնչառական վարժություններ/ ստատիկ, դինամիկ, մարզական շնչում և արտաշնչում, տեղայնացված շնչառություն/, ձգման, ուժային թուլացման վարժություններ:
- Մանուալ թերապևտիկ, կոնտակտային, պալպատոր, դիագնոստիկ և բուժական նպատակային և ոչ նպատակային հնարքների:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Մանուալ թերապիա» դասընթացը ուսումնասիրում է կինեզոթերապիայի, մանուալ թերապիայի, բուժական մերսման հիմունքները, սկոլիոտիկ կեցվածքը և սկոլիոտիկ հիվանդությունը, կինեզոթերապիայի առանձնահատկությունները տարբեր տիպի սկոլիոզների ժամանակ, ողնաշարի ֆունկցիայի սպեցիֆիկ խանգարումները, դրանց թերոհաները, ողնաշարի ֆունկցիոնալ խանգարումների հետևանքները, բարդությունները, ողնաշարի ֆունկցիոնալ անատոմիան և ռենտգենոլոգիան, ողնաշարը ֆրոնտալ հարթության մեջ:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

«Մանուալ թերապիա» առարկայի դասավանդման նպատակն է ուսուցանել մանուալ թերապիայում կիրառվող բուժական ազդեցության հնարքային մեթոդների գիտական-թերոհետիկ հիմնավորումները, դրանց ցուցումներն ու հակացուցումները, հետազոտման և բժշկական ներգործության ուղղվածության ու ընթացքի ճիշտ կազմակերպումը, ինչպես նաև՝ ֆիզիկական զարգացման շեղումներն ու խանգարումները և մանուալ թերապիայի միջոցներով դրանց շտկման ձևերը:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

- Ի1.** մանուալ թերապիայում կիրառվող բուժական ազդեցության հնարքային մեթոդների գիտական-թերոհետիկ հիմնավորումները, դրանց ցուցումներն ու հակացուցումները,
- Ի2.** հետազոտման և բժշկական ներգործության ուղղվածության ու ընթացքի ճիշտ կազմակերպումը, ինչպես նաև՝ ֆիզիկական զարգացման շեղումներն ու խանգարումները, մանուալ թերապիայի միջոցներով դրանց շտկման ձևերը:

Կարողանա՝

- Կ1.** որոշել ողնաշարի տարբեր բաժինների դեֆորմացիաները, խնդիրները և շարժունակությունը, որոշել տարբեր հոդերի շարժունակության ծավալը և հետազոտել ողնաշարի շարժողական սեզմենտների, կրծքավանդակի, ուսագոտու, կոնքի և վերջույթների ակտիվ և պասիվ շարժումները,
- Կ2.** ընտրել և կիրառել ողնաշարի տարբեր բաժինների ֆլեքսիոն, էքստենզիոն և լատեռեֆլեքսիոն, մոբիլիզացիոն տեխնիկաները,
- Կ3.** ընտրել և կիրառել ողնաշարի, ինչպես նաև՝ տարբեր մկանների և հոդերի տրակցիոն մանիպուլիացիաները,
- Կ4.** կիրառել բուժական մերսման տարբեր հնարքները՝ ըստ հիվանդության խնդրի, կիրառել առարկայի դասավանդման ընթացքում ձեռք բերած գիտելիքները և հմտությունները տարբեր բնույթի հիվանդների վերականգնողական բուժման պրակտիկայում:

Տիրապետի՝

S1. Հմտությունների՝ անցկացնել շնչառական վարժություններ/ ստատիկ, դինամիկ, մարզական շնչում և արտաշնչում, տեղայնացված շնչառություն/, ձգման, ուժային թուլացման վարժություններ:

S2. Մանուալ թերապևտիկ, կոնտակտային, պալպատոր, դիագնոստիկ և բուժական նպատակային և ոչ նպատակային հնարքների:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ:
2. Nikita A. Vizniak. Clinical Chiropractic Textbook. 2020. P. 520
3. P. Pfund, Differentiation, Examination and Treatment of Movement Disorders in Manual Therapy; 589p.; 2005.
4. D. Kostopoulos; The Manual of Trigger Point and Myofascial Therapy; New York, 236p., 2001.
5. Science, Theory and Clinical Application in Orthopaedic Manual Physical Therapy, Editors: J. Rivard and O. Grimsby, Taylorsville, 2008.
6. Мерзенюк О.С. Практическое руководство по мануальной терапии, Новокузнецк, 316с., 2005.
7. Г. Иваничев, Казань: Мануальн терапия. Атлас. Татарское газетно-журнальное издательство, 1997. — 448 с.
8. Мошков “Общие основы лечебной физкультуры”. 1985г. Милюкова И.В., Евдокимова Т.А. Лечебная гимнастика при заболеваниях позвоночника: Санкт-Петербург «Сова», Москва «ЭКМО», 2004ă.
9. Хабиров Ф.А. Клиническая неврология позвоночника: Учебник, Казань, 2002 ă.
10. Попов С.Н. Физическая реабилитация: Учебник для академий и институтов физической культуры, Ростов н/Д: «Феникс», 1999 г.
11. Артеменков А.А. Динамика кардиореспираторного сопряжения при дозированных физических нагрузках: Автореф. канд. дис. СПб., 2002
12. Լևիտ, Յանդա «Մանուալ բժշկություն», 1993թ., Մոսկվա:

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄՊՈՐՏԱՅԻՆ ԲԺՇԿՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	V	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	X
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Արա Արշամյան, Լիլիթ Սուքիասյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 98 90 59 01, +374 91 36 38 16
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	Aradoc1983@mail.ru , lilit.sukiasyan@inbox.ru

ԱՄԲԻՈՆ	Թերապևտիկ առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	ԳԲՈՒԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Արա Արշամյան

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լսբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգարք
V	X	4	13	5	120	65	24	41	37	18		++
Ընդամենը		4	13	5	120	65	24	41	37	18		++

1. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները;

Գիտելիքներ`

1. Մարդու անատոմիայի հիմունքները, կառուցվածքա-ֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները ըստ սեռի և տարիքի:
2. Օրգան-համակարգերի ֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները և կարգավորման մեխանիզմները նորմայում և ախտաբանական գործընթացներում:
3. Ածխաջրերի, ճարպերի, ամինաթթուների և սպիտակուցների փոխանակման հիմնական նյութափոխանակային ուղիները, դրանց դերը բջջի մորֆոֆունկցիոնալ գործառույթների մեջ: Բջջաթաղանթի և փոխադրիչ համակարգերի դերը նյութափոխանակության մեջ: Արյան շիժուկում հիմնական նյութափոխանակության արգասիքների (գլյուկոզա, միզանյութ, միզաթթու, բիլիռուբին, կաթնաթթու և այլն) արժեքները նորմայում և ախտաբանական գործընթացներում:
4. Ընդհանուր պաթոլոգիայի հիմունքները` առողջության և հիվանդության հայեցակարգը, հիվանդության ընդհանուր ուսմունքը; էթիոլոգիա և պաթոգենեզ; ժառանգականության դերը պաթոլոգիայում; օրգանիզմի ռեակտիվություն; իմունաբանական ռեակտիվություն; տիպային պաթոլոգիական պրոցեսներ.
5. Սննդի հիգիենաի հիմունքները, շրջակա միջավայրի գործոնների ազդեցությունը օրգանիզմի ֆունկցիոնալության վրա:
6. Թերապևտիկ տարբեր նշանակության դեղաձևերի ֆարմակոկինետիկան, ազդեցության մեխանիզմները, կողմնային էֆեկտները և կիրառման առանձնահատկությունները:
7. Օրգանիզմի արտակարգ վիճակների առաջացման, ընթացքի և ելքի

առանձնահատկությունները, դրանց վարման, բուժման և հսկման հիմունքները:

Կարողություններ՝

1. Մեկնաբանել արյան, սրտի, անոթների, երիկամների, լյարդի և այլ օրգանների առավել տարածված ֆունկցիոնալ ախտորոշման մեթոդների արդյունքները:
2. Նկարագրել տարբեր բջջային, հյուսվածքային և օրգան-համակարգային մորֆո-ֆունկցիոնալ պատկերը նորմալ և պաթոլոգիայում:
3. Սլայդների, պատրաստուկների և լուսանկարների վրա ախտորոշել մարդու հենաշարժ համակարգի վնասվածքները և այլ համակարգերի հիվանդությունները:

Տիրապետումներ՝

1. Տիրապետել հյուսվածաբանական մանրադիտման, էլեկտրոնային միկրոլուսանկարների և ճառագայթային դիագնոստիկ պատկերների վերլուծության հմտություններին սպորտային գործունեության ոլորտում:
2. Տիրապետել առաջին բուժօգնության ցուցաբերման հմտությունների և հետագա հսկողության ռազմավարությանը:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Սպորտային բժշկություն» կրթական դասընթացը ուսումնասիրում է ֆիզիկական կուլտուրայով և սպորտով զբաղվող մարդկանց առողջության պահպանման և ամրապնդման հարցերը, նրանց բնորոշ հատուկ ախտաբանական վիճակների կանխարգելումը, ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի միջոցների և մեթոդների ռացիոնալ օգտագործման խթանումը, հետծանրաբառնվածության վերականգման պրոցեսների օպտիմիլացումը և աշխատունակության բարձրացումը, կյանքի ակտիվ գործունեության շրջանի երակացումը:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

«Սպորտային բժշկություն» առարկան ուսումնասիրում է սպորտային գործունեության մեջ դիտվող ախտաբանական պրոցեսների և հիվանդությունների զարգացման ընթացքը, մարզիկի առողջության հիմնական ցուցանիշները, ինչպես նաև բնորոշ հիվանդությունների էթիոլոգիան, ախտածնությունը, կլինիկական դրսևորումները, բուժման, կանխարգելման և վերականգման սկզբունքները:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

- Ի1. Սպորտային ակտիվության մեջ առավել տարածված հիվանդությունների և վնասվածքների պաթոգենեզը, կլինիկական դրսևորումները, բարդությունները, դրանց բուժման ժամանակակից թերապևտիկ մոտեցումները, ընթացքի և բուժման առանձնահատկությունները մարզիկների տարբեր տարիքային խմբերում:
- Ի2. Վնասվածքների հիմնական կլինիկական դրսևորումների լաբորատոր և գործիքային հետազոտման մեթոդները՝ մեթոդների տեսական հիմունքները, արդյունքների վերլուծությունը:
- Ի3 Սպորտային գործունեության ընթացքում վնասվածքների կանխարգելման և բուժման հիմնական ուղղությունները և միջոցառումները, մարզիկների ֆիզիկական աշխատունակությունը վերականգնելու միջոցները և բժշկական հսկողության կազմակերպման ձևերը:
- Ի4. Տարբեր սպորտաձևերում մարզիկների ֆունկցիոնալ պատրաստվածության գնահատում; հանգստի և ֆիզիկական ակտիվության ընթացքում հիմնական ֆունկցիոնալ ցուցանիշները գրանցելու մեթոդները:
- Ի5. Մարզիկների օրգանիզմում տեղի ունեցող տարբեր ախտաբանությունների և ֆիզիկական ծանրաբեռնվածությանը հարմարվելու հիմնական մեխանիզմները՝ հաշվառելով կոնստիտուցիոնալ, սեռային, տարիքային, անհատական առանձնահատկությունները և սպորտի մասնագիտացումը:

Կարողանա՝

- Կ1.** Մասնագիտական գործունեության համար օգտվի ուսումնական, գիտական, հանրամատչելի գրականությունից և համացանցից:
- Կ2.** Ձեռք բերված գիտելիքներն օգտագործել բժշկական, կազմակերպչական և կառավարչական և գիտահետազոտական ոլորտներում:
- Կ3.** Իրականացնել բժշկական հսկողություն Ֆիզիկական կուլտուրայով և սպորտով զբաղվողների շրջանում, ինչպես նաև իրականացնել ֆունկցիոնալ թեստեր և վերլուծել արդյունքները:
- Կ4.** Սպորտային ակտիվության ընթացքում դժբախտ պատահարների դեպքում ցուցաբերել առաջին բուժօգնություն:
- Կ5.** Իրականացնել և կազմակերպել բուժ-կանխարգելիչ և վերականգնողական միջոցառումներ՝ հաշվի առնելով մարզիկների տարիքա-սեռային, մասնագիտական սպորտային առանձնահատկությունները:

Տիրապետի՝

- S1.** Սպորտային բժշկի գործունեության համար անհրաժեշտ բժշկական հմտություններին և բժշկական գնման մեթոդներին:
- S2.** Մարզիկի օրգանիզմի հիմնական ֆունկցիոնալ համակարգերի վիճակը և ֆիզիկական աշխատունակության գնահատման և վերահսկման հմտություններին:
- S3.** Կյանքին սպառնացող և անհետաձգելի իրավիճակներում տիրապետել առաջին բուժ օգնության կազմակերպման հիմնական բուժական միջոցառումներին:
- S4.** Կլինիկական ախտորոշման ալգորիթմներին՝ ուղղորդելով տուժողին համապատասխան մասնագետի մոտ:
- S5.** Բժշկական աջակցության և սպասարկման կազմակերպմանը մրցումների ընթացքում:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. Netter's Sports Medicine. Christopher C. Madden, Margot Putukian, Craig C. Young, Eric C. McCarty. 1600 John F. Kennedy Blvd., Philadelphia, PA 19103-2899. NETTER'S SPORTS MEDICINE ISBN: 978-1-4160-4922-7 Copyright © 2010 by Saunders, imprint of Elsevier Inc. ISBN (online): 978-1-4160-5924-0.
3. SPORT MEDICINE HANDBOOK, 2011-2012, NCAA. Copyright, 2011, by the National Collegiate Athletic Association. Printed in the USA. P.O. Box 6222 Indianapolis, Indiana 46206-6222, 317/917-6222, NCAA.org. Compiled By: David Klossner, Director of Student-Athlete Affairs. NCAA.org/health-safety.
4. Макарова Г.А. Спортивная медицина: Учебник. - М.: Советский спорт, 2003. - 480 с: ил. ISBN 5-85009-765-1.
5. Спортивная медицина - Дубровский В.И. – Учебник, 2002, 14/08/2012 14:58
6. The Anatomy of Sports Injuries, Second Edition: Your Illustrated Guide to Prevention, Diagnosis, and Treatment Paperback – Illustrated, September 4, 2018.
7. Спортивная медицина: национальное руководство + CD / Под ред. С.П. Миронова, Б.А. Поляева, Г.А. Макаровой, 29 авг. 2016г. — Прототип: Электронное издание
Լրացուցիչ գրականություն
 1. Экологическая медицина: Учебное пособие / Бортновский В.Н., Карташева Н.В., Мамчиц Л.П. - М.: НИЦ ИНФРА-М, Нов. знание, 2015. - 185 с.: - (Высшее образование) (Переплёт 7БЦ) ISBN 978-5-16-010307-5 - Режим доступа: <http://znanium.com/catalog/product/483209>
 2. Гендер в спортивной деятельности [Электронный ресурс] : Уч. пособ. / А. Л. Ворожбитова. - Флинта : Наука, 2010. - 216 с. - ISBN 978-5-9765-1031-9 (Флинта), ISBN 978-5-02-037342-6 // с <http://znanium.com/catalog/product/405985>

3. Спортивная ориентация и отбор для занятий различными видами спорта: Учебное пособие / Семенова Г.И., - 2-е изд., стер. - М.:Флинта, 2017. - 104 с.: ISBN 978-5-9765-3236-6 // с <http://znanium.com/catalog/product/959296>

4. Ինտերնետ-պաշարներ.

Десмургия/http://www.uhlib.ru/medicina/osnovy_medicinskih_znaniy_posobie_dlja_sdachi_yekzamen_a/p8.php.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԲԺՇԿՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XI
ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Արա Արշամյան,
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 91 60 39 03
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	aradoc1983@mail.ru

ԱՄԲԻՈՆ	Թերապևտիկ առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	ԳԲՈՒԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Արա Արշամյան

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լսբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգալիք
VI	XI	4	17	4	120	68	24	44	34	12		
Ընդամենը		4	17	4	120	68	24	44	34	12	6	

1. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները;

- Գիտելիքներ՝**
- Բժշկության մեջ էթիկան և դեոնտոլոգիան, հիվանդ օրգանիզմի առանձնահատկությունները հաշվի առնելով:
 - Առողջ և հիվանդ օրգանիզմների անատոմիոֆիզիոլոգիական և տարիքասեռային կառուցվածքի և զարգացման անհատական առանձնահատկությունները, բջիջների, հյուսվածքների, օրգանների և համակարգերի կառուցվածքը, տեղագրությունը և զարգացումը, նրանց ֆունկցիաների համագործակցությունը նորմայում և ախտաբանության ժամանակ, կյանքի ձևավորման մակարդակներում օրգանափոփոխությունների և պոպուլյացիոն առանձնահատկությունները:
 - Մարդու օրգանիզմում ընթացող հիմնական պրոցեսների հիմքում ընկած ֆիզիկական երևույթներն ու օրինաչափությունները: Մարդու օրգանիզմի վրա ազդող ֆիզիկական գործոնների բնութագիրը և ազդեցության բիոֆիզիկական մեխանիզմները:
 - Օրգանիզմում նյութափոխանակության հիմնական պրոցեսները՝ սպիտակուցային, ածխաջրատային և ճարպային փոխանակության խանգարումները հայտնաբերելու համար, սպիտակուցային, ածխաջրատային և ճարպային փոխանակության վիճակի գնահատման արյան հիմնական բիոքիմիական ցուցանիշները, լյարդի, ստամոքսաղիքային համակարգի, երիկամների, սիրտանոթային համակարգի ախտաբանությունների հայտնաբերման համար նյութափոխանակության մեջ տարբեր օրգան համակարգերի մասնակցության մասին գիտելիքներ:

5. Մարդու օրգանիզմի ֆունկցիոնալ համակարգերը, արտաքին միջավայրի ազդեցությամբ նրանց կարգավորումը և ինքնակարգավորումը նորմայում և ախտաբանության ժամանակ:
6. Գիտելիք վարակի և իմունիտետի մասին, հիմնական վարակիչ և վարակիչ-ալերգիկ հիվանդությունների էթիոլոգիայում վարակի դերի մասին:
7. Ներքին օրգանների հիվանդությունների ժամանակ մորֆոլոգիական փոփոխությունները, հիվանդությունների տարբեր կլինիկոանատոմիական տարբերակները, բոլոր նոզոլոգիական ձևերի սուր և խրոնիկ պրոցեսների բարդությունները:
8. Թերապևտիկ հիվանդների հետազոտման կլինիկական մեթոդները: Հիվանդների լաբորատոր և գործիքային հետազոտությունը (ջերմաչափում, սպիրոմետրիա, ՋՃ-ի, երակային ճնշման չափում, արյան հոսքի արագության որոշում, ստամոքսային և դողենալ զոնդավորում, խորխի. արյան, մեզի, կղանքի քննություն, ստամոքսահյութի հետազոտություն, ԷՍԳ-ի կատարում): Մասնագետների կողմից անցկացվող հիմնական լաբորատոր-գործիքային հետազոտությունների մասին թեորետիկ պատկերացում (էնդոսկոպիա, ռադիոիզոտոպային հետազոտություն, ԷՍԳ, Ֆոնոկարդիոգրաֆիա, Էխոկարդիոգրաֆիա, բիոպսիայի, կրծոսկրի պունկցիայի տվյալները, արտաքին շնչառության ֆունկցիայի հետազոտություն), շնչական, արյունամատակարարման, մարսողական համակարգերի, լյարդի, երիկամների, արյան համակարգի, հենաշարժական համակարգի հիվանդությունների ժամանակ հիմնական կլինիկական խտանիշները և նրանց տիպիկ սինդրոմների խմբավորման կարողություն: Հիվանդի հետազոտման տվյալները հիվանդության պատմագրի ձևով շարադրելը:
9. ներքին օրգանների հիմնական հիվանդությունների ժամանակ կիրառվող հիմնական դեղորայքային պրոպարատների ֆարմակոկինետիկան, նրանց նշանակման ցուցումները: Դեղորայքների կողմնակի ազդեցությունը:

Կարողություններ`

1. Մարդու վրա շոշափել հիմնական ոսկրային կողմնորոշիչները, որոշել հիմնական ներվանոթային խրճերի ընթացքը և ուրվագծերը:
2. Մասնագիտական գործունեության համար ուսումնական, գիտական, գիտահանրամատչելի գրականությունից, համացանցից օգտվելու կարողություն:
3. Արյան, սրտի և անոթների, երիկամների, լյարդի և այլ օրգանների և համակարգերի ախտաբանության հայտնաբերման համար կիրառվող ֆունկցիոնալ ախտորոշման առավել տարածված մեթոդների արդյունքների վերլուծում:
4. Որոշել և գնահատել ԷՍԳ-ի, սպիրոգրաֆիայի, ջերմաչափման, հեմատոլոգիական ցուցանիշների արդյունքները:
5. Արյան շիճուկում տարբերել մետաբոլիտների մակարդակի նորմացուցանիշները (գլյուկոզայի, միզանյութի, բիլիռուբինի, միզաթթվի, կաթնաթթվի, պիրոլիսաղոդաթթվի և այլն) ախտաբանական փոփոխություններից, կարդալ պրոտեկտոգրամման և բացատրել տարբերությունների նշանակությունը:

Տիրապետումներ`

1. Հիվանդի խնամքի հիմնական մեթոդներին և հիմնական քույրական մանիպուլյացիաներին:
2. Թերապևտիկ հիվանդների հետազոտման կլինիկական և որոշ գործիքային մեթոդներին:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Ընտանեկան բժշկություն» կրթական դասընթացը ուսումնասիրում է անհատի և ընտանիքի համապարփակ խնամքը, հիվանդությունների կանխարգելումը, նրանց ախտորոշումը և բուժումը: Այն ներառում է տարբեր տարիքային խմբերի և սեռերի հիվանդությունների կանխարգելման և բուժման կոմպլեքս գիտելիքներ, կարողություններ և հմտություններ, որը կիրառվում է հիմնականում հիվանդանոցից դուրս հիվանդների բժշկական օգնության համար:

<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p>
<p>Դասընթացի նպատակն է ընտանեկան բժիշկության ոլորտում խորքային կլինիկական գիտելիքների, կարողությունների և հմտություններ տրամադրում, որոնց հիման վրա հնարավոր է ցուցաբերել որակյալ առաջնային բժշկական օգնություն՝ հիմնվելով ժամանակակից բժշկության սկզբունքների վրա:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p>
<p>Իմանա՝</p> <p>Ի1. Առավել հաճախ հանդիպող հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կանխարգելման միջոցները, հիվանդությունների ժամանակակից դասակարգումը,</p> <p>Ի2. Տարիքային և սեռական տարբեր խմբերում տիպիկ ձևով ընթացող առավել տարածված հիվանդությունների կլինիկական պատկերը, ընթացքի առանձնահատկությունները, հնարավոր բարդությունները,</p> <p>Ի3. Վիրաբուժական և թերապևտիկ պրոֆիլի հիվանդի ախտորոշման մեթոդները, հիվանդի անմիջական հետազոտման մեթոդների ախտորոշիչ հնարավորությունները, հիվանդների հետազոտման կլինիկական, լաբորատոր, գործիքային ժամանակակից մեթոդները (ներառյալ էնդոսկոպիկ, ռենտգենաբանական մեթոդները, գերձայնային ախտորոշումը),</p> <p>Ի4. դեղորայքային պրեպարատների հիմնական խմբերի կլինիկոֆարմակոլոգիական բնութագիրը և կոնկրետ դեղարայքային միջոցների ռացիոնալ ընտրությունը հիվանդությունների հիմնական համախտանիշների և հիվանդների մոտ անհետաձգելի վիճակների ժամանակ:</p>
<p>Կարողանա՝</p> <p>Կ1. մասնակցել բնակչության բուժկանխարգելիչ օգնության կազմակերպմանն ու ցուցաբերմանը՝ ելնելով նրա սոցիալ-մասնագիտական և տարիքասեռային կառուցվածքից,</p> <p>Կ2. որոշել հիվանդի վիճակը՝ հավաքել անամնեզ, անցկացնել հիվանդի ֆիզիկալ հետազոտություն (զննում, շոշափում, լսում, ՋՃ-ի չափում, զարկերակային պուլսի հատկությունների որոշում և այլն), կատարել օրգանների և համկարգերի առաջնային հետազոտություն՝ էնդոկրին, իմունային, շնչական, սրտանոթային, արյան և արյունաստեղծ օրգանների, մարսողական, միզարտազատիչ, ոսկրամկանային և հոդերի,</p> <p>Կ3. գնահատել հիվանդի ֆիզիկական և հոգեկան առողջության վրա ազդող սոցիալական գործոնները՝ մշակութային, էթնիկ, կրոնական, անհատական, ընտանեկան, ռիսկի սոցիալական գործոնները (գործազրկություն, բռնություն, բարեկամների հիվանդություն և մահ), դնել նախնական ախտորոշում,</p> <p>Կ4. հիվանդության ելքին համապատասխան՝ կազմել լրացուցիչ հետազոտությունների ծավալը ախտորոշման՝ հաստատման և հավաստի արդյունք ստանալու համար,</p> <p>Կ5. հիվանդի բուժման համար ընտրել անհատական օգնության ցուցաբերման տեսակը՝ առաջնային օգնություն, շտապ օգնություն, հոսպիտալացում,</p>
<p>Տիրապետի՝</p> <p>S1. ընդհանուր կլինիկական հետազոտման մեթոդներին,</p> <p>S2. լաբորատոր, գործիքային հետազոտությունների արդյունքների վերլուծությանը,</p> <p>S3. նախնական ախտորոշման տեղակայման ալգորիթմին,</p> <p>S4. առաջին բժշկական օգնության ցուցաբերման ժամանակ հիմնական բժշկական ախտորոշիչ և բուժիչ միջոցառումներին:</p>
<p>5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p>
<p>1. Ամբիոնական մշակումներ:</p> <p>2. Է. Նազարեթյան, Ա. Գասպարյան, Ներքին հիվանդություններ, Երևան, 2004</p>

3. Ռ. Ստամբոլցյան, Լ. Միքայելյանց, Լ. Շուշանյան, Ներքին հիվանդություններ, Ռ. Ստամբոլցյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, Երևան, 1988
4. Վ. Հարությունյան, Ե. Միքայելյան, Է. Կոտոյան, Ներքին հիվանդություններ, Երևան, 2000
5. О.Н. Гирина, Семейная медицина, Киев, 2016
6. И.В. Дуда, Руководство по семейной медицине, Москва, 2009
7. А. Окороков, диагностика шнутренных болезней, Москва, 2003
8. В. Милькаманавич, Атлас клинического исследования, учеб. пособие , Москва, 2006
9. Robert E. Rakel, Textbook of Family Medicine, Eighth Edition, Elsevier, 2018
10. Robert B. Taylor, Family Medicine, Springer, 2016
11. B. Walter and others, Davidson's Principles and Practice of Medicine, 22nd Edition, Amsterdam, 2014
12. D. Kasper, A. Fauci and others, Harrison's Principles of Internal Medicine, 19th Edition, New York, 2015
13. Harrison's Principles of Internal Medicine 19th Edition: Kasper, Fauci, Hauser, Longo, Jameson, Loscalza
14. 100 cases in Clinical Medicine Second Edition: P. J

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԻՄՈՒՆՈԼՈԳԻԱ ԵՎ ԱԼԵՐԳՈԼՈԳԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ., Աննա Մարգարյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 94 91 12 09
ԷԼՓՈՍՏ	anna.v.mnatsakanyan@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Սոցիալական բժշկության
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	հ.գ.թ. Աննա Օվյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասալի. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգաբլթ
VI	XII	2	17	2	60	34	16	18	17	9		+
Ընդամենը		2	17	2	60	34	16	18	17	9		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, ունակություններն ու կարողությունները

Գիտելիքներ`

1. լատիներեն լեզվով հիմնական բժշկական տերմինաբանությունը:
2. օրգանիզմում հյուսվածքների ու բջիջների ընդհանուր և սպեցիֆիկ կազմաբանական-ֆունկցիոնալ հատկությունները:
3. կենդանի օրգանիզմների բջջային, հյուսվածքային, օրգանների, օրգան- համակարգերի և ամբողջական օրգանիզմի կառուցվածքային մակարդակները:
4. օրգանիզմի օրգանների և համակարգերի աշխատանքի մեխանիզմները, նրանց կարգավորումը, արտաքին միջավայրի գործոնների ազդեցությունը; նորմալ հումեոստազ:

Կարողություններ`

1. բացատրել զարգացման շեղման բնույթը` իր հնարավոր հետևանքներով, առանձին գործոնների գնահատում, որոնք բնութագրում են բնակչության տարբեր խմբերի առողջական վիճակը` կախված ապրելակերպից:
2. օգտագործել մի քանի հարյուր տերմինաբանական միավորներ և էլեմենտներ:
3. մանրադիտակային զննման համար պրեպարատների պատրաստման մեթոդաբանություն և զննման ժամանակ հյուսվածքների տարբերակում:
4. աշխատել կենսաբանական գրականության հետ, ուսումնասիրել կենսաբանական օբյեկտների մանրադիտակային ուսումնասիրման մեթոդաբանությունը: Կարողալ դեղատոմսեր, կլինիկական և դեղաբանական տերմինաբանություն լատիներենով:

<p>5. բացատրել մարդու օրգան-համակարգերի կառուցվածքը, կազմությունն ու ֆունկցիաները:</p> <p>6. մարդու օրգանների և համակարգերի ֆունկցիայի գնահատում, կլինիկական քննության անցկացում:</p> <p>Տիրապետումներ</p> <p>1. պրակտիկ գործունեության մեջ ստացված գիտելիքների օգտագործում:</p>	
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>«Իմունոլոգիա և ալերգոլոգիա» դասընթացը ուսումնասիրում է օրգանիզմի պաշտպանական մակարդակները, իմունիտետը և դրա մեխանիզմները, լիմֆոցիտները և դրա տեսակները, իմունիտետի տեսակները, իմունային ռեակցիայի մեխանիզմները, ընթացքը, կարգավորումը, հակաձին-հակամարմին փոխազդեցությունը, իմունոգլոբուլինները և դրանց տեսակները, իմունային տոլերանտությունը, իմունոգրամմայի վերլուծությունը, ալերգիան, տեսակները, վակցինացիան:</p>	
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>«Իմունոլոգիա և ալերգոլոգիա» կրթական դասընթացի նպատակն է ուսանողներին նախապատրաստել ախտանիշների կլինիկական ախտորոշման ինքնուրույն աշխատանքին, հիմնվելով ընդհանուր իմունաբանության գիտելիքների վրա:</p>	
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p> <p>Իմանա՝</p> <p>Ի1. իմունային համակարգի կառուցվածքը, ֆունկցիաները:</p> <p>Ի2. տարբեր հիվանդությունների ժամանակ իմուն համակարգի կողմից արտահայտվող ախտանիշների առաջացման մեխանիզմները, կլինիկական ընթացքը, ախտորոշման հիմնական մեթոդները:</p> <p>Ի3. իմունային համակարգի վրա ազդող դեղամիջոցները,</p> <p>Ի4. իմունիտետի տեսակները, հաճախակի հանդիպող հիվանդությունների իմունաբանական բնութագիրը:</p> <p>Կարողանա՝</p> <p>Կ1. ախտորոշել և տարբերակել իմունային հիվանդությունների տեսակները,</p> <p>Կ2. վերծանել իմունաբանական քննությունների արդյունքները:</p>	
<p>5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ամբիոնական մշակումներ 2. Иммунология: учебная литература для студентов мед. вузов / Р.М.Хайтов и др.. – М., 2000 3. Клиническая иммунология и аллергология: учебное пособие для студентов мед. вузов / под ред. А.В.Караулова – М., 2002. 4. Наглядная иммунология/ Бурместер Г.-Р., Пецутто А., под редакцией Л.В. Козлова – М., 2009. 5. Essential Clinical Immunology / Edited by J.B. Zabriskie – Cambridge University Press, 2009. 6. Immunology at a Glance / J.H.L. Playfair, B.M. Chain – London, 2004. 7. Иммунология; практикум: учебное пособие/ под редакцией Л.В. Ковальчука, Г.А. Игнатъевой, Л.В. Ганковской – М., 2010. 	
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տարային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԱՆԿԱԲՈՒԺՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	V, VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	X, XI
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. դոցենտ, Սահականուշ Առուստամյան Հասմիկ Գևորգյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 93 25 30 04, +374 91 65 51 55
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	hasmik.gevorkian@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Թերապևտիկ առարկաների ամբիոնի
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Ա. Արշամյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգարք
V	X	4	13	5	120	65	36	29	37	18		+
VI	XI	5	17	5	150	85	36	49	47	12	6	
Ընդամենը		9	30	10	270	150	72	78	84	30	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ՝

1. էթիկա և դիէնտոլոգիա, երեխայի հոգեբանության առանձնահատկությունները մանկան տարիքային առումով:
2. օրգանիզմի, օրգանների և օրգան-համակարգերի անատոմիական առանձնահատկությունները երեխաների մոտ:
3. օրգանիզմի, օրգանների, օրգան-համակարգերի և հյուսվածքների էմբրիոգենեզը:
4. օրգանիզմի, օրգանների և օրգան-համակարգերի ֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները տարբեր հասակային խմբերում:
5. միկրոօրգանիզմների բոլոր դասերի կենսագործունեության ընդհանուր օրինաչափությունները և նրանց դերը մարդու կյանքի և առողջության համար: Տարափոխիկ գործոնների հիմնական հատկանիշները և ազդեցության մեխանիզմները մանկան օրգանիզմում:
6. զենետիկ հիվանդությունների տեսակները, պատճառագիտությունը:
7. պարագիտար հիվանդությունների տեսակները, պատճառագիտությունը:
8. առողջության խմբերը մանկական հասակում, ռացիոնալ սնուցումը և օրվա ռեժիմը մանկության տարբեր շրջաններում, մանկան ֆիզիկական զարգացման ցուցանիշները, մանուկների ֆիզիկական դաստիարակություն և կոփում, երեխաների առողջ

ապրելակերպի հիգենիկ չափանիշների ձևավորում, մանկան արտաքին միջավայրի սանիտարահիգենիկ պայմանների ապահովում մանկական կոլեկտիվներում:

9. կենսաքիմիական պրոցեսների հիմունքները առողջ երեխաների մոտ և տարբեր ախտաբանական պրոցեսների ժամանակ:
10. հիվանդությունների ախտազարգացման հարցերը, մանկան օրգանիզմի ֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները տարբեր ախտաբանական վիճակների ժամանակ:
11. մորֆոլոգիական փոփոխությունները մանկապատանեկան տարիքի հիվանդությունների պարագայում:
12. մանկան տարիքում կիրառվող հիմնական դեղամիջոցները, նրանց բուժական և կողմնակի ազդեցությունները:
13. Ասեպտիկայի և անտիսեպտիկայի հիմնական սկզբունքները, հեմոտրանսֆիզիոլոգիա, երեխաների մոտ հանդիպող վիրաբուժական հիվանդությունները:
14. ինֆեկցիոն հիվանդությունների տեսակները, պատճառագիտությունը, պաթոգենեզը, կլինիկական ընթացքը, բարդությունները, ախտորոշումը, բուժման ժամանակակից մեթոդները, հակահամաճարակաբանական գործողությունները:
15. տուբերկուլյոզը մանկան և դեռահաս տարիքում՝ պաթոգենեզի, կլինիկայի, ախտորոշման և բուժման առանձնահատկությունները:
16. Մանկան օրգանիզմի իմուն պատասխանների առանձնահատկությունները և շտկման սկզբունքները:
17. անհետաձգելի օգնության ցուցաբերումը կյանքին սպառնացող վիճակներում:
18. ճառագայթային ախտորոշման առանձնահատկությունները:

Կարողություններ՝

1. որոշել և գնահատել էլեկտրասրտագրության, շնչաչափության և ջերմաչափության արդյունքները, արյունաբանական ցուցանիշները:
2. իրականացնել կենդանի մարդու ֆիզիկալ հետազոտությունները (պալպացիա, պեռկուսիա, աուսկուլտացիա):

Տիրապետումներ՝

1. Հիվանդի անամնեզի հավաքում:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ
«Մանկաբուժություն» դասընթացը ընդգրկում և հիմնավորում է գիտելիքներ և ունակություններ, մանկության բոլոր շրջանների (պրենատալ, ինտերնատալ, պոստնատալ) վերաբերյալ, վեր հանում դրանց տարբերությունները, ձևավորում մտածելակերպ տարբեր հասակի երեխաների առողջության, ֆիզիկական զարգացման և ախտաբանական պրոցեսների գնահատման և շտկման վերաբերյալ:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ
Դասընթացի նպատակն է ապահովել ուսանողների կողմից նորածնային հասակի առանձնահատկությունների իմացությունը, հասուն – անհաս նորածինների տարբերակման, նորածնի կենսունակության, սահմանային վիճակների գնահատման, նորածնային հասակի առավել տարածված հիվանդությունների բացհայտման, ծանրության գնահատման և բուժման կազմակերպման կարողությունը, ավագ հասակի երեխաների առավել տարածված հիվանդությունների ախտորոշման, տարբերակման և կանխարգելման կազմակերպման, ինչպես նաև մանուկների անհապաղ վիճակների գնահատման և օգնության կազմակերպման կարողությունը:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՁՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

Ի1. Մանկության շրջանները, երեխաների ֆիզիկական և/կամ նյարդահոգեկան զարգացման առանձնահատկությունները, մորֆոմետրիկ տվյալների հավաքագրումը, երեխաների ֆիզիկական զարգացման վրա ազդող միջավայրի և ժառանգական գործոնների նշանակությունը, զարգացման շեղումները:

Ի2. Հիմնական պեդիատրիկ հիվանդությունների ժամանակակից ծագումնաբանությունը, առանձնահատկությունները, դասակարգումը, պաթոգենեզը և կլինիկայի ընթացքի առանձնահատկությունները մանկական հասակում, նրանց ժամանակակից ախտորոշման և բուժման եղանակները:

Ի3. Մանկան ռացիոնալ սնուցման հարցերը՝ ժամանակակից պատկերացումներին համապատասխան:

Ի4. Հիվանդ երեխայի բուժման կազմակերպումը ամբուլատոր և ստացիոնար պայմաններում:

Կարողանա՝

Կ1. Շփվել առողջ և հիվանդ երեխայի, նրա ծնողների հետ՝ պահպանելով դեռնատոլոգիայի նորմերը և սկզբունքները:

Կ2. Կազմել հիվանդի լաբորատոր և գործիքային հետազոտությունների պլանը

Կ3. Նշանակել համապատասխան բուժում, ցուցաբերել անհրաժեշտ հրատապ օգնություն:

Կ4. Կազմել սնուցման տարբեր ձևերի վրա գտնվող երեխաների սննդակարգը

Կ5. Իրականացնել հիվանդությունների կանխարգելումը և կազմել հետագա վերականգնման պլանը:

Կ6. Գնահատել երեխաների ֆիզիկական և/կամ նյարդահոգեկան զարգացումը տարիքային տարբեր շրջաններում:

Կ7. Կազմել պրոֆիլակտիկ միջոցառումների և դիսպանսեր հսկողության պլանը՝ նպատակ ունենալով կանխարգելել համապատասխան ախտաբանության ձևավորումը առավել մեծ տարիքում:

Տիրապետի՝

S1. Մանկան կյանքի և հիվանդության պատմության հավաքման հավաքագրմանը և գնահատմանը:

S2. Մանկան ֆիզիկալ հետազոտությունների կատարմանը:

S3. Երեխաների մորֆոմետրիկ չախումների կատարմանը և գնահատի ստացված արդյունքները տարիքային նորմերին համապատասխան

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ:
2. .Ս. Բաբլոյանի խմբագր., «Մանկաբուժություն», Երևան, 2010թ.
3. Վ.Ա Աստվածատրյան, «Կլինիկական մանկաբուժություն», Երևան, 1987թ.
4. Վ.Ա Աստվածատրյան, «Մանկական հիվանդություններ», Երևան, 1975թ.
5. Исаева Л.А., “Детские болезни”, Москва, 2002г.
6. Berkowitz’s Pediatrics: A Primary Care Approach, 4th Edition, Editor: Diane Lundquist, 2000, American academy of pediatrics, 997 p.
7. Ա Robert M. Kliegman, “Nelson Textbook of Pediatrics”, 20 editions, Elsevier, 2016, 5315 p.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳԻՆԵԼՈԿՈԳԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	IV-VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VII-XII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Ռուսուդան Վարդանյան Աննա Խաչատրյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 93 51 95 29, +374 95 111 717
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	rusikovardanyan@yahoo.com , 11khannas11@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Վիրաբուժական առարկաներ
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	Շենգավիթ ԲԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻԶ	բ.գ.դ., պրոֆ. Ա. Մինասյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգաք
IV	VII	4	17	4	120	68	24	44	34	12	6	
	VIII	3	13	4	90	52	22	30	20	18		++
V	IX	3	17	3	90	51	14	37	21	12	6	
	X	2	13	3	60	39	14	25	3	12	6	
VI	XI	3	17	3	90	51	18	33	27	12		++
	XII	2	17	3	60	51	18	33	3	6	Պ	
Ընդամենը		17	94	20	510	312	110	202	108	72	18	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ

1. Պացիենտի հոգեբանության առանձնահատկությունները:
2. մարդու օրգանների, օրգան-համակարգերի և օրգանիզմի մակարդակներով:
3. հիվանդագին վիճակում գտնվող մարդու օրգանների և հյուսվածքների բնականոն կառուցվածքի խանգարումների մասին:
4. առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման կազմաբանական-ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և անհատական առանձնահատկությունները:
5. օրգանների և հյուսվածքների փոխհարաբերությունները առանձին վերցրած տեղագրական շրջաններում, ինչը հնարավորություն է տալիս պատկերացում կազմելու

ախտաբանական պրոցեսների առաջացման, զարգացման և տարածման ուղիների վերաբերյալ:

6. վիրահատությունների ընդհանուր սկզբունքները, որոնց մեջ ներառվում են օպերատիվ մուտքերի և եղանակների ուսումնասիրությունը:
7. վիրաբուժության մեջ ախտորոշման, բուժման և անզգայացման հիմնական սկզբունքները:
8. կրծքի և որովայնի շրջանների վիրաբուժական հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակը:
9. օրգանիզմի ախտաբանական, հիվանդագին վիճակների ֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները; օրգան-համակարգերի ֆունկցիոնալ փոփոխությունները ներքին օրգանների հիմնական հիվանդությունների ժամանակ:
10. ներքին հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակը:

Կարողություններ՝

1. կատարել կենդանի մարդու ֆիզիկական հետազոտություններ, ինչպիսին են պալպացիան, պերկուսիան, աուսկուլտացիան:
2. որոշել և գնահատել էլեկտրասրտագրության, շնչաչափության և ջերմաչափության արդյունքները, արյունաբանական ցուցանիշները:
3. Կատարել վիրաբուժական կար և կապ, ճիշտ օգտագործել վիրաբուժական գործիքները, կատարել հյուսվածքների անջատում և միացում, այդ ընթացքում դադարեցնել արյունահոսությունները:
4. Կատարել ասեպտիկայի և անտիսեպտիկայի կանոնները,
5. դադարեցնել արյունահոսությունները, ժամանակավոր և վերջնական մեթոդներով,
6. որոշել արյան խմբային պատկանելիությունը ստանդարտ շիճուկներով և ստանդարտ էրիթրոցիտներով,
7. կատարել արյան կոնսերվացիա և պահպանում,
8. ապահովել վերջույթների իմոբոլիզացիա,
9. օգտագործել տեղային անզգայացման որոշ մեթոդները,
10. տեղադրել վիրակապերի տեսակներ:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա» դասընթացը ուսումնասիրում է կանանց սեռական համակարգի ֆիզիոլոգիան եւ պաթոլոգիաները, նորմալ եւ ախտաբանական պայմաններում կանանց սեռական օրգանների վիճակն ու գործունեությունը, կնոջ կենսաբանական գործառույթները, ներառյալ ծննդաբերությունը: Դասընթացը իր մեջ ընդգրկում է հետևյալ բաժինները՝ ֆիզիոլոգիական և ախտաբանական մանկաբարձություններ, կոնսերվատիվ և վիրաբուժական գինեկոլոգիա:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Դասընթացի նպատակն է՝

- ուսանողներին սովորեցնել կանանց մարմնի ֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները, գինեկոլոգիական եւ մանկաբարձական պաթոլոգիայի հիմնական տեսակները, էթիոպաթոգենեզը, կլինիկան, ախտանիշները, ախտորոշման, բուժման եւ կանխարգելման հիմունքները; մանկաբարձական օգնության եղանակները:
- ձեռք բերված գիտելիքների կիրառումը ապագա բժշկական պրակտիկայում, հղիության ախտորոշման, ֆիզիոլոգիական եւ բարդացած հղիության ծննդաբերության մարտավարությունը որոշելու, մի շարք պաթոլոգիական պայմաններում շտապ օգնության

տրամադրման, հետծննդյան եւ հետվիրահատական բարդությունների կանխարգելման, հիմնական գինեկոլոգիական պաթոլոգիաների ախտորոշման, բուժման եւ կանխարգելման համար:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է Իմանա՝

- Ի1.** Մանկաբարձագինեկոլոգիական դեռնոտոլոգիայի հիմնահարցերը, հղիների, ծննդաբերների և ծննդկանների, բժշկական օգնության կազմակերպման առանձնահատկությունները ամբուլատոր և ստացիոնար պայմաններում, հիվանդանոցների մանկաբարձագինեկոլոգիական բաժանմունքների սանիտարո-էպիդեմիկ ռեժիմը
- Ի2.** Կնոջ կյանքի կենսաբանական շրջանները: Բեղմնավորում: Հղիության ախտորոշում: Պտղաթաղանթների զարգացում: Ֆիզիոլոգիական փոփոխությունները կնոջ օրգանիզմում հղիության ընթացքում: Պտղի զարգացման փուլերը:
- Ի3.** Նորմալ ծննդաբերության վարումը, ծննդաբերության բիոմեխանիզմները տարատեսակ առաջադրությունների դեպքերում: Նորմալ հետծննդյան շրջան:
- Ի4.** Նորածինների աճն ու զարգացումը, նրանց հիվանդություններն ու ախտաբանական վիճակները:
- Ի5.** հղիության, ծննդաբերության, հետծննդյան շրջանների պաթոլոգիաների ախտորոշումը, կանխարգելումը և բուժումը, հղիության պահպանման, հղիության երկարաձգման, վաղաժամ ծննդաբերության և հղիության ընդհատման ցուցումները կամ հակացուցումները, պաթոլոգիական ծննդաբերությունների վարման տակտիկան:
- Ի6.** գինեկոլոգիական հիվանդությունների պատճառագիտությունը, պաթոզենեզը, տեսակները, դասակարգումները, կլինիկան
- Ի7.** գինեկոլոգիական հիվանդությունների ախտորոշման առանձնահատկությունները
- Ի8.** գինեկոլոգիական հիվանդությունների բուժման առավել լիարժեք եղանակները
- Ի9.** Կնոջ սեռական օրգանների անատոմոֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները:
- Ի10.** Ընտանիքի պլանավորման հիմնական սկզբունքները:

Կարողանա՝

- Կ1.** տրամաբանորեն հիմնավորել ախտորոշումները, հղիության և ծննդաբերության ընթացքի բարդությունները, կատարել դիֆերենցիալ դիագնոստիկա
- Կ2.** ժամանակին ուղղորդել հղիներին, ծննդաբերներին և ծննդկաններին համապատասխան մասնագետի մոտ
- Կ3.** Կազմել գինեկոլոգիական հիվանդի լաբորատոր և գործիքային հետազոտությունների պլանը
- Կ4.** Հավաքել անամնեզի տվյալները, իրականացնել գինեկոլոգիական հիվանդների ընդհանուր կլինիկական հետազոտություն

Տիրապետի՝

- Տ1.** հղիության, ծննդաբերության ժամկետների և պտղի քաշի և պտղի սրտի բաբախի հայտնաբերման մեթոդներին, արտաքին մանկաբարձական հետազոտությանը, կոնքի չափերի և արգանդի հատակի բարձրության չափման արգանդի վզիկի վիճակի գնահատման մեթոդին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Սմբիոնական մշակումներ
2. D.C Dutta "Text Book of Obstetrics" Sixth Edition-2004
3. В.Е. Радзинский, А.М Фукс "учебник по Акушерстве"

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տարային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԵԿՑԻՈՆ ԿՈՒՐՄ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՄ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XI
Ուսումնական տարի	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.դ. Ասադուր Նամագերդի, Հասմիկ Մեղրակի Զաքարյան, Հասմիկ Բարսեղյան, Աննա Խաչատրյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 99 84 74 67, +374, 93 47 07 16, +374 77 36 07 72, +374 91 19 13 94
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	asadoor.amirkhanian6@gmail.com, hzakarian.73@mail.ru , Hasmikbarseghyan220@gmail.com, khachpanyan85@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկակենսաբանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	«Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ» ԲԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.թ., Ն.Գ. Հունանյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասակ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդակց.	Քննություն	Ստուգարք
VI	XI	1	17	1	30	17	4	13	8	5		+
Ընդամենը		1	17	1	30	17	4	13	8	5		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝

Գիտելիքներ

- մարդու օրգանների, օրգան-համակարգերի և օրգանիզմի մակարդակներով,
- բջիջների, հյուսվածքների և օրգանների կառուցվածքային առանձնահատկությունները, դրանց ուսումնասիրման մեթոդները,
- առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման կազմաբանական-ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և անհատական առանձնահատկությունները,
- հիվանդագին վիճակում գտնվող մարդու օրգանների և հյուսվածքների բնականոն կառուցվածքի խանգարումները,
- օրգանների և հյուսվածքների փոխհարաբերությունները առանձին վերցրած տեղագրական շրջաններում, ինչը հնարավորություն է տալիս պատկերացում կազմելու ախտաբանական պրոցեսների առաջացման, զարգացման և տարածման ուղիների վերաբերյալ,
- վիրահատությունների ընդհանուր սկզբունքները, որոնց մեջ ներառվում է օպերատիվ մուտքերի և եղանակների ուսումնասիրությունը,
- վիրաբուժության մեջ ախտորոշման, բուժման և անզգայացման հիմնական սկզբունքները,

- օրգանիզմի ախտաբանական, հիվանդագին վիճակների ֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները, օրգան-համակարգերի ֆունկցիոնալ փոփոխությունները՝ ներքին օրգանների հիմնական հիվանդությունների ժամանակ,
- ներքին հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակը,
- վնասվածքների և օրթոպեդիկ հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակը:

Կարողություններ՝

- դիակային հյուսվածքների և օրգանների բացահայտում,
- տալ մարդու օրգանիզմի բջիջների, հյուսվածքների և օրգանների հիստոֆիզիոլոգիական վիճակի գնահատականը,
- որոշել և գնահատել էլեկտրասրտագրության, շնչաչափության և ջերմաչափության արդյունքները, արյունաբանական ցուցանիշները,
- կատարել վիրաբուժական կար և կապ, ճիշտ օգտագործել վիրաբուժական գործիքները, կատարել հյուսվածքների անջատում և միացում, այդ ընթացքում դադարեցնել արնահոսությունները,
- որոշել արյան խմբային պատկանելիությունը՝ ստանդարտ շիճուկներով և ստանդարտ էրիթրոցիտներով,
- կատարել արյան կոնսերվացիա և պահպանում:

Տիրապետումներ՝

- խոշորացնող տեխնիկայով աշխատելու հմտություններ:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Դասընթացն ուսումնասիրում է ախտաբանական անատոմիական ծառայությունը, խնդիրները և մեթոդները, բիոպսիաների և վիրահատական նյութի վերլուծությունը, ախտաբանական անատոմիական փաստաթղթերի ձևակերպումը, դիախերձումը, հանկարծամահությունը:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Դասընթացի հիմնական նպատակն է ծանոթացնել ուսանողներին ախտաբանաատոմիական դիախերձման տեխնիկայի հետ, որը հոսպիտալ ախտաբանական անատոմիայի կարևորագույն գործառույթներից մեկն է:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա՝

- Ի1. Ախտաբանաանատոմիական ծառայության խնդիրները, տրամաբանությունը, կառուցվածքը,
- Ի2. ախտաբանաանատոմիական ախտորոշման մեթոդները, առանձնահատկությունները,
- Ի3. վիզուալ գնահատել դիակի հյուսվածքների և օրգանների փոփոխությունները,
- Ի4. որոշել կլինիկական և ախտաբանաանատոմիական դիագնոզների կատեգորիան և անհամապատասխանությունների պատճառները,
- Ի5. ախտաբանաանատոմիական փաստաթղթերի ձևակերպման առանձնահատկությունները,
- Ի6. բիոպսիոն նյութի վերցման տեխնիկան, համապատասխան հիստոլոգիական հետազոտության ուղեգրի ձևակերպումը:

Կարողանա՝

- Կ1. վերլուծել դիախերձման տվյալները:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամբիոնական մշակումներ
2. Струков А. И. Патологическая анатомия [Текст] : учеб. / А. И. Струков, В. В. Серов. - 5-е изд., стер. - Москва: Литтерра, 2010. - 846 с

3. Пальцев М. А. Атлас по патологической анатомии [Текст] : учеб. для студентов мед. вузов/ М.А. Пальцев, А.Б. Пономарев, А.В. Берестова. -2-е изд., стер. -Москва: Медицина, 2005. - 422 с.: ил., [5] л. цв. ил

4. Robbins Pathologic Basis of Disease / Eds. R.S.Cotran, V.Kumar, T.Collivs – Philadelphia, London, Toronto, Montreal, Sydney, Tokyo: W.B.Saunders Co., 1998 (6th Ed.).

5. «Պաթոլոգիական անատոմիա», հեղինակ-խմբագիր՝ պրոֆ. Ն.Դ. Վարդապարյան, Երևան, 2006

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ	16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում	70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք	14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ	

Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԴԱՏԱԿԱՆ ԲԺՇԿՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XII
ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2020-2021		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.դ. Ասադուր Նամագերդի, Հասմիկ Սեդրակի Զաքարյան, Հասմիկ Բարսեղյան, Աննա Խաչպանյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 99 84 74 67, +374, 93 47 07 16, +374 77 36 07 72, +374 91 19 13 94
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵ	asadoor.amirkhanian6@gmail.com, hzakarian.73@mail.ru , Hasmikbarseghyan220@gmail.com, khachpanyan85@gmail.com

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկակենսաբանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	«Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ» ԲԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Կ.գ.թ. Ն. Գ. Հունանյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Դասախոսի խորհրդով.	Քննություն	Ստուգաթիվ
VI	XII	4	17	4	120	68	24	44	34	18		+
Ընդամենը		4	17	4	120	68	24	44	34	18		

<p>1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ.</p> <p>Դասընթացի յուրացման համար, որպես հիմք, անհրաժեշտ են հետևյալ գիտելիքները, կարողությունները և տիրապետումները՝</p> <p>Գիտելիքներ՝</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. օրգանների, օրգան-համակարգերի և օրգանիզմի մակարդակներով, 2. հիվանդագին վիճակում գտնվող մարդու օրգանների և հյուսվածքների բնականոն կառուցվածքի խանգարումների մասին, 3. առողջ և հիվանդ օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման կազմաբանական-ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և անհատական առանձնահատկությունները, 4. օրգանների և հյուսվածքների փոխհարաբերությունները առանձին վերցրած տեղագրական շրջաններում, ինչը հնարավորություն է տալիս պատկերացում կազմելու ախտաբանական պրոցեսների առաջացման, զարգացման և տարածման ուղիների վերաբերյալ, 5. վիրահատությունների ընդհանուր սկզբունքները, որոնց մեջ ներառվում է օպերատիվ մուտքերի և եղանակների ուսումնասիրությունը, 6. վիրաբուժության մեջ ախտորոշման, բուժման և անզգայացման հիմնական սկզբունքները, 7. կրծքի և որովայնի շրջանների վիրաբուժական հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակը,
--

8. օրգանիզմի ախտաբանական, հիվանդագին վիճակների ֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները; օրգան-համակարգերի ֆունկցիոնալ փոփոխությունները ներքին օրգանների հիմնական հիվանդությունների ժամանակ,
9. ներքին հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակը,
10. վնասվածքների և օրթոպեդիկ հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակը,
11. հղիների, ծննդաբերների, ծննդկանների, ինչպես նաև մի շարք գինեկոլոգիական հիվանդների բժշկական օգնության կազմակերպման առանձնահատկությունները ամբուլատոր և ստացիոնար պայմաններում:

Կարողություններ`

1. կատարել կենդանի մարդու ֆիզիկալ հետազոտություններ, ինչպիսիք են` պալպացիան, պերկուսիան, աուսկուլտացիան,
2. դիակային հյուսվածքների և հիվանդի օրգանների բացահայտում,
3. որոշել և գնահատել էլեկտրասրտագրության, շնչաչափության և ջերմաչափության արդյունքները, արյունաբանական ցուցանիշները,
4. կատարել վիրաբուժական կար և կապ, ճիշտ օգտագործել վիրաբուժական գործիքները, կատարել հյուսվածքների անջատում և միացում, այդ ընթացքում դադարեցնել արյունահոսությունները,
5. ասեպտիկայի և անտիսեպտիկայի կանոնների կիրառում,
6. արյունահոսությունների դադարեցում` ժամանակավոր և վերջնական մեթոդներով,
7. արյան խմբային պատկանելիության որոշում ստանդարտ շիճուկներով և ստանդարտ էրիթրոցիտներով,
8. արյան կոնսերվացիայի կատարում և պահպանում,
9. վերջույթների իմոբոլիզացիայի ապահովում,
10. տեղային անզգայացման որոշ մեթոդների օգտագործում,
11. վիրակապերի տեսակների տեղադրում,
12. թորակալ և արդուհինալ վիրաբուժական հիվանդների գուտ վիրաբուժական հետազոտությունների և բուժումների կազմակերպում,
13. հիվանդների գուտ թերապևտիկ հետազոտությունների և բուժումների կազմակերպում,
14. հիվանդների հետազոտությունների և բուժումների կազմակերպում:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Դասընթացն ուսումնասիրում է դատական բժշկության առարկան և նրա ուսումնասիրության օբյեկտները, դատաբժշկական ծառայության կազմակերպման հիմունքները, դատաբժշկական մահաբանությունը, դիակի (տարբեր տարիքի և սեռի) դատաբժշկական փորձաքննությունը, դատաբժշկական վնասվածքաբանությունը, նրա տեսակները, դատաբժշկական փորձաքննությունը, դատաբժշկական ընդհանուր և մասնավոր թունաբանությունը, տուժածների, կասկածյալների և մեղադրյալների (կենդանի անձանց), իրեղեն ապացույցների դատաբժշկական փորձաքննություն, բուժ. աշխատողների մասնագիտական իրավախախտումները:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել դատաբժշկական փորձաքննության հիմնական բաժինները, որոնց իմացությունը կկիրառվի գործնական աշխատանքում ծագող բժշկական բնույթի տարբեր հարցեր լուծելիս: Այն կնպաստի նաև ուսանողների բժշկական բարոյագիտական հմտության ձեռքբերմանը, որն անհրաժեշտ է ապագայում քրեական, քաղաքացիական օրենսդրության հետ բախումներից խուսափելու համար:

4. ԳՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱԸՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է Իմանա՝		
Ի1. Դատավարական, դատաբժշկական ուսումնասիրության եղանակները, եզրակացությունների ձևակերպումները և փաստաթղթերը:		
Ի2. Բժշկական բարոյագիտությունը:		
Ի3. Պտղի և նորածինների դիակների դատաբժշկական փորձաքննության առանձնահատկությունները:		
Ի4. Բուժաշխատողների պատասխանատվությունը մասնագիտական իրավախախտումների դեպքում:		
Ի5. Արտաշիրիմումի /էքսհումացիա/ անբաժեշտության դեպքերը:		
Կարողանա՝		
Կ1. Կատարել դեպքի վայրի զննում:		
Կ2. Կատարել կենդանի անձանց և դիակների դատաբժշկական փորձաքննություն՝ ա/մահվան վաղեմության որոշումը, բ/ մահվան հնարավոր պատճառները, գ/ բռնության նշանների առկայությունը, դ/ դիահերձման տեխնիկան:		
Կ3. Կատարել աուտոպսիոն նյութի ախտորոշում:		
5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
1. Ամբիոնական մշակումներ		
2. Շ.Ա.Վարդանյան, «Դատական բժշկություն»: Ուս. ձեռնարկ, Երևան, 2010, 304 էջ:		
3. Շ.Ա.Վարդանյան, «Դատական բժշկություն», Երևան, 1995 թ.		
4. Ն.Ս. Ավագյան, Կ.Լ. Նազարեթյան, Ա.Ս.Թորոսյան, «Դատական բժշկության դասընթաց», Երևան, 1978 թ.		
5. Судебная медицина в схемах и рисунках; Г. А. Пашинян, П. О. Ромодановский; М, ГЭОТАР-Медиа, 2010.		
6. Sh. Vardanyan, K. Avagyan, S. Hakobyan. “Forensic Medicine”. Handout for foreign students. Yerevan, 2007, 119p.		
7. Textbook of Forensic Medicine and Toxicology; Krishan Vij; 5d Edition, ELSEVIER, 2011, 593p.		
8. Simpson’s Forensic Medicine; 13rd Edition, 2011 Hodder & Stoughton Ltd; 253p.		
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ՄԻԱՎՈՐ
Հաճախումներ		16
Գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների գնահատում		70
Ինքնուրույն անհատական աշխատանք		14
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ		
Գնահատական	Գնահատման միավորը	Գնահատման տառային նիշը
«գերազանց»	96-100	A+
	90-95	A
«լավ»	80-89	B+
	70-79	B
«բավարար»	60-69	C+
	51-59	C
«անբավարար»	50 և ցածր	D
«ստուգված»	≥51	S
«չստուգված»	< 51	U